

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Mgr. Dalibor Šelleng

Trestní příkaz
Penal order

Rigorózní práce

Vedoucí rigorózní práce: prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce: říjen 2015

Prohlašuji, že předloženou rigorózní práci jsem vypracoval samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne _____

_____
Mgr. Dalibor Šelleng

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu své rigorózní práce prof. JUDr. Jiřímu Jelínkovi, CSc., za jeho vstřícnost a cenné rady, které mi při vypracování této práce poskytl. Dále bych rád poděkoval i své mamince za podporu během studií i při psaní této práce.

Obsah

Seznam zkratk	4
Úvod	5
1. Obecně k trestnímu příkazu	7
1.1. Trestní příkaz jako rozhodnutí	10
1.2. Trestní příkaz jako odklon v trestním řízení	13
1.3. Trestní příkaz jako zvláštní typ řízení	16
2. Historický vývoj	19
3. Současná česká právní úprava	26
3.1. Úvod	26
3.2. Trestní příkaz a základní zásady trestního řízení	28
3.2.1. Zásada stíhání pouze ze zákonných důvodů	30
3.2.2. Zásada presumpce nevinny	30
3.2.3. Zásada oficiality a legality	32
3.2.4. Zásada rychlosti trestního řízení	33
3.2.5. Zásada materiální pravdy	36
3.2.6. Zásada volného hodnocení důkazů	39
3.2.7. Zásada obžalovací	41
3.2.8. Zásada veřejnosti	42
3.2.9. Zásada ústnosti a bezprostřednosti	43
3.2.10. Zásada zajištění práva na obhajobu	44
3.2.11. Zásada zajištění práv poškozeného	46
3.2.12. Trestní příkaz ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva	47
3.3. Podmínky vydání trestního příkazu	54
3.3.1. Řízení před samosoudcem	55
3.3.2. Skutkový stav spolehlivě prokázaný opatřenými důkazy	59
3.3.2.1. Spolehlivě prokázaný skutkový stav ve zjednodušeném řízení před samosoudcem.	65
3.3.3. Bez projednání věci v hlavním líčení	70
3.3.4. Procesní situace, za kterých nelze trestní příkaz vydat	71
3.4. Obsahové náležitosti trestního příkazu	75
3.5. Obecné otázky sankcionování trestním příkazem	82
3.5.1. Trestní příkaz a účel trestu	82
3.5.2. Postup při ukládání trestu	84

3.5.3. Mnohost trestných činů a pokračování v trestném činu	89
3.6. K jednotlivým druhům trestů	91
3.6.1. Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody	92
3.6.2. Trest domácího vězení	94
3.6.3. Trest obecně prospěšných prací	95
3.6.4. Trest zákazu činnosti.....	97
3.6.5. Peněžitý trest.....	97
3.6.6. Trest propadnutí věci	99
3.6.7. Vyhoštění	99
3.6.8. Trest zákazu pobytu	100
3.6.9. Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce	101
3.6.10. Upuštění od potrestání?.....	101
3.6.11. Bez nepodmíněného trestu odnětí svobody?.....	103
3.6.12. Chybějící tresty podle ZTOPO.....	104
3.7. Zvláštní postupy při rozhodování trestním příkazem.....	106
3.8. Doručování.....	110
3.9. Odpor	117
3.9.1. Odpor jako druh opravného prostředku	118
3.9.2. Osoby oprávněné podat odpor	120
3.9.3. Osmidenní lhůta	123
3.9.4. Odpor a možnosti obviněného	126
3.9.5. Připravovaná novela trestního řádu.....	129
3.10. Řízení po podaném odporu	131
3.10.1. Příslušnost stejného samosoudce	133
3.10.2. Zásada beneficium cohaesionis a společné řízení	135
3.10.3. Reformatio in peius.....	137
3.11. Postavení poškozeného	139
3.12. Právní moc a vykonatelnost	146
3.13. Mimořádné opravné prostředky	152
3.13.1. Stížnost pro porušení zákona	152
3.13.2. Obnova řízení.....	155
4. Trestní příkaz ve Spolkové republice Německo	157
4.1. Osoby, o kterých je možné trestním příkazem rozhodnout	157
4.2. Návrh státního zástupce	158
4.3. Sankcionování	161

4.4. Vydání trestního příkazu v hlavním řízení	163
4.5. Obsahové náležitosti	166
4.6. Nicotnost trestního příkazu	166
4.7. Odpor	167
4.8. Právní moc	170
Závěr	173
Použitá literatura a další prameny	175
Resumé v českém jazyce	189
Resumé in english	191
Klíčová slova	193
Příloha – přehled o uložených trestech trestním příkazem v letech 2010 – 2013	194

Seznam zkratek

ESLP	Evropský soud pro lidská práva.
JGG	Německý zákon o soudnictví mládeže, Jugendgerichtsgesetz, ze dne 11. 12. 1974.
Listina	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2 ze dne 16. 12. 1992, o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (č. 2/1993 Sb.), ve znění pozdějších předpisů.
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
StGB	Německý trestní zákoník, Strafgesetzbuch, ze dne 13. listopadu 1998, ve znění pozdějších předpisů.
StPO	Německý trestní řád, Strafprozeßordnung, ze dne 7. dubna 1987, ve znění pozdějších předpisů.
TrZ	Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.
TŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
Úmluva	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (sdělení FMZV č. 209/1992 Sb.), ve znění pozdějších protokolů
Ústava	ústavní zákon České národní rady ze 16. prosince 1992 publikován v české Sbírce zákonů pod č. 1/1993 Sb, Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
ZSVM	Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže (zákon o soudnictví ve věcech mládeže) ve znění pozdějších předpisů.
ZTOPO	Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

Úvod

Tato rigorózní práce se zabývá fenoménem rozhodování formou trestního příkazu jakožto specifickým typem rozhodnutí v trestních věcech. Trestní příkaz však nepředstavuje pouze určitý druh rozhodnutí, nýbrž vzhledem k množství věcí, kterým se jím řeší, ovlivňuje do značné míry nejen vnímání trestního řízení společností, ale i uplatňování trestní politiky vůbec.

Cílem předložené práce je zejména prezentovat nedostatky současné české právní úpravy s návrhy řešení *de lege ferenda* a zároveň poukázat na to, že právní úprava nereflektuje tradiční chápání trestního příkazu. Práce si však klade za cíl neomezit se pouze na teoretické pojednání o institutu trestního příkazu, nýbrž i seznámit čtenáře s jeho praktickou aplikací, čehož má být dosaženo především rozborem soudní judikatury, která se k institutu trestního příkazu váže.

Pro účely komplexního postihu problematiky byly zvoleny vědecké metody, které mají výše uvedené cíle naplnit. Jedná se především o metody analytické a syntetické, zastoupené metodou abstrakce a metodami indukce a dedukce. Z užitých dílčích metod pak půjde zejména o metody logické a komparatistické, v rámci nichž se zaměřím na německou právní úpravu trestního příkazu.

Práce je členěna do čtyř základních kapitol:

V první části práce bude kladen důraz na představení trestního příkazu v širším kontextu. Pokusím se přiblížit jeho smysl a účel a na základě tohoto pak o svou vlastní obecnou definici, která by se měla uplatnit bez ohledu na právní úpravu konkrétního státu. S takto definovaným trestním příkazem pak budu operovat dále v práci a konfrontovat jej se současnou úpravou v trestním řádu (dále též „TR“). Dále v této části práce vymezím trestní příkaz jakožto rozhodnutí, zvláštní typ řízení a odklon.

Druhá část práce bude věnována historickému vývoji právní úpravy trestního příkazu v jeho moderní podobě, tj. od poloviny 19. století až do počátku 90. let minulého století.

Největší část práce bude představovat část třetí zabývající se platnou právní úpravou trestního příkazu v České republice. V této části budou podrobně rozebrány podmínky pro

vydání trestního příkazu, reflexe základních zásad v tomto druhu rozhodnutí, přičemž opominutou nezůstane ani judikatura Evropského soudu pro lidská práva. Dále se zaměřím na obsahové náležitosti trestního příkazu a na oproti standardně konanému trestnímu řízení specifické postupy, které samotnému vydání trestního příkazu předchází. Rozebírána bude i otázka sankcionování trestním příkazem, kdy zkonfrontuji možnosti trestání touto formou rozhodnutí s hmotněprávní úpravou v trestním zákoníku (dále též „TZ“), ať již půjde o obecné zásady sankcionování či úpravu podmínek pro ukládání jednotlivých druhů sankcí. Dále se budu věnovat i zvláštnostem doručování trestního příkazu a významnou část práce věnuji i institutu odporu a opět poukážu na dle mého názoru nesprávné vnímání tohoto institutu jakožto formy opravného prostředku. Zvláštní kapitola bude věnována osobě poškozeného, která právní úpravou trestního příkazu trápí mnoho ze svých práv pro efektivní uplatnění svého soukromoprávního nároku, a to v komparaci s možnostmi, které jsou jí dány k dispozici ve standardním trestním řízení. Konečně v poslední kapitole budou rozebírány možnosti nápravy pravomocného trestního příkazu cestou mimořádných opravných prostředků.

Poslední čtvrtá část této práce se bude zabývat právní úpravou trestního příkazu ve Spolkové republice Německo, kde má tento typ rozhodování ve své moderní podobě nejdelší tradici.

Práce reflektuje právní stav ke dni 29. 10. 2015.

1. Obecně k trestnímu příkazu

Trestní příkaz představuje české označení procesního institutu užívaného typicky v zemích kontinentálního právního systému, jehož primárním cílem je dostání požadavku procesní ekonomie v trestním řízení. Široká škála států, jejichž právní řád trestní příkaz zakotvuje, sebou přináší nejenom logickou různorodost označení (kromě trestního příkazu v České republice např. *trestný rozkaz* ve Slovenské republice, *Strafbefehl* ve Spolkové republice Německo nebo ve Švýcarské konfederaci, *ordonnance penale* ve Francouzské republice, *decreto penale* v Italské republice, *Strafverfügung* v Rakouské republice, *wyrok nakazowy* v Polské republice atd.), ale i pestrost jednotlivých právních úprav.

Pokoušíme-li se o definici trestního příkazu, nabízí nám odborná trestněprocesní literatura mnohá stručná shrnutí toho, v čem spočívá podstata tohoto institutu, a zároveň se snaží trestní příkaz subsumovat pod některý z obecnějších pojmů – např. pod pojem soudcovského rozhodnutí, právního řízení či odklonu v trestním řízení. Již úvodní definování trestního příkazu není ovšem nikterak jednoduchým úkolem, který by bylo možné beze zbytku úspěšně splnit větou holou, zejména pak, pokud tak máme učinit v měřítku přesahujícím rámeček české právní úpravy.

Mám za to, že v nejobecnější rovině lze trestní příkaz označit za procesní institut, kterým orgán činný v trestním řízení, zpravidla soud, nabízí na podkladě svých dosavadních zjištění zainteresovaným osobám vyřešení věci o nízké typové závažnosti, a to bez jejího veřejného projednání před soudem. Návrh je učiněn v písemně předložené podobě, která obsahuje vždy alespoň odsuzující výrok o vině a výrok o sankci. Pokud tyto osoby předložený návrh, byť mlčky, přijmou, stane se tento závazným.

Výše uvedený popis trestního příkazu se snaží vystihnout jeho specifika a zároveň respektovat odlišnosti právních úprav v rámci jednotlivých zemí. Tak např. orgánem činným v trestním řízení, který může formou trestního příkazu rozhodnout, je sice typicky soud (např.

v České republice nebo v Německu), ale může jím být i státní zástupce (ve Švýcarsku) nebo dokonce i policejní orgán (takto je tomu na Islandu¹).

Obdobně různorodý je taktéž okruh zainteresovaných osob, které mohou v souladu s právním řádem daného státu trestní příkaz kvalifikovaně odmítnout a vynutit si tak veřejné projednání věci před soudem. Vždy se jedná o osobu obviněného, tedy osobu, které se navržené výroky přímo týkají, a jehož právo (nárok) na veřejné projednání věci před soudem je zaručeno i v rámci mezinárodních lidskoprávních úmluv. V závislosti na právní úpravě se dále může jednat např. o státního zástupce (typicky nenavrhuje-li vydání trestního příkazu, popř. pokud jej sám nevydává), poškozeného, soukromého žalobce, zúčastněnou osobu atd.

Další podstatnou odlišností je obsah trestního příkazu s ohledem na trestní sankce, které je možné jím navrhnout, resp. uložit, pokud je trestní příkaz akceptován. Vedle klasických trestů některé právní řády umožňují uložit i správněprávní sankce, popř. některá ochranná opatření či od uložení trestu zcela upustit a omezit se toliko na vyslovení viny. Všechny tyto případy se týkají např. Spolkové republiky Německo.

Společným charakteristickým rysem právních úprav trestního příkazu ovšem je, že směřuje k vyřešení trestní věci bez jejího veřejného projednání před soudem. Tento procesní postup má přitom dvě roviny:

- 1) Trestní příkaz představuje kvalifikovaný návrh obviněnému a event. dalším zainteresovaným osobám, zda souhlasí:
  - a) s vyřízením trestní věci bez jejího veřejného a ústního projednání soudem – tento přístup je zdůrazněn judikaturou Evropského soudu pro lidská práva (viz níže v této práci),
  - b) s právní kvalifikací skutku a s uložením v něm navržených sankcí – v této části představuje trestní příkaz zvláštní formu tzv. *plea bargaining*, kdy uložený trest je výsledkem oferty ze strany orgánu činného v trestním řízení a akceptace této oferty obviněným a veřejným žalobcem.

---

¹ European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics 2014. 5th edition. Helsinki: European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations, 2014, s. 143. Dostupné online na: http://www.heuni.fi/material/attachments/heuni/reports/qrMWoCVTF/HEUNI_report_80_European_Sourcebook.pdf (27. 9. 2015).

- 2) Je-li návrh akceptován, stane se závazným, jinými slovy: nabývá účinků pravomocného odsuzujícího meritorního rozhodnutí ve věci.

Z uvedeného vyplývá, že přijetí výzvy podle bodu 1 je podmínkou účinků podle bodu 2. Vedle toho je nepochybně aplikačně praktické spojit do trestního příkazu jak návrh vzdání se veřejného projednání věci soudem, tak i návrh trestní sankce, kterou orgán činný v trestním řízení zamýšlí uložit. Představme si totiž jiný postup sledující stejný účel. Obviněný, popř. jiné procesní subjekty, by se vzdaly veřejného projednání věci před soudem, načež by posléze rozhodoval (typicky) soud tzv. od stolu.² Jde o teleologicky shodnou, ovšem méně efektivní formu řešení trestní věci. Při využití institutu trestního příkazu soud již v návrhu obviněnému oznámí, že by v případě vyřešení věci tzv. od stolu vyslovil jeho vinu a uložil konkrétní druh a případně i konkrétní výměru sankce. Obě fáze – vzdání se veřejného projednání věci a samotné rozhodování o vině a trestu – tak jsou obsaženy v jednom procesním úkonu, který lze navíc odmítnout, aniž by obviněný přišel o jednu soudní instanci v trestním řízení tak, jako by tomu bylo v případě odvolání.

Píšu-li zde o trestním příkazu, je třeba poznamenat, že terminologicky se nejedná zrovna o nejvhodnější pojmenování tohoto procesního institutu. Označení „příkaz“ může indikovat, že jde o nařízení k výkonu nějaké činnosti, kterému se musí obviněný podřídit. Takto lze chápat institut trestního příkazu ovšem pouze v druhé výše uvedené rovině. Tedy v rovině, která není co do účinků nikterak odlišná od účinků pravomocného rozsudku. Charakteristický rys trestního příkazu je ovšem určen tím, jakým způsobem se k těmto účinkům dospívá, tedy jeho první (návrhovou) rovinou. V souvislosti s ní ovšem nelze o jakémkoli příkazu hovořit.

Pokud jde o účel trestního příkazu, který jednotlivé státy sledují, je tento taktéž společný. Tímto hlavním účelem je zjednodušení a zrychlení řízení, posílení trestního soudnictví jako celku a na úseku tzv. drobné kriminality zefektivnění činnosti soudů rychlým a důrazným postihem pachatelů trestné činnosti nízkého stupně společenské nebezpečnosti.³ Jeho výhoda

---

² Je třeba poznamenat, že s obdobným postupem se můžeme setkat i v našem trestním řízení, konkrétně v případě dovolání. Nejedná se sice o vyřešení věci tzv. od stolu, ale s ohledem na senátní způsob rozhodování, děje se tomu v neveřejném zasedání. Princip je však shodný – strany se mohou vzdát veřejného projednání své věci před soudem. Viz § 265r odst. 1, písm. c) TR: O dovolání rozhoduje Nejvyšší soud ve veřejném zasedání. V neveřejném zasedání může učinit jiná rozhodnutí než uvedená v písm. a) a b), souhlasí-li s projednáním v neveřejném zasedání nejvyšší státní zástupce i obviněný.

³ Viz Zeman, J. Některé aspekty úpravy trestního příkazu. Trestní právo. 1999, č. 12, roč. 4, s. 11.

je spatřována nejenom v zefektivnění trestní justice, nýbrž i v diskrétnosti, kterou vyřešení věci formou trestního příkazu přináší obviněnému. Ostatně, jak uvádí komentář k německému trestnímu řádu, trestní příkaz je dítětem praxe. To platí ve dvou rovinách: nejenže vyvstal z potřeb praxe, rychle a efektivně vyřizovat velký počet méně závažných deliktů, ale je výhodný i pro obhajobu, kdy věc obviněného je vyřízena rychle, levněji a bez ne vždy vítané publicity.⁴ Mířička navíc výhody vyřešení věci pro obviněného (ale také pro svědky) trestním příkazem spíše historicky doplňuje o ušetření cesty k soudu s odůvodněním, že by šlo o věc nepatrnějšího významu.⁵

Jak jsem již uvedl, mnozí autoři v souvislosti s trestním příkazem hovoří o rozhodnutí v trestní věci, specifickém druhu řízení, popř. o tzv. odklonu. Proto se dále zaměřím na to, pod jaký z těchto pojmů je vlastně možné institut trestního příkazu podřadit. Základní výchozí bod těchto úvah bude přitom stále dán rozčleněním tohoto institutu do dvou základních výše uvedených rovin.

1.1. Trestní příkaz jako rozhodnutí

Aby bylo možné zodpovědět otázku, zda trestní příkaz představuje určitou formu rozhodnutí, je třeba nejprve definovat pojem rozhodnutí neboli aktu aplikace práva.

Rozhodnutím orgán veřejné moci v určité věci zakládá, mění nebo ruší práva a povinnosti jmenovitě určené osoby nebo v určité věci prohlašuje, že taková osoba práva nebo povinnosti má nebo nemá, popř. v zákonem stanovených případech rozhoduje o procesních otázkách. Jinak řečeno, orgán veřejné moci řeší v konkrétním případě jednostranně právní poměry jmenovitě určených osob.⁶

Akt aplikace práva tedy představuje rozhodnutí o konkrétních (subjektivních) právech a povinnostech účastníků. Akty aplikace práva lze dělit na akty konstitutivní a deklaratorní.

---

⁴ Meyer-Gossner, L., Schmitt, B. Strafprozessordnung: Gerichtsverfassungsgesetz, Nebengesetze und ergänzende Bestimmungen. 58., neu bearbeitete Auflage. München: Verlag C.H. Beck, 2015, s. 1580.

⁵ Mířička, A. Trestní právo procesní. Praha: Věšhrad, 1932, s. 238.

⁶ Obdobně byť v oblasti správního práva je definován i správní akt, viz Hendrych, D. a kol. Správní právo. Obecná část. 8. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 193.

S konstitutivními akty je pojen vznik, změna nebo zánik subjektivních práv a povinností, konstituují tedy novou právní situaci. Akty deklaratorní naproti tomu autoritativně konstatují (ne)existenci subjektivních práv a povinností. V právní vědě je jejich význam spatřován v autoritativním zjednání jistoty v konkrétním právním vztahu. Problematika je však složitější, akty deklaratorní mohou konstituovat práva v procesní rovině (např. deklarace dluhu a následné právo věřitele navrhnout exekuci), akty konstitutivní předpokládají ke svému vydání zjištění a tedy deklaraci již existujících subjektivních práv a povinností.⁷ Gerloch dále rozlišení aktů deklaratorních a konstitutivních rozvádí, když poznamenává, že akt konstitutivní působí *ex nunc* („od nyní“). Deklaratorní akt nestanoví nová subjektivní práva a právní povinnosti, ale pouze je prohlašuje (deklaruje). V rovině práva hmotného tak není právní skutečností a působí *ex tunc* („od tehdy“).⁸

V souladu s uvedeným pak brněnská učebnice trestního práva procesního konkretizuje pojem rozhodnutí pro účely trestního práva procesního, když uvádí, že jím orgán činný v trestním řízení jménem státu zakládá práva nebo povinnosti nebo konstruuje existenci či neexistenci právně významných skutečností.⁹ Obdobně Jelínek definuje rozhodnutí v trestních věcech jakožto procesní úkony orgánů činných v trestním řízení, kterými tyto orgány vyjadřují svá zjištění, resp. výsledky svých zjištění, a stanovují závazný způsob řešení určitých procesních situací, procesních postupů a procesních otázek.¹⁰ Procesním úkonem se přitom rozumí takový úkon, s jehož provedením nebo zanedbáním zákon spojuje určité právní účinky, tj. vznik, změnu nebo zánik procesních právních vztahů.¹¹

Pražská učebnice trestního práva procesního pak shrnuje, že rozhodnutími v trestním řízení rozumíme procesní úkony, které vycházejí od orgánů činných v trestním řízení.¹²

Na základě těchto poznatků se domnívám, že trestní příkaz lze bez dalšího považovat za procesní úkon a zároveň i rozhodnutí v trestním řízení. Konstatování, že trestní příkaz je

---

⁷ Boguszak, J., Čapek, J., Gerloch, A. Teorie práva. 2. přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2005, s. 150 – 153.

⁸ Gerloch, A. Teorie práva. 6. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 192.

⁹ Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. Trestní právo procesní. 4. přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 421.

¹⁰ Jelínek, J., Říha, J., Sovák, Z. Rozhodnutí ve věcech trestních. 3. aktualizované a podstatně přepracované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 13.

¹¹ Fenyk, J., Císařová, D., Gřivna, T. a kol. Trestní právo procesní. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 247.

¹² Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2013, s. 460.

zjednodušenou formou odsuzujícího soudního rozhodnutí v trestním řízení¹³, je však dle mého názoru neúplné.

Zvláštností je totiž dvojitá povaha trestního příkazu jakožto procesního rozhodnutí. Nejprve je rozhodnutím, kterým orgán činný v trestním řízení vyjadřuje svou vůli rozhodnout ve věci bez jejího veřejného projednání. V této formě se tedy jedná o procesní návrh, který konstituuje procesní právo obviněného vzdát se, byť mlčky, svého práva na projednání věci před soudem. Posléze, pokud tento tak učiní, nabývá účinků rozhodnutí meritorního, a to včetně jeho deklaratorních (konstatování, že obviněný spáchal skutek, pro který je stíhán) i konstitutivních prvků (uložení trestu, ochranného opatření atd.). Tím se liší trestní příkaz od odsuzujícího rozsudku. Po vyhlášení rozsudku se sice také konstituuje procesní právo stran, konkrétně právo na podání odvolání, avšak toto právo je již bezprostředně spojeno se skutečností, že vyhlášený rozsudek je meritorním rozhodnutím. Oproti tomu trestní příkaz není meritorním rozhodnutím do doby, dokud tento procesní návrh není akceptován. Obdobně se vyjadřuje k povaze trestního příkazu i Donatsch, podle něhož představuje trestní příkaz v první fázi procesní ofertu směřující k vynechání konání hlavního líčení v dané věci. Nejedná se tak o rozhodnutí o vině či nevině obviněného, popř. o rozhodnutí o uložení trestní sankce. Jelikož jde o procesní nabídku, musí tomu odpovídat i pozice stran, které hodlají tuto nabídku uzavřít. Podle Donatsche zde přitom orgán činný v trestním řízení nevystupuje ve vrchnostenském postavení, ale jedná se o procesní vztah mezi v zásadě rovnými subjekty. Právní důsledky, které sebou trestní příkaz přináší, je-li akceptován, vyvstávají právě z konsenzu zúčastněných subjektů o daném způsobu vyřešení věci.¹⁴

Z tohoto úhlu pohledu tak lze nahlížet na ust. § 314e odst. 7 TR, podle něhož *trestní příkaz má povahu odsuzujícího rozsudku a účinky spojené s vyhlášením rozsudku nastávají doručením trestního příkazu obviněnému* jako na ustanovení, jehož dikce se přiči podstatě

---

¹³ Fenyk, J., Císařová, D., Gřivna, T. a kol. Trestní právo procesní. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 443.

¹⁴ Srov. Donatsch, A. Der Strafbefehl sowie ähnliche Verfahrenserledigungen mit Einsprache möglichkeit, insbesondere aus dem Gesichtswinkel von Art. 6 EMRK. Die Schweizerische Zeitschrift für Strafrecht. Heft 3/ 1994, s. 9. Dostupné online na: <http://www.rwi.uzh.ch/lehre/forschung/alphabetisch/donatsch/ad/person/publikationen/strafbefehl.pdf> (17. 6. 2015).

trestního příkazu tak, jak je tento tradičně institut zamýšlen. O povaze odsuzujícího rozsudku lze hovořiti teprve po jeho akceptaci.

1.2. Trestní příkaz jako odklon v trestním řízení

Podřazení trestního příkazu pod pojem odklonu v trestním řízení závisí na tom, jak odklon v trestním řízení definujeme. Jedná se totiž o pojem, který je právnímu řádu neznámý, a operuje s ním pouze doktrína, popř. judikatura. Původně odklon v angloamerickém pojetí (angl. *diversion*) znamená odklon od dalšího trestního stíhání poté, co bylo úředně stanoveno porušení trestní normy. Česká právní nauka ovšem původní termín zúžila. V jejím smyslu nejde o odklonění věci mimo trestní řízení, nýbrž o zjednodušené řízení, které probíhá v rámci standardního řízení.¹⁵

Systematicky lze tzv. odklon podřadit pod trestněprávní alternativy, jež je možné uspořádat následovně:

- 1) Alternativy uvnitř systému trestního práva:
  - a) hmotného – alternativy k potrestání (namísto uložení jakéhokoli trestu – tj. upuštění od potrestání, upuštění od potrestání za současného uložení ochranného léčení nebo zabezpečovací detence, podmíněné upuštění od potrestání s dohledem), alternativní tresty (tresty nespojené s odnětím svobody či s izolací pachatele od společnosti);
  - b) procesního – tzv. odklony
- 2) Alternativy vně systému trestního práva hmotného i procesního – např. postoupení věci správnímu orgánu k vyřešení věci jako přestupku.¹⁶

Samotná definice odklonu v trestním řízení je již ovšem zapeklitějším problémem, jednotliví autoři totiž na odklon nahlížejí rozdílně. Někteří odklon ztotožňují s jeho funkcí, jiní se snaží o komplexnější vyjádření jeho podstaty.

---

¹⁵ Válková, H., Kuchta, J. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 296 a 297.

¹⁶ Kratochvíl, V. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 550.

Tak například brněnská učebnice trestního práva hmotného považuje odklon za postup, kdy trestní řízení nedospěje do svého standardního konce, tedy vynesení rozsudku, ale věc se vyřídí jinak v rámci trestního řízení.¹⁷ Obdobně i Ščerba v pražské učebnici odklonem rozumí alternativu standardního trestního řízení, jež je odchylkou od typického průběhu trestního procesu a znamená, že trestní řízení nedospěje do svého obvyklého konce, do vynesení odsuzujícího rozsudku, nedojde k vyslovení viny, k uložení klasické trestní sankce, ale řízení se od této cesty „odkloní“ a trestní věc se vyřídí jinak. Velmi často tak, že se trestní stíhání zastaví, což je dle Ščerby další charakteristický znak odklonu.¹⁸ K tomuto výkladu se ostatně přiklání i Nejvyšší soud, který za odklon považuje případ, kdy je trestní řízení skončeno jiným způsobem než meritorním rozhodnutím soudu o vině či nevině obviněného.¹⁹

Šámal rozumí odklonem zvláštní způsob vyřízení věci v trestním řízení, jímž se má dosáhnout odchýlného postupu od standardního trestního stíhání, a tím zajištění především rychlejšího a efektivnějšího vyřízení k tomu vhodných věcí, jež z hlediska účelu trestního řízení nevyžadují projednání před soudem v hlavním líčení.²⁰

Suchý odklonem rozumí odchylku od typického, tradičního průběhu trestního řízení. Jde v podstatě o mimosoudní vyřízení trestní věci, mající své místo dříve než trestní soud rozhodne rozsudkem o vině obžalovaného a uložení trestu, a předpokládající případně i podrobení pachatele určité formě mimosoudního působení, státního či společenského. Nestíhání ve formálním smyslu přitom předpokládá rozhodnutí nějakého orgánu, typicky orgánu přípravného řízení či státního zastupitelství (uzavření odklonu však lze učinit i posléze v soudním řízení), od trestního stíhání upustit a vyhnout se řízení před soudem, ačkoli jsou splněny jak skutkové, tak i procesní předpoklady pro takový postup. Odklon je tedy alternativou trestního řízení před soudem a předpokládá rozhodnutí příslušného orgánu o upuštění od trestního stíhání a zároveň následné mimosoudní působení na pachatele trestného činu, u kterého bylo k odklonu přistoupeno. Funkcí odklonu přitom je prevence a kontrola kriminality související se zabráněním stigmatizujících účinků trestu, který by podle

---

¹⁷ Tamtéž, s. 550.

¹⁸ Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 3. vyd. Praha: Leges, 2013, s. 740.

¹⁹ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 6 Tdo 580/2007 ze dne 30. 5. 2007 nebo usnesení Nejvyššího soudu ČR 7 Tdo 1091/2005 ze dne 22. 0. 2005.

²⁰ Šámal, P. Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému. Praha: Codex Bohemia, 1999, s. 186.

očekávání pachatele postihl, a právě prognóza příznivějšího mimosoudního výchovného působení.²¹

Podle Netta představuje odklon formu mimosoudního vyřízení věci, jejíž účelem není potrestání pachatele v tradičním slova smyslu, nýbrž právní řešení určitého konfliktu, jež vyústil v trestný čin. Nett se dále domnívá, že odklon nelze chápat pouze jako prostředek procesní, neboť mimosoudní vyřízení věci souvisí především s koncepcí základů trestní odpovědnosti, její diferenciací a v návaznosti na to s použitím či vyloučením trestněprávní sankce. Trestněprávní aspekty lze spatřovat v tom, že odklon je prostředek diferenciacie v rovině základů trestní odpovědnosti a individualizace v rovině právních následků. Jeho uplatněním je možno dosáhnout depenalizace.²² Jiní autoři vnímají odklon jakožto prostředek odklání trestního řízení od hlavního líčení.²³

Jelínek pojem odklonu v trestním řízení dále charakterizuje jakožto výjimku z obecně platné zásady legality, jedná se o procesní alternativu trestněprávní dekriminalizace. Odklon doplňuje základní schéma trestního řízení obžaloba – hlavní líčení – rozsudek o jiné, často neformální způsoby vyřízení věci.²⁴

Lze tedy shrnout, že odklonem v trestním řízení rozumíme vyřešení věci v trestním řízení jiným než standardním způsobem. Jednotliví autoři se přitom rozcházejí v tom, čím je standardní způsob vedení trestní řízení především charakterizován. Někteří mají za to, že se řízení odklání od soudního stadia řízení obecně, jiní standardní řízení ztotožňují s konáním hlavního líčení a další pak s formou ukončení trestního řízení ve formě odsuzujícího rozsudku.

Pakliže tedy chápeme odklon jakožto odchýlení trestního řízení mimo soudní stadium, typicky se o odklon jednat nebude, protože klasicky rozhoduje trestním příkazem soud, nejinak tomu je i v České republice. Stejně tak nelze považovat trestní příkaz za odklon, pokud tento chápeme jako vyřízení věci jinak než odsuzujícím rozsudkem. Jak jsem totiž uvedl v předchozí podkapitole, pokud je trestním příkazem věc vyřízena, nabývá tento

---

²¹ Suchý, O. Odklon v trestním řízení. Právník. 1991, č. 3, roč. 130, s. 248 a 249.

²² Nett, A. K odklonu v trestním řízení. Časopis pro právní vědu a praxi. 1994, č. 4, roč. 2, s. 171.

²³ Rizman, J., Šámal, P., Sotolář, A. K problematice zvláštních alternativních druhů trestního řízení. Trestní právo. 1996, č. 12, s. 2.

²⁴ Jelínek, J. Trestní příkaz včera, dnes a zítra. Kriminalistika. 2015, č. 2, s. 89.

stejných účinků jako odsuzující rozsudek. Ovšem v případě, že přijmeme jako charakteristický znak klasického trestního procesu konání hlavního líčení, resp. veřejné projednání věci před soudem, o odklon se naopak jednat bude.

Na otázku, zda je trestní příkaz zástupcem odklonu v trestním řízení tak neexistuje jednoznačná odpověď.

1.3. Trestní příkaz jako zvláštní typ řízení

Řešení otázky, zda trestní příkaz představuje zvláštní typ řízení, je dle mého mínění odvislé od právní úpravy té které země. Některé státy ve svých trestních řádech upravují vydání trestního příkazu komplexněji a vůči jiným formám řízení uzavřeněji než státy jiné. Nezřídka kdy s ohledem na podrobnou samostatnou úpravu zákon explicitně mluví o zvláštním řízení o vydání trestního příkazu. Příkladem může být německá úprava (*Strafbefehlsverfahren*) nebo polská úprava (*Postępowanie nakazowe* – příkazní řízení). Waltoš ostatně konstatuje, že trestní příkaz v Polsku je formou řízení zkráceného, tedy druhu zvláštního řízení zredukovaného typu (formalismus obecného řízení je zde zmenšen – maximálně po tu hranici, kdy jsou ještě zaručena práva a zájmy účastníků řízení tak, aby základní zásady trestního řízení nebyly v podstatné míře dotčeny), které oproti řízení obecnému obsahuje méně procesněformálních prvků za účelem podstatného zkrácení doby řízení jako celku, v zájmu okamžitého, resp. velmi rychlého rozhodnutí o trestní odpovědnosti pachatele za daný skutek.²⁵

Pokud jde o českou právní úpravu, uvádí se, že trestní příkaz představuje formu zkráceného písemného řízení.²⁶ Shodně i Vaľová předkládá, že v případě trestního příkazu se jedná o zvláštní způsob řízení, čemuž má ostatně v tuzemských podmínkách odpovídat i jeho systematické zařazení v trestním řádu. Zvláštním způsobem řízení se přitom rozumí

---

²⁵ Waltoš, S. *Postępowanie szczególnie w procesie karnym*. Wydawnictwo prawnicze Warszawa 1973, s. 11 a násl. Citováno podle Vaľová, V. *Samosoudce a trestní příkaz v československém trestním řízení*. AIC. 1985, č. 2, s. 126.

²⁶ Srov. Sotolář, A., Šámal, P., Sovák, Z. a kol. *Právní rámec alternativního řešení trestních věcí*. Praha: Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti ČR, 2001, s. 376.

zákonodárcem předvídaný a upravený postup v trestním řízení, v němž se otázka uplatnění trestní odpovědnosti pachatele za konkrétní spáchaný skutek řeší způsobem zvláštním, podstatně odlišným od řízení typického pro daný trestněprocesní systém.²⁷

Zařazení institutu trestního příkazu v České republice pod pojem řízení je ovšem dle mého názoru poněkud ošemetné, netvrdím však, že zcela nesprávné. Ostatně, pokud definujeme řízení v právním smyslu jakožto projednání a rozhodnutí věci orgánem veřejné moci v určité formě²⁸, lze trestní příkaz za řízení označit.

Osobně ovšem řízení v právním smyslu vnímám spíše jakožto uzavřený systém procesních postupů, který je vůči ostatním takovýmto souborům vymezený buď svou formou, nebo účelem. Domnívám se přitom, že je vhodné rozlišovat trestní příkaz *stricto sensu* a *largo sensu*. V užším slova smyslu tak můžeme na trestní příkaz nahlížet jako na jednu z forem rozhodnutí v trestních věcech. V širším slova smyslu pak trestní příkaz v sobě zahrnuje i specifické postupy, jež k vydání takového rozhodnutí vedou a které mohou následovat po jeho vydání, resp. doručení. Jak jsem ovšem avizoval, je třeba odlišovat mezi pojmy „postup“ a „řízení“. Mám totiž za to, že v českých podmínkách, resp. za stávající úpravy, se o zvláštní typ řízení nejedná. Pakliže řízení směřuje k vydání trestního příkazu, děje se tak již v samostatném zvláštním způsobu řízení – v řízení před samosoudcem. Trestní příkaz *largo sensu* naproti tomu zvláštní způsob řízení nepředstavuje, opačné chápání by vedlo k těm důsledkům, že v rámci jednoho zvláštního způsobu řízení (řízení před samosoudcem) by se takto mělo konat ještě další zvláštní řízení (vedoucí k vydání trestního příkazu). Postupy související s vydáním trestního příkazu se přitom od řízení před samosoudcem neodlišují ani svou formou (naopak se jedná o podstatný rys řízení před samosoudcem) ani svým účelem (zjednodušené hospodárnější rozhodnutí ve věci). Jedná se tak spíše o určité specifické procesní kroky, jež v případě jejich uplatnění dotváří charakteristiku řízení před samosoudcem jakožto zvláštního druhu řízení.

---

²⁷ Vařová, V. Tamtéž, s. 127, 129.

²⁸ Ottův slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. 24. díl. R (Ř) – Rozkoš. Praha: J. Otto, 1904, s. 838.

Tomuto pojetí ostatně odpovídá i systematické začlenění trestního příkazu v trestním řádu. V něm řízení před samosoudcem tvoří pátý oddíl dvanácté hlavy (zvláštní způsoby řízení) a úprava trestního příkazu je integrální součástí tohoto oddílu.

2. Historický vývoj

S obdobou trestního příkazu se setkáváme již v pozdním středověku v inkvizičním procesu, kdy soudce mohl vydat příkaz k potrestání pachatele méně závažného trestného činu, který obvykle spadal do rozhodovací pravomoci policejních soudů.²⁹ V moderní podobě se však setkáváme s trestním příkazem až zhruba v polovině devatenáctého století v Prusku, kdy byl tento procesní postup využíván policejními orgány pro rychlé vyřešení trestných činů, jež byly spáchány v souvislosti s politickými nepokoji v Polsku v letech 1830 a 1831. Institut však byl do trestněprocesní úpravy v Prusku kodifikován až v roce 1846 nejprve pro užití policejními soudy v Berlíně, posléze v roce 1849 pro užití i v ostatních částech země.³⁰ Vedle toho však nadále v Prusku platil kriminální řád z roku 1805, jenž se vztahoval na justiční orgány a upravoval tehdy trestní proces, jenž měl charakter procesu inkvizičního, tajného a písemného. Elobied k tomu uvádí, že umožnění vedení mandátního řízení ve věcech patřící do působnosti policejních soudů v Prusku bylo dáno mj. i napjatými vztahy mezi tehdejšími policejními a justičními orgány.³¹

Výše popsané řízení se tehdy označovalo jako řízení mandátní (*Mandatsverfahren*), přičemž původ tohoto označení není nezajímavý a vyvstává z obdobných řízení v rámci jiných právních odvětví. Uvádí se, že pojem pochází z oblasti civilního práva procesního. Již v antickém Římě se na návrh některého z účastníků vydávaly tzv. *mandare* (chápáno jako synonymum pro příkaz vydaný na subordinačním základě, tedy vůči podřízeným). S tzv. „Mandatsprozeß“ se posléze opět setkáváme v německém občanském soudním řízení někdy na přelomu 18. a 19. století. Doslovné označení „Mandatsverfahren“ se přitom užívalo pro zvláštní formu správního řízení, v daném případě se však nejednalo o řízení soudcovské.³²

---

²⁹ Wade, M., Luna, E. *The Prosecutor in Transnational Perspective*. New York: Oxford University Press, 2012, s. 159.

³⁰ Wade, M., Luna, E. *Tamtéž*, s. 159.

³¹ Viz Elobied, T. *Die Entwicklung des Strafbefehlsverfahrens von 1846 bis in die Gegenwart*. Berlin: De Gruyter, 2010, xiv, s. 6.

³² Viz Elobied. *Tamtéž*, s. 6.

Postup pruských legislativců byl každopádně inspirací i pro další země, které mandátní, nebo chceme-li, příkazní řízení obdobného typu zakotvovaly do svých trestněprocesních kodifikací, které v Evropě v druhé polovině devatenáctého století vznikaly.

Nejinak tomu bylo i v případě rakouského mocnářství, jehož součástí byly i české země. Mandátní řízení bylo upraveno i v zákoně č. 119/1873, jímž se zavádí nový řád soudu trestního, vydaným dne 23. května 1873. Konkrétně pak v ust. § 460 a násl.

Předpoklady pro vydání příkazu byly upraveny v ust. § 460, podle něhož když některý úřad veřejný nebo některá osoba v § 68. zákona trestního jmenovaná oznámí, že podlé toho, co u vykonávání své služby spatřily, dopustil se někdo, jenž není ve vazbě, nějakého přestoupení zákona, na kterémž jest zákonem uloženo vězení nanejvýš jednoho měsíce anebo jen nějaká pokuta peněžitá, tedy může soudce, vidí-li se mu uložití vězení nanejvýš třídnenní anebo pokutu nanejvýš patnácti zlatých, k návrhu úředníka práce státního zastupitelství vykonávajícího propadlý trest ustanoviti nařízením bez přelíčení.

Z výše uvedeného lze tedy sumarizovat podmínky pro tento specifický procesní postup. Prvním je, že muselo jít o čin nepatrný, tedy přestupek. Dále muselo být oznámení o spáchání přestupku učiněno některou z vyjmenovaných osob, podán návrh ke konání mandátního řízení ze strany státního zastupitelství a konečně, obviněný se nesměl nacházet ve vazbě.

Storch uvádí, že soudce okresního soudu byl povinen návrh prozkoumat a rozhodnout, zda jsou dány předpoklady pro vydání trestního příkazu. Podle výsledku pak trestní příkaz buď vydal, nebo návrh zamítl. Proti zamítnutí byl přitom státní zástupce oprávněn podat stížnost.³³

Podle ust. § 461 mandát neboli trestní příkaz musel obsahovat následující náležitosti: *1. Povahu trestného skutku, též čas i místo, kdy a kde byl vykonán; 2. jméno osoby neb úřadu, jenž učinil oznámení; 3. vyměření trestu a na kterém ustanovení zákona se toto vyměření zakládá; 4. připomenutí, že obviněný, má-li se tím trestním nařízením za stížena, může v osmi dnech, od dodání téhož nařízení počítajíc, proti němu u okresního soudu (§ 81.) námitky své písemně nebo protokolem opovědíti a spolu oznámiti, jaké průkazy má k svému obhájení, k*

---

³³ Storch, F. Řízení trestní rakouské. 2. díl. Praha: Právnická jednota, 1896. Reprint. Klasická právní díla. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 650.

čemuž se má doložit, jestliže by obviněný v této lhůtě námitek neopověděl, že trestní nařízení nabude moci práva a bude na něm vykonáno.

Podle ust. § 462, podal-li obviněný v osmidenní lhůtě námitky, bylo tím započato řádné řízení. Pakliže tak ovšem neučinil, stal se příkaz vykonatelným a pravomocným jako rozsudek. Námitky (odpor, *Einspruch*) přitom byly chápány jakožto obranný, nikoli opravný prostředek, prostřednictvím kterého obviněný projevil svou vůli trestní příkaz zrušit a konat ve věci standardní řízení.³⁴

Výnosem ministra spravedlnosti z 30. března 1909 č. 7811 bylo nařízeno státním zástupcům, aby nepodávali návrh na vydání mandátu proti osobám, které ještě nepřekročily osmnáctého roku věku.³⁵

Vedle obecné úpravy trestního příkazu v řádu trestním byla provedena ještě úprava zvláštní, obsahující speciální podmínky a náležitosti trestního příkazu. Tyto odchylky byly stanoveny nejprve v zákoně o obchodu s potravinami z 16. ledna 1896 a dále zákonem o morech dobytčích z 6. srpna 1909.³⁶

Právní úprava trestního příkazu se zachovala i po vzniku samostatného československého státu. Její podstatná změna však byla provedena zákonem č. 31/1929 Sb., který novelizoval tehdy stále na našem území platný procesní kodex z roku 1873 (s ohledem na tzv. recepční normu č. 11/1918 Sb. z. a n.). Podle ustanovení § 10 odst. 1 cit. zákona, *učinil-li veřejný úřad, veřejný úředník nebo orgán na podkladě vlastního služebního postřehu nebo výslovného doznání před ním učiněného trestní oznámení pro takový přestupek nebo přečin náležející k příslušnosti okresního soudu, na který je stanoven v zákoně trest na svobodě nejvýše šesti měsíců nebo trest peněžitý neb oba tyto tresty, mohl soud, neměl-li pochybnosti o pravdivosti oznámení, vydati proti obviněnému, který byl na svobodě a v době činu již dovršil osmnáct let, trestní příkaz, kterým mu uložil trest bez předcházejícího řízení.*

Trestní příkaz neboli mandát bylo možné vydat pouze v přestupkovém řízení u okresních soudů, a to přímo na podkladě trestního oznámení bez jakéhokoli předchozího řízení, zejména i bez slyšení obviněného.³⁷ Podle ust. § 10 odst. 2 nebylo možné trestní příkaz vydat,

---

³⁴ Viz Storch, F. Tamtéž, s. 651 a 652.

³⁵ Prušák, J. Československé řízení trestní. Praha: Všehrad, 1921, s. 192.

³⁶ K odchylkám viz Prušák, J. Tamtéž, s. 193.

³⁷ Miříčka, A. Trestní právo procesní. Praha: Všehrad, 1932, s. 238.

pokud veřejný žalobce nesouhlasil buď s výší trestu, nebo s jeho podmíněným odkladem. Trestním příkazem bylo možné uložit obviněnému trest odnětí svobody v maximální výši sedmi dnů nebo trest peněžitý nejvýše 500 Kč, popř. oba tyto tresty; vedle toho také mohl soud vyslovit propadnutí věci. Výslovně bylo uvedeno, že ztráta volebního práva nesměla být v trestním příkazu vyslovena (§ 11 odst. 2). Soud mohl obviněného odsoudit podmíněně, byly-li v trestním oznámení nebo jinak zjištěny nebo soudu úředně známy okolnosti, které by odůvodňovaly podmíněné odsouzení i v hlavním přelíčení (§ 11 odst. 3). Trestní příkaz neobsahoval odůvodnění a bylo proti němu možné podat odpor. Ten mohl do 8 dnů od doručení podat odsouzený a osoby, jež byly oprávněny za něj podat odvolání (vyjma veřejného žalobce). Nebyl-li odpor podán řádně a včas, nabyl trestní příkaz právní moci a měl účinnost rozsudku. (§ 14 odst. 2) Odpořem podaným včas osobou oprávněnou se trestní příkaz zrušil a vedeno bylo dále řádné řízení, kdy soud rozhodoval v hlavním přelíčení. V něm však nesměl uložit přísnější trest odnětí svobody či peněžitý trest, než jaký uložil v trestním příkazu, s výjimkou případů, kdy by se skutkový podklad rozhodnutí podstatně změnil (§ 14 odst. 4).³⁸

Za období Protektorátu Čechy a Morava byla možnost rozhodovat trestním příkazem s účinností od 8. 8. 1944 rozšířena Nařízením ministra spravedlnosti č. 184/1944 Sbírký zákonů a nařízení Protektorátu Čechy a Morava, a to za účelem zjednodušení protektorátního trestního soudnictví. Předpis nesl výstižný název „První nařízení k provedení totálního válečného nasazení v oboru trestního soudnictví Protektorátu Čechy a Morava.“³⁹

Nastalá rekonifikace trestního práva v roce 1950, resp. nově přijatý zákon č. 87/1950 Sb., trestní řád, institut trestního příkazu neupravoval. Nejinak tomu bylo i v počátcích v současnosti účinného trestního řádu.

Institut trestního příkazu byl obnoven po více jak dvacetileté absenci až novelou č. 48/1973 Sb., předtím však bylo nutné pro takovou právní úpravu vytvořit ústavní základ, ten proběhl přijetím ústavního zákona č. 155/1969 Sb. Tento novelizoval mj. čl. 100 Ústavy z r.

---

³⁸ Zákon č. 31/1929 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují trestní zákony a trestní řády. Částka, 14 (27. 3. 1929). Účinnost, od 1. 4. 1929. Text zákona převzat z ASPI.

³⁹ Nařízení bylo zrušeno Ústavním dekretem prezidenta republiky ze dne 3. 8. 1944 č. 11, Úř. věst. čsl., o obnovení právního pořádku ve znění pozdějších předpisů. Viz Jelínek, J. Trestní příkaz včera, dnes a zítra. Kriminálnístika. 2015, č. 2, s. 84.

1960, v jehož prvním odstavci stanovil, že v řízení před soudem rozhoduje senát nebo jediný soudce, dosavadní úprava přitom umožňovala rozhodování soudu zásadně jen ve sborech. Reflexe této ústavní změny a úprava řízení před samosoudcem poté byla provedena do trestního řádu zákonem č. 149/1969 Sb.

Novela trestního řádu zákonem č. 48/1973 Sb. trestní příkaz právně rozpracovala v ustanoveních § 314e až § 314g TŘ. Institut trestního příkazu byl koncipován jako způsob rozhodnutí o skutkově i právně zcela jednoduchých věcech, kde obviněný svou vinu doznává. Dle záměru zákonodárce měly těmito jednoduchými věcmi být skutky kvalifikované jako přečiny v souladu se zákonem č. 150/1969 Sb., o přečinech (přečinem byl zaviněný pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky byly v tomto zákoně uvedeny a který nedosahoval stupně společenské nebezpečnosti trestného činu). Trestním příkazem měli být trestáni prvopachatelé, na které měla dostatečně výchovně působit již skutečnost, že je proti nim vedeno trestní stíhání.⁴⁰

Podle tehdejšího ustanovení § 314e TŘ mohl v řízení o přečinech samosoudce bez projednání věci v hlavním líčení vydat trestní příkaz:

- 1) jestliže se obviněný v průběhu objasňování doznal a samosoudce vzhledem k výsledkům objasňování neměl důvod pochybovat o pravdivosti tohoto doznání anebo jestliže rozhodné skutečnosti byly zjištěny vlastním pozorováním veřejného orgánu, a zároveň
- 2) jestliže prokurátor navrhl vydání trestního příkazu nebo souhlasil, aby trestní příkaz byl vydán; návrh nebo souhlas prokurátora se musel vztahovat též na druh a výměru trestu, který se má trestním příkazem uložit.

Pokud jde o druhý uvedený požadavek, Frič uvádí, že typicky šlo vskutku o situace, kdy byl trestní příkaz navržen prokurátorem. Vydání trestního příkazu s jeho souhlasem nebylo moc časté. Celkově byl potom trestní příkaz na počátku osmdesátých let vydáván zhruba ve 40 % přečinné agendy, přičemž jím bylo odsouzeno cca 12 % všech odsouzených v trestním řízení.⁴¹

---

⁴⁰ Jelínek, J., Říha, J., Sovák, Z. Rozhodnutí ve věcech trestních. 3. aktualizované a podstatně přepracované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 113.

⁴¹ Frič, J. Postup samosoudců při vydávání trestního příkazu z hlediska poznatků praxe a legislativních výhledů. Socialistická zákonnost. 1983, č. 7, s. 410 a 412.

Zákon opět umožňoval podat proti trestnímu příkazu odpor ve lhůtě do osmi dnů od jeho doručení, kdy z logiky věci toto právo upřel prokurátorovi. Stejně jako v prvorepublikové úpravě, i zde se v omezeném rozsahu projevoval zákaz *reformatio in peius*, když ustanovení § 314g odst. 3 TŘ opět stanovilo, že samosoudce v hlavním líčení nesměl obviněnému uložit přísnější trest, než jaký byl uložen trestním příkazem, ledaže by se skutkový stav na základě dokazování podstatně změnil.

Zvrat nastal po sametové revoluci, když byl trestní příkaz vypuštěn z trestního řádu zákonem č. 178/1990 Sb., jakožto institut špatný, nedemokratický a neúnosný,⁴² byť vládní návrh předmětného zákona s jeho zachováním počítal. Podle důvodové zprávy institut trestního příkazu je v souladu se zákonnou praxí využíván jako způsob rozhodování v řízení o právně i skutkově zcela jednoduchých věcech, kde obviněný svou vinu doznává a o pravdivosti jeho doznání není důvodu pochybovat. V naprosté většině se navíc jedná o trestnou činnost pachatelů dosud netrestaných, na které dostatečně výchovně působí již skutečnost, že je proti nim vedeno trestní stíhání a projednání věci v hlavním líčení za těchto okolností vyznívá formálně. Proto se navrhuje možnost aplikace tohoto institutu vztahovat na všechny samosoudcem projednávané delikty, jejichž typová společenská nebezpečnost nepřevyšuje typovou nebezpečnost stávajících přečinů.⁴³

Jeho absence však nevydržela dlouho, zpět do trestního řádu byl navrácen novelou trestního řádu, zákonem č. 292/1993 Sb., kdy v souladu s právními úpravami většiny evropských států i doporučeními Rady Evropy se navrhovalo zavedení institutu trestního příkazu, který by za zákonem stanovených podmínek vydával samosoudce. Výjimky, pro které by tak nešlo učinit, jsou odůvodněny zpravidla sníženou schopností obviněného náležitě se hájit. Skutečnost, že došlo k vydání trestního příkazu, neznamená, že obviněnému je odpíráno právo na projednání věci před soudem. Tohoto práva může vždy dosáhnout tím, že podá odpor. Vydání trestního příkazu není podmíněno souhlasem státního zástupce, a proto se na další řízení v případě podání odporu nevztahuje princip zákazu reformace *in peius*.⁴⁴

---

⁴² Crha, L. K právní moci trestního příkazu. Trestní právo. 1997, č. 10, s. 2.

⁴³ Důvodová zpráva k zákonu č. 178/1990 Sb. Zdroj: ASPI.

⁴⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 292/1993 Sb. Zdroj: ASPI.

Návrat právní úpravy trestního příkazu jakožto alternativního řešení trestních věcí byl odůvodněn zejména situací po revoluci, migrace, internacionalizace zločinu, personální obměny v justici, zvyšování kriminality a prodlužování trestního řízení.⁴⁵

Základní rozdíly právní úpravy provedené v roce 1993 oproti právní úpravě socialistické sumarizuje Šámal:

- 1) Samosoudce může vydat trestní příkaz ve všech věcech, o nichž je podle zákona příslušný rozhodovat, čímž se značně rozšířil okruh trestních věcí, které lze takto rozhodnout,
- 2) vydání trestního příkazu není podmíněno doznáním obviněného nebo vlastním zjištěním orgánu veřejné moci, ale tím, že je skutkový stav spolehlivě zjištěn,
- 3) výrazně se zpřísnily tresty, které lze obviněnému uložit,
- 4) trestní příkaz obsahuje výrok o náhradě škody, pokud byl nárok na její náhradu řádně a včas uplatněn,
- 5) vydání trestního příkazu není podmíněno souhlasem či návrhem státního zástupce, ten má ovšem právo podání odporu,
- 6) v řízení po podání odporu neplatí zásada zákazu *reformationis in peius*.⁴⁶

Základ položený touto novelou se přitom do dnešních dnů nezměnil, následující novely upravovaly jen dílčí otázky a týkaly se především možnosti ukládání trestů tímto procesním institutem.⁴⁷

---

⁴⁵ Rizman, J., Šámal, P., Sotolář, A. K problematice zvláštních alternativních druhů trestního řízení. Trestní právo. 1996, č. 12, s. 3.

⁴⁶ Šámal, P. Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému. Praha: Codex Bohemia, 1999, s. 208.

⁴⁷ Vedle toho ale např. byla novelou provedenou zák. č. 265/2001 Sb. výslovně upravená možnost vydat trestní příkaz i po proběhnuvším zkráceném přípravném řízení.

3. Současná česká právní úprava

3.1. Úvod

Z důvodu přehlednosti práce na tomto místě nejprve ve zkratce představím platnou právní úpravu trestního příkazu, aby bylo možné její jednotlivé části dále detailněji rozebrat.

Úpravu trestního příkazu nalezneme v trestním řádu systematicky řazenou v části třetí – řízení před soudem, hlavě dvacáté – zvláštní způsoby řízení, kde je zakotvena v oddílu pátém – řízení před samosoudcem. Trestního příkazu se pak konkrétně bezprostředně týkají ustanovení § 314e až § 314g TŘ.

Trestní příkaz může vydat samosoudce bez projednání věci v hlavním líčení, jestliže skutkový stav je spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, a to i ve zjednodušeném řízení konaném po zkráceném přípravném řízení (§ 314e odst. 1 TŘ). Trestním příkazem však nelze rozhodnout v řízení proti osobě, která je zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena, dále jím nelze rozhodnout ani, pokud má být rozhodováno o ochranném opatření a dále jej nelze vydat, jestliže má být uložen souhrnný trest nebo společný trest, byl-li předchozí trest uložen rozsudkem (§ 314e odst. 6 TŘ). Konečně nelze trestním příkazem rozhodnout ani v případě řízení ve věci mladistvého, který nedovrší osmnáct let věku (ust. § 63 zákona č. 218/2003 Sb, o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, dále též „ZSVM“).

Možnosti vydání trestního příkazu jsou omezeny nejenom výše uvedenými podmínkami, ale též škálou sankcí, které lze trestním příkazem uložit. Ty jsou uvedeny v ust. § 314e odst. 2 TŘ a oproti možnosti sankcionování rozsudkem se limitace netýká pouze druhů trestů (nelze mimo jiné uložit nepodmíněný trest odnětí svobody), ale též jejich nejvyšší přípustné sazby, popř. v případě uložení trestu obecně prospěšných prací či domácího vězení je třeba rozhodnout s ohledem na zprávu probačního úředníka o možnosti výkonu těchto sankcí, kterou si předtím soud vyžádal.

Podle § 314e odst. 7 TŘ má trestní příkaz povahu odsuzujícího rozsudku. Účinky spojené s vyhlášením rozsudku nastávají doručením trestního příkazu obviněnému.

Samotné obsahové náležitosti trestního příkazu jsou upraveny v ust. § 314f odst. 1 TŘ, podle něhož trestní příkaz obsahuje označení soudu, který trestní příkaz vydal; den a místo vydání trestního příkazu; označení obviněného; výrok o vině a uloženém trestu; výrok o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení, jestliže byl nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení řádně uplatněn a nakonec i poučení o právu podat odpor, včetně upozornění, že v případě, kdy obviněný odpor nepodá, vzdává se tím práva na projednání věci v hlavním líčení. Podstatným rozdílem oproti rozsudku je přitom absence odůvodnění.

Po vydání trestního příkazu se tento doručuje osobám uvedeným v § 314f odst. 2 TŘ, tedy obviněnému, státnímu zástupci a poškozenému, který uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení. Obviněnému se doručuje do vlastních rukou. Má-li obviněný obhájce, doručí se trestní příkaz též jemu.

Podle § 314g odst. 1 a 2 TŘ obviněný, osoby, které jsou oprávněny podat v jeho prospěch odvolání, a státní zástupce mohou podat proti trestnímu příkazu odpor. Odpor se podává u soudu, který trestní příkaz vydal, a to do osmi dnů od jeho doručení. Byl-li podán proti trestnímu příkazu oprávněnou osobou ve lhůtě odpor, trestní příkaz se tím ruší a samosoudce nařídí ve věci hlavní líčení. Při projednání věci v hlavním líčení není samosoudce vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženými v trestním příkazu, neuplatní se tak zásada zákazu *reformatio in peius*. Není-li podán odpor, stane se trestní příkaz pravomocným a vykonatelným.

Rozhodování ve věci formou trestního příkazu je procesním fenoménem, který převažuje nejenom v rámci samosoudcovské agendy u okresních soudů v České republice, nýbrž ve svém důsledku jde o většinový způsob vyřešení věci u okresních soudů vůbec. To dokládají statistické údaje Ministerstva spravedlnosti zveřejněné na stránkách justice.cz.⁴⁸

---

⁴⁸ Přehledy agend, S_AS_12 Trestní příkazy, podmíněné zastavení, narovnání, dohody o vině a trestu u OS. S_AS_1 Přehled o vyřizování trestní agendy T věci u OS. Dostupné online na: <http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-agend.html> (30. 9. 2015).

Rok	Vyřízeno věcí u okresních soudů	Z toho trestním příkazem
2009	105 995	60 494
2010	95 196	50 282
2011	94 809	50 236
2012	95 365	50 450
2013	100 191	60 842
2014	97 309	55 689

3.2. Trestní příkaz a základní zásady trestního řízení

Základní zásady trestního řízení jsou určité právní principy, vůdčí právní ideje, jimiž je ovládáno trestní řízení. Mnohdy představují pravidla ústavněprávní úrovně, neboť je nalezneme v Ústavě či v Listině základních práv a svobod (dále jen „Listina“), popř. jsou uvedeny v mezinárodních dokumentech o lidských právech, především v Evropské úmluvě o ochraně lidských práv (dále též „Úmluva“), Listině základních práv Evropské unie a v Mezinárodním paktu o ochraně občanských a politických práv. Obsah těchto zásad představuje často i atributy spravedlivého procesu.⁴⁹

Na úrovni zákona tyto zásady můžeme nalézt upraveny v ust. § 2 TRŘ a, pokud jde o řízení ve věcech mládeže, v ust. § 3 ZSVM. Dne 1. ledna 2012 nabyl účinnosti další vedlejší trestní zákon, zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále též „ZTOPO“), který, byť upravuje i specifika trestního řízení proti právnické osobě, žádné zvláštní zásady neobsahuje. V souladu s ust. § 1 odst. 2 ZTOPO se v řízení proti právnické osobě užije zásad obsažených v trestním řádu.

Základní zásady vytváří uzavřený systém, který zajišťuje naplnění účelu trestního řízení ve smyslu náležitého zjištění trestných činů a spravedlivého potrestání jejich pachatelů podle

⁴⁹ Jelínek, J., Říha, J., Sovák, Z. Rozhodnutí ve věcech trestních. 3. aktualizované a podstatně přepracované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 16 - 17.

zákona (viz § 1 odst. 1 TR). Většina ze zásad má však své limity, což se odráží právě typicky u institutu trestního příkazu.

Trestní příkaz jakožto forma rozhodnutí je přitom projevem upřednostnění zásady rychlosti trestního řízení na úkor jiných základních zásad, jež jsou naopak upozaděny. Cestou, jak dosáhnout zrychlení a zefektivnění trestního řízení, je v tomto případě vynechání hlavního líčení v rámci soudního stadia trestního řízení. Vyřizování věci trestním příkazem je ovšem v rozporu s jinými základními zásadami trestního řízení, neboť zavádí v rozporu se zásadou ústnosti písemný proces, porušuje zásadu bezprostřednosti, zásadu zajištění práva na obhajobu, zásadu veřejnosti.⁵⁰

Když byl v novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 48/1973 Sb. vrácen po letech institut trestního příkazu do našeho právního řádu, důvodová zpráva k tomuto zákonu uváděla, že *skutečnost, že trestní příkaz koliduje s některými zásadami trestního procesu, je vynahrazena tím, že odpor nemusí být odůvodněný*.⁵¹ S tímto „vynahrazením“ se ovšem nelze zcela spokojit. Odpor je prostředkem, kterým lze dosáhnout standardního vedení trestního řízení, na kteréžto má obviněný nárok, a odmítnout tedy vyřízení věci trestním příkazem. Pokud tedy není nutno odpor odůvodňovat, je tomu tak z důvodu toho, že jeho účel je zřejmý, dosáhnout ve věci konání hlavního líčení. Odpor ovšem souvisí jen s rovinou trestního příkazu jakožto procesního návrhu, již se ale nedotýká trestního příkazu jakožto meritorního rozhodnutí. Pokud je jako problém vnímána kolize trestního příkazu se základními zásadami, týká se přitom tento především trestního příkazu jako konečného rozhodnutí, kdy neuplatnění či omezené uplatnění některých ze základních zásad může vést k vadám rozhodnutí ve všem konsekvencemi z toho vyplývajících (mj. vytvoření překážky věci rozhoduté).

Konečně lze vzpomenout i další principiální problém související s konfliktem základních zásad trestního řízení a trestního příkazu, na který upozorňuje Novotný a který vyplývá z výše uvedených statistických dat užívání trestních příkazů. Totiž, že za současné situace trestní řízení vykazuje více případů, ve kterých se základní zásady plně neuplatňují, než těch, kde

---

⁵⁰ Růžek, A. K problematice diferenciacie trestní odpovědnosti a jejího odrazu v trestním řízení. Diferenciacie trestní odpovědnosti. Praha: Univerzita Karlova, 1983, s. 55.

⁵¹ Frič, J. Postup samosoudců při vydávání trestního příkazu z hlediska poznatků praxe a legislativních výhledů. Socialistická zákonnost. 1983, č. 7, s. 407.

se uplatňují.⁵² Tento stav jistě neodpovídá významu a postavení, které by měly tyto principy v trestním řízení plnit.

Dále se zaměřím na jednotlivé zásady trestního řízení, které mají stěžejní význam pro rozhodování trestním příkazem a rozeberu specifika jejich naplňování v takovéto procesní situaci.

3.2.1. Zásada stíhání pouze ze zákonných důvodů

Zásada stíhání pouze ze zákonných důvodů je vnímána jako nejdůležitější zásada trestního procesu, čemuž ostatně i odpovídá její systematické zařazení na první místo ve výčtu základních zásad uvedených v trestním řádu.⁵³

Zákonné ustanovení § 2 odst. 1 TR jím vymezuje způsobem, že *nikdo nemůže být stíhán jinak než ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví tento zákon*. Toto zákonné ustanovení navazuje na pravidlo stanovené v čl. 8 odst. 2 první věty Listiny, podle níž *nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon*. Jedná se tedy o procesní vyjádření zásady *nullum crimen sine lege*.

Význam této zásady pro institut trestního příkazu spočívá v tom, že tento lze vydat pouze za splnění příslušných zákonných podmínek. Jeho obsah a důsledky musí taktéž odpovídat zákonu. Trestním příkazem tak lze rozhodnout například pouze tehdy, když je řízení vedeno před samosoudcem, když není rozhodováno proti osobě, která dosud nepřekročila osmnáctý rok věku atd.

3.2.2. Zásada presumpce nevinny

Zásada presumpce nevinny představuje jak pravidlo úrovně zákonné, tak i úrovně ústavní, ale i mezinárodní. Evropská úmluva o ochraně lidských práv ve svém čl. 6 odst. 2 uvádí, že

---

⁵² Novotný, O. Je naše trestní právo procesní v krizi? Trestní právo, 2006, č. 7-8, s. 29.

⁵³ Viz Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 3. vyd. Praha: Leges, 2013, s. 137.

každý, kdo je obviněn z trestného činu, se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem. Článek 40 odst. 2 Listiny zase stanoví, že *každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena.* Shodně pak tuto zásadu formuluje i trestní řád v § 2 odst. 2. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže deklaruje, že *osoba, proti níž se řízení vede, je považována za nevinnou, dokud její vina nebyla prokázána zákonným způsobem.*

Zásada presumpce nevinu se v trestním řízení projevuje ve třech podobách. V oblasti dokazování musí být vina obviněného prokázána zákonnými prostředky, obviněný není povinen dokazovat svou nevinu. V oblasti zacházení s osobou obviněného musí orgány činné v trestním řízení jednat nezaujatě. Konečně třetí oblast se týká samotného rozhodování v trestním řízení, kdy ze zásady presumpce nevinu vyplývá, že v případě, kdy není možné na základě provedených důkazů bezpečně prokázat vinu obviněného, vynese soud zprošťující rozsudek, jde o pravidlo *in dubio pro reo*.

V souvislosti s institutem trestního příkazu možnou kolizi s touto zásadou vylíčil ve svém disentujícím stanovisku ve věci *Hennings proti Německu* irský soudce Evropského soudu pro lidská práva Brian Walsh, když poukazoval na to, že před odsouzením nebylo ve věci konáno žádné veřejné slyšení ani jiné slyšení, ve kterém by byli vyslýcháni svědci, a to před samotným odsouzením. Ještě předtím, než mohl obviněný podat odpor, byl vynesen výrok o vině, a ten by se stal i pravomocným, pokud by obviněný posléze nepodal odpor. Walsh měl za to, že takovýto postup vede k tomu, že v následném řízení tíží obviněného důkazní břemeno ohledně jeho nevinu, což je v rozporu se zásadou presumpce nevinu.⁵⁴

S tímto, byť tehdy na štrasburské půdě minoritním, názorem souhlasím. Ačkoli se po podaném odporu provede celé hlavní líčení a formálně nelze k odporem zrušenému trestnému příkazu jakkoli přihlížet, vliv jeho vydání a obsahu na další rozhodování nelze vyloučit, a to zejména v případě, kdy následné hlavní líčení vede stejný samosoudce, který zrušený trestní příkaz původně vydal. Je proto zcela legitimní uvažovat nad právní úpravou, která by takového samosoudce vyloučila z dalšího projednávání věci.

---

⁵⁴ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva Hennings proti Německu ze dne 16. prosince 1992.

Nadto se domnívám, že zásada presumpce nevinny se zřetelem na pravidlo zacházení s obviněným není zcela dodržena ani v případech, kdy soud zamýšlí trestním příkazem uložit trest domácího vězení nebo obecně prospěšných prací. Za této situace je třeba si vyžádat předchozí zprávu Probační a mediační služby, která zjišťuje možnosti výkonu těchto trestů v době, kdy ještě není soudem vyslovena vina, ovšem je nasnadě, že soud má vinu v daném okamžiku již za prokázanou. Jedná se sice o odůvodněnou a logickou odchylku od této zásady, nemění to ovšem nic na tom, že se dle mého názoru stále o odchylku jedná, přestože Probační a mediační služba není orgánem činným v trestním řízení⁵⁵. Blíže k tomu v části věnované sankcionování.

3.2.3. Zásada oficiality a legality

Zásada oficiality je vyjádřena v ust. § 2 odst. 4 TŘ, podle něhož, *jestliže trestní řád nestanoví něco jiného, postupují orgány činné v trestním řízení z úřední povinnosti*. Jakmile jsou dány zákonné podmínky pro provedení určitého procesního úkonu, je příslušný orgán zásadně povinen takový úkon provést a nemůže od něho upustit např. pro jeho neúčelnost nebo proto, že si jeho provedení účastníci procesu nepřejí.⁵⁶

Trestní příkaz sám je přitom výjimkou z této zásady, neboť představuje procesní úkon, který soud, resp. samosoudce, i při splnění zákonných předpokladů pro jeho vydání vydat nemusí, jedná se o fakultativní postup. To vyplývá z dikce § 314e odst. 1 TŘ, kde se uvádí, že „samosoudce může bez projednání věci v hlavním líčení vydat trestní příkaz, ...“

Další výjimku ze zásady oficiality představuje možnost poškozeného vyplývající z ust. § 43 odst. 3 TŘ vyvolat tzv. adhezní řízení, ve kterém by se rozhodovalo o občanskoprávním nároku poškozeného na náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení. Pokud je tento nárok řádně a včas uplatněn, musí trestní příkaz obsahovat tomu odpovídající výrok.

---

⁵⁵ Podle § 12 odst. 1 TŘ se orgány činnými v trestním řízení rozumí soud, státní zástupce a policejní orgán.

⁵⁶ Šámal, P. a kol. Trestní řád. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 18.

Zásada legality je zvláštním projevem zásady oficiality. Podle § 2 odst. 3 TŘ *je státní zástupce povinen stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozví, pokud zákon nebo vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, nestanoví jinak.* Jednou ze zákonných výjimek ze zásady legality je podmíněnost trestního stíhání u vyjmenovaných trestných činů souhlasem poškozeného. Ustanovení § 314g odst. 3 TŘ stanoví, že je-li obviněný stíhán pro trestný čin uvedený v § 163a, může poškozený vzít souhlas s trestním stíháním zpět až do doby, než je trestní příkaz doručen některé z osob uvedených v předchozím odstavci. Zpětvzetím souhlasu se trestní příkaz ruší a samosoudce následně trestní stíhání zastaví.

Za zmínku v této souvislosti stojí, že v ust. § 163a TŘ nejsou žádné trestné činy uvedeny, citované ustanovení upravuje výjimky z případů, kdy je nutno vyžádat si souhlas poškozeného pro trestné činy uvedené v ust. § 163 odst. 1 TŘ. A právě posledně uvedené ustanovení je to, na který zákonodárce jistě zamýšlel odkázat v § 314g odst. 3.

Zásada oficiality v sobě implikuje co nejrychlejší projednání trestních věcí. Bylo by totiž porušením zásady oficiality, pakliže by si orgán činný v trestním řízení počínal liknavě, nevytvářel podmínky pro provedení úkonu nebo dokonce oddaloval provedení úkonu, ačkoli jsou podmínky pro jeho provedení dány.⁵⁷

3.2.4. Zásada rychlosti trestního řízení

Jak již bylo řečeno, v trestním příkazu se velmi intenzivně odráží zásada trestního řízení. Zrychlení a zefektivnění trestní justice bylo důvodem zavedení tohoto institutu do právních řádů mnoha zemí kontinentální Evropy.

Opět se jedná o zásadu, jež své vyjádření nalézá nejen v zákoně, ale i v Listině a v Úmluvě. Podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy má každý právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem. Čl. 38 Listiny formuluje tuto zásadu jako právo každého na projednání jeho věcí bez zbytečných

---

⁵⁷ Gřivna, T. Zásada rychlosti v trestním řízení, právo na projednání věci v přiměřené lhůtě a některé důsledky jejich porušení. Fenyk, J. a kol. Pocta Dagmar Císařové k 75. narozeninám. Praha: LexisNexis, 2010, s. 17.

průtahů. Ustanovení § 2 odst. 4 TR pak stanoví, že se trestní věci *musí projednávat urychleně bez zbytečných průtahů; s největším urychlením projednávají zejména vazební věci a věci, ve kterých byl zajištěn majetek, je-li to zapotřebí vzhledem k hodnotě a povaze zajištěného majetku.*

Gřivna v rámci zásady rychlosti trestního řízení odlišuje požadavek co nejrychlejšího projednání trestní věci, jenž je součástí zásady oficiality, a poté zásadu rychlosti řízení v širším smyslu, kdy tato zahrnuje též právo na projednání věci v přiměřené lhůtě. Rozdíl je přitom následující: Co nejrychlejší projednání věci souvisí s účelem trestního řízení, resp. trestního práva vůbec, kdy předpokladem pro naplnění účelu trestu je včasná a účinná realizace trestní sankce. Naproti tomu právo na projednání věci v přiměřené lhůtě, bez zbytečných průtahů, existuje *in favorem* osoby, proti níž se trestní řízení vede, resp. ve prospěch obviněného, a jeho smyslem je zajištění a stabilizace právní jistoty obviněného, kdy je bráněno tomu, aby obviněný byl nepřiměřeně dlouhou dobu v nejistotě ohledně výsledku trestního řízení.⁵⁸

Důvody pro rychlé trestní řízení lze stručně shrnout následovně:

1. Vysoký preventivní účinek jak v oblasti individuální prevence, kdy trest následující co nejdříve po spáchání trestného činu má nejvyšší odstrašující účinek, tak i v oblasti prevence generální, neboť veřejnost se přesvědčuje o tom, že trestní justice funguje, což odrazuje další potencionální pachatele. Dlouho trvající proces naopak oslabuje přirozený vztah mezi trestným činem a trestem, způsobilost trestu výchovně působit na pachatele se snižuje.
2. Rychlost postihu je důležitá pro oběť trestného činu, rychlý proces přispívá k její rehabilitaci, naopak dlouze se vlekoucí trestní řízení v ní může vzbudit pocit nespravedlnosti a křivdy a oběť dále traumatizovat.
3. Průtahy v řízení neblaze ovlivňují existenci a kvalitu důkazů.
4. Dlouhé řízení působí negativně na obviněného, který je vystaven silnému psychickému a sociálnímu tlaku, prohlubuje se strach z nejasného výsledku a přísného trestu.

---

⁵⁸ Gřivna, T. Zásada rychlosti v trestním řízení, právo na projednání věci v přiměřené lhůtě a některé důsledky jejich porušení. Fenyk, J. a kol. Pocta Dagmar Císařové k 75. narozeninám. Praha: LexisNexis, 2010, s. 18.

5. Vysoké náklady na dlouho se vlekoucí proces.⁵⁹

Jak konstatuje Vantuch, otázka rychlosti patří mezi stěžejní témata trestního řízení. Státy se snaží zredukovat průtahy především dvěma cestami. Tou první je cesta dekriminalizace určitých jednání (ať již úplná, či jejich přesunutí do kategorie správních deliktů, event. individuální dekriminalizace v rámci trestního řízení – viz diskreční pravomoc státního zástupce podle § 172 odst. 2 TŘ). Druhou cestu pak představuje zavedení speciálních forem řízení, popř. určení časových limitů, do kdy je možné určité stadium ukončit.⁶⁰

Pakliže je trestní řízení pomalé, je chápáno jako odmítnutí spravedlnosti. Na druhé straně je ovšem třeba se vypořádat i s nebezpečím unáhleného trestní řízení, které může jít na úkor zjištění skutkového stavu nebo na úkor práv osob zúčastněných na řízení (poškozený může mít zájem na náležitém zjištění skutkového stavu a potrestání pachatele) a na úkor kvality řízení.⁶¹ Trestní příkaz je jistě nejužívanějším institutem, který má dostát trendu zefektivňování trestního řízení, ovšem zdaleka ne jediným. Jmenovat lze dále kupříkladu institut zkráceného přípravného řízení nebo možnost vydání zjednodušeného samosoudcovského rozsudku bez odůvodnění za splnění určitých podmínek. Všem těmto institutům je ovšem společné, že rychlost trestního řízení vystupuje do popředí na úkor jiných základních zásad, popř. jiných atributů spravedlivého procesu. Jde přitom o logický důsledek. Základní zásady trestního řízení se projevují v zákonné úpravě jednotlivých institutů trestního řádu, kdy každé jednotlivé ustanovení má vésti k naplnění účelu trestního řízení za dodržení postulátů obsažených v jednotlivých procesních zásadách. Pakliže je nabídnuta alternativa procesního postupu sledující za cíl zrychlení řízení, spočívá tato klasicky v odklonu od standardně vedeného řízení a tedy v omezení toho, co má standardní řízení zajišťovat. Z tohoto pohledu je stěžejní otázkou existence těchto procesně-ekonomických institutů jejich legitimace a proporcionalita zásahů do jiných základních zásad trestního řízení. Pakliže v těchto srovnáních neobstojí, nelze je vnímat jako prostředek racionalizace trestní justice.

---

⁵⁹ Viz Musil, J. Rychlost trestního řízení – ústavněprávní aspekty. Vanduchová, M., Gřivna, T. a kol. Pocta Otovi Novotnému k 80. narozeninám. Praha: ASPI, 2008, s. 192 až 193. A také Jelínek, J. Zásada rychlosti trestního řízení – bilance a perspektivy. Kriminálnístka. 2008, č. 4, s. 246.

⁶⁰ Vantuch, P. Trestní příkaz, podmínky jeho vydání a možnosti obhajoby. Trestní právo. 2013, č. 7-8, s. 188.

⁶¹ Jelínek, J. Zásada rychlosti trestního řízení – bilance a perspektivy. Kriminálnístka. 2008, č. 4, s. 247.

V otázce proporcionality si lze přitom představit i jiné instituty, které by sice samostatně nedosahovaly takové efektivity jako trestní příkaz, ale jistě by mohly rychlost trestního řízení zvýšit a ostatních základních zásad by se dotýkaly méně intenzivně nebo dokonce vůbec. Musil tak příkladmo spatřuje stále značné rezervy ve využívání odklonů (typicky narovnání), kdy jejich repertoár lze rozšířit i o mediační formy. Ke zrychlení řízení může dále dle jeho mínění přispět řada procesních opatření omezujících obstrukce účastníků (např. v oblasti doručování), větší koncentrace řízení či zjednodušení formalit. Velký pokrok v oblasti zrychlení trestního procesu lze očekávat v souvislosti se zavedením technických vymožeností (elektronická komunikace, dokumentace, archivace).⁶²

3.2.5. Zásada materiální pravdy

Zajímavý je vztah institutu trestního příkazu k tzv. zásadě materiální pravdy formulované v ust. § 2 odst. 5 TR, podle jehož první věty *orgány činné v trestním řízení postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v tomto zákoně a za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí.*

Pípek z výše uvedené formulace dovodil tři požadavky, které vedou k naplnění této základní zásady. Prvním z nich je požadavek na kvalitu skutkových zjištění, druhý požadavek je určen předmětem dokazování a konečně třetí požadavek nepřímou vymezuje i rozsah dokazování.⁶³

Bližší zkoumání si zasluhuje především poměr této základní zásady k podmínce vydání trestního příkazu pouze tehdy, kdy je skutkový stav spolehlivě prokázán opatřenými důkazy.

Prvně je třeba vylíčit, že termín materiální pravdy zcela nevystihuje obsah současné zásady uvedené v první větě § 2 odst. 5 TR. Proto se tato zásada taktéž někdy označuje jako zásada zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností.⁶⁴ Pojem materiální pravdy je

---

⁶² Musil, J. Rychlost trestního řízení – ústavněprávní aspekty. Vanduchová, M., Gřivna, T. a kol. Pocta Otovi Novotnému k 80. narozeninám. Praha: ASPI, 2008, s. 207.

⁶³ Pípek, J. Nad paragrafem 2 odstavec 5, věta první, trestního řádu. Právní rozhledy. 1999, č. 8, roč. 7, s. 410.

⁶⁴ Pípek, J. Nad paragrafem 2 odstavec 5, věta první, trestního řádu. Právní rozhledy. 1999, č. 8, roč. 7, s. 410.

pak klasicky chápán jako odlišení této zásady od její kontradiktorní formy, tj. zásady pravdy formální, která je typická pro civilní proces.

Zásada objektivní pravdy přitom po dlouhou dobu představovala vůdčí zásadu tehdy ještě socialistického trestního procesu. Podle tehdejšího ust. § 2 odst. 5 TŘ postupovaly orgány činné v trestním řízení tak, aby byl zjištěn skutečný stav věci, a při svém rozhodnutí z něj vycházely. Všechny okolnosti trestného činu tak musely být zjištěny v souladu s objektivní skutečností. Tato zásada představovala nejdůležitější zásadu činnosti všech orgánů socialistického soudnictví. Orgány činné v trestním řízení byly povinny zjistit objektivní pravdu, tj. pravdu nepochybnou, pouhá pravděpodobnost, byť i vysoká, nepostačovala.⁶⁵

Pokud jde o současné vyjádření tzv. zásady materiální pravdy, nutno podotknout, že cílem trestního řízení není a ani nemůže být zjištění pravdy jako takové. Je utopickou představou vytvořit takový proces, který dokáže zaručit jak vydání konečného rozhodnutí, tak i nalezení pravdy. Jak již konstatoval Hegel, posouzení skutkové podstaty vychází z empirických okolností, ze svědectví o činu a z podobných názorů, pak však ještě z faktů, z nichž lze vyvodit závěr o činu a jež ho činí pravděpodobným nebo nepravděpodobným. Má zde být dosaženo jistoty, nikoli pravdy ve vyšším smyslu, která je něčím ve skrze věčným; zde je tato jistota subjektivním přesvědčením, svědomím, a otázka zní: Jaké formy má tato jistota dosáhnout u soudu?⁶⁶ Důležitým kritériem, který je vyjádřen i v ust. § 2 odst. 5 TŘ, tedy není *pravda* jakožto objektivní veličina, ale *jistota* jakožto veličina subjektivní.

Jistota je přitom v průběhu trestního řízení vytvářena tím, že obě klíčové strany – obhajoba i obžaloba - přichází se svými vlastními vyličením toho, jak se skutek odehrál. Třetí konstrukci událostí minulých však vytváří soud. Soudcovské rozhodování v dnešní době není primárně o nalezení pravdy, nýbrž o legitimitě rozhodnutí, resp. přesvědčení soudu. Pojem materiální pravdy v trestním řízení má tedy spíše povahu snahy o přiblížení se k pravdě na základě subjektivního přesvědčení soudce na objektivním základě (výpovědi svědků, spisového materiálu). Z toho ostatně vyplývá též předmět dokazování v trestním řízení, nedokazují se skutečnosti, ani skutky, ani právní předpisy, nýbrž dokazováním se získávají

---

⁶⁵ Růžek, A. a kol. Československé trestní řízení. Praha: Panorama, 1982, s. 60.

⁶⁶ Hegel, G. W. F. Základy filosofie práva. Praha: Academia, 1992, s. 256.

poznatky o nich. Nelze mít totiž za cíl dokázat objektivní pravdu, ale získat poznatky o tom, co se stalo.⁶⁷

Bližší rozpracovává pojem jistoty Weinberger, jenž uvádí, že pojem jistoty v souvislosti s trestním řízením má odlišný význam než pojem jistoty ve smyslu gnoseologické kritiky. Weinberger tak rozlišuje pojem jistoty teoretické (absolutně jisté poznání) a praktické (jistota v právní oblasti). Uvádí pro rozlišení příklad výpovědi tří svědků, o jejichž pravdivosti nebudou existovat žádné okolnosti vzbuzující pochybnosti. V tomto případě budeme tedy považovat zjištění za bezpečná, pravdivá ve smyslu právním, ačkoli kritický pohled nedovoluje vyloučit veškeré možnosti pochybností o jistotě poznatku. Praktická jistota je dále konkretizována uváženým postojem judikatury, neboť svědomitý soudce si bude dobře vědom, že na jedné straně – když klade nízké požadavky na jistotu – zvyšuje nebezpečí justičních omylů, a že na stranu druhou by povýšení jistoty praktické na jistotu teoretickou mohlo vést k paralýze trestní justice.⁶⁸

Pokud jde o samotný vztah zásady materiální pravdy a trestního příkazu, mám za to, že k žádné kolizi zde docházet nemá. Pokud ustanovení § 2 odst. 5 TŘ hovoří o zjištění skutkového stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí, je v dané procesní situaci tímto rozhodnutím právě trestní příkaz. Rozsah je přitom kvalitativně určen tím, že skutkový stav musí být opatřenými důkazy spolehlivě prokázán ve smyslu § 314e odst. 1 TŘ. Jedná se tak o konkretizaci zásady materiální pravdy ve vztahu k vydání trestního příkazu. Nelze tedy *a priori* říct, že by trestní příkaz jakožto institut měl být v rozporu či v kolizi se zásadou materiální pravdy. Její naplnění je předpokladem jeho vydání, ovšem problematickým se jeví, že s ohledem na chybějící odůvodnění trestního příkazu nelze prověřit, že byl tento předpoklad respektován. Jak uvádí Stamp, v každé fázi trestního řízení nabývá zásada materiální pravdy jiného obsahu, vyžaduje se jiný stupeň pravděpodobnosti či jistoty k dalšímu vedení řízení. V případě trestního příkazu je ovšem vyžadováno, aby soudce byl o rozhodujících okolnostech

---

⁶⁷ Císařová, D. Předmět dokazování. Stát a právo. 1967, č. 13, s. 69.

⁶⁸ Weinberger, O. Logické a metodologické základy důkazu v oboru práva. Stát a právo. 1967, č. 13, s. 202 – 203.

přesvědčen do stejné míry, jak je mu ukládáno v případě, že by ve věci bylo konáno hlavní líčení.⁶⁹

Z výše uvedeného vyplývá, že je třeba odmítnout názor prezentovaný v některých odborných pracích, že skutkový stav ve smyslu ust. § 2 odst. 5 TŘ je zjišťován teprve v hlavním líčení a z toho důvodu se po podaném odporu neuplatní zásada zákazu *reformatio in peius*.⁷⁰

Avšak, jak jsem předeslal, trestní příkaz by sice neměl být v kolizi se zásadou materiální pravdy, jinou věcí ovšem je, zda právní úprava dokazování v řízení předcházejícímu vydání trestního příkazu, umožňuje plné naplnění této zásady v praxi. Blíže se touto otázkou budu zabývat v kapitole věnující se spolehlivě prokázanému skutkovému stavu jakožto předpokladu vydání trestního příkazu.

3.2.6. Zásada volného hodnocení důkazů

Zásada volného hodnocení důkazů vyjádřena v ust. § 2 odst. 6 TŘ, podle něhož *orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu*, rozvíjí zásadu materiální pravdy a umožňuje její naplnění. Důkazy předkládané v trestním řízení totiž nemusí být jednoznačné. Způsobem pravdivého zjištění skutečnosti je oceňování těchto důkazů. Soudce přitom hodnotí důkazy, jakmile jsou v průběhu řízení předkládány.⁷¹ Toto tvrzení ovšem dle mého názoru platí jen toliko co do hodnocení účinnosti důkazů, nikoli co do hodnocení jejich pravdivosti. V opačném případě by vznikala situace předpojatosti vůči ostatním později provedeným důkazům. To však neznamená, že je soudce nezařadí do kontextu a nezačne z již provedených důkazů skládat jakousi mozaiku toho, jaký skutkový děj se na základě doposud provedených důkazů rýsuje.

---

⁶⁹ Stamp, F. Die Wahrheit im Strafverfahren. Baden-Baden: Nomos Verl.-Ges., 1998, s. 20.

⁷⁰ Např. Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. Trestní právo procesní. 4. přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 736 nebo Šámal, P. a kol. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 3572.

⁷¹ Boguszak, J., Čapek, J., Gerloch, A. Teorie práva. Praha: 2003, s. 132.

Hodnocením důkazů ve smyslu § 2 odst. 6 TŘ se rozumí hodnocení věrohodnosti a pravdivosti důkazů, hodnocení jejich závažnosti, jakož i hodnocení jejich zákonnosti. Volné hodnocení důkazů je pak procesní maximou, dle níž trestním řádem není dána apriorní hierarchie váhy či důkazní síly důkazních prostředků.⁷²

Hodnocení důkazů musí být řádně odůvodněno, v rozhodnutích ve věcech trestních musí být přezkoumatelný postup při hodnocení důkazů.⁷³ U trestního příkazu ovšem naráží tento požadavek opět na absentující odůvodnění. Myšlenkové postupy samosoudce při vyhodnocení skutkového stavu tedy nejsou nikterak upřesněny a pro adresáty tohoto rozhodnutí jsou spíše otázkou. Ovšem nejenom hodnocení důkazů je nepřezkoumatelné, dále není přezkoumatelné ani to, zda k němu vůbec došlo, byť zákon vyhodnocení vyžaduje pro závěr, že jsou skutečnosti spolehlivě prokázány ve smyslu ust. § 314e TŘ.

Vedle toho, že zásada volného hodnocení důkazů je jedním z předpokladů zjištění tzv. materiální pravdy, souvisí tato i se zásadou ústnosti a bezprostřednosti. Obě tyto zásady totiž ovlivňují nejenom obsah vlastního důkazního hodnocení, ale i jeho rozsah. Jelikož trestní příkaz je vydáván bez projednání věci v hlavním líčení, má volné hodnocení důkazů zcela specifickou povahu. Geis tak předkládá dva modelové průběhy trestního řízení:

První model je charakterizován ústním jednáním před soudem, ve kterém soud na základě volného hodnocení důkazů zjišťuje vinu pachatele, která je prokázána nade vší pochybnost. Účelem uloženého trestu⁷⁴ v tomto typu řízení je retribuce (odplata) a odstrašení (ochrana budoucích obětí).

Druhý model představuje řízení, ve kterém se ústní jednání před soudem nekoná. K odsouzení dochází na základě „připsání (ascription) viny“, neboť volné hodnocení důkazů

---

⁷² Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 733/01 ze dne 24. 2. 2004.

⁷³ Jelínek, J., Říha, J., Sovák, Z. Rozhodnutí ve věcech trestních. 3. aktualizované a podstatně přepracované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 34.

⁷⁴ Jednotlivé účely trestu popisuje pražská učebnice kriminologie, která uvádí, že odplatná (retributivní) teorie trestu vnímá trest jako přirozenou reakci společnosti na kriminální jednání pachatele. Uložení trestu je pak důsledkem (odrazem) spáchaného trestného činu. V tomto ohledu tedy musí trest pro pachatele znamenat zásah do života v takovém rozsahu, aby zrcadlil závažnost spáchaného činu. Teorie odstrašení vychází z toho, že trest odrazuje pachatele a potencionální pachatele od páchaní trestné činnosti (individuální a generální prevence). Klíčové je dát potencionálním pachatelům jasný signál, že zločin se nevyplácí. Nápravná (rehabilitační teorie) - zaměřuje se na osobu pachatele, jemuž se má dostat taková odborná péče, která potlačí, nebo ještě lépe odstraní příčiny, jež pachatele ke spáchaní trestného činu vedly. Viz Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, I. a kol. Kriminologie. 4. akt. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 175.

soudem je povahou řízení velmi omezeno. Předpokladem pro konání tohoto typu řízení je souhlas obviněného a cílem potrestání je zejména rehabilitace a resocializace obviněného.⁷⁵ Z hlediska Geisova členění spadá trestní příkaz nepochybně do druhé procesní varianty.

3.2.7. Zásada obžalovací

Obžalovací zásada (akuzační princip) je vyjádřena v ust. § 2 odst. 8 TŘ, které stanoví, že *trestní stíhání před soudy je možné jen na základě obžaloby, návrhu na potrestání nebo návrhu na schválení dohody o prohlášení viny a přijetí trestu (dále jen „dohoda o vině a trestu“), které podává státní zástupce. Veřejnou žalobu v řízení před soudem zastupuje státní zástupce.* Obžalovací zásada tak spočívá v rozdělení procesních funkcí mezi veřejnou žalobu, obhajobu a soud jakožto nestranný orgán. Dále je obžalovací zásada ovšem taktéž formulována v ust. § 220 odst. 1 TŘ, podle něhož *soud může rozhodovat jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu.* Tím je vyjádřena podstata tzv. totožnosti skutku. Co se vztahu trestního příkazu a obžalovací zásady týče, je třeba vyřešit, do jaké míry se tato v soudním stadiu řízení, ve kterém se nekoná hlavní líčení, uplatní (a zda vůbec).

Růžek ve své monografii uvádí ve vztahu k předběžnému projednání obžaloby, že obžalovací zásada se zde již uplatňuje, uplatňuje se ovšem tak, že rozsah přezkumu je co do skutku i osoby obviněného určen obžalobou. Zásada jako taková se však neuplatňuje plně: chybí velmi důležitý a charakteristický prvek obžalovací zásady, tedy projednání věci ve formě živé výměny názorů mezi žalobou a obhajobou. Typicky se přezkum odehrává mimo jakoukoli formu jednání soudu (hlavní líčení, veřejné zasedání, neveřejné zasedání, vazební zasedání), pouze výjimečně se tak děje ve veřejném zasedání. Obžaloba se obviněnému před přezkumem nedoručuje a soud tedy k ní nemá stanovisko obhajoby.⁷⁶

---

⁷⁵ Geis, M. Überzeugung beim Strafbefehlserlaß? Peter Lang: Frankfurt/M., Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien: 2000, s. 172. Citováno podle Wade, M., Luna, E. The Prosecutor in Transnational Perspective. New York: Oxford University Press, 2012, s. 37.

⁷⁶ Růžek, A. Obžalovací zásada v československém socialistickém trestním řízení. Praha: nakladatelství Československé akademie věd, 1964, s. 175.

Ačkoli se výše uvedené tvrzení týká předběžného projednání obžaloby, situace ve vztahu k trestnímu příkazu je takřka identická. O živé výměně názorů nemůže být řeč, neboť se nekoná žádná forma zasedání soudu, obžaloba či návrh na potrestání dorazí obžalovanému resp. obviněnému nejčastěji až spolu s trestním příkazem. Pokud se tedy trestní příkaz stane konečným rozhodnutím v dané věci, lze konstatovat, že zásada obžalovací se vzhledem k přesunutí trestní věci k soudu na podkladě žalobního návrhu uplatní, ovšem pouze v omezené formě.

3.2.8. Zásada veřejnosti

Podstata zásady veřejnosti spočívá v tom, že *trestní věci se před soudem projednávají veřejně tak, aby se občané mohli projednávání zúčastnit a jednání sledovat. Při hlavním líčení a veřejném zasedání smí být veřejnost vyloučena jen v případech výslovně stanovených v tomto nebo zvláštním zákoně* (§ 2 odst. 10 TR). Vedle zákonného zakotvení je tato zásada vyjádřena taktéž v čl. 38 odst. 2 Listiny, který stanoví, že *každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem*. A dále tuto zásadu nalezneme zakotvenu v čl. 6 odst. 1 Úmluvy, podle kterého má *každý právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem*.

Zásada veřejnosti má přímý vliv i na rozhodnutí v trestních věcech, rozsudek totiž musí být vyhlášen vždy veřejně (viz ust. § 200 odst. TR, čl. 96 Ústavy nebo čl. 6 odst. 1, druhá věta, Úmluvy).

Trestní příkaz sice má podle dikce zákona povahu odsuzujícího rozsudku, na rozdíl od něj se ovšem nevyhlašuje a ani jinak nepublikuje. Trestní příkaz se pouze vyhotovuje, autentickým zněním je tedy jeho vyhotovení.⁷⁷ Vyhotovený trestní příkaz se posléze doručuje osobám uvedeným v ust. § 314f odst. 2 TR.

---

⁷⁷ R 1/1975 (Plénum Nejvyššího soudu ČSSR z 16. 12. 1974 č. Plsf 3/74.).

Zásada veřejnosti se neuplatní ani v řízení jako takovém. Možná kontrola veřejnosti prostřednictvím event. účasti na projednání věci, je tedy vyloučena. Pokud proti trestnímu příkazu není podán odpor, probíhá celé trestní řízení neveřejně a kontrola veřejnosti stejně jako generálně-preventivní účinek odsouzení, tak získávají své výrazné limity.

3.2.9. Zásada ústnosti a bezprostřednosti

Ze zásady ústnosti plyne, že *soud rozhoduje na základě ústního přednesu stran a ústně provedených důkazů* [§ 2 odst. 1 TŘ, čl. 96 odst. 2 Ústavy, čl. 6 odst. 3 písm. d) Úmluvy]. V tomto ohledu úzce se zásadou ústnosti souvisí taktéž zásada bezprostřednosti a veřejnosti. Aby veřejný proces mohl plnit svůj účel, musí být proveden v ústní formě.⁷⁸

Zásada bezprostřednosti naproti tomu znamená, že soud má rozhodovat na základě důkazů před ním předvedených a má přitom čerpat z pramene nejbližšího dokazované skutečnosti.⁷⁹ Prušák dále rozlišoval zásadu přímosti, kdy soudce pro rozhodnutí důležité skutečnosti sezná z vlastního postřehu, tj. kdy důkazy o rozhodných skutečnostech jsou soudci přímo předvedeny, a vedle toho zásadu bezprostřednosti v užším slova smyslu, která vyjadřuje požadavek, aby po provedení těchto důkazů co nejdříve následovalo soudní rozhodnutí tak, aby byl dojem soudce stále živý.⁸⁰

Zásady ústnosti a bezprostřednosti jsou spolu úzce spjaty, nejsou však totožné. Zásada bezprostřednosti se uplatní při dokazování, uplatnění zásady ústnosti je širší. Obě se projevují zejména v řízení před soudem, kde umožňují soudu vytvořit si při dokazování jasný obraz o dokazované skutečnosti a vynést rozhodnutí pod bezprostředním dojmem z provedených důkazů.⁸¹

---

⁷⁸ Jelínek, J., Říha, J., Sovák, Z. Rozhodnutí ve věcech trestních. 3. aktualizované a podstatně přepracované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 37.

⁷⁹ Fenyk, J., Císařová, D., Gřivna, T. a kol. Trestní právo procesní. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 103.

⁸⁰ Prušák, J. Československé řízení trestní. Praha: Všehrd, 1921, s. 24.

⁸¹ Viz Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 3. vyd. Praha: Leges, 2013, s. 178 nebo Fenyk, J., Císařová, D., Gřivna, T. a kol. Trestní právo procesní. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 105.

Pakliže je věc řešena trestním příkazem, neuplatní se ani zásada ústnosti, ani bezprostřednosti, neboť soud rozhoduje bez ústního projednání věci a to pouze na základě prostudování spisového materiálu.

Brněnská učebnice trestního práva procesního se dále potýká s možnou námitkou, že je institut trestního příkazu v rozporu s čl. 38 odst. 2 Listiny, tedy s právem každého na veřejné projednání věci. Autoři tento názor odmítají s odůvodněním, že je obviněnému zachováno právo domoci se řádného procesu před soudem podáním odporu, který není třeba zdůvodňovat. Jde-li o námitku, že v jiných případech hlavní líčení nařizuje soud vždy z vlastní iniciativy, aniž by se obviněný musel svého práva domáhat, poznamenávají autoři, že jde v tomto případě o charakteristický rys odklonů, které zapojují aktivně obviněného do projednávání věci.⁸²

Osobně s danou argumentací nemohu souhlasit. Je sice pravdou, že charakteristikou odklonu je aktivní zapojení obviněného do průběhu trestního řízení, děje se tak ovšem typicky způsobem, jenž předpokládá iniciativu právě ze strany obviněného, který se snaží přizpůsobit podmínkám pro to, aby orgány činné v trestním řízení k uplatnění odklonu přistoupily. Tady je ovšem obviněný postaven před hotovou věc, o vydání trestního příkazu bylo rozhodnuto, aniž by sám projevil vůli k tomuto procesnímu kroku, iniciativa je zde dána na straně orgánu činného v trestním řízení. Obviněný musí zasáhnout, aby tento (připusťme) odklon nebyl konečným řešením ve věci, a nikoli naopak aktivně činit kroky k tomu, aby bylo k odklonu vůbec přistoupeno, jak je obvyklé.

3.2.10. Zásada zajištění práva na obhajobu

Ustanovení § 2 odst. 13 TRŘ stanoví, že *ten, proti němuž se trestní řízení vede, musí být v každém období řízení vhodným způsobem a srozumitelně poučen o právech umožňujících mu plné uplatnění obhajoby a o tom, že si též může zvolit obhájce; všechny orgány činné v trestním řízení jsou povinny umožnit mu uplatnění jeho práv*. Tato zákonná formulace opět

---

⁸² Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. Trestní právo procesní. 4. přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 735.

navazuje na vyjádření zásady na zajištění obhajoby jak v rámci ústavního pořádku (čl. 40 odst. 3 Listiny), tak i v rámci Úmluvy (čl. 6 odst. 3).

Ze zásady zajištění práva na obhajobu vyplývají tři požadavky:

1. Právo hájit se sám a prostředky podle vlastního rozhodnutí (tzv. obhajoba materiální). Toto právo je potom konkretizováno především právem obviněného účastnit se osobně projednávání věci před soudem, právem vyjádřit se ke všem skutečnostem, které se obviněnému kladou za vinu a důkazům o nich, právem uvádět skutečnosti a důkazy sloužící k obhajobě obviněného, právem podat opravné prostředky atd.
2. Právo mít obhájce a radit se s ním o způsobu obhajoby (tzv. obhajoba formální).
3. Právo požadovat od orgánů činných v trestním řízení, aby objasňovaly se stejnou pečlivostí také všechny okolnosti svědčící ve prospěch obviněného a prováděly v tomto směru důkazy, a to i bez návrhu.⁸³

Předpokladem zajištění práva na obhajobu je možnost dorozumívat se v trestním řízení prostřednictvím jazyka, který obviněný ovládá. Proto je v ust. § 2 odst. 14 TŘ stanoveno, že každý, kdo prohlásí, že neovládá český jazyk, je oprávněn používat před orgány činnými v trestním řízení svého mateřského jazyka nebo jazyka, o kterém uvede, že ho ovládá. Ustanovení § 28 odst. 2 TŘ toto právo dále rozvádí, když určuje, která rozhodnutí musí být obviněnému přeložena do jazyka, který ovládá. Ve výčtu těchto rozhodnutí nalezneme taktéž trestní příkaz.

Pokud samosoudce vydá ve věci trestní příkaz, nabývá zásada zajištění práva na obhajobu specifický obsah. Neboť samosoudce vydává trestní příkaz na základě poznatků, které získal ze spisu, tedy z výsledků přípravného řízení, jsou možnosti obhajoby obviněného ve smyslu obhajoby materiální značně omezené. Toto právo mu však nemůže být jednostranně orgány činnými v trestním řízení odňato a proto má obviněný možnost jej rozvinout do standardní podoby formou podání odklonu. V opačném případě platí, že se jej obviněný vzdal a souhlasí s vyřízením věci, aniž by ve věci bylo konáno hlavní líčení.

---

⁸³ Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 3. vyd. Praha: Leges, 2013, s. 184 – 185.

3.2.11. *Zásada zajištění práv poškozeného*

Zásada zajištění práv poškozeného nebo také zásada zvláštního, šetrného přístupu k poškozenému je nově koncipovaná zásada trestního řízení, která byla do trestního řádu začleněna novelou provedenou zákonem č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů. Podle § 2 odst. 15 TŘ jsou *orgány činné v trestním řízení povinny v každém období řízení umožnit poškozenému plné uplatnění jeho práv, o kterých je třeba ho podle zákona vhodným způsobem a srozumitelně poučit, aby mohl dosáhnout uspokojení svých nároků; řízení musí vést s potřebnou ohleduplností k poškozenému a při šetření jeho osobnosti.*

Tendence v oblasti trestního práva procesního směřují v posledních letech právě k posílení práv poškozeného v trestním řízení a přejímání prvků restorativní justice, pro kterou je typické chápání trestního činu především jako konfliktu mezi jeho pachatelem obětí, cílem takového konceptu potom je tento konflikt vyřešit (u nás např. dohodou o vině a trestu či narovnáním). Ačkoli koncepce restorativní justice cílí především na takovéto řešení konfliktů v případech méně závažné kriminality, právní úprava trestního příkazu, který tvoří většinu konečných rozhodnutých v těchto kauzách, žádný znak restorativní justice neobsahuje.

Naopak, oproti klasickému řízení je postavení poškozeného ještě zhoršeno. To se projevuje např. tím, že na rozdíl od rozsudku, proti kterému může poškozený podat odvolání co do výroku o náhradě škody, trestní příkaz nemůže napadnout odporem ani jinak proti němu, resp. proti výroku o náhradě škody, brojit. Jiným příkladem takového zhoršení může být kratší lhůta pro uplatnění nároku na náhradu škody, nemajetkové újmy v penězích či vydání bezdůvodného obohacení, neboť standardní pravidlo, že návrh je třeba učinit nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování (§ 43 odst. 3 TŘ) se zde neuplatní. Má-li být rozhodnuto o soukromoprávním nároku poškozeného, musí být návrh podán předtím, než bude ve věci vydán trestní příkaz. K problematickému postavení poškozeného v souvislosti s právní úpravou trestního příkazu se blíže vyjádřím ve zvláštní kapitole.

3.2.12. *Trestní příkaz ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva*

Evropská úmluva o ochraně lidských práv na rozdíl např. od Listiny formuluje ve svém čl. 6 odst. 1 právo na spravedlivý proces. Toto právo zahrnuje, jde-li o trestní řízení, taktéž minimální práva obviněného ve smyslu čl. 6 odst. 3⁸⁴, ta jsou však v Úmluvě vypočtena pouze demonstrativně, a jejich porušení není jediným předpokladem k závěru, že právo na spravedlivý proces bylo porušeno. Důležité je, jaký celkový obrázek, dojem řízení vytváří. Může se také stát, že tento finální obrázek bude vypovídat o tom, že obviněnému nebyla dána dostatečná možnost k uplatnění jeho obhajovacích práv a proces se stal nespravedlivým, ačkoli žádné z minimálních práv uvedených v odstavci 3 porušeno nebylo.⁸⁵ Jednotlivé atributy spravedlivého procesu dovedl v průběhu času ve své judikatuře Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku (dále též „ESLP“ nebo „Soud“).

Ten se také v minulosti několikrát ve svých rozhodnutích zabýval podstatou a souladem trestního příkazu s Úmluvou, šlo přitom především o posouzení možnosti vzdát se určitých atributů práva spravedlivého procesu, především pak práva na přístup k soudu, na veřejné projednání věci, práva na odůvodnění rozsudku a povinnosti vyhlásit jej.

Trestní příkaz tak představuje jednu z možností ukončení trestního stíhání, pokud ovšem obviněný tuto formu ukončení akceptuje. Evropský soud pro lidská práva se na trestní příkaz a institut odporu dívá právě optikou vzdání se určitých základních práv garantovaných Úmluvou. Trestní příkaz však nemůže vést k tomu, že by byl v daném případě postulát spravedlivého procesu nenaplněn. Práva na spravedlivý proces se formou souhlasu s trestním

---

⁸⁴ Podle tohoto ustanovení má každý, kdo je obviněn z trestného činu, tato minimální práva:

- a. být neprodleně a v jazyce, jemuž rozumí, podrobně seznámen s povahou a důvodem obvinění proti němu;
- b. mít přiměřený čas a možnosti k přípravě své obhajoby;
- c. obhajovat se osobně nebo za pomoci obhájce podle vlastního výběru nebo, pokud nemá prostředky na zaplacení obhájce, aby mu byl poskytnut bezplatně, jestliže to zájmy spravedlnosti vyžadují;
- d. vyslyšet nebo dát vyslyšet svědky proti sobě a dosáhnout předvolání a výslechu svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek, jako svědků proti sobě;
- e. mít bezplatnou pomoc tlumočnicka, jestliže nerozumí jazyku používanému před soudem nebo tímto jazykem nemluví.

⁸⁵ Viz Dijk van, P., Hoof van, F, Rijn van, A., Zwaak, L. et alii. *Theory and Practice of the European Convention on Human Rights*. 4. edition. Antwerpen: Intersentia, 2006, s. 579.

příkazem vzdát nelze, je možné vzdát se pouze některých jeho atributů. Vzdání se práv zaručené Úmluvou musí být ovšem prosté donucení⁸⁶, jednoznačné⁸⁷ a musí zde být dány minimální záruky úměrné významu takovému vzdání se.⁸⁸

Kterých základních procesních práv se může obviněný vzdát, není nikde vyjmenováno, obdobně jako v případě atributů práva na spravedlivý proces, i tento výčet postupně tvoří ve svých rozhodnutích ESLP. Pakliže se obviněný těchto práv vzdá způsobem, jenž je v souladu s Úmluvou, není tento postup v rozporu se spravedlivým řízením. Jedním z práv, kterých je přitom možno se vzdát, je i právo na přístup k soudu.

ESLP původně připustil vzdání se tohoto práva v rozsudku ve věci *Deweere proti Belgii*. V dané věci judikoval, že právo na přístup k soudu, které představuje atribut spravedlivého procesu, hraje důležitější úlohu v trestním než v civilním řízení. Přesto existují určité jeho limitace, a to i v trestním řízení (např. v případě zastavení nebo přerušení trestního stíhání). Jednou z možností této limitace je přitom vzdání se tohoto práva osobou, které má poskytovat ochranu. Právní řády mnoha členských států Rady Evropy ponechávají tuto možnost účastníkům řízení, když v civilním řízení jím umožňují sjednat si smluvně odchylný režim, a v trestním řízení se pak jedná především o situace, kdy má být uložen peněžitý trest. Soud se shodl s dřívějším rozhodnutím Komise z 5. března 1962, 1197/61, *X proti Německu*, že vzdání se práva na přístup k soudu, které vykazuje výhodu jak pro obviněného, tak i pro justiční systém, je v zásadě v souladu s ustanoveními Úmluvy.⁸⁹

Následně ESLP ve věci *Le Compte, van Leuven, and de Meyere proti Belgii* rozšířil možnost vzdání se práva na přístup k soudu i o tacitní projev, vzdát se tohoto práva je tak možné nejenom výslovně, ale i mlčky.⁹⁰

ESLP však šel ve své rozhodovací činnosti ještě dále a v některých rozsudcích předpokládá vzdání se práva na přístup k soudu za apriorně dané, přičemž se obvinění, chtějí-li věc projednat soudem, musí aktivně o své právo přihlásit. Tak ve věci *Hakansson a Sturesson proti Švédsku* Soud konstatoval, že ačkoli bylo možné vést před odvolacím soudem

---

⁸⁶ Viz rozsudek ESLP ve věci *Deweere proti Belgii* ze dne 27. 2. 1980.

⁸⁷ Viz rozsudek ESLP ve věci *Oberschlick v. Rakousko* ze dne 23. 5. 1991.

⁸⁸ Viz rozsudek ESLP ve věci *Pfeifer a Plankl proti Rakousku*, § 37, ze dne 25. 2. 1992.

⁸⁹ Viz rozsudek ESLP ve věci *Deweere proti Belgii*, § 49, ze dne 27. 2. 1980.

⁹⁰ Viz rozsudek ESLP ve věci *Le Compte, Van Leuven a De Meyere*, § 59, ze dne 23. 6. 1981

ve švédské Götě veřejné projednání věci, kterého by se stěžovatelé mohli zúčastnit (podle švédského trestního řádu soud mohl veřejné projednání věci nařídit, pokud to považoval za účelné vzhledem k objasnění věci), nešlo o běžný postup ve věcech jako je ta, která se týče stěžovatelů. Stěžovatelé tedy mohli očekávat neveřejné jednání, pokud přitom považovali veřejné projednání za potřebné, mohli o něj požádat a tím jej docílit. Soud dále konstatoval, že ani gramaticky ani teleologicky nelze dovodit, že by ustanovení čl. 6 Úmluvy vylučovalo možnost vzdát se, ať již výslovně či mlčky, práva na přístup k soudu. Vzdání se tohoto práva však musí být jednoznačné a nesmí odporovat žádnému důležitému veřejnému zájmu.⁹¹

Místo přístupu *opt-out* se tedy ve smyslu rozhodnutí *Hakansson a Sturesson proti Švédsku* zavádí přístup *opt-in*. Tento posun v otázce vzdání se práva na přístup k soudu se stal terčem odborné kritiky, např. podle Trechsela jde o nezvyklé ohýbání základních lidských práv.⁹²

Ačkoli se rozsudek ve věci *Buryška proti České republice* týká civilního řízení a platebního rozkazu, uplatní se stejné principy a závěry i v případě trestního příkazu. ESLP shledal za kompatibilní s čl. 6 odst. 1 Úmluvy situaci, ve které vnitrostátní soud vyzval stěžovatele, který podal nezdůvodněný odpor proti platebnímu rozkazu v civilní věci, aby se vyjádřil a svůj odpor odůvodnil. Dále jej soud informoval, že v případě, kdy stěžovatel neodpoví, bude mít za to, že tento svůj dluh uznává, a bude tudíž vydán rozsudek pro uznání, což se - aniž by bylo nařízeno jednání - nakonec stalo, neboť stěžovatel nereagoval. Podle ESLP tak sice měl stěžovatel původně právo na veřejné jednání, byl však soudem prvního stupně řádně poučen o následcích toho, když se v určené lhůtě k žalobě nevyjádří, a proto nelze tomuto soudu vytknout, že si jeho mlčení vyložil jako nepochybný souhlas s tím, že jednání nebude nařízeno.⁹³

Vedle práva na přístup k soudu je možné se přijetím trestního příkazu vzdát taktéž práva na veřejné projednání věci a veřejné vyhlášení rozsudku. Obě tyto práva je ovšem třeba vnímat separátně. Ani jedno z nich není součástí práva na spravedlivý proces, jedná se však o prvky, které umožňují sledovat, zda je spravedlnost v trestním řízení zachována. Tomu odpovídá i separace pojmů „spravedlivého“ od „veřejného“ projednání věci v rámci dikce čl.

---

⁹¹ Viz rozsudek ESLP ve věci *Hakansson a Sturesson proti Švédsku*, § 66 – 67, ze dne 21. 2. 1990

⁹² Trechsel, S. *Human rights in criminal proceedings*. Oxford: Oxford University Press, 2005, s. 125.

⁹³ Rozsudek ESLP ve věci *Buryška proti České republice* ze dne 6. 5. 2008.

6 odst. 1 Úmluvy.⁹⁴ Na tomto místě je třeba připomenout, že pro institut trestního příkazu je typické, že tento má, není-li proti němu podán odpor, povahu odsuzujícího rozsudku. Z hlediska jeho publikace se tedy uplatní totéž, co v případě rozsudku.

Zajímavou otázku si v souvislosti s možností vzdát se veřejnosti řízení pokládá Donatsch, když polemizuje nad tím, zda se akceptací trestnímu příkazu může obviněný vzdát i veřejného vyhlášení rozsudku. Z Úmluvy není přitom ani patrné, zda je možné omezit přítomnost veřejnosti při veřejném vyhlášení rozsudku, nebo zda se omezení týká pouze projednávání věci.⁹⁵ Naproti tomu Mezinárodní pakt o ochraně občanských a politických práv ve svém článku 14 upravuje výslovně zvláště limitaci veřejného projednání věci a zvláště omezení v případě zveřejnění rozsudku („zveřejnění“ indikuje, že se gramaticky jedná o benevolentnější úpravu ve vztahu k vyhlášení rozsudku ve smyslu čl. 6 Úmluvy), když nejprve stanoví, že *tisk a veřejnost mohou být vyloučeny z celého řízení nebo z jeho části z důvodů morálky, veřejného pořádku nebo národní bezpečnosti v demokratické společnosti nebo tehdy, když si toho vyžaduje soukromý zájem stran, nebo mohou být vyloučeny v rozsahu, který je podle přísného mínění soudu nutný při zvláštních okolnostech, kdy by zveřejnění prejudikovalo zájmy spravedlnosti*; a posléze uvedené doplní o povinnost zveřejnění rozsudku tak, že *každý rozsudek vynesený v trestní nebo občanskoprávní věci bude zveřejněn s výjimkou případů, kdy zájem mladistvých osob vyžaduje jiný postup nebo kdy se řízení týká manželských sporů nebo opatrovnictví dětí*.

Donatsch z toho dovozuje, že vzdání se práva na veřejné projednání věci formou nepodání odporu v sobě bez dalšího nezahrnuje i vzdání se veřejného vyhlášení rozsudku.⁹⁶

---

⁹⁴ Viz Cremona, J. The public character of trial and judgment in the jurisprudence of the European Court of Human Rights. Matscher, F., Petzold, H. et alii. Protecting Human Rights: The European Dimension. Köln: Carl Heymanns Verlag, s. 107.

⁹⁵ Druhá věta článku 6 odst. 1 Úmluvy stanoví, že rozsudek musí být vyhlášen veřejně, avšak tisk a veřejnost mohou být vyloučeny buď po dobu celého nebo části procesu v zájmu mravnosti, veřejného pořádku nebo národní bezpečnosti v demokratické společnosti, nebo když to vyžadují zájmy nezletilých nebo ochrana soukromého života účastníků, anebo v rozsahu považovaném soudem za zcela nezbytný pokud by, vzhledem ke zvláštním okolnostem, veřejnost řízení mohla být na újmu zájmům spravedlnosti.

⁹⁶ Donatsch, A. Der Strafbefehl sowie ähnliche Verfahrenserledigungen mit Einsprache möglichkeit, insbesondere aus dem Gesichtswinkel von Art. 6 EMRK. Die Schweizerische Zeitschrift für Strafrecht. Heft 3/ 1994, s. 30. Dostupné online na: <http://www.rwi.uzh.ch/lehreforschung/alphabetisch/donatsch/ad/person/publikationen/strafbefehl.pdf> (17. 6. 2015).

Ovšem úvahy nad tím, zda se akceptací trestního příkazu obviněný vzdává veřejnosti řízení jako celku, tedy včetně veřejného vyhlášení rozsudku, je třeba vést tím směrem, jaký účel publicita trestního řízení naplňuje, a zda má tedy obviněný možnost této dispozice.

K významu veřejnosti v trestním řízení ESLP uvedl, že veřejný charakter řízení chrání účastníky řízení před tajným výkonem soudnictví a zajišťuje důvěru v jeho fungování. Veřejnost řízení garantuje naplnění účelu úpravy čl. 6 odst. 1 Úmluvy v podobě spravedlivého procesu, který je základem každého demokratického zřízení. Pokud jde o implementaci veřejnosti řízení a vyhlášení rozsudků, činí tak jednotlivé členské státy v odlišném rozsahu, přitom však musí být naplněn požadavek sledovaný čl. 6 odst. 1, tedy kontrola soudnictví ze strany veřejnosti. Evropský soud pro lidská práva přitom nepovažuje za nutné, aby tento účel byl splněn doslovným aplikováním čl. 6 odst. 1, tedy „veřejným vyhlášením“, tato kontrola veřejností může být umožněna i jinými způsoby (např. umožněním seznámit se s textem rozhodnutí v soudní kanceláři, jiným uvedeným příkladem by byla publikace rozhodnutí ve veřejném rejstříku).⁹⁷

Obě formy publicity řízení (veřejné projednání věci a veřejné vyhlášení rozsudku) přitom podle mého názoru úzce souvisejí a v případech, kdy není konáno ve věci veřejné projednání věci, je třeba zajistit kontrolu veřejnosti nad trestním řízením jiným způsobem, kdy do úvahy připadá zejména určitá forma publikace rozhodnutí.

Domnívám se, že veřejnost řízení nelze pojímat výhradně jako právo obviněného na zvýšení garance spravedlivého řízení, nýbrž i jako právo veřejnosti umožňující jí sledovat a kontrolovat činnost soudních orgánů tak, aby spravedlivé řízení nebylo zachováno pouze vůči konkrétnímu obviněnému v daném řízení, nýbrž obecně. Pouze tímto způsobem je možné zajistit, že když příslušník veřejnosti jednou usedne na lavici obžalovaných, bude i proti němu postupováno spravedlivě.

Akceptací trestního příkazu tak obviněný souhlasí s tím, že kontrola veřejnosti by byla nadbytečná z jeho úhlu pohledu nadbytečná, neboť proces je z jeho hlediska spravedlivý a není třeba uplatnit zajišťovací mechanismy v podobě veřejnosti řízení. Problémem však je nejen to, že tento souhlas může být i tacitní a projev vůle tak ne zcela prokazatelný, ale

---

⁹⁷ Viz rozsudek ESLP ve věci Pretto a ostatní v. Itálie, § 21, 22, 26 a 27, ze dne 8. 12. 1983 nebo ve věci Sutter proti Švýcarsku ze dne 22. 2. 1984.

zejména i to, že veřejnost může nespravedlnost řízení kontrolovat nejenom ve vztahu k momentům, kdy je obviněný justicí poškozen, ale naopak i v případech, kdy jí je nespravedlivě zvýhodněn a poškozenou je tak například oběť trestného činu a v širším aspektu i veřejný zájem, které má jinak trestní řízení chránit. Proto se domnívám, že nelze dovodit, že by obviněný mohl svým jednáním zcela vyloučit veřejnost trestního řízení a vzdát se tak práva na veřejné vyhlášení rozsudku *largo sensu* (tedy ne doslovně na „vyhlášení“, ale i jiné možnosti, kterými se veřejnost může s rozhodnutím seznámit). Ačkoli trestní příkaz neobsahuje odůvodnění, kontrola veřejnosti může stále připadat v úvahu především co do přísnosti trestu vzhledem ke spáchanému skutku a taktéž co do adekvátnosti řešení daného skutku právě formou trestního příkazu.

Ukázkou toho, kdy je v řízení porušeno některé z práv obviněného ve smyslu čl. 6 odst. 3 Úmluvy, aniž by však bylo popřeno právo na spravedlivý proces, je situace řešená v rozhodnutí *Maass proti Německu*, které se bezprostředně dotýká i institutu trestního příkazu. Stěžovatelce byl doručován trestní příkaz, doručení samotné však proběhlo v souladu s tehdejší nmeckým právem formou fikce, když bylo stěžovatelce vhozeno do schránky upozornění na dopis (trestní příkaz) uložený na poště. Stěžovatelka si však trestní příkaz nevyzvedla a ten se tak stal po uplynutí dvou týdnů pravomocným. Obviněná přitom byla zastupována obhájcem, který opis trestního příkazu vůbec neobdržel, ačkoli mu měl být tento doručen podle § 145a německého trestního řádu. Peněžité trest uložený trestním příkazem stěžovatelka nevykonala, a tudíž byla nařízena přeměna trestu na nepodmíněný trest odnětí svobody. Následně byl vydán příkaz k předvedení stěžovatelky před policejní orgán, načež se 29. 10. stěžovatelka dostavila a byla seznámena s trestním příkazem, tedy i s tím, jaký skutek spáchala, s jeho právní kvalifikací a tím, jaký trest jí byl uložen. Dne 3. 11. soud obdržel od jejího nového obhájce plnou moc a soud mu následně poskytl spisový materiál. O sedm dnů později, 10. 11., obhájce podal žádost o navrácení lhůty spolu s odporem proti trestnímu příkazu. Německý soud žádost zamítl s tím, že sedmidenní lhůta pro podání žádosti běžela od doby, kdy se stěžovatelka s obsahem trestního příkazu seznámila (tedy ode dne 29. 10.), nikoli od doby, kdy mohl její nový obhájce nahlédnout do spisu.

Co se otázky nedoručení opisu trestního příkazu obhájci stěžovatelky týče, Soud konstatoval, že byl v tomto bodě porušen národní procesní předpis a obhájce tedy neměl

možnost podat v zastoupení a v průběhu zákonné lhůty odpor. Ovšem, trestní příkaz byl doručen samotné stěžovatelce a je její chybou, že ačkoli věděla, že je proti ní vedeno trestní stíhání (byla v dané věci vyslýchána), neučinila žádné kroky v souvislosti s uloženým trestním příkazem. V dané části tedy nebyla stížnost shledána důvodnou.

Pokud jde o posouzení včasnosti žádosti o navrácení lhůty, ESLP k tomu s odkazem na svou předešlou judikaturu (např. rozsudek ve věci *Wynen and Centre hospitalier interrégional Edith-Cavell proti Belgii*, č. 32576/96, § 32 nebo ve věci *Bělés a ostatní proti České republice*, č. 47273/99, §§ 49-50, 60) konstatoval, že pokud jde o interpretaci procesních ustanovení, jejichž účelem je garantovat právní jistotu (např. právě ustanovení týkající se běhu lhůt), je tato ponechána národním soudům.

Soud dospěl k závěru, že právo obhajovat se prostřednictvím obhájce ve smyslu čl. 6 odst. 3 písm. c) Úmluvy bylo porušeno ještě před tím, než byl ve věci trestní příkaz vydán. K tomuto porušení došlo tím, že prvnímu obhájci nebylo umožněno prostudovat trestní spis. Stěžovatelce tak bylo upřeno právo hájit se efektivně prostřednictvím svého obhájce, když tento neznal obsah trestního spisu. Ovšem, německé trestní právo procesní nabízelo dostatečné možnosti, jak tuto vadu napravit, ať již v podobě možnosti podat proti trestnímu příkazu odpor, tak i možnosti podat žádost o navrácení lhůty. Ani jednu z těchto možností přitom stěžovatelka nevyužila. Dané trestní řízení bylo možné s ohledem na tyto nápravné prostředky považovat za spravedlivé a stížnost proto byla zamítnuta.

V tomto rozsudku se ESLP vyjádřil i přímo k souladu institutu trestního příkazu s Úmluvou, když připomněl, že stejně jako v případě řízení proti uprchlému, není vydání trestního příkazu v rozporu s Úmluvou, a to za předpokladu, že obviněný má možnost dosáhnout projednání věci před soudem, který jej vyslechne a nově ve věci meritorně rozhodne po skutkové i právní stránce.⁹⁸

K trestnímu příkazu se ESLP bezprostředně vyjádřil i v rozsudku *Öztürk proti Německu*, když poznamenal, že má na zřeteli velké množství drobných deliktů, především v oblasti silniční dopravy, kdy smluvní stát může mít dobrý důvod odlehčit soudům od úlohy stíhat a trestat tyto delikty (stěžovatel byl v souladu s německým právem odsouzen pro správní delikt

---

⁹⁸ Rozsudek ESLP ve věci *Maass* proti Německu ze dne 15. 9. 2005.

trestním příkazem). A to za předpokladu, že dotčená osoba může kdykoli předložit tribunálu, který poskytuje garanci článku 6 Úmluvy.⁹⁹

Akceptace trestního příkazu ovšem nemá za následek pouze zánik některých procesních práv, nýbrž jím i některá základní práva vznikají. Jelikož nepodáním odporu ve lhůtě nabývá účinků pravomocného odsuzujícího rozsudku, nabývá i účinků materiální právní moci. Nepodání odporu tak neznamená, že se obviněný vzdává principu *ne bis in idem* ve smyslu čl. 4 protokolu č. 7 k Úmluvě, ale naopak tím vznikají účinky tohoto principu, tedy právo obviněného nebyť stíhán nebo potrestán v trestním řízení podléhajícím pravomoci téhož státu za trestný čin, za který již byl osvobozen nebo odsouzen konečným rozsudkem podle zákona a trestního řádu tohoto státu.

3.3. Podmínky vydání trestního příkazu

Podmínky vydání trestního příkazu lze členit na pozitivní a negativní. Pozitivními podmínkami jsou kumulativně: příslušnost samosoudce v dané trestní věci, spolehlivé prokázání skutkového stavu opatřenými důkazy a omezenou škálou trestů a jejich výší, kdy trestní věc musí být vhodná k řešení trestním příkazem s ohledem na tyto omezené možnosti sankcionování.

Negativní podmínky pak tvoří absence projednání věci v hlavním líčení a dále případy uvedené v ust. § 314e odst. 6 TŘ, podle něhož trestní příkaz nelze vydat v řízení proti osobě, která je zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena, dále nelze trestním příkazem rozhodnout ani tehdy, jestliže má být rozhodováno o ochranném opatření nebo jestliže má být uložen souhrnný trest nebo společný trest a předchozí trest byl uložen rozsudkem. Konečně poslední negativní podmínkou a případem, kdy nelze trestní příkaz vydat, je řízení ve věci mladistvého, který nedovršil osmnáct let věku (§ 63 ZSVM).

---

⁹⁹ Viz rozsudek ESLP ve věci Öztürk proti Německu, § 56, ze dne 21. 2. 1984; rozsudek ESLP ve věci Lutz proti Německu, § 57, ze dne 25. 8. 1987.

3.3.1. Řízení před samosoudcem

Podle ustanovení § 314a odst. 1 TŘ koná samosoudce řízení o trestných činech, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let. Toto pravidlo se však podle § 314a odst. 2 TŘ neuplatní, jestliže má být uložen souhrnný trest nebo společný trest a dřívější trest byl uložen v řízení před senátem.

Při určování toho, zda věc spadá do kompetence samosoudce, se vychází ze zákonných trestních sazeb bez jakýchkoli modifikací. Soud dále není vázán právní kvalifikací skutku tak, jak je uvedena v obžalobě či v návrhu na potrestání, tedy, může jít o řízení před samosoudcem, aniž by to vyplývalo ze žalobního návrhu.

Všehovšudy lze trestním příkazem v současnosti (říjen 2015) řešit 223 trestných činů, jejichž přinejmenším základní skutkové podstaty stanoví horní hranici trestu odnětí svobody nepřevyšující 5 let. Vzhledem k tomu, že ve zvláštní části trestního zákoníku momentálně nalezneme celkem 268 popsanych trestných činů, jde o silnou dominanci trestných činů, které lze řešit trestním příkazem. Tento údaj je ovšem velmi relativní, nepřihlíží k reálné struktuře kriminality ve společnosti a k počtu trestných činů spáchaných za okolnosti zvláště přitěžující, kdy mnohdy takové případy již nebudou spadat do samosoudcovské pravomoci.

Do výše uvedeného počtu trestných činů, které lze řešit trestním příkazem, jsem nezahrnul trestný čin opilství podle ust. § 360 odst. 1 TZ, který je specifický určením maximální možné trestní sazby v závislosti na spáchaném quasideliktu a nelze tedy *a priori* říci, zda bude ve věci konat řízení samosoudce nebo senát. Ze statistických údajů Ministerstva spravedlnosti ovšem vyplývá, že v roce 2014 čítala samosoudcovská agenda celkově 79 030 věcí z celkového počtu 84 359 věcí řešených okresními soudy.¹⁰⁰ Přitom nápad prvostupňové agendy u krajských soudů v roce 2014 tvořil celkově 932 věcí.¹⁰¹ Z uvedeného vyplývá, že v téměř 93 % všech kauz bylo možné vydat trestní příkaz.

---

¹⁰⁰ Viz Přehled o členění nápadu agendy T u okresních soudů. Dostupné online na: cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-agend.html (7. 10. 2015).

¹⁰¹ Viz Přehled o vyřizování trestní prvostupňové agendy T u KS. Dostupné online na: cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-agend.html (7. 10. 2015).

Důvodů omezení možnosti vydat trestní příkaz pouze na řízení před samosoudcem lze spatřovat více. Předně jde o nižší typovou závažnost trestných činů řešených samosoudcem. Dále se u těchto trestných činů předpokládá jejich jednoduchost po stránce skutkové i právní. V těchto případech je přitom dosaženo toho, aby tyto trestné činy byly urychleně objasněny a jejich pachatelé v co nejkratší době potrestáni a zjednodušené řízení o věcech méně závažných uvolňuje síly a prostředky na řešení kauz závažnějších.

Tyto důvody jsou však v odborné literatuře poměrně vehementně rozporovány. Tak např. Růžek k výše uvedenému uvádí, že ačkoli jsou rozdíly v typové závažnosti trestných činů, ustanovení o účelu trestního řízení se vztahuje i na trestné činy méně závažné a je tedy třeba v něm dodržet všechny záruky spravedlivého procesu. Potrestání i za méně závažný trestný čin sebou nese společenskou difamaci pachatele. Pokud jde o nižší skutkovou a právní náročnost těchto trestných činů, tak kupříkladu u krádeže může to, zda se bude konat řízení před samosoudcem či v senátu, rozhodnout pouze výše škody. Některé trestné činy, které řeší samosoudce, jsou o mnoho obtížnější k objasnění, než leckteré zvláště závažné zločiny. Jednoduchost skutkové podstaty tak, jak je uvedena v zákoně, ještě nic nevyovídá o tom, jak bude vypadat a jak těžce bude objasnitelný skutek, který do ní budeme muset napasovat, různorodost skutků je bezbřehá.¹⁰² Obdobně argumentuje i Musil, když uvádí, že i v méně rafinovaných procesech z oblasti vcelku „banální“ kriminality se lze setkat s velmi složitou důkazní situací, s lavinou písemných materiálů, s důkazy ukrytých v nepřehledné džungli počítačových databází. Pachatelé jsou schopni svými silami a prostředky inovovat a zdokonalovat páchání trestných činů.¹⁰³

S uvedeným se zcela ztotožňuji. Nadto bych pouze doplnil, že ani po právní stránce nelze mnohdy spatřovat ve věcech řešených samosoudcem jednoduchost. Při pohledu do zvláštní části trestního zákoníku zjistíme, že samosoudce řeší na dokazování poměrně náročné trestné činy, nikterak jednodušší než ty, které řeší senát okresního či dokonce krajského soudu. Příkladem lze v souvislosti s komplikovanou skutkovou podstatou uvést drtivou většinu hospodářských trestných činů z hlavy šesté, popř. tzv. úpadkové trestné činy upravené

---

¹⁰² Viz Růžek, A. K problematice diferenciacie trestní odpovědnosti a jejího odrazu v trestním řízení. Diferenciacie trestní odpovědnosti. Praha: Univerzita Karlova, 1983, s. 50.

¹⁰³ Viz Musil, J. Rychlost trestního řízení – ústavněprávní aspekty. Vanduchová, M., Gřivna, T. a kol. Pocta Otovi Novotnému k 80. narozeninám. Praha: ASPI, 2008, s. 195.

v hlavě páté zvláštní části. Rozdílová hranice v podobě okolnosti podmiňující vyšší trestní sazbu přitom mnohdy spočívá právě jen ve výši způsobené škody či obecně v závažnosti účinku trestného činu.

Přesto nelze pominout, že právní úprava trestního práva procesního vskutku operuje s požadavkem vyšší míry jistoty dokazování v závislosti na závažnosti (nejen té typové) trestných činů. Projevuje se to již tím, kdo soudní řízení v první instanci vede – v některých případech je to samosoudce, jindy senát, jindy pak senát v čele se soudcem přiděleným ke krajskému soudu. Dalším takovým příkladem může být ustanovení § 105 odst. 4 TŘ, podle něhož, jde-li o objasnění skutečnosti zvláště důležité, je třeba přibrat dva znalce. Dva znalce je třeba přibrat vždy, jde-li o prohlídku a pitvu mrtvoly.

Někteří autoři se domnívají, že okruh trestných činů, které lze rozhodnout trestním příkazem, je příliš široký. Tak Šámal i Jelínek navrhuji, aby horní hranice trestní sazby u trestných činů, které lze takto vyřešit, neměla přesáhnout dva nebo tři roky odnětí svobody.¹⁰⁴ Osobně se ovšem nedomnívám, že by posunutí této hranice bylo řešením výše uvedených prezentovaných nedostatků a nějakým posunutím v otázce legitimacy trestního příkazu v jeho prospěch.

Myslím si, že úprava vymezující okruh trestných činů, o kterých je takto oprávněn rozhodovat samosoudce, je zastaralá a neodpovídající změnám trestního práva v souvislosti s přijetím nového trestního zákoníku v roce 2009, a to zejména s přihlédnutím k jeho užití pro účely vydání trestního příkazu. Výše uvedený rozsah byl zakotven zákonem č. 292/1993 Sb., tedy stejnou novelou, kterou byl do právního řádu navrácen institut trestního příkazu. Je však třeba si uvědomit, že taková procesní úprava byla zvolena s ohledem na tehdejší úpravu hmotněprávní. Ta tehdy nerozeznávala bipartici trestných činů, nýbrž byla založena na monopartici soudně trestného deliktu – na jednotném pojmu trestného činu. Bylo tedy nutné určit rozsah případů, které může samosoudce rozhodovat, a zároveň reflektovat záměr, že by mělo jít o méně závažné případy, jež však tenkrát spadaly pod obecný pojem trestného činu. Takto nakonec bylo rozhodnuto o stále platném vymezení na trestné činy s horní hranicí

---

¹⁰⁴ Šámal, P. Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému. Praha: Codex Bohemia, 1999, s. 189 a 210. Jelínek, J., Říha, J., Sovák, Z. Rozhodnutí ve věcech trestních. 3. aktualizované a podstatně přepracované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 131.

trestu odnětí svobody nepřevyšující 5 let. Snaha o takovéto vymezení vyplývá i z důvodové zprávy k zákonu č. 292/1993 Sb., jež mj. konstatuje, že *příslušnost samosoudce se rozšiřuje na řízení o všech méně závažných trestných činech, které jsou zpravidla skutkově i právně jednoduché.*

Dne 1. ledna 2010 však nabyl účinnosti současný trestní zákoník, který zavedl koncepci bipartice soudně trestných deliktů, rozlišující v ust. § 13 TZ přečiny (všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let) a zločiny (trestné činy, které nejsou přečiny). Zákonem tak byl vytvořen obecný okruh méně závažných trestných činů, který bylo třeba v roce 1993 specifikovat z důvodu monopartice speciálně pro účely řízení pro samosoudcem. Důvodová zpráva k trestnímu zákoníku mj. konstatuje, že *tato kategorizace trestných činů rozšíří prostor pro uplatnění alternativ a odklonů a pro diferenciaci trestních sankcí. Navržená kategorizace se odrazí i v trestním procesu a bude základem pro vytvoření různých typů řízení, příslušnosti soudů, vymezení řízení před samosoudcem, používání odklonů a dalších institutů trestního řízení. V podstatě standardní trestní řízení bude konáno o zločinech, u přečinů budou převažovat zjednodušené formy řízení, odklony a alternativní řešení, včetně širokého uplatnění prostředků probace a mediací.*¹⁰⁵ Současný rozsah trestných činů, u kterých lze vést řízení před samosoudcem, a které lze tedy rozhodnout trestním příkazem, je jen jedním z mnoha případů diferenciaci trestního práva hmotného a procesního a kvitují záměr rozšířit působnost samosoudce na všechny přečiny tak, jak je to prezentováno ve věcném záměru nového trestního řádu z roku 2008.¹⁰⁶

Podle mého názoru lze naopak považovat za nedostatek, že právní úprava nevyjímá některé trestné činy z těch, které řeší samosoudce, z možnosti rozhodnout v nich trestním příkazem. Je k zamyšlení, zda by takový výčet neměl být v trestním řádu obsažen. Typicky by šlo v této souvislosti uvažovat o trestných činech usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1 TZ¹⁰⁷, znásilnění podle § 185 odst. 1 TR nebo sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 1, 2 a

¹⁰⁵ Viz důvodová zpráva k zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Zdroj: ASPI.

¹⁰⁶ Viz Věcný záměr zákona o trestním řízení soudním (trestní řád) z r. 2008, s. 94. Dostupný online na: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4980&d=281460> (8. 11. 2014).

¹⁰⁷ S ohledem na řešení usmrcení z nedbalosti a formou trestního příkazu a toho, o jak citlivou záležitost se jedná, lze odkázat na rozsudek ESLP ve věci Gray proti Německu ze dne 22. 5. 2014. Britští pozůstalí napadli u ESLP pravomocný trestní příkaz, který odsuzoval německého lékaře, jenž dříve působil ve Velké Británii, k

3 TZ. Ve všech těchto případech je v současnosti možné rozhodnout trestním příkazem. Takový způsob rozhodnutí je ovšem velmi nevhodný vzhledem k pocitům ať již přímých či nepřímých obětí, pro které těžko může potrestání pachatele bez provedení hlavního líčení představovat spravedlivé vyřešení věci. V případě uvedených sexuálních deliktů je poškozený dokonce zvláště zranitelnou obětí ve smyslu ust. § 2 odst. 4 písm. d) zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů. Zde se samozřejmě může jevit, že řízení bez nutnosti oběti dostavit se k soudu a svědčit může pro tuto představovat úlevu, ale nelze odhlédnout od toho, že tento postup může vyvolat v oběti dojem, že orgány činné v trestním řízení se o kauzu oběti dostatečně nezajímaly.

3.3.2. Skutkový stav spolehlivě prokázáný opatřenými důkazy

Dalším požadavkem vyjádřeným v ust. § 314e odst. 1 TŘ, který podmiňuje možnost vydání trestního příkazu, je spolehlivé prokázání skutkového stavu opatřenými důkazy. Jak jsem již uvedl v části práce věnující se zásadě materiální pravdy, jedná se podle mého názoru o bližší specifikování obecného požadavku formulovaného v odst. 2 odst. 5 TŘ, podle něhož orgány činné v trestním řízení postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v tomto zákoně a za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí.

Otázka, která se ovšem nabízí, spočívá v tom, zda je nějaký obsahový rozdíl mezi pojmy „zjištěný“ ve smyslu ust. § 2 odst. 5 TŘ a „prokázáný“ ve smyslu ust. § 314e odst. 1 TŘ.

---

zaplacení pokuty za nedbalostně způsobenou smrt jejich otce. Ve své stížnosti argumentovali porušením čl. 2 Úmluvy zaručující právo na život ve spojení s čl. 1 Úmluvy, podle něhož smluvní státy přiznávají každému, kdo podléhá jejich jurisdikci, práva a svobody uvedené v hlavě I Úmluvy. K porušení mělo dojít tím, že Německo nepředalo lékaře ke stíhání do Velké Británie a nedostatečně zjistilo okolnosti smrti poškozeného, když bylo ve věci rozhodnuto trestním příkazem, aniž by pozůstali byli o trestním řízení informováni a byla jim v něm umožněna účast. Soud řekl, že německé orgány činné v trestním řízení postupovaly správně, musely v souladu s německým právem postupovat z úřední povinnosti a zahájit ve věci úkony trestního řízení, jakmile se o trestném činu dozvěděly, a čl. 2 neobsahuje jakoukoli kolizní normu, kterou by se musely případy smrti řešit a ani z něj nevyplývá povinnost orgánů činných v trestním řízení aktivně hledat poškozené, aby je mohly informovat o probíhajícím trestním řízení. Pozůstali ani neuvedli jakákoli tvrzení modifikující vinu odsouzeného tak, jak byla tato vyslovena německými orgány. Popřípadě jim nic nebránilo obrátit se ohledně satisfakčních nároků na civilní soud. Dle Soudu se tito chtějí domoci řízení ve Velké Británii, kde by pachateli hrozil přísnější trest. Stížnost tak byla zamítnuta.

Mám za to, že se jedná pouze o odlišné formulace o stejném významu. Soud musí skutkový stav považovat za jistý. Avšak procesní postup, kterým soud k takovému závěru dochází, se liší. Proces dokazování ve standardní formě trestního řízení zahrnující i hlavní líčení v sobě zahrnuje fáze vyhledávání, provádění, prověřování a konečně i vyhodnocení důkazů. V přípravném řízení se důkazy především vyhledávají, provádět by se měly pouze výjimečně (srov. např. § 158 odst. 9 TŘ nebo § 164 odst. 1 TŘ). Provádění důkazů typicky činí soud, stejně jako jejich prověřování a vyhodnocování. Takto tomu je minimálně tehdy, je-li věc projednána v hlavním líčení. Soud tak kupříkladu provede důkaz výslechem svědka, výpověď takto podanou pak prověří s ohledem na poměr osoby svědka k obviněnému nebo s ohledem na svědkovu schopnost reprodukce událostí minulých atp. a konečně vyhodnotí, do jaké míry se lze o tento důkaz v konečném rozhodnutí opřít.

Pokud je ovšem věc vyřizována trestním příkazem, soud rozhoduje pouze na podkladě spisu, tedy jen na podkladě materiálu, který ovšem nemá povahu důkazu ve smyslu Hlavy V. trestního řádu.¹⁰⁸ V dosavadním průběhu trestního řízení by přitom nemělo být provedeno mnoho důkazů, jedním z mála takto získaných důkazů je výpověď obviněného. Pokud soud vydává ve věci trestní příkaz, typicky tak vychází ze skutečností, které nelze pokládat za důkazy v procesním slova smyslu. Samosoudce sám „od stolu“ žádné důkazy neprovádí a nemůže tak logicky následovat ani fáze jejich prověrky a vyhodnocení.

I pokud přihlédneme k časté praxi vyšetřovacích orgánů, kdy tyto již ve standardním přípravném řízení vyslyšají svědky s tím, že hrozí pozdější ovlivnění jejich výpovědi či snížení schopnosti zapamatovat si rozhodné skutečnosti (§ 164 odst. 1 TŘ), a lze tedy předpokládat, že ve spisu nalezneme nějaké protokoly o výpovědi svědků, nejedná se stále o mnoho utěšenější stav. Důkazy stále nejsou provedeny soudem, ale pouze vyšetřovacím orgánem, jelikož soud nezískává bezprostřední dojem z provedení důkazu, je možnost prověrky důkazu značně omezena (samosoudce nemá možnost např. vnímat chování svědka při výslechu před obžalovaným tak, jako v případě konání hlavního líčení, během kterého se také blíže zjišťuje vztah svědka k obžalovanému) a tedy vyhodnocení důkazu ztížené.

---

¹⁰⁸ Viz i Růžek, A. K problematice diferenciacie trestní odpovědnosti a jejího odrazu v trestním řízení. Diferenciacie trestní odpovědnosti. Praha: Univerzita Karlova, 1983, s. 55.

Z hlediska naplnění požadavku spolehlivě prokázaného skutkového stavu se jeví příhodnějším vydat trestní příkaz ve věcech, kde osobní kontakt s obviněným či se svědky není pro rozhodnutí o vině tak stěžejní, resp., kde má být vina prokázána zejména např. listinnými důkazy, kdy tyto listiny jsou již obsažené ve spisu. Typicky půjde o případy hospodářské trestné činnosti.¹⁰⁹

Vyvození závěru o spolehlivě prokázaném skutkovém stavu představuje problém i z toho hlediska, že nezřídka kdy obhajoba navrhuje v přípravném řízení provedení některých důkazů, jež mají svědčit ve prospěch obviněného, návrh je však zamítnut mj. i s odůvodněním, že těžiště dokazování spočívá v řízení před soudem.¹¹⁰ Samosoudce by měl zvažovat, zda v případě navržených dalších důkazů (např. doposud nevyslechnutých svědků) obhajoba takřkajíc hraje o čas a proces uměle protahuje, od případů, kdy navrhuje provést důležitý důkaz pro předmět trestního řízení.¹¹¹ Samosoudce by si tak měl pečlivě prostudovat případné návrhy na doplnění dokazování ze strany obhajoby při skončení vyšetřování, které byly policejním orgánem odmítnuty ve smyslu ust. § 166 odst. 1 TR, a uvážit, zda je v dané věci skutkový stav již spolehlivě prokázán opatřenými důkazy a zda lze tedy trestní příkaz vydat.

Ve spisu ovšem typicky nebude chybět protokol o výpovědi obviněného. Obviněnému musí být dána možnost vyjádřit se k tomu, co se mu klade za vinu. Forma však předepsaná není, ačkoli praxe tak v drtivé většině případů činí prostřednictvím jeho výslechu. Pokud by se však obviněný vyjádřil pouze písemně, neměl by být asi trestní příkaz ve věci vydáván, neboť obviněný by ve výsledku během celého řízení nebyl v osobním kontaktu nejen se soudem, nýbrž ani s ostatními orgány činnými v trestním řízení. Může však ještě nastat možnost, že obviněný využije svého ústavního práva a nebude v přípravném řízení vypovídat. K tomuto postupu může být motivován i tím, že policejnímu orgánu nedůvěřuje a chce být vyslechnut až nezávislým soudem, v této souvislosti by patrně bylo účelné, kdyby se mohl policejní orgán dotázat, zda má osoba, proti níž se řízení vede, v plánu vypovídat

---

¹⁰⁹ Např. Mazánek poznamenává, že ne vždy má svědecká výpověď v hospodářských věcech tak stěžejní význam jako listinné důkazy. Viz Mazánek, J. Specifika dokazování hospodářské trestné činnosti. Trestní právo. 2008, č. 2, s. 9.

¹¹⁰ Viz Vantuch, P. Trestní řízení z pohledu obhajoby. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 575.

¹¹¹ Viz Radbuch, G. Wahrunterstellung im Strafprozeß. Kaufmann, A. Gesamtausgabe, Band 8. Heidelberg: C. F. Müller, 1998, 190.

před soudem. V případě, že obviněný v přípravném řízení nespolupracuje, taktéž by v daném případě neměl být vydáván trestní příkaz, neboť bude ještě obtížnější dovést závěr o spolehlivě prokázaném skutkovém stavu pouze na podkladě spisového materiálu.

Vantuch se domnívá, že podmínkou vydání trestního příkazu by mělo být i doznání obviněného tak, jako tomu bylo v historických právních úpravách.¹¹² Ve většině zemí není v současnosti doznání obviněného podmínkou pro vydání trestního příkazu, naopak se jedná o typický předpoklad pro uplatnění odklonů zejména konsenzuálního charakteru.¹¹³

Domnívám se, že žádného velkého posunu v otázce spolehlivě prokázaného skutkového stavu by nebylo dosaženo, pokud by bylo vydání trestního příkazu podmíněno doznáním obviněného. Pokud se předpokládá, že počet možných justičních omylů by byl takto z velké části redukován, je třeba připomenout, že doznání již v současnosti není korunou důkazů. Pravděpodobnost doznání ve svůj neprospěch je sice malá, ale stále existuje a je třeba s ní počítat. V tomto směru lze odkázat na ust. § 2 odst. 5 TŘ, které mj. stanoví, že doznání obviněného nezavazuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat všechny důležité okolnosti případu.

Doznání obviněného se musí vztahovat nejen ke skutku, ale ke všem znakům skutkové podstaty trestného činu. Tedy, nestačí pouze doznání se k objektivním okolnostem toho, co se událo, ale je třeba i do doznání, aby bylo úplné, zahrnout i prvek zavinění v konkrétní formě tak, jak se mu klade za vinu. Doznání přitom musí být v souladu s ostatními výsledky dosavadního řízení a samosoudce by neměl mít důvod pochybovat o jeho pravdivosti. Pokud nejsou tyto požadavky naplněny, nelze vydat trestní příkaz.¹¹⁴

Doznání tedy sice slouží jako důkaz (viz § 89 TŘ), ale je vždy třeba zkoumat jeho důvěryhodnost. Obsah doznání obviněného se přitom považuje za důvěryhodný jen tehdy, je-li jeho věrohodnost prokázána dalšími věrohodnými důkazy; nelze připustit možnost, aby ze způsobu obhajoby bylo usuzováno na vinu obviněného za neexistence nebo slabosti jiných usvědčujících důkazů nebo na ni usuzovat z osobních vlastností nebo jiných charakteristik

---

¹¹² Vantuch, P. Trestní příkaz, podmínky jeho vydání a možnosti obhajoby. Trestní právo. 2013, č. 7-8, s. 9.

¹¹³ Wade, M., Luna, E. The Prosecutor in Transnational Perspective. New York: Oxford University Press, 2012, s. 166.

¹¹⁴ Srov. Frič, J. Postup samosoudců při vydávání trestního příkazu z hlediska poznatků praxe a legislativních výhledů. Socialistická zákonnost. 1983, č. 7, s. 410.

obviněného. Takový postup by znamenal potlačování práva na obhajobu, byl by v rozporu s presumpcí nevinou.¹¹⁵

Jak již ovšem bylo uvedeno výše, prověrka důkazů je v případech rozhodování formou trestního příkazu značně ztížena tím, jaké ostatní důkazy má samosoudce ve spisu k dispozici. Tedy ani doznání obviněného není jednoduché prověřit z hlediska § 2 odst. 5 TŘ.

Důvěryhodnost doznání v souvislosti s možným rozhodnutím trestním příkazem může být navíc snížena tím, že obviněný chce urychlit trestní řízení a mít vliv na obsah trestního příkazu.¹¹⁶ S tím souvisí i nebezpečí, že pokud by zákon ukládal podmínku doznání pro vydání trestního příkazu, více obviněných se z obavy uložení přísného trestu začne k činu doznávat s vidinou, že jejich případ bude vyřízen právě trestním příkazem, resp. trestem, jehož uložení formou trestního příkazu právní úprava připouští, a který je obviněný připraven akceptovat.

Lze v tomto bodě shrnout, že problematika spolehlivě prokázaného skutkového stavu vyžaduje vysoké požadavky na samosoudce a jeho schopnost vyhodnotit, zda se v daném případě jedná o naplnění tohoto požadavku, či nikoli. Podmínka doznání obviněného podle mého mínění nijak zvlášť nezmění současnou situaci zjišťování naplnění požadavku spolehlivě prokázaného skutkového stavu. Naopak hrozí, že samosoudci budou doznání obviněného v trestních věcech bez dalšího vnímat jako dostatečný podklad pro své rozhodnutí a odhlížet od povinnosti důkladně takováto doznání prověřit. To neznamená, že by doznání obviněného nebylo důkazem, který by skutkový stav věci mnohdy dostatečně pomohl objasnit a umožňoval tak rozhodnout trestním příkazem. Je ovšem třeba zachovávat k doznáním zdrženlivější přístup. Příkladem tohoto přístupu může být i rozhodnutí R 34/1995, ve kterém bylo vysloveno, že požadavek spolehlivě prokázaného skutkového stavu opatřenými důkazy není obvykle splněn, pokud obžalovaný popírá zavinění.¹¹⁷ Obdobná vodítka pro okresní soudy považují za dostatečné. Nadto je třeba podotknout, že i nyní, pokud by došlo k justičnímu omylu, existuje zde stále event. možnost obnovy řízení.

---

¹¹⁵ Viz náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 864/11 ze dne 16. 6. 2011.

¹¹⁶ Viz Gercke, B., Julius, P., Temming, D., Zöller, M. Heidelberger Kommentaar zum Strafprozeßordnung. 3. bearb. Auflage. Heidelberg: C. F. Müller Verlag, 2001, s. 1493.

¹¹⁷ Viz R 34/1995 (Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 8. 3. 1994 sp. zn. 8 To 79/94).

V souvislosti se spolehlivě prokázaným skutkovým stavem prokázanými důkazy se ovšem stále objevuje jeden nešvar. Praxe orgánů činných v trestním řízení signalizuje, že je trestní příkaz vydáván i ve věcech, ve kterých rozhodně není skutkový stav zjištěn do té míry, aby byly zákonné podmínky pro jeho vydání splněny, a kdy je spoléháno na to, že strany se s jeho zněním spokojí, neboť jde z jejich úhlu pohledu o optimální vyřízení věci.¹¹⁸ Náležitě objasnění skutku má přitom význam nejenom pro konkrétní trestní věc, ale i pro korektní uplatnění zásady *ne bis in idem* tak, aby pro tentýž skutek, pro který by byla osoba pravomocně odsouzena trestním příkazem, nebylo možné vést proti odsouzenému jiné trestní stíhání.

Nadto je třeba poznamenat, že skutkový stav musí být spolehlivě prokázán nejen ve vztahu k otázce viny a trestu, ale také ve vztahu k okolnostem, které, pokud jsou přítomny, vyvolávají nutnost jiného rozhodnutí, než je právě rozhodnutí o vině a trestu, příp. též o náhradě škody, např. rozhodnutí o zastavení nebo přerušení trestního stíhání.¹¹⁹ Pod pojem spolehlivého prokázání skutkového stavu ve vztahu k ustanovení § 314e odst. 1 TR je nutno zahrnout i objasnění okolností, jež mají vzhledem k osobě pachatele význam z hlediska stanovení adekvátního druhu trestu a jeho výměry.¹²⁰

Ke konkrétním případům, kdy (ne)lze skutkový stav vyhodnotit jako spolehlivě prokázaný, se již několikrát vyjádřila judikatura.

Skutkový stav tak není spolehlivě prokázán opatřenými důkazy z hlediska možnosti vydání trestního příkazu ve smyslu § 314e odst. 1 tr. ř. například tehdy, jestliže v případě trestného činu proti majetku obsahují výpověď obviněného na straně jedné a svědecké výpovědi poškozených na straně druhé rozdílné údaje o výši škody způsobené takovým trestným činem. Za této situace je povinností samosoudce nařídít hlavní líčení a v jeho rámci

---

¹¹⁸ Viz Jelínek, J., Říha, J., Sovák, Z. Rozhodnutí ve věcech trestních. 3. aktualizované a podstatně přepracované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 123. Dříve i Cestami ne zcela legálními: Zpráva o vyhodnocení zkušeností s aplikací novel trestního zákona a trestního řádu z roku 1993. Nejvyšší státní zastupitelství, srpen 1995, nepubl., s. 25. Citováno podle Válková, H., Kuchta, J. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 301.

¹¹⁹ Viz R 28/1998 (Rozsudek NS ČR ze dne 15. 10. 1996 sp. zn. 2 Tzn 161/96).

¹²⁰ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 4 Tz 71/2004, ze dne 11.5.2004.

vyslechnout obviněného i svědky, kteří jsou poškozenými, a popřípadě provést další důkazy tak, aby byla výše škody způsobené trestným činem spolehlivě zjištěna.¹²¹

Podmínka k vydání trestního příkazu podle § 314e odst. 1 tr. ř. spočívající ve spolehlivém prokázání skutkového stavu dále není splněna, jestliže opatřenými důkazy nebyla prověřena obhajoba obviněného založená např. na tom, že v době, kdy měl spáchat trestný čin, byl pod vlivem léků a neuvědomoval si své jednání, nebo že způsobil škodu v podstatně jiném rozsahu, než mu je kladeno za vinu. V takovém případě je nezbytné nařídit hlavní líčení a v něm provést i důkazy k ověření obhajoby obviněného.¹²²

Trestním příkazem nelze ani rozhodnout o obžalobě podané na obviněného pro trestný čin ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák. spáchaný při dopravní nehodě, jestliže není zejména znaleckým posudkem z oboru dopravy zjištěn způsob a rychlost jízdy obviněného před začátkem nehodového děje a v jeho průběhu, mechanismus vzniku poškození vozidel a dále příčinná souvislost mezi porušením důležité povinnosti uložené podle zákona obviněnému a následkem trestného činu, jímž je smrtelné zranění poškozeného.¹²³

Pokud má znalecký posudek podaný v přípravném řízení zásadní význam pro zjištění skutkového stavu ve věci a obviněný proti němu uplatnil relevantní námitky, s nimiž se znalec dosud nevypořádal, není dání splněna podmínka § 314e odst. 1 TŘ, že skutkový stav je spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, a nelze tudíž rozhodnout trestním příkazem.¹²⁴

3.3.2.1. Spolehlivě prokázaný skutkový stav ve zjednodušeném řízení před samosoudcem

Ještě svízelnější z hlediska požadavku na spolehlivě prokázaný stav je situace, kdy se ve věci koná zjednodušené řízení před samosoudcem. Tak je tomu tehdy, pokud předtím proběhlo zkrácené přípravné řízení (§ 314b odst. 1 TŘ).

---

¹²¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. NS 6/2001-T 167.

¹²² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 20/2003-T 490.

¹²³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. NS 11/2001-T 280.

¹²⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. NS /2001 – T 8.

Zkrácené přípravné řízení se podle ust. § 179a TŘ koná o *trestných činech, o nichž přísluší konat řízení v prvním stupni okresnímu soudu a na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let, jestliže podezřelý byl přistižen při činu nebo bezprostředně poté, nebo (alternativně) v průběhu prověřování trestního oznámení nebo jiného podnětu k trestnímu stíhání byly zjištěny skutečnosti, jinak odůvodňující zahájení trestního stíhání a lze očekávat, že podezřelého bude možné ve lhůtě do dvou týdnů ode dne, kdy policejní orgán sdělil podezřelému, že spáchání jakého skutku je podezřelý a jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován, postavit před soud.*

Zkrácené přípravné řízení je přitom obligatorní formou přípravného řízení, jsou-li pro jeho konání splněny výše uvedené podmínky.¹²⁵

Ustanovení § 314e odst. 1 TŘ explicitně stanoví, že *trestním příkazem lze rozhodnout i ve zjednodušeném řízení konaném po zkráceném přípravném řízení.* Toto konstatování, resp. zdůraznění této možnosti, naznačuje, že se zákonodárce chtěl vyhnout výkladu, že ve zkráceném přípravném řízení, které je vlastně celé prováděno v rámci postupu před zahájením trestního stíhání, nejsou opatřeny důkazy v procesní podobě a není tedy možné považovat skutkový stav za spolehlivě prokázán.¹²⁶

Ovšem nelze opomíjet skutečnost, že ze zkráceného přípravného řízení ve spisu bude pouze velmi málo procesně použitelných důkazů. Novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb., se z hlediska použitelných důkazů nabízí, a to jen za splnění určitých podmínek, důkazy v podobě protokolů sepsaných před zahájením trestního stíhání (§ 158 odst. 8 TŘ a § 158a TŘ a zejména i výslech podezřelého podle § 179b odst. 3 TŘ) a úředních záznamů o vysvětlení osob (§ 314d odst. 2 TŘ).

Výslech podezřelého se podle § 179b odst. 3 TŘ zaznamenává do protokolu o tomto úkonu, nejde ovšem protokol o výslechu, nýbrž o pouhý úřední záznam, který nemá žádnou relevantní procesní hodnotu a neodpovídá ust. § 55 a § 91 a násl. TŘ o výslechu obviněného. Zákon ovšem oba pojmy nesprávně směšuje (např. v ust. § 314b odst. 3 TŘ). Oproti úřednímu záznamu je protokol nadán prerogativou veřejné listiny, což má velký význam, neboť naproti tomu úřední záznam, lze jako každou jinou neveřejnou listinu pouze odmítnout, kdyžto

---

¹²⁵ Viz Sladký, J. Zkrácené přípravné řízení. Státní zastupitelství. 2009, č. 12, s. 28.

¹²⁶ Viz Šámal, P., Sotolář, A. Zjednodušené řízení. Trestněprávní revue. 2002, č. 3, s. 68.

nesprávnost protokolu musí prokazovat ten, kdo ji tvrdí, uplatní se zde tak presumpce správnosti. Úřední záznam zpracovává policejní orgán, který není povinen dát jej k podpisu podezřelému ke ztvrzení jeho obsahu.¹²⁷

Další možností, jak získat ve zjednodušeném řízení relevantní údaje od osoby, proti níž se řízení vede, je výslech obviněného samosoudcem poté, co byl ve věci podán návrh na potrestání.

Ustanovení § 314b odst. 2 TR mj. stanoví, že *byl-li soudu s doručením návrhu předán zadržený podezřelý, soudce jej do 24 hodin vyslechne jako obviněného, zejména k okolnostem zadržení a důvodům vazby, dále k tomu, které skutečnosti považuje za nesporné, a zda souhlasí s tím, aby takové skutečnosti nebyly v hlavním líčení dokazovány. Podle povahy věci buď vydá rozhodnutí, jež může vydat mimo hlavní líčení, nebo obviněnému doručí předvolání k hlavnímu líčení, které se může se souhlasem obviněného konat ihned po jeho výslechu.* Podle § 314b odst. 3 TR *nebyl-li podezřelý zadržen, samosoudce podle protokolu o výslechu podezřelého posoudí, zda je třeba obviněného předvolat k výslechu nebo je možné ihned nařídít hlavní líčení.*

Provedení výslechu obviněného podle § 314b odst. 2 a 3 TR přitom nikterak nebrání tomu, aby ve věci bylo rozhodnuto trestním příkazem. Naopak se dovozuje, že samosoudce může bezprostředně po výslechu trestním příkazem rozhodnout a obviněný proti němu tak může podat odpor ještě před tím, než bude opis trestního příkazu doručen.¹²⁸ Na rozdíl od klasického řízení před samosoudcem má samosoudce možnost osobního kontaktu s osobou, vůči které by trestní příkaz směřoval. Na stranu druhou by měl být výslech omezen na zjištění informací uvedených v citovaném ustanovení (byť ustanovení obsahuje slovo *zejména*, pokud by mělo jít o regulérní výslech, zákonodárce by jistě neopominul dále uvést, že jej samosoudce vyslechne ohledně skutku, ze kterého je podezřelý). Podle dikce zákona má zjištění, které okolnosti považuje obviněný za nesporné, význam taktéž pouze pro konání hlavního líčení, neboť obviněný může souhlasit s nedokazováním takto označených

---

¹²⁷ Viz Ježek, V. Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před soudem. Bulletin advokacie. 2001, č. 11 – 12, s. 90.

¹²⁸ Viz Zeman, P. a kol. Vliv vybraných ustanovení velké novely trestního řádu na průběh trestního řízení. Praha: IKSP, 2008, s. 33. Dostupné online na: www.ok.cz/iksp/docs/343.pdf (17. 10. 2015).

nesporných skutečností pouze pro případ konání hlavního líčení.¹²⁹ Domnívám se, že zákonodárce by měl rozšířit využitelnost těchto nesporných skutečností i na možnost vyřídit věc trestním příkazem, resp. na vyhodnocování skutkového stavu jakožto prokázaného.

V této souvislosti se ovšem sluší připomenout, že vyjádření obviněného ohledně toho, které skutečnosti považuje za nesporné, je třeba odlišovat od jeho doznání. Soud každopádně není vázán tím, co obviněný považuje za nesporné, a které skutečnosti není třeba dokazovat. Má-li soud pochybnosti, může k pochybným skutečnostem dokazování provést, a nařídít tedy ve věci hlavní líčení. Obviněný se může vyjádřit i tak, že souhlasí s tím, aby žádné dokazování nebylo prováděno.¹³⁰

Pokud jde o úřední záznamy o podaném vysvětlení, stěžejní význam pro jejich posouzení má ust. § 158 odst. 6 TŘ, podle něhož *o obsahu vysvětlení, která nemají povahu neodkladného nebo neopakovatelného úkonu, se sepíše úřední záznam. Úřední záznam slouží státnímu zástupci a obviněnému ke zvážení návrhu, aby osoba, která takové vysvětlení podala, byla vyslechnuta jako svědek, a soudu k úvaze, zda takový důkaz provede. Úřední záznam lze v řízení před soudem užít jako důkaz pouze za podmínek stanovených tímto zákonem. Je-li ten, kdo podal vysvětlení, později vyslýchán jako svědek nebo jako obviněný, nemůže mu být záznam přečten, nebo jinak konstatován jeho obsah.*

Pakliže tedy má samosoudce rozhodnout trestním příkazem vycházejícím mj. i z úředních záznamů o podaném vysvětlení, je třeba přijmout výklad, že možnost jejich užití v řízení před soudem ve smyslu § 158 odst. 6 TŘ vyplývá z ust. § 314e odst. 1 TŘ, konkrétně z toho, že trestní příkaz lze vydat i po konání zkráceného přípravného řízení.¹³¹

Další významné specifikum zkráceného přípravného řízení oproti tomu standardnímu spočívá ve způsobu jeho zakončení. Podle § 179c odst. 1 *předloží policejní orgán státnímu zástupci pouze stručnou zprávu o jeho výsledku, ve které uvede, jaký trestný čin je spatřován ve skutku, pro který je sděleno podezření, a jaké důkazy, jež lze provést před soudem, podezření odůvodňují. Ke zprávě policejní orgán připojí všechny písemnosti a věci shromážděné v průběhu zkráceného přípravného řízení.* Naproti tomu ve standardním

¹²⁹ K tomu blíže Šámal, P., Sotolář, A. Zjednodušené řízení. *Trestněprávní revue*. 2002, č. 3, s. 69.

¹³⁰ Srov. Ježek, V. Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před soudem. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 11 – 12, s. 87.

¹³¹ Blíže k tomu Vrtěl, P. „Ztížené řízení před samosoudcem“. *Trestněprávní revue*. 2002, č. 4, s. 110.

přípravném řízení, ve kterém je prováděno vyšetřování, je toto skončeno předložením spisového materiálu obhajobě k prostudování tak, aby event. mohla zažádat o provedení dalších důkazů (§ 166 odst. 1 TR). Možnost obhajoby je tedy značně limitovaná a ve zjednodušeném řízení tak samosoudce bude typicky vycházet pouze z poznatků orgánů činných v trestním řízení, aniž by věděl, jaké důkazy navrhuje ve věci provést obhajoba.

ESLP ve věci *Doorson proti Nizozemsku* či ve věci *Rowe a Davis proti Spojenému království* judikoval, že veřejná žaloba má povinnost poskytnout obhajobě všechny důkazy, které se týkají možné viny obviněného. Nejedná se však o absolutní právo na poskytnutí těchto materiálů. Právo může být státem omezeno např. s ohledem na národní bezpečnost, ochranu svědků, utajení zvláštních vyšetřovacích postupů policejních orgánů. Musí jít přitom o nezbytné restriktce, pouze takové jsou povoleny.¹³²

Z tohoto pohledu je tak značně problematické rozhodovat trestním příkazem ve zjednodušeném řízení před samosoudcem, neboť omezení práva na poskytnutí spisových materiálů a nasbíraných důkazů v daném případě jistě nelze kvalifikovat jako nezbytné restriktce ve smyslu výše uvedených rozsudků ESLP. Ačkoli je trestní příkaz procesní nabídkou, nelze ignorovat, že může vést k vyslovení viny obviněného. Aby bylo možno svobodně a informovaně trestní příkaz akceptovat, je nutné, aby obhajoba věděla, z jakých důkazů soud vycházel a co bylo jejich obsahem. Ani jedno nelze z trestního příkazu zjistit, a to i vzhledem k chybějícímu odůvodnění. Spis je sice možno prostudovat ve lhůtě pro podání odporu, ale ta je v českých podmínkách mimořádně krátká (osmidenní). Je tak zásadní otázkou, zda lze stále hovořit o dodržení principu rovnosti zbraní zahrnující podle ESLP stejné právo stran na přístup k protokolům a ostatním dokumentům vztahujícím se k dané věci, a to alespoň tehdy, kdy tyto mohou hrát úlohu ve formování soudního rozhodnutí.¹³³ Česká právní úprava v případě vydání trestního příkazu ve zjednodušeném řízení před samosoudcem totiž umožňuje přístup k těmto dokumentům teprve tehdy, kdy je soudní rozhodnutí (trestní příkaz) již zformulováno. Podezřelý má ve zkráceném přípravném řízení sice stejná práva jako obviněný a může tedy i nahlížet do spisu (§ 179b odst. 2, § 33 odst. 1

---

¹³² Rozsudek ESLP ve věci *Doorson proti Nizozemsku*, § 70, ze dne 26. 3. 1996. Rozsudek ESLP ve věci *Rowe a Davis proti Spojenému království*, § 61, ze dne 16. 2. 2000.

¹³³ Viz Rozsudek ESLP ve věci *Ernst a ostatní proti Belgii*, § 60 a 61, ze dne 15. 7. 2003.

TR), neví však, v jaké chvíli je spisový materiál zkompletován a postoupen soudu. Jinými slovy, může do spisu nahlížet třeba tisíckrát, ale není vyloučeno, že po tisících nahlédnutí policejní orgán ještě obstará další důkazy, které tak nebudou podezřelému známy, a samosoudce posléze obsah trestního příkazu vypracuje mj. i s ohledem na tyto.

Lze uzavřít, že pokud jde o podmínku prokázaného skutkového stavu na základě provedených důkazů, je její splnění značně problematické s ohledem na škálu použitelných důkazů získaných v přípravném řízení. Paradoxně, z hlediska uvedeného požadavku by bylo nejpříhodnější rozhodovat trestním příkazem po konání tzv. rozšířeného vyšetřování, které se provádí především o typově závažnějších trestných činech, jež v prvním stupni projednává krajský soud, a kde jsou možnosti vyšetřovacích orgánů ohledně provádění důkazů mnohem extenzivnější (viz § 169 TR).

3.3.3. Bez projednání věci v hlavním líčení

Samosoudce může trestní příkaz vydat bez projednání věci v hlavním líčení (§ 314e odst. 1, věta před čárkou, TR). Tato dikce zákona je ovšem v mnohém zmatečná. Nevyplývá z ní jednoznačně, zda samosoudce může trestní příkaz vydat pouze tehdy, když není ve věci konáno hlavní líčení, nebo zda může trestní příkaz vydat i tehdy, kdy je hlavní líčení již zahájeno. Obdobně není zřejmý ani význam slova „projednání“. Gramatický výklad inklinuje k závěru, že věc je projednána teprve na samém konci hlavního líčení. Do té doby je věc v hlavním líčení *pouze* projednávána, pokud bychom přijali tuto interpretaci, bylo by opět možné dovodit, že trestním příkazem lze rozhodnout i poté, co již ve věci bylo zahájeno hlavní líčení. S ohledem na tyto nejasnosti je třeba souhlasit s Jelínkovým návrhem, aby došlo k odlišné formulaci, která by odstranila pochybnosti o tom, zda lze věc vyřídit i po zahájení hlavního líčení. V trestním řádu by mělo být jednoznačně stanoveno, že po zahájení hlavního líčení nelze věc vyřídit trestním příkazem.¹³⁴

---

¹³⁴ Jelínek, J., Říha, J., Sovák, Z. Rozhodnutí ve věcech trestních. 3. aktualizované a podstatně přepracované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 136.

V současnosti se praxe ubírá tím směrem, že předpokladem pro řízení o vydání trestního příkazu je, že ve věci není zahájeno hlavní líčení. To však neznamená, že by nebylo možné jej nařídit, popř. činit jiné úkony, a posléze trestní příkaz vydat. Hlavní líčení ovšem nesmí začít.

Standardně však samosoudce vydává trestní příkaz, jelikož je přesvědčen o tom, že ve věci není účelné nařizovat hlavní líčení. Jeho nařizování nebude potřebné, pokud lze očekávat, že by při něm nedošlo k podstatným změnám ve zjištěních, které byly získány již v přípravném řízení. (nepodstatné změny jsou přijatelné, např. upřesnění místa/času činu).¹³⁵

Pro učinění takového závěru ovšem není rozhodující pouze kvalita důkazní situace po proběhlém přípravném řízení, nýbrž i posouzení veřejného zájmu na konání hlavního líčení. Tím může být například požadavek na naplnění generálně či speciálně preventivního účelu trestní represe.¹³⁶ Navíc nelze pominout ani psychologický efekt a výchovný vliv hlavního líčení, kdy je obžalovaný osobně přítomen u soudu a ocitá se v přímém kontaktu se soudcem. Tento vliv je nenahraditelný a v mnoha případech je třeba hlavní líčení nařídit už jen kvůli jeho působení (domnívám se, že tento efekt může působit zejména u prvopachatelů úmyslných trestných činů).

3.3.4. Procesní situace, za kterých nelze trestní příkaz vydat

Podle ust. § 314e odst. 3 TŘ nelze trestní příkaz vydat a) v řízení proti osobě, která je zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena, b) jestliže má být rozhodováno o ochranném opatření, c) jestliže má být uložen souhrnný trest nebo společný trest a předchozí trest byl uložen rozsudkem.

Nelze ani zapomenout na zvláštní úpravu podle § 63 ZSVM, které stanoví, že *trestním příkazem nelze rozhodnout ani v případě řízení ve věci mladistvého, který nedovršil osmnáct let věku*. Původní znění ZSVM přitom neumožňovalo vydání trestního příkazu ani v řízení

---

¹³⁵ Viz Pfeifer, G. et alii. Strafprozeßordnung. Gerichtsverfassungsgesetz. Karlsruher Kommentar. 5. auf. München: C. H. Beck Verlag, 2003, s. 1967.

¹³⁶ Viz Ranft, O. Grundzüge des Strafbefehlsverfahrens. JuS, 2000, s. 634.

vedeném proti mladistvému, který již dosáhl 18. roku věku, důvodová zpráva k tomu uváděla, že právní úprava trestního příkazu, jehož vydání bylo podle § 314e odst. 4 písm. a) TŘ vyloučeno v řízení proti mladistvému, který v době jeho vydání nedovršil osmnáct let věku, bude prohloubena tím, že trestní příkaz nebude možno vydat v řízení proti mladistvému ani v případě, jestliže v době jeho vydání již dovršil osmnáctý rok věku, neboť rozhodující tu je, že se vede řízení proti mladistvému, vůči němuž je třeba především vykonávat potřebná výchovná opatření a volit zvláštní způsoby řízení. Navíc právní úprava podle důvodové zprávy vedla v praxi někdy k tomu, že s rozhodnutím ve věci byla otálena až do doby, kdy mladistvý dovrší osmnáct let, aby ve věci mohl být vydán trestní příkaz.¹³⁷ Teprve novelou provedenou zákonem č. 193/2012 Sb. došlo s účinností od 1. 9. 2012 k rozšíření možnosti vydání trestního příkazu, a to i na řízení ve věcech mladistvých, za podmínky, že mladistvý v době rozhodování již dovršil osmnáctý rok věku.

Pokud jde o nemožnost vydání trestního příkazu v řízení proti osobě, která je zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena, již na první pohled jde o zastaralou terminologii, kterou je třeba přizpůsobit novému občanskému zákoníku (dále též „OZ“).¹³⁸ Ten nahradil pojem právní způsobilost pojmem svéprávnost a tuto umožňuje pouze omezit (§ 55 a násl. OZ), nikoli jí zbavit. V přechodných ustanoveních se pak dále stanoví, že kdo byl podle dosavadních právních předpisů zbaven způsobilosti k právním úkonům, považuje se ode dne nabytí účinnosti nového občanského zákoníku (1. 1. 2014) za osobu omezenou ve svéprávnosti podle tohoto zákona (§ 3032 odst. 1 OZ).

Zda je osoba omezena ve svéprávnosti, zjistí samosoudce jen tehdy, je-li taková okolnost zaznamenaná ve spise. Předpokládá se zde předchozí rozhodnutí soudu v občanskoprávním řízení, pokud dosud není pravomocné, není vhodné trestní příkaz vydávat. Zjištěná skutečnost zde může být pro samosoudce i podnětem k nařízení zkoumání duševního stavu obviněného, pokud se tak již dříve nestalo (viz § 116 TŘ).¹³⁹ Pakliže by tato informace ve spise chyběla nebo by u obviněného byly v době vydání trestního příkazu dány důvody pro

---

¹³⁷ Důvodová zpráva k ZSVM, s. 65. Dostupné online na: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=210&CT1=0> (13. 10. 2015).

¹³⁸ Zákon č. 89/2012 Sb.

¹³⁹ Viz Šámal, P. a kol. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 3580.

omezení svéprávnosti¹⁴⁰, je třeba přistoupit k cestě mimořádných opravných prostředků (stížnost pro porušení zákona) a tento zrušit, popř. lze za určité konstelace uvažovat o možnosti žádat o navrácení lhůty k podání odporu (§ 61 TŘ).

Dalším případem, kdy nelze věc vyřídit trestním příkazem, je situace, kdy má být uložen souhrnný trest nebo společný trest a předchozí trest byl uložen rozsudkem. Opačně toto pravidlo neplatí, pakliže tedy byl pachatel původně pro některý ze sbíhajících se skutků či dílčích útok odsouzen trestním příkazem, je možné později uložit souhrnný či společný trest rozsudkem. Souhlasím v této souvislosti s návrhem *de lege ferenda* týmu z Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, který dává ke zvážení odstranění dosavadní omezení využitelnosti trestního příkazu ve věcech, v nichž má být uložen souhrnný či společný trest a předchozí trest byl uložen rozsudkem za podmínky, že by takový souhrnný či společný trest nemohl vybočit z okruhu druhů trestu a jejich výměr, jež lze trestním příkazem uložit.¹⁴¹

Poslední negativní podmínkou vydání trestního příkazu je, že v daném řízení nemá být rozhodováno o ochranném opatření. Judikatura je v interpretování této podmínky značně kontradiktorní.

Ve svém dřívějším usnesení Nejvyšší soud řešil situaci, kdy soud prvního stupně v otázce, kde podle jeho mínění byl opatřenými důkazy spolehlivě prokázán skutkový stav, uznal obviněného vinným a uložil mu trest. O ochranném opatření však nerozhodoval. Teprve po právní moci trestního příkazu akceptoval návrh státního zástupce na uložení ochranné léčby obviněnému a ve věci nařídil veřejné zasedání, u kterého mimo dalších důkazů byl proveden podrobný výslech znalkyně. Podle usnesení Nejvyššího soudu bylo možné souhlasit s názorem vysloveným v usnesení krajského soudu, že soud prvního stupně rozhodující o ochranné léčbě postupoval v souladu s ustanovením § 239 odst. 1 TŘ. Postup soudu prvního stupně lze sice označit za nestandardní, nikoli však za odporující zákonu. Vzhledem k ustanovení § 314f odst. 1 tr. ř., které upravuje náležitosti trestního příkazu, mj. výrok o vině a uloženém trestu, výrok o náhradě škody, nikoli však již výrok o uložení ochranného opatření, lze ve vztahu ke znění § 314e odst. 4 písm. b) tr. ř. uzavřít, že shora uvedeným

---

¹⁴⁰ O nichž ovšem samosoudce nevěděl, neboť rozhodoval pouze na podkladě spisu, v opačném případě by dal podnět k zahájení řízení o omezení svéprávnosti.

¹⁴¹ Zeman, P. a kol. Zkrácené formy trestního řízení - možnosti a limity. Praha: IKSP, 2013, s. 153.

postupem městského soudu nebylo postupováno v rozporu s duchem uvedeného ustanovení, když vyslovení ochranného opatření je zábranou pro vydání trestního příkazu.¹⁴²

Obdobně se vyjádřil i Ústavní soud, podle něhož, nebyl-li uložen trest propadnutí věci uvedené v ust. § 55 odst. 1 TrZ, lze o ochranném opatření ve formě zabránění věci uvažovat na návrh státního zástupce i následně, tj. i po pravomocném rozhodnutí v trestní věci. Z uvedeného tedy vyplývá, že cit. ust. § 73 odst. 1 písm. c) TrZ umožňuje soudu uložit pachateli trestného činu v případě věci uvedené v ust. § 55 odst. 1 TrZ na návrh státního zástupce zabránění věci, aniž by mu v tom bránila překážka věci rozsouzené.¹⁴³

Naopak ve svém novějším rozhodnutí Nejvyšší soud konstatoval, že pokud bylo navrženo státním zástupcem uložení ochranného opatření, potom nelze rozhodnout ve věci trestním příkazem.¹⁴⁴

Osobně se domnívám, že pokud je navrženo státním zástupcem uložení ochranného opatření v podobě ochranného léčení či zabezpečovací detence, mělo by být ve věci nařízeno hlavní léčení. V případě zabránění věci považují ovšem tento požadavek za bezpředmětný a o této formě ochranného opatření by mělo být možné běžně rozhodovat i trestním příkazem.

V současnosti připravuje Ministerstvo spravedlnosti novelu trestního řádu, která by měla umožnit rozhodovat trestním příkazem i o uložení zabránění věci a o ambulantní formě ochranného léčení (v obou případech pouze vedle současné ukládaného trestu).¹⁴⁵

Jsem toho názoru, že ochranné léčení v jakékoli jeho formě by nemělo být možné trestním příkazem ukládat. Soud by měl sám bezprostředně posoudit zdravotní stav obviněného. Pokud by bylo umožněno rozhodovat trestním příkazem o ambulantním ochranném léčení, hrozí nebezpečí, že z pohodlnosti takového řešení budou samosoudci ukládat tuto formu i tam, kde by bylo účelnější uložit léčení v ústavním způsobu výkonu. Léčebný režim v rámci ochranného léčení, ať je vykonáváno v ústavu nebo ambulantně, neurčuje blíže soud, ale příslušné zdravotnické zařízení tak, aby byl plněn jeho účel. Soud musí pečlivě zvažovat,

---

¹⁴² Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 6 Tdo 1191/2004 ze dne 24. 10. 2004.

¹⁴³ Viz usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 613/2000 ze dne 16. 1. 2001.

¹⁴⁴ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 7 Tz 9/2013 ze dne 23. 4. 2013.

¹⁴⁵ Viz Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Dostupný online na: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4980&d=344313> (13. 10. 2015).

kteřá forma léčení bude pro pachatele dostačující. Ústavní léčení je spojeno s podstatným omezením osobní svobody léčeného, proto soud musí při ukládání této formy ochranného léčení posoudit povahu choroby, léčebné možnosti, závažnost trestné činnosti a míru nebezpečí, která hrozí společnosti, bude-li léčení vykonáváno jen ambulantní formou.¹⁴⁶ Možnost učinění těchto závěrů jen na podkladě spisu je přitom velmi omezená.

Nadto je třeba podotknout, že soud může ambulantní formu ochranného léčení změnit na formu ústavní a tu pak i na zabezpečovací detenci (§ 99 odst. 5 TZ)¹⁴⁷. Přičemž ústavní forma trvá, dokud to vyžaduje její účel (prodlužuje se event. před uplynutím 2 let jejího trvání, a to i opakovaně), zabezpečovací detence trvá, dokud to vyžaduje ochrana společnosti (§ 100 odst. 5 TZ). V konečném důsledku tak může nastat situace, kdy na základě trestního příkazu, může být někdo sankcionován na osobní svobodě až do konce svého života.

3.4. Obsahové náležitosti trestního příkazu

Obsahové náležitosti trestního příkazu nalezneme uvedeny v ust. § 314f odst. 1 TŘ, podle něhož trestní příkaz obsahuje:

- a) označení soudu, který trestní příkaz vydal,
- b) den a místo vydání trestního příkazu,
- c) označení obviněného,
- d) výrok o vině a uloženém trestu,

---

¹⁴⁶ Viz Šámal, P. a kol. Trestní zákon. Komentář. I. díl. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 625.

¹⁴⁷ Procesní postup přeměny nalezneme v § 351a odst. 1 TŘ, podle něhož *o změně způsobu výkonu ochranného léčení na návrh zdravotnického zařízení, státního zástupce nebo osoby, na niž se vykonává ochranné léčení, anebo i bez takového návrhu rozhoduje ve veřejném zasedání okresní soud, v jehož obvodu je zdravotnické zařízení, ve kterém se ochranné léčení vykonává; tento soud rozhoduje na návrh zdravotnického zařízení nebo státního zástupce i o změně ústavního ochranného léčení na zabezpečovací detenci. Ústavní ochranné léčení může za podmínek stanovených v trestním zákoníku soud změnit na zabezpečovací detenci, jestliže na základě návrhu nebo zprávy zdravotnického zařízení, ve kterých popíše průběh a výsledky dosavadního léčení, vykonávané ochranné léčení nevedlo ke splnění jeho účelu pro chování osoby, na niž se ochranné léčení vykonává, a tuto přeměnu vyžaduje účinná ochrana společnosti a nutnost působení na osobu, na niž se ochranné léčení vykonává, prostředky zabezpečovací detence.*

- e) výrok o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení, jestliže byl nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení řádně uplatněn,
- f) poučení o právu podat odpor, včetně upozornění, že v případě, kdy obviněný odpor nepodá, vzdává se tím práva na projednání věci v hlavním líčení.

Body a) až c) tvoří úvodní část trestního příkazu, body d) a e) jeho výrokovou část a konečně bod f) pak část poučovací. Obsah trestního příkazu je tak členěn na tři části.

Česká právní úprava v § 314e odst. 7 TŘ uvádí, že trestní příkaz má povahu odsuzujícího rozsudku (a to i před marným uplynutím lhůty pro podání odporu), rozsudkem však není, proto se také nevydává „Jménem republiky“. Není oproti rozsudku natolik slavnostním.¹⁴⁸ Důvod absence sousloví „Jménem republiky“ spočívá patrně v tom, že v době vydání není jisté, zda trestní příkaz nebude zrušen odporem, který by mu zabránil stát se meritorním rozhodnutím. Do okamžiku právní moci se ovšem jedná pouze o procesní nabídku. Vyslovovat vydání rozhodnutí „jménem republiky“ *ex post*, tedy až po právní moci, by samozřejmě bylo nepraktické.

Pokud jde o označení soudu, který trestní příkaz vydal, bylo by vhodné, jak doporučuje Jelínek, tento požadavek doplnit ještě o jméno a příjmení samosoudce, který konkrétně rozhodnul.¹⁴⁹ Je ovšem třeba poznamenat, že praxe takto již činí a jméno a příjmení téměř vždy nalezneme v trestním příkazu uvedeno.

Identifikován v trestním příkazu musí být i obviněný, a to jménem, datem a místem narození, svým zaměstnáním a bydlištěm, popřípadě dalšími údaji tak, aby nemohl být zaměněn s jinou osobou (např. u žen je nutno uvést též rodné a případně jiné předchozí příjmení, v některých případech rodné číslo, přezdívku apod.).¹⁵⁰

Další obsahovou náležitostí trestního příkazu je výrok o vině. Detailněji je struktura tohoto výroku upravena v ust. § 120 odst. 3 TŘ, podle něhož *výrok, jímž se obžalovaný uznává vinným, nebo jímž se obžaloby zprošťuje, musí přesně označovat trestný čin, jehož se výrok*

---

¹⁴⁸ Jelínek, J. Trestní příkaz včera, dnes a zítra. Kriminallistika. 2015, č. 2, s. 88.

¹⁴⁹ Jelínek, J., Říha, J., Sovák, Z. Rozhodnutí ve věcech trestních. 3. aktualizované a podstatně přepracované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 136.

¹⁵⁰ Viz Šámal, P. a kol. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 3572.

týká, a to nejen zákonným pojmenováním a uvedením příslušného zákonného ustanovení, nýbrž i uvedením, zda jde o zločin nebo přečin, a místa, času a způsobu spáchání, popřípadě i uvedením jiných skutečností, jichž je třeba k tomu, aby skutek nemohl být zaměněn s jiným, jakož i uvedením všech zákonných znaků včetně těch, které odůvodňují určitou trestní sazbu. Součástí výroku o vině je tedy i tzv. skutková věta. Ta je vsutku jen jednou větou. Komplexní skutkový stav je stylisticky do této jedné věty deformován, což jeho písemné vyjádření činí poněkud nepřehledným. Bagatelní kriminalitu, která se trestními příkazy především řeší, páchají přitom spíše méně inteligentní asociální jedinci (jde-li o úmyslné trestné činy), kteří mají s porozuměním problémy.¹⁵¹

I v případě vydání trestního příkazu se uplatňuje princip totožnosti skutku. Skutek, který je trestním příkazem rozhodován, musí být totožný (alespoň v části jednání či v části následku) s tím, pro který byla podána obžaloba nebo návrh na potrestání. Uplatnění tohoto principu i pro vydání trestního příkazu se přitom dovozuje patrně z ust. § 220 odst. 1 TR, podle něhož může soud rozhodovat jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu. Systematickým výkladem však lze spíše dospět k závěru, že toto ustanovení nelze vůči rozhodování trestním příkazem přímo uplatnit (§ 220 je řazen pod oddíl „Rozhodování soudu v hlavním líčení“), jeho užití je tak nutno dovodit analogicky.

Trestní příkaz dále obsahuje taktéž výrok o uloženém trestu. Zde je třeba poznamenat, že trestní příkaz je individuálním právním aktem deklarujícím individuální vinu obviněného a trest, který mu byl za jeho protiprávní a zaviněné jednání uložen. Není tudíž možné vložit do výroku o trestu u konkrétně určeného pachatele i výrok o trestu dalšímu pachateli, aniž je v tomto rozhodnutí konkretizován výrok o vině, jež by se na něj vztahoval. Takovýto procesní postup by popíral zásadu individualizace trestu a byl by nezákonným.¹⁵²

Co se týče výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení, je tento v trestním příkazu obsažen pouze tehdy, jestliže byl tento

---

¹⁵¹ Srov. Scheffler, U. Strafprozessrecht, quo vadis? Goldammer's Archiv für Strafrecht 1995, s. 456.

Dostupné online na: https://www.rewi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/sr/krimirecht/lehrstuhlinhaber/Publikationen/Aufsaeetze/Strafprozessrecht_quo_vadis.pdf (8. 9. 2015)

¹⁵² Viz rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 135/2005 ze dne 4. 10. 2005.

nárok řádně uplatněn. Odlišně a značně neurčitě je určen nejzazší termín k jeho uplatnění - do okamžiku vydání trestního příkazu (blíže v kapitole o postavení poškozeného).

Pokud jde o poučení, současná právní úprava jej vztahuje pouze k právu podat odpor s doplněním, že v případě, kdy obviněný odpor nepodá, vzdává se tím práva na projednání věci v hlavním líčení. Domnívám se však, že by v něm neměla absentovat ani informace o tom, že se v případě právní moci trestního příkazu zaeviduje odsouzení do rejstříku trestů. Jedná se o právní následek, který může mít pro obviněného v některých případech zásadnější význam i než uložený trest. Nelze přitom vyloučit, že leckterý právní laik bude počítat se zápisem trestu do rejstříku jen v okamžiku, kdy k odsouzení dojde na základě proběhnuvšího hlavního líčení. Dále by nemělo chybět ani poučení týkající se neuplatnění zásady zákazu *reformatio in peius* vysvětlující, že samosoudce může v následném hlavním líčení rozhodnout oproti obsahu trestního příkazu jak ve prospěch, tak i v neprospěch obviněného.

Nadto by poučení mělo *de lege ferenda* obsahovat i informace vztahující se k výkonu ukládané sankce. V této souvislosti lze uvést jeden případ rozhodovaný Nejvyšším soudem, kdy odsouzený napadl dovoláním rozhodnutí nižších soudů, které jej odsoudily pro trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní, jehož se měl dopustit řízením motorového vozidla, ačkoli mu byl již dříve trestním příkazem uložen trest zákazu činnosti ve smyslu řízení motorových vozidel, který měl být v době spáchání tohoto přečinu stále vykonáván. Obviněný tvrdil, že nevěděl, že oprávnění řídit zaniká právní mocí trestního příkazu. Nejvyšší soud konstatoval, že u obviněného jako osoby s vysokoškolským vzděláním a s přihlédnutím k jeho věku lze předpokládat takovou úroveň právního vědomí, aby byl srozuměn s tím, že obecně nezměnitelným (pravomocným) výrokem soudu zakázanou činnost vykonávat nesmí, a to bez ohledu na to, zda má či nemá v držení řidičský průkaz, a že pokud navzdory soudnímu zákazu takovou činnost vykonávat bude, vystavuje se dalšímu trestnímu postihu. Obhajoba, že odsouzený čekal na úřední odnětí řidičského průkazu, tudíž označil za lichou. Upozornil, že trest zákazu činnosti nevyžaduje ke svému výkonu už žádný další úřední úkon (na rozdíl od obviněným zmiňovaných jiných druhů trestu, kdy je další úkon nezbytný – zejména v podobě nařízení výkonu trestu). V tomto směru se automaticky nastupující výkon trestu zákazu činnosti podobá např. výkonu trestu zákazu pobytu, k němuž se rovněž nečiní žádné další úřední opatření. Dále Nejvyšší soud

upozornil, že se odsouzený sám nikterak nezajímal o to, jaké konkrétní účinky jsou s právní mocí předmětného trestního příkazu spojeny, a nezajímal se ani o běh a počátek uloženého trestu zákazu činnosti spočívajícího v zákazu řízení motorových vozidel.¹⁵³

Nejvyšší soud tak dovolání odmítl s konstatováním, že po stránce zavinění bylo maření výkonu úředního rozhodnutí spácháno formou nepřímého úmyslu. Osobně spíše souhlasím s argumentací dovolatele. V rámci poučení by trestní příkaz měl obsahovat i informaci ohledně vykonatelnosti uloženého trestu pro případ, že nebude podán proti trestnímu příkazu odpor. Argumentace soudu, že laická veřejnost zná následky pravomocného rozhodnutí, je velmi spekulativní. Jde o nepodloženou domněnku a především, pokud některé druhy trestů předpokládají další procesní úkony vůči odsouzenému (např. trest obecně prospěšných prací) a jiné nikoli (např. uvedený trest zákazu činnosti), věřím naopak, že odsouzený-laik si není jistý tím, jaký je další postup směřující k výkonu sankce. Požadovat po odsouzeném, aby sám iniciativně zjišťoval, kdy mu dorazí vyrozumění o zahájení výkonu trestu, jakýžto postup mohl odsouzený vskutku předpokládat, není jenom nedůstojné. Mám za to, že takový požadavek nelze na odsouzeného klást, a to s ohledem na zásadu legální licence vyjádřené v čl. 2 odst. 4 Ústavy a čl. 2 odst. 3 Listiny, podle níž *každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá*, ale i s ohledem na možné negativní důsledky (povinnost na sebe upozorňovat, přestože dlouhodobá nečinnost soudu by mohla vést k zániku práva státu na výkon sankce). Vyvozovat na konto chybějící urgencye nepřímý úmysl považuji za nepřiměřené. Místo vymýšlení složitých argumentačních konstrukcí by přitom stačilo rozšířit poučení v trestním příkazu. Čím delší poučení, tím lépe. Práce se samosoudci ani nijak nezkomplikuje či časově neprodlouží, neboť pro vyhotovování trestního příkazu jsou stejně používány vzory s již předepsaným poučením.

Z taxativního výčtu vyplývá, že trestní příkaz neobsahuje odůvodnění.¹⁵⁴ Účel a funkce odůvodnění soudního rozhodnutí přitom spočívají v soudcovské sebekontrolě, vytváření základny pro přezkoumání vyšších instancí, podpoře akceptace rozhodnutí stranami, v posilování právní nebo faktické precedenční funkce rozhodnutí a v podpoře odborného a veřejného diskursu a tím i společenské akceptace a internalizace především důležitých

---

¹⁵³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 6 Tdo 15/2011 ze dne 27. 1. 2011.

¹⁵⁴ Srov. i další možnost vypuštění odůvodnění z meritorního rozhodnutí podle ust. § 134 odst. 3 TŘ.

rozhodnutí.¹⁵⁵ Jakákoli argumentace soudu ohledně výroků obsažených v trestním příkazu ovšem absentuje. V této souvislosti lze citovat Weinbergera, který píše, že argumentace je racionální postup, kterým odůvodňujeme své přesvědčení nebo kterým přesvědčujeme své posluchače. Pojem argumentace lze objasnit srovnáním s pojmem důkazu. Důkaz nás s nutností přesvědčuje o pravdivosti teze; síla a závaznost důkazu je zakotvena v logické vazbě mezi argumenty a dokazovanou tezí. V pragmatickém pohledu nejde o to, aby argumenty byly objektivně platné, nýbrž hlavně o to, aby účastníci rozhovoru nabyli přesvědčení o váze argumentů.¹⁵⁶ Pokud ovšem trestní příkaz odůvodnění neobsahuje, není ani jisté, zda soud důkazy uvážil, prověřil, vyhodnotil, natož aby své závěry argumentoval.

Podle judikatury Ústavního soudu představuje povinnost odůvodnit své rozsudky součást práva na řádný proces, jakož i pojmu právního státu (čl. 36 odst. 1 Listiny a svobod, čl. 1 Ústavy) a vylučujícím libovůli při rozhodování, je i povinnost soudů své rozsudky odůvodnit. Z odůvodnění musí vyplývat vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry na straně druhé. V případě, kdy jsou právní závěry soudu v extrémním nesouladu s vykonanými skutkovými zjištěními anebo z nich v žádné možné interpretaci odůvodnění soudního rozhodnutí nevyplývají, nutno takovéto rozhodnutí považovat za stojící v rozporu s čl. 36 odst. 1 Listiny, jakož i s čl. 1 Ústavy.¹⁵⁷

Ačkoli je tedy institut trestního příkazu akceptován jak legislativou, tak i judikaturou, nabízí se otázka, zda chybějící odůvodnění není v rozporu s článkem 36 Listiny. Pokud je možné, aby se trestní příkaz, z něhož prakticky žádné odůvodnění nevyplývá, mohl stát pravomocným, je tím dán prostor pro možnou soudcovskou libovůli. Lze ovšem oponovat, že soudcovská libovůle nemůže být dána tam, kde je rozhodnutí ve shodě s vůlí stran, které ji vyjadřují nepodáním odporu proti trestnímu příkazu. Je tedy možné, že trestní příkaz byl původně vydán jakožto projev libovůle soudu, tato však byla až posléze jednáním stran (tím, že nebyl podán odpor) zhojena.

---

¹⁵⁵ Viz Stürner, R. Účel řízení a odůvodnění soudního rozhodnutí. Tichý, L., Holländer, P., Bruns, A. Odůvodnění soudního rozhodnutí = The judicial opinion = Begründung von Gerichtsentscheidung. Praha: Centrum právní komparistiky PF UK, 2011, s. 382.

¹⁵⁶ Weinberger, O. Základy právní logiky. Brno: Masarykova univerzita, 1993, s. 214 a 221.

¹⁵⁷ Viz nálezy Ústavního soudu sp. zn. III.ÚS 84/94 ze dne 20. 6. 1995.

Podle rozsudku ve věci *H. proti Belgii* je součástí základního práva na spravedlivý proces též právo na odůvodnění rozhodnutí. Je-li vykonávána spravedlnost, musí být účastníku řízení alespoň v základních rysech zřejmé, proč je realizována právě tím způsobem, který zvolil soud, jenž o věci rozhodoval. Realizace práva na odůvodnění soudního rozhodnutí je jednou ze záruk, že výkon spravedlnosti nebude arbitrární a neprůhledný, a že rozhodování soudů bude kontrolováno veřejností. Řádné odůvodnění rozsudku je též předpokladem toho, aby účastník řízení mohl účinně uplatňovat opravné prostředky, které má k dispozici.¹⁵⁸

Ve smyslu citovaného rozsudku se přitom na první pohled jeví odůvodnění nutným jak z hlediska průhlednosti řízení, tak i z hlediska uvážení obviněného, zda má proti trestnímu příkazu podat odpor. Je ovšem třeba poznamenat, že ve světle Úmluvy odpor není opravným prostředkem, nýbrž nástrojem, kterým obviněný projevuje vůli, aby ve věci bylo konáno standardní trestní řízení. To však neobjasňuje soulad trestního příkazu s prvně jmenovaným účelem odůvodnění. Tím, že obviněný nepodá proti trestnímu příkazu odpor, se sice vzdává práva na odůvodnění, toto právo ale, domnívám se, nesvědčí pouze jemu. Jde o podobný případ jako v případě vzdání se veřejnosti řízení jako celku. Pakliže je veřejnosti upřeno právo alespoň dodatečně zjistit, jak trestní řízení probíhalo, jaké důkazy vzal soud za své a jak je vyhodnotil, vytváří se tím široký prostor pro kabinetní justici. O to spíše, když přihlédneme k počtu věcí vyřízených trestním příkazem v České republice.

Navíc nelze odhlédnout ani od toho, že absentující odůvodnění značně ztěžuje vyhodnocení toho, zda nejsou u samosoudce dány důvodné pochybnosti ohledně jeho nestrannosti. Z obsahu trestního příkazu totiž nejsou seznatelné jakékoli myšlenkové pochody vztahující se k výroku o vině a trestu.

Absence odůvodnění trestního příkazu je diskutabilní i v tom směru, že trestním příkazem jsou řešeny zejména méně závažné kauzy, a tak zde existuje intenzivnější potřeba než jinde odůvodnit, proč se neuplatní zásada subsidiarity trestní represe ve smyslu ust. § 12 odst. 2 TZ.

Jelikož výčet ust. § 314f odst. 1 TR nepřípouští odchýlení, co do obsahu trestního příkazu, není možné, aby aktivní samosoudce do trestního příkazu do trestného příkazu odůvodnění

---

¹⁵⁸ Viz rozsudek ESLP ve věci *H. proti Belgii* ze dne 30. 11. 1987.

zahrnul.¹⁵⁹ Nelze sice očekávat, že by tato možnost byla ve velké míře využívána, ale pakliže by vypuštění odůvodnění bylo pouze fakultativní, dostal by samosoudce prostor v těch případech, kdy na první pohled není zřejmé, proč soud trestním příkazem rozhodl tak, jak rozhodl, osvětlit toto stranám (byť stručněji než v případě rozsudku) a ovlivnit tak jejich úvahy nad tím, zda podat odpor, nebo nikoli.

3.5. Obecné otázky sankcionování trestním příkazem

Ačkoli problematice sankcionování formou trestního příkazu věnuji samostatnou kapitolu, činím tak zejména kvůli jejímu rozsáhlejšímu obsahu. Příhodnější by bylo začlenit ji do kapitoly zabývající se podmínkami pro vydání trestního příkazu. Předpokladem pro jeho vydání je totiž i skutečnost, že skutek dosahuje takové společenské škodlivosti, na kterou by bylo možné reagovat některým z trestů (a popř. ve stanovené maximální výměře), který lze trestním příkazem uložit.

V rámci sankcionování trestním příkazem se projevují nejenom specifika daná omezenou škálou sankcí, které lze trestním příkazem uložit, ale i tím, že se neuplatňují některé zásady trestního řízení, především bezprostřednost a ústnost.

3.5.1. Trestní příkaz a účel trestu

Na rozdíl od trestního zákona z roku 1961 současný trestní zákoník již účel trestu explicitně neuvádí. Ustanovení vymezující obecný účel či funkce trestání byly nahrazeny novou právní úpravou obecných zásad sankcionování, které byly promítnuty do jednotlivých ustanovení o trestních sankcích.¹⁶⁰

---

¹⁵⁹ Srov. s ust. § 129 odst. 2 TR, kde je vyhotovení zjednodušeného rozsudku bez odůvodnění fakultativním postupem.

¹⁶⁰ Jelínek, J. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná a zvláštní část. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 391.

V odborné literatuře se uvádí, že české trestní právo je z hlediska účelu trestání založeno na smíšené teorii trestání, spojující ochranné, nápravné a generálně preventivní působení trestu. Konkrétně se jedná o propojení teorie eliminační, vyjadřující ochranu společnosti před pachatelem trestných činů a požadavek zabránění odsouzenému v dalším páchání trestné činnosti, s teorií rehabilitační (nápravnou), podle níž by výchova odsouzeného měla směřovat k tomu, aby vedl řádný život, a konečně taktéž s teorií odstrašení, která je obsažena v generálně preventivním účinku trestu ve smyslu působení na ostatní členy společnosti.¹⁶¹

Jde-li o rehabilitační účel trestání, nelze tento omezit pouze na výkon trestu, nýbrž i na samotné trestní řízení, které výkonu trestu předchází¹⁶², zaměřuje se na osobu pachatele, jemuž se má dostat taková odborná péče, která potlačí, či ideálně zcela odstraní příčiny, jež pachatele ke spáchání trestného činu vedly. Jde-li ovšem o řízení, ve kterém je pravomocně rozhodnuto trestním příkazem, ke zjištění těchto příčin obvykle nedojde. S ohledem na absentující přímý kontakt samosoudce s obviněným nelze ani dostatečně vyhodnotit osobnost pachatele tak, aby bylo možné lépe odhadnout, jaký postup v oblasti sankcionování může napomoci pachateli k vedení řádného života.

V případě generálně preventivního účinku trestu rozlišujeme tzv. negativní generální prevenci, kterou vymezil v 19. století Feuerbach, a ve které jde především o odstrašující působení trestu na veřejnost. Druhým uznávaným hlediskem pak je tzv. pozitivní generální prevence (integrační prevence), kdy uložený trest má být vůči společnosti potvrzením platnosti normy, přispívat k její soudržnosti a posilovat v občanech pocit právní jistoty.¹⁶³ Generální prevence sice nemá žádný význam pro výměru trestu, ale je, domnívám se, významná z hlediska toho, jakým způsobem je trestní řízení vedeno, tj. zda se například věc vyřeší v přípravném řízení uplatněním odklonu, nebo zda bude působeno na obviněného i veřejnost v rámci hlavního líčení.

Generálně preventivní účinek trestu ovšem předpokládá publicitu, a ta je v řízení, ve kterém byl trest uložen trestním příkazem, vyloučena. Společnost by sice jistě uvítala, že

---

¹⁶¹ Viz Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, I. a kol. Kriminologie. 4. akt. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 181.

¹⁶² Srov. Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, I. a kol. Kriminologie. 4. akt. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 177.

¹⁶³ Viz Solnař, V., Vanduchová, M. Tresty a ochranná opatření. Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D., Vanduchová, M. Systém českého trestního práva. Praha: Novatrix, 2009, s. 17.

trestní řízení proběhlo z jejího pohledu rychle a hospodárně, ovšem s ohledem na chybějící princip publicity v trestním řízení, ve kterém je rozhodnuto trestním příkazem, uložený trest jen stěží ovlivní vnímání trestní politiky a justice společností.

3.5.2. Postup při ukládání trestu

Obecná pravidla pro ukládání trestů, tj. pro stanovení jejich druhů a výměry, nalezneme v ust. § 37 až 42 TZ (s výjimkou § 40). Uplatnění těchto pravidel by mělo odpovídat účelu trestu. Zatímco v otázce viny musí být rozumná jistota, v otázce splnění účelu trestu se soud mnohdy neobejde bez určité míry pravděpodobnosti, byť v rámci příslušných zákonných ustanovení.¹⁶⁴ To však neznamená, že soud při ukládání trestů vychází z okolností, které nemá za bezpečně prokázané. Okolnosti určující druh a výši uloženého trestu musí být prokázány bez důvodných pochybností.¹⁶⁵

Základním východiskem pro ukládání trestů je princip zákonnosti, podle něhož lze trestní sankce ukládat pouze na základě zákona (§ 37 odst. 1 TZ).

Druhým základním principem je princip soudcovské individualizace trestu, kdy soud musí na podkladě zákonné diferenciaci trestu (tj. zákonem stanovené škály druhů trestů a jejich výměry určené jak obecnou, tak i zvláštní částí) přistoupit k uložení takového druhu trestu a jeho výměry, který bude odpovídat všem zvláštnostem případu.¹⁶⁶ Třemi základními kritérii, které individualizují druh a výši trestní sankce v daném případě jsou povaha a závažnost spáchaného trestného činu pro společnost, dále pak osobní, rodinné, majetkové a jiné poměry pachatele a konečně třetím kritériem jsou možnosti jeho nápravy.

---

¹⁶⁴ Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. Obecná část. § 1 – 139. Komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 518.

¹⁶⁵ Viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 159/2003 ze dne 20. 11. 2003: Pokud Okresní soud ve Vsetíně uložil obviněnému P. M. trest 400 hodin obecně prospěšných prací (tj. v maximální výměře), bez zjištění, zda dříve uložený trest obecně prospěšných prací byl již vykonán, nesplnil především povinnost vyplývající z ustanovení § 2 odst. 5, odst. 6 tr. ř., když požadavek na řádné zjištění skutkového stavu a odpovědné zhodnocení důkazů, se vztahuje i na prověření osoby obviněného, včetně jeho kriminální minulosti, neboť poznatky v daném směru přímo ovlivňují druh a výměru trestu a překročením povolené výměry trestu porušil zákon v ustanoveních § 36 a § 45a odst. 1 tr. zák.

¹⁶⁶ Viz Jelínek, J. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná a zvláštní část. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 437.

K tomu je třeba poznamenat, že při ukládání trestu je třeba odlišovat osobní poměry pachatele na jedné straně a možnosti jeho nápravy na straně druhé. Osobní poměry pachatele podle § 39 odst. 1, 2 TZ spadají pod hodnocení povahy a závažnosti trestného činu, zatímco možnosti nápravy pachatele jakožto okolnost, ke které soud při stanovení druhu trestu a jeho výměry přihlédne, stojí v ust. § 39 odst. 1 zvlášť.

Pokud jde o hodnocení poměrů pachatele, je třeba posuzovat nejen to, jaký život vedl pachatel před spácháním trestného činu. Důležitým pramenem informací o pachateli je i právě čin, který pachatel spáchal (např. spáchání činu zvlášť surovým způsobem).¹⁶⁷ Poměry pachatele se hodnotí vzhledem k poměrům daným v době ukládání, resp. výkonu trestu, a nikoli v době spáchání trestného činu, což vyplývá ze skutečnosti, že spáchaný čin není z hlediska poměrů pachatele podstatný. Lata rozlišuje čtyři kategorie poměrů pachatele, které ovlivňují určení druhu a výše ukládaného trestu. Jsou jimi: 1) citelnost trestu pro pachatele samotného; 2) skutečnost, zda trest negativně postihuje osoby odlišné od pachatele; 3) otázka toho, jaké negativní důsledky může mít trest pro pachatele, aniž by tyto byly trestem zamýšleny; 4) zda a případně jak intenzivní je tzv. přirozený trest, tedy negativní následek, jímž byl pachatel postižen již samotným spácháním trestného činu (zde Lata uvádí příklad pachatele dopravního trestného činu, který si z něj odnesl následky v podobě invalidity, popř. trauma rodičů dítěte, které jejich nedbalostí zemřelo).¹⁶⁸

Pakliže si výše uvedené kategorie dáme do souvislosti s rozhodováním formou trestního příkazu, jde-li o první z nich, lze předpokládat, že při zvažování odporu si je plně svéprávný obviněný sám schopen posoudit důsledky navrhovaného trestu pro svou osobu. V případě bodu č. 2 může obviněný trestní příkaz přijmout s tím, že je pro něj samotného akceptovatelný, ovšem mohou tu být osoby, pro které bude výkon uloženého trestu velmi citelný – např. osoby, vůči kterým má odsouzený vyživovací povinnost v případě uložení peněžitého trestu. Zda navrhovaný trest může mít takový negativní účinek, ze spisového materiálu samosoudce obvykle nezjistí. Ne vždy lze ze spisu také zjistit, jaký přirozený trest si obviněný svým činem způsobil. V tomto směru ovšem opět může adekvátnost navržené sankce posoudit sám obviněný a případně podat proti trestnímu příkazu odpor.

---

¹⁶⁷ Skalník, M. Některé otázky určení stupně nebezpečnosti činu pro společnost. Právník. 1966, č. 6, s. 505.

¹⁶⁸ Lata, J. Účel a smysl trestu. Praha: LexisNexis, 2007, s. 88 – 90.

Při hodnocení možnosti nápravy obviněného soud zvažuje jednak subjektivní momenty nastalé od spáchání trestného činu do vyhlášení rozsudku (pachatel se dal do pití, stal se bulačem, nebo naopak poznal, že pochybil, snažil se usilovně nahradit škodu způsobenou trestným činem, odčinit svůj poklesek intenzivní činností vůči společnosti apod.) a jednak objektivní momenty, které záleží zejména v kvalitě prostředí (na pracovišti, v rodině).¹⁶⁹ Jiní autoři ovšem uvádí, že objektivní momenty tam jistě náležejí, pokud jde ale o momenty subjektivní, ty zpravidla *ex post* dokreslují osobní profil odsouzeného a spadají tak mezi hlediska uvažované při hodnocení osobních a jiných poměrů pachatele.¹⁷⁰

Skalník uvádí, že pokud jde o možnost nápravy pachatele, není tato určována jen okolnostmi danými osobou pachatele, nýbrž i okolnostmi dalšími. Náprava pachatele znamená změnu pachatelových psychických vlastností, a to zejména v tom směru, že se potlačí ty vlastnosti, které se projeví spácháním trestného činu, a které by i v budoucnu mohly ke spáchání trestného činu vést. Posouzení možnosti nápravy pachatele je pak fakticky stanovením prognózy průběhu tohoto procesu, k němuž dojde v oblasti pachatelovy psychiky. Pro stanovení této prognózy jsou však významné nejen stávající pachatelovy psychické vlastnosti, ale i vnější okolnosti, jejichž působení na pachatele se typicky projeví až v budoucnu po rozhodování o spáchaném trestném činu. Mezi tyto projevy patří zejména to, kde pachatel bude žít a pracovat.¹⁷¹

Avšak výše uvedené předpoklady v řízení, ve kterém se vydává trestní příkaz, zjistíme pouze stěží. Okolnosti, ze kterých bychom mohli učinit závěr o možnostech nápravy pachatele, totiž ze spisu typicky vyplývat nebudou vůbec, nebo budou vyplývat pouze ve velmi omezené míře. Zohlednění prognózy pachatele je přitom plně žádoucí nejen při určení výše, ale i druhu trestu. Připadá-li v úvahu uložení různých podobně přísných trestů, lze při určení druhu trestů prognózu zohlednit, a tak např. narkomanovi uložit probační program, zatímco zaměstnanému vysokoškolákovi peněžité trest. Zároveň je žádoucí přizpůsobit prognóze i výkon konkrétního trestu.¹⁷²

---

¹⁶⁹ Tolar, J. Trest úhrnný a souhrnný. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 34.

¹⁷⁰ Např. Solnař, V., Vanduchová, M. Tresty a ochranná opatření. Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D., Vanduchová, M. Systém českého trestního práva. Praha: Novatrix, 2009, s. 176.

¹⁷¹ Skalník, M. Některé otázky určení stupně nebezpečnosti činu pro společnost. Právník. 1966, č. 6, s. 508.

¹⁷² Lata, J. Účel a smysl trestu. Praha: LexisNexis, 2007, s. 87.

Soudcovská individualizace trestu s ohledem na ust. § 39 odst. 3 TZ také mj. předpokládá přihlídnutí k polehčujícím či přitěžujícím okolnostem podle § 41 a 42 TZ. Naplnění mnoha těchto okolností je však zapotřebí zkoumat přímo, bezprostředně, v opačném případě nelze v tomto směru učinit kvalifikovaný závěr. Pakliže pachatel naplní vícero polehčujících okolností, může tato skutečnost vést dokonce i k mimořádnému snížení trestu odnětí svobody pod jeho dolní hranici trestní sazby podle § 58 odst. 2 TZ.¹⁷³

Je-li tedy rozhodováno trestním příkazem, bude obtížné dovodit např. nedostatek životních zkušeností podle § 41 písm. b) TZ nebo upřímnou lítost pachatele podle § 41 písm. n) TZ. Jen soud může posoudit, že je lítost vsutku upřímná, a to přímým vnímáním. Pokud by obviněný podal odpor proti trestnímu příkazu s intencí projevit svou lítost před soudem a pokusit se tím ovlivnit výši trestu, nelze připustit úvahu soudu ohledně toho, že lítost není upřímná, neboť pachatel není s to akceptovat dle soudu spravedlivý trest, který mu byl trestním příkazem uložen. Od takovýchto úvah se musí soud bezesporu oprostít.

V případě přitěžujících okolností stojí za bližší pozornost recidiva pachatele podle § 42 písm. p) TZ, jejíž posouzení je ostatně důležité i z hlediska hodnocení o možnosti nápravy pachatele. Podle citovaného ustanovení je mj. *soud oprávněn podle povahy předchozího odsouzení nepokládat tuto okolnost za přitěžující, a to zejména s ohledem na povahu a závažnost trestného činu a na dobu, která uplynula od posledního odsouzení. Ale taktéž k vlivu odpykaného trestu na osobu pachatele či ke způsobu života pachatele mezi jednotlivými odsouzeními*. Není vyloučeno, že v některých případech i při opětovném spáchání trestného činu jde pouze o mimořádné vybočení z mezí řádného života a takový pachatel, *de iure* recidivista, ani žádné zvýšené nebezpečí pro společnost nepředstavuje.¹⁷⁴

V případě vyřizování věci trestním příkazem nebude vždy jednoznačné, jaká byla pohnutka pachatele při páchaní trestného činu, kdy zvláště zavrženíhodná pohnutka je přitěžující okolností podle § 42 písm. b) TZ. Pohnutka je navíc u některých trestných činů i okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby, např. u ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1, 2 písm. e) TZ. Domnívám se, že pakliže má být skutek kvalifikován jako trestný čin, jehož

---

¹⁷³ Srov. Solnař, V., Vanduchová, M. Tresty a ochranná opatření. Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D., Vanduchová, M. Systém českého trestního práva. Praha: Novatrix, 2009, s. 117.

¹⁷⁴ Viz Solnař, V., Vanduchová, M. Tamtéž, s. 210 a 216.

skutková podstata zahrnuje znak pohnutky jakožto subjektivní okolnosti, měl by soud pečlivě zkoumat, zda je tento znak naplněn a nerozhodovat ve věci trestním příkazem, nýbrž v hlavním líčení.

Subjektivní okolnosti jsou ostatně i faktorem ovlivňující povahu a závažnost trestného činu. Podle § 39 odst. 2 tak soud musí při ukládání trestů přihlídnout mj. právě k pohnutce, dále i k záměru nebo cíli pachatele. Opět jde o případy, kdy rozhodování na podkladě spisu neumožňuje plně zjistit obsah těchto prvků.

Většina výše uvedených okolností nesouvisí přímo pouze s ukládáním sankcí, ale i s kriminologickými aspekty páčání trestné činnosti. Je-li ve věci rozhodováno trestním příkazem, rezignuje zákonodárce na jeden z atributů předmětu trestního řízení v širším slova smyslu, tj. objasnění okolností, které vedly k trestné činnosti, nebo ji umožnily.¹⁷⁵ Ačkoli nejde o předpoklad vynesení meritorního rozhodnutí v trestních věcech, je třeba připomenout, že trestním příkazem je rozhodováno ve více než polovině trestních řízení. Pakliže má zákonodárce zájem bojovat s bagatelní, nicméně velmi rozšířenou kriminalitou, ztrácí takto možnost získání relevantních poznatků o jejich příčinách.

Ustanovení § 38 odst. 2 TZ obsahuje kritérium zohlednění právem chráněných zájmů osob poškozených při ukládání trestních sankcí. Problematickým v této oblasti je tak např. uložení peněžitého trestu trestním příkazem. Ze spisu nebude zřejmé, zda jeho uložení v určité výši nebude na úkor možnosti pachatele nahradit poškozenému škodu.¹⁷⁶

Konečně je nutné se tázat, zda trest uložený trestním příkazem může vzhledem k vytčeným nedostatkům obstát v rovině požadavku na ukládání spravedlivého trestu.¹⁷⁷ Novotný uvádí, že jestliže není trest závislý především na spáchaném trestném činu, není-li především právním následkem trestného činu, pak přestává být spravedlivým. Aby byl trest spravedlivý, nesmí být ani přísnější, ani mírnější, než je nutné k ochraně společnosti před trestnými činy.¹⁷⁸ Solnař konstatuje, že soud zachovává spravedlnost jen tehdy, jestliže přesně vyměří míru trestu odpovídající trestnému činu. Jakékoli odstoupení od tohoto

---

¹⁷⁵ Viz Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2013, s. 24.

¹⁷⁶ Tento stav by ale mohlo změnit přijetí zákona o využití peněžních prostředků z majetkových sankcí. Srov. návrh zákona dostupný online na: <https://apps.odok.cz/kpl-detail?pid=KORN9Q7GTAKP> (14. 10. 2015).

¹⁷⁷ Srov. ust. § 1 odst. 1 TR vymežující účel trestního procesu, tj. aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni.

¹⁷⁸ Novotný, O. O trestu a vězeňství. 2. vyd. Praha: Academia, 1969, s. 30 a 75.

požadavku je nespravedlnost. Spravedlnost trestu je přitom třeba chápat nejen vzhledem k pachateli trestného činu, ale též k zájmům společnosti a poškozeného nebo ohroženého jednotlivce. Spravedlivým trestem tak je trest, který je úměrný trestnému činu.¹⁷⁹

Uvedené je principiálně v rozporu s tím, co se píše v komentáři, totiž, že trestním příkazem je v praxi zpravidla ukládán nižší trest, než by byl ukládán po provedeném hlavním líčení, jako určitá „odměna“ za to, že věc nebude projednávána v hlavním líčení.¹⁸⁰ Spravedlivý trest samozřejmě může být trestním příkazem uložen, ovšem navržený trest musí odpovídat spáchanému trestnému činu a respektovat osobu obviněného, poškozeného i potřeby společnosti. Možnost naplnění tohoto požadavku je však zejména s ohledem na absenci hlavního líčení při řešení věci trestním příkazem značně zredukována.

3.5.3. Mnohost trestných činů a pokračování v trestném činu

Trestním příkazem lze uložit trest za recidivu (ať již pravou¹⁸¹ či nepravou¹⁸²), stejně jako trest úhrnný¹⁸³, souhrnný¹⁸⁴ i společný¹⁸⁵ trest ve smyslu ust. § 43 až § 45 TZ. Výjimkou u společného a souhrnného trestu jsou situace, kdy o některých ze sbíhajících se skutků nebo o některých z dílčích útoků pokračování bylo rozhodnuto rozsudkem. V tomto případě nelze souhrnný nebo společný trest uložit trestním příkazem [§ 314e odst. 6 písm. c) TŘ]. Trestní příkaz má ovšem také důsledky pro posuzování toho, zda osoba páchá trestný čin v souběhu nebo v recidivě.

O souběhu se tak nejedná, byl-li další trestný čin spáchán po doručení trestního příkazu, byť před vyhlášením dalšího odsuzujícího rozsudku (popřípadě před doručením dalšího

---

¹⁷⁹ Solnař, V. Tresty a ochranná opatření. Praha: Academia, 1979, s. 123.

¹⁸⁰ Viz Šámal, P. a kol. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, s. 3572.

¹⁸¹ Pravou recidivou rozumíme situaci, kdy pachatel, jenž byl již dříve pravomocně odsouzen, spáchá nový trestný čin.

¹⁸² Nepravá recidiva znamená, že nový trestný čin byl spáchán v období mezi vyhlášením odsuzujícího rozsudku nebo doručením trestního příkazu obviněnému a právní mocí tohoto rozhodnutí.

¹⁸³ Úhrnný trest se ukládá v případě odsouzení pro jednočinný nebo vícečinný souběh v rámci jednoho trestního řízení.

¹⁸⁴ Souhrnný trest se ukládá, spáchal-li obviněný trestné činy ve vícečinném souběhu a pro některé skutky z tohoto souběhu již proběhlo řízení.

¹⁸⁵ Společný trest se ukládá v případě odsouzení pro pokračování v trestném činu tehdy, když pro některé dílčí útoky z tohoto pokračování již byl obviněný pravomocně odsouzen v jiném řízení.

trestního příkazu), kterým byl výrok o trestu uložený prvním trestním příkazem zrušen a kterým byl uložen trest souhrnný. V takovém případě je třeba za trestný čin spáchaný po vyhlášení doručení trestního příkazu uložit samostatný trest. Souběh nastává jen v případě, když by již prvním odsuzujícím rozsudkem bylo možno pachateli uložit trest i za trestný čin, který vyšel najevo později.¹⁸⁶

Nepřevážná recidiva nastává, pakliže by mezi doručením trestního příkazu a jeho právní mocí obviněný spáchal nový trestný čin.¹⁸⁷

Pokud by soud rozhodoval trestním příkazem o trestném činu, který byl spáchán obviněným v době, kdy je předchozí trestní příkaz odsuzující obviněného za jiný jeho trestný čin vyhotoven a doručován stejným soudem, avšak obviněnému ještě doručení nebylo a neměl tedy účinky spojené s vyhlášením rozsudku, měl by za této situace soud vyčkat doručení původního trestního příkazu obviněnému a dále nabytí právní moci trestního příkazu. Pakliže by prvně vyhotovený trestní příkaz nebyl doručení, případně nenabyl právní moci, měl by soud postupovat tak, že by obě trestní věci spojil ke společnému řízení. V případě nabytí právní moci prvním trestním příkazem by se měl soud zabývat otázkou, zda jsou oba trestné činy ve vztahu vícečinného souběhu, nebo se jedná o dílčí útoky pokračujícího trestného činu.¹⁸⁸

Při rozhodování o pokračujících, trvajících a hromadných trestných činech je nezbytné zjistit celou dobu jejich páchaní až do okamžiku rozhodnutí soudu prvním stupně. Rozhodování o takové trestné činnosti formou trestního příkazu proto zároveň vyžaduje zjištění, zda obviněný nepokračuje v trestné činnosti i v době po podání návrhu na potrestání či obžaloby.¹⁸⁹

V úvodu práce ovšem doporučuji, aby zákonodárce přehodnotil zákonnou úpravu v § 314e odst. 7 TŘ, podle níž má trestní příkaz povahu odsuzujícího rozsudku s tím, že by bylo vhodnější uvést, že této povahy nabývá teprve po marném uplynutím lhůty pro podání odporu. Taková změna by samozřejmě měla konsekvence i pro určení souběhu či recidivy,

---

¹⁸⁶ R 50/1978 (Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 25. 11. 1977 sp. zn. 5 Tz 44/77).

¹⁸⁷ Viz R 8/1974-II (Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 15. ledna 1973 sp. zn. 1 Tz 62/72).

¹⁸⁸ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 27/2005 ze dne 22. 3. 2005.

¹⁸⁹ Frič, J. Postup samosoudců při vydávání trestního příkazu z hlediska poznatků praxe a legislativních výhledů. Socialistická zákonnost. 1983, č. 7, s. 409.

neboť doručení trestního příkazu obviněnému by již nemělo účinky vyhlášení odsuzujícího rozsudku.

3.6. K jednotlivým druhům trestů

Ustanovení § 314e odst. 2 TŘ stanoví, že trestním příkazem lze uložit:

- a) trest odnětí svobody do jednoho roku s podmíněným odkladem jeho výkonu,
- b) domácí vězení do jednoho roku,
- c) trest obecně prospěšných prací,
- d) trest zákazu činnosti do pěti let,
- e) peněžitý trest,
- f) trest propadnutí věci,
- g) vyhoštění do pěti let,
- h) zákaz pobytu do pěti let.
- i) trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce do pěti let.

Tento výčet je taxativní, jiné tresty nemohou být trestním příkazem uloženy stejně tak, jako jím nemůže být uloženo ochranné opatření. Oproti rozhodování rozsudkem je tak výčet limitován pokud jde o druhy trestů (chybí nepodmíněný trest odnětí svobody, trest propadnutí majetku, trest ztráty čestných titulů nebo vyznamenání a trest ztráty vojenské hodnosti) a jejich maximální možnou výměru.

Citované ustanovení bylo mnohokrát novelizováno, naposledy novelou č. 41/2009 Sb., jež uvedený výčet rozšířila o nové druhy trestů zavedené novým trestním zákoníkem (domácí vězení a trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce), a u trestu propadnutí věci doplnila možnost propadnutí jiné majetkové hodnoty. Původní znění § 314e odst. 2 TŘ od roku 1994 umožňovalo trestním příkazem uložit trest odnětí svobody do jednoho roku, trest zákazu činnosti do pěti let, peněžitý trest a trest propadnutí věci. Novela č. 152/1995 Sb. s účinností od 1. 9. 1995 tento okruh rozšířila o trest obecně prospěšných prací. Novela č. 265/2001 Sb. s účinností od 1. 1. 2002, kromě doplnění výčtu trestů o

vyhoštění do 5 let a zákaz pobytu do 5 let, přinesla výraznou změnu tím, že z výčtu vypustila možnost uložit trestním příkazem nepodmíněný trest odnětí svobody do 1 roku a nahradila ji možností uložit trest odnětí svobody do 1 roku s podmíněným odkladem jeho výkonu.

Jak uvádí Jelínek, lze výše uvedenému výčtu terminologicky vyčíst, že u některých trestů není výslovně řečeno, že se jedná o „trest“ (je tomu tak v případě vyhoštění, zákazu pobytu a domácího vězení).¹⁹⁰

Vedle toho lze taktéž doporučit seřadit tresty způsobem odpovídajícím výčtu uvedenému v ust. § 52 TZ tak, aby byl i v právní úpravě trestního příkazu reflektován systém trestů zavedený hmotněprávním kodexem.

Výčet neobsahuje ani jeden z nových druhů trestů, kterými je možno potrestat právnické osoby podle zákona č. 418/2011 Sb., tj. trest zrušení právnické osoby, trest zákazu plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži, trest zákazu přijímání dotací a subvencí a trest uveřejnění rozsudku.

Statistické údaje o počtu jednotlivých druhů trestů uložených trestním příkazem jsou přílohou této práce. Mj. z nich vyplývá, že samosoudci trestním příkazem občas uloží i takový druh sankce, který zákon neumožňuje (např. nepodmíněný trest odnětí svobody).

Nyní rozeberu některé druhy trestů, u kterých se objevují určitá specifika při jejich ukládání prostřednictvím trestního příkazu.

3.6.1. Podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody

Obecná úprava podmíněného odsouzení k trestu odnětí svobody je zakotvena v ust. § 81 a násl. TZ. V případě rozhodování trestním příkazem je maximální výměra podmíněného trestu odnětí svobody jeden rok místo obvyklých tří let. Rozmezí zkušební doby 1 až 5 let není nikterak modifikováno.

Novotný píše, že používání podmíněného odsouzení nesmí být především v rozporu se zásadou neodvratnosti trestu. Odsouzený nesmí mít pocit beztrestnosti či dokonce

---

¹⁹⁰ Jelínek, J. Trestní příkaz včera, dnes a zítra. Kriminální věda. 2015, č. 2, s. 87.

zproštění.¹⁹¹ Otázkou ovšem je, zda takový pocit nevzniká v případě podmíněného odsouzení uloženým trestním příkazem. Jediný kontakt odsouzeného s orgány činnými v trestním řízení totiž může být během celého procesu omezen pouze na jeho výslech. Poté po nějaké době obdrží obviněný trestní příkaz a tím celá anabáze v podobě trestního řízení pro něj končí.

Obdobného názoru je i Scheffler, jenž se táže, jaký smysl má ukládat podmíněný trest od stolu. Autor odkazuje na německou právní úpravu, která v ust. § 56 odst. 1 německého trestního zákoníku váže podmíněný odklad trestu odnětí svobody na to, že soud v daném případě bude přesvědčen, že již samotný rozsudek odradí pachatele od dalšího páchání trestné činnosti tak, aby nemusel být trest vykonán. Jak ale může být takový předpoklad splněn tam, kde je jediný kontakt se soudem omezen na kus papíru?¹⁹²

Podobně se lze podívat i u nás. Podle ust. § 81 může *soud podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody nepřevyšujícího tři léta, jestliže vzhledem k osobě a poměrům pachatele, zejména s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a prostředí, ve kterém žije a pracuje, a k okolnostem případu má důvodně za to, že k působení na pachatele, aby vedl řádný život, není třeba jeho výkonu*. Nabízí se tak otázka: Co stačí k působení na pachatele v případě rozhodnutí o trestním příkazu? Už jen z dikce, resp. jazykového výkladu, vyplývá, že *někdo* nebo *něco* na pachatele působit musí. Ať už to má být skutečnost, že proti němu bylo vedeno trestní řízení, nebo skutečnost, že má v ruce rozhodnutí o svém odsouzení, jsem skeptický k tomu, zda lze účinně působit na pachatele, když rozhodnutí dorazí bez projednání věci v hlavním líčení. To se týká především podmíněného trestu uloženého za úmyslný trestný čin, kde se domnívám, že je ještě více zapotřebí, aby si obviněný plně uvědomil závažnost spáchaného skutku a pokud má být odrazen od dalšího páchání pohrůzkou výkonu trestu odnětí svobody, musí být na něj působeno během soudního projednání věci tak, aby bylo zjištěno, zda podmíněný odklad výkonu má v daném případě význam. Nevhodně uložený podmíněný trest (pakliže soud pečlivě nezvážil možnosti působení na pachatele) přitom může jednoduše vést k trestu nepodmíněnému.

---

¹⁹¹ Novotný, O. O trestu a vězeňství. 2. vyd. Praha: Academia, 1969, s. 228.

¹⁹² Scheffler, U. Strafprozeßrecht, quo vadis? Goldammer's Archiv für Strafrecht 1995, s. 456. Dostupné online na: https://www.rewi.europa-uni.de/de/lehrstuhl/sr/krimirecht/lehrstuhlinhaber/Publikationen/Aufsaeetze/Strafprozessrecht_quo_vadis.pdf (8. 9. 2015)

Ještě dodám, že být v kůži obviněného, jsem velmi opatrný při podání odporu tam, kde doručený trestní příkaz navrhuje nejvyšší možný podmíněný trest odnětí svobody, tj. v délce trvání jednoho roku s pětiletou zkušební dobou. O to spíše, pokud je vedle tohoto trestu uložen ještě nějaký další trest. Takový návrh může indikovat, že se samosoudce snaží případ vyřešit rychle a substituovat trest nepodmíněný, který by ve standardním řízení jinak uložil.

3.6.2. Trest domácího vězení

Právní úpravu trestu domácího vězení nalezneme v ust. § 60 a 61 TZ, oproti této obecné úpravě se v případě rozhodování trestním příkazem projeví limitace nejvyšší možné výměry v délce 1 roku.

Když došlo na počátku milénia k vypuštění možnosti uložit trestním příkazem nepodmíněný trest odnětí svobody, byla tato změna odůvodněna zejména s poukazem na Doporučení RE č. R(87) 18, podle něhož by sankcemi ukládanými trestním příkazem měly být především peněžité pokuty a sankce spočívající v omezení nebo ve ztrátě práva, s vyloučením jakéhokoli trestu odnětí svobody.¹⁹³ Zákonodárce tak při svém záměru zůstal někde na půl cesty, když stále umožňuje ukládat trestním příkazem trest domácího vězení, jenž je taktéž trestem na svobodě.

S ohledem na hmotněprávní úpravu trestu domácího vězení a podmínky jeho uložení, může být trestním příkazem tento trest uložen pouze po předchozím vyžádání si zprávy probačního úředníka obsahující zjištění o možnostech výkonu tohoto trestu, včetně stanoviska obviněného k uložení tohoto druhu trestu. Trest domácího vězení je ukládán s přihlédnutím k této zprávě (§ 314e odst. 4 TR). Tento požadavek byl do trestního řádu zakotven novelou č. 193/2012 Sb. s účinností od 1. 9. 2012. Blíže k formě těchto zpráv níže u výkladu k trestu obecně prospěšným pracím.

---

¹⁹³ Srov. Vantuch, P. Obhajoba obviněného. Praha: Beck, 1998, s. 295.

3.6.3. Trest obecně prospěšných prací

Právní úprava trestu obecně prospěšných prací je zakotvena v ust. § 62 až 65 TZ. Trestní řád při ukládání tohoto trestu trestním příkazem nestanoví žádné omezení, jde-li o nejvyšší možnou výměru. Samosoudce tak může trestním příkazem uložit trest obecně prospěšných prací ve výměře 50 až 300 hodin (§ 63 odst. 1 TZ).

Jelikož jsou trestním příkazem řešeny typově méně závažné trestné činy, nesmí samosoudce při ukládání tohoto trestu zapomenout, že náhradní trest odnětí svobody, který ukládá, nesmí převyšovat zákonnou sazbu za konkrétní souzený trestný čin. Nelze tedy při uložení 300 hodin obecně prospěšných prací zadat náhradní trest odnětí svobody ve výši 300 dnů, je-li maximální trestní sazba odnětí svobody za daný trestný čin 6 měsíců.

I v případě obecně prospěšných prací existuje podmínka předchozí zprávy probačního úředníka. Tento požadavek byl do právní úpravy trestního příkazu zařazen novelou č. 41/2009 Sb., a to s účinností od 1. 1. 2010. Zpráva obsahuje zjištění o možnostech výkonu tohoto trestu a o zdravotní způsobilosti obviněného, včetně stanoviska obviněného k uložení tohoto druhu trestu. Trest obecně prospěšných prací je pak ukládán s přihlédnutím k této zprávě (§ 314e odst. 3 TR), samosoudce není ovšem touto zprávou vázán, avšak je třeba k ní přihlédnout tak, aby se nestalo uložení tohoto druhu trestu pouze formalitou předcházející jeho přeměně na nepodmíněný trest odnětí svobody.¹⁹⁴ Tresty obecně prospěšných prací ukládané bez předchozí zprávy Probační a mediační služby by byly také v rozporu s ideou tohoto druhu trestu jako trestu alternativního. Probační úředník může v rámci své práce provést s klientem předjednání uložení tohoto druhu trestu, tj. stručné seznámení klienta s podmínkami uložení trestu a jeho následného výkonu a zjištění vlastní motivace klienta tento druh trestu vykonat. Dále se souhlasem klienta může probační úředník získávat informace ohledně jeho zdravotního stavu, dosažené pracovní kvalifikace či časových možností pro výkon trestu.¹⁹⁵

---

¹⁹⁴ Viz Šámal, P. a kol. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 3578.

¹⁹⁵ Viz Háková, L., Kotulan, P., Rozum, J. Několik poznámek k trestu obecně prospěšných prací. Trestní právo. 2005, č. 4, s. 11.

V době, když trestní řád požadavek předchozí zprávy ještě neobsahoval, vedly se odborné diskuse nad tím, jakým způsobem by mohl samosoudce trest obecně prospěšných prací vzhledem k jeho hmotněprávní úpravě uložit. Podle § 62 odst. 2 TZ totiž *soud trest obecně prospěšných prací zpravidla neuloží, jde-li o pachatele, kterému byl trest obecně prospěšných prací v době tří let předcházejících uložení tohoto druhu trestu přeměněn na trest odnětí svobody*. Podle § 64 TZ pak *při ukládání trestu obecně prospěšných prací přihlédnou soud ke stanovisku pachatele, k jeho zdravotnímu stavu a k možnosti uložení tohoto trestu. Trest obecně prospěšných prací neuloží, je-li pachatel zdravotně nezpůsobilý k soustavnému výkonu práce*.

Např. Vrtěl shrnul možnosti, jakými by mohl samosoudce získat stanovisko obviněného k tomuto druhu trestu, pakliže by chtěl rozhodnout trestním příkazem. První možností bylo získání potřebných informací přes činnost Probační a mediační služby, druhou možností bylo vyslechnout k tomuto druhu trestu osobu, proti níž se trestní řízení vede, již v přípravném řízení, což ovšem podle Vrtěla koliduje se zásadou presumpce neviny, když tuto osobu pokládáme již za vinou, nebo další možností by bylo vycházet z připojených spisů, které by obsahovaly rozsudek, jímž byl v minulosti obviněný k tomuto druhu trestu odsouzen, a případně i další záznamy o úkonech ohledně výkonu tohoto trestu. Tím by se presumoval kladný vztah obviněného k práci.¹⁹⁶

Nakonec tedy byla zvolena první varianta. Otázkou však je, do jaké míry jde o podstatný rozdíl oproti tomu, když by tyto informace zjišťoval policejní orgán. Rozdíl je dle mého názoru především institucionální, Probační a mediační služba není represivní orgán. Policejní orgán je jakožto orgán činný v trestním řízení na rozdíl od Probační a mediační služby vázán zásadou presumpce neviny (§ 2 odst. 2 TŘ) a presumpce viny mu vzhledem k jeho postavení v trestním řízení nepřísluší. Přesto v těchto situacích funguje Probační a mediační služba pouze jako prostředník právě pro orgány činné v trestním řízení, proto nelze jistou kolizi se zásadou presumpce neviny pominout.

Na stranu druhou je osobou, která žádá o vypracování této zprávy, samosoudce, a nikoli policejní orgán. Situace se tak ve své podstatě nikterak neliší od té v hlavním líčení, kde se

---

¹⁹⁶ Viz Vrtěl, P. „Ztížené řízení před samosoudcem“. Trestněprávní revue. 2002, č. 4, s. 111.

soud ptá na stanovisko obžalovaného také ještě před tím, než je o vině rozhodnuto. Pokud se ale zkoumá stanovisko obviněného u trestního příkazu, je takřka jisté, že nestane-li se nic neočekávatelného, bude trestní příkaz vydán, vyslovena v něm vina a navržen trest.

Pakliže tedy připustíme, že tázat se obviněného na jeho stanovisko k trestu před tím, než je trestním příkazem vyslovena jeho vina, není v rozporu se zásadou presumpce nevinny, činí-li tak samosoudce, který ve věci rozhoduje, nabízí se jeden návrh *de lege ferenda*. Pakliže je ve věci podán návrh na potrestání a spolu s ním je samosoudci předán i zadržený podezřelý, mohl by jej samosoudce vyslechnout i ohledně toho, zda by podezřelý případně souhlasil s uložením trestu obecně prospěšných prací. Zda má tuto možnost již nyní není z ust. § 314b odst. 2 TR, které tento výslech upravuje, zřejmé.

3.6.4. Trest zákazu činnosti

Je-li tento trest ukládán trestním příkazem, uplatní se omezení nejvyšší možné výměry, která v těchto případech činí 5 let, oproti standardní délce 10 let (viz § 73 odst. 1 TZ). Jiné zvláštnosti, domnívám se, nejsou v případě ukládání tohoto druhu trestu trestním příkazem dány.

3.6.5. Peněžitý trest

Právní úpravu peněžitého trestu nalezneme v ust. § 67 až § 69 TZ. V případě rozhodování o jeho uložení trestním příkazem není oproti této úpravě jeho nejvyšší možná výměra nikterak limitována, samosoudce tak může bez konání hlavního líčení uložit peněžitý trest až do výše 36,5 milionů Kč v případě fyzických osob a v případě právnických osob dokonce do výše 1 440 000 000 Kč, což je zcela neadekvátní tomu, jaké trestné činy se trestním příkazem řeší, a zejména tomu, jakým způsobem může být o takto přísném trestu rozhodováno. Jak

píše Zeman, peněžitý trest v takové výši by měli dostávat vrazi, ne bagatelní kriminálníci. Proto je chybějící omezení nelogické.¹⁹⁷

Omezení oproti obecné hmotněprávní úpravě upravuje ust. § 314e odst. 5 TŘ, podle něhož *náhradní trest odnětí svobody za peněžitý trest nesmí ani s uloženým trestem odnětí svobody přesahovat jeden rok*. Pokud samosoudce ukládá trestním příkazem podmíněný trest odnětí svobody a současně peněžitý trest, nesmí součet náhradního trestu odnětí svobody za peněžitý trest a výše trestu odnětí svobody překročit 1 rok.¹⁹⁸

Peněžitý trest nelze uložit, je-li zřejmé, že by byl nevyhnutelný (§ 68 odst. 6 TZ). Při zkoumání této podmínky uložení peněžitého trestu je třeba zjišťovat i závazky obviněného, především rozsah jeho zákonné vyživovací povinnosti a rozsah povinnosti nahradit škodu, které zásadně mají přednost před zaplacením peněžitého trestu.¹⁹⁹ Samosoudce, chce-li tento trest uložit trestním příkazem, nesmí na požadavek tohoto zjištění rezignovat. Mám za to, že v opačném případě by mohla nastat situace, že obviněný přijme trestní příkaz a tento trest, ačkoli by jeho výkonem byla vážně ohrožena výživa nebo výchova osoby, o jejíž výživu nebo výchovu je odsouzený podle zákona povinen pečovat. Následně by tak mohl žádat o upuštění od výkonu tohoto trestu s odkazem na ust. § 344 odst. 1 TŘ²⁰⁰.

Podle ust. § 68 odst. 3 TZ soud v případě ukládání peněžitého trestu určí *počet denních sazeb s přihlédnutím k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu. Výši jedné denní sazby peněžitého trestu stanoví soud se zřetelem k osobním a majetkovým poměrům pachatele. Přitom vychází zpravidla z čistého příjmu, který pachatel má nebo by mohl mít průměrně za jeden den*. Při určení výše denní sazby se tak vychází z toho, jaký pachatel má, nebo jaký by mohl mít při náležitém využití svých schopností, průměrný čistý denní příjem za jeden den. Pokud jde o odhad denního příjmu nepracujícího, důvodová zpráva počítá v této souvislosti s odhadem soudu, je však otázkou, co musí vzít soud do úvahy při tomto

---

¹⁹⁷ Viz Zeman, J. Některé aspekty úpravy trestního příkazu. Trestní právo. 1999, č. 12, roč. 4, s. 11.

¹⁹⁸ Viz Šámal, P. a kol. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 3579.

¹⁹⁹ Viz R 22/1977 (Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR sp. zn. 2 Tzf 3/76 ze dne 17. 2. 1977)

²⁰⁰ Toto ustanovení stanoví, že soud upustí od výkonu peněžitého trestu, nebo jeho zbytku, jestliže se odsouzený v důsledku okolností na jeho vůli nezávislých stal dlouhodobě neschopným peněžitý trest zaplatit nebo (alternativně) by výkonem trestu byla vážně ohrožena výživa nebo výchova osoby, o jejíž výživu nebo výchovu je odsouzený podle zákona povinen pečovat.

hodnocení (věk, vzdělání, možnosti zaměstnání v regionu,...).²⁰¹ Patrně ale půjde o další případ, kdy s ohledem na absentující osobní kontakt samosoudce s obviněným bude obtížné toto hodnocení provést.

Za zamyšlení také stojí modifikovat právní úpravu po vzoru německého trestního řízení. Jelikož určení výše jedné denní sazby není závislé na závažnosti spáchaného trestného činu, bylo by možné konat písemné řízení bez nařízení hlavního líčení i tehdy, pokud by byl podán proti trestnímu příkazu odpor, jenž by se týkal pouze výše denní sazby, u níž se vychází pouze z majetkových poměrů obviněného. Pokud ten tedy předloží další písemné důkazy týkající se jeho majetkových poměrů, lze stále kvalifikovaně rozhodnout tzv. od stolu.

3.6.6. Trest propadnutí věci

V souvislosti s uložením tohoto druhu trestu (hmotněprávní úpravu nalezneme v ust. § 70 až 73 TZ) trestním příkazem se nevyskytují žádné zvláštnosti oproti jeho ukládání formou rozsudku.

3.6.7. Vyhoštění

Právní úpravu vyhoštění nalezneme v ust. § 80 TZ. Podle jeho prvního odstavce může soud uložit pachateli, který není občanem České republiky, trest vyhoštění z území České republiky, a to jako trest samostatný nebo i vedle jiného trestu, vyžaduje-li to bezpečnost lidí nebo majetku, anebo jiný obecný zájem; jako samostatný trest může být trest vyhoštění uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba. Druhý odstavec dodává, že s přihlédnutím k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, možností nápravy a poměrům pachatele a ke stupni ohrožení bezpečnosti lidí, majetku nebo jiného obecného

---

²⁰¹ Viz Kalvodová, V. Filozofie trestání v návrhu nového občanského zákoníku. Vanduchová, M., Gřivna, T. a kol. Pocta Otovi Novotnému k 80. narozeninám. Praha: ASPI, 2008, s. 89.

zájmu může soud uložit trest vyhoštění ve výměře od jednoho roku do deseti let, anebo na dobu neurčitou. Ustanovení § 80 odst. 3 TZ pak stanoví, kdy soud tento druh trestu neuloží.

Pakliže má být vyhoštění uloženo trestním příkazem, oproti obecné úpravě je samosoudce při výměře trestu limitován její horní hranicí, která nemůže překročit 5 let.

Z okolností, ke kterým má soud přihlédnout, vyplývá, že bude nutné posoudit pečlivě posoudit osobu pachatele tak, aby bylo možné bezpečně učinit závěr o stupni ohrožení bezpečnosti lidí, majetku nebo jiného obecného zájmu. Důsledky, které jsou s tímto trestem spjaty, mohou být pro pachatele trestného činu natolik závažné, že je otázkou, zda by mělo být možné tento trest ukládat trestním příkazem, aniž by soud ve většině případů (s výjimkou výslechu podle § 314b odst. 2 TŘ) mohl bezprostředně posoudit osobnost obviněného. Vyhoštění může pachateli zcela změnit život, když se např. po letech ocitne v pro něj již neznámém prostředí, může tak dojít ke zpretrhání dlouho budovaných sociálních vazeb atd.

3.6.8. Trest zákazu pobytu

Podle § 75 odst. 1 může soud *uložit trest zákazu pobytu na jeden rok až deset let za úmyslný trestný čin, vyžaduje-li to se zřetelem na dosavadní způsob života pachatele a místo spáchání činu ochrana veřejného pořádku, rodiny, zdraví, mravnosti nebo majetku; trest zákazu pobytu se nesmí vztahovat na místo nebo obvod, v němž má pachatel trvalý pobyt.* V případě ukládání trestu zákazu pobytu trestním příkazem je taktéž oproti obecné úpravě snížena nejvyšší možná výměra z 10 let na 5 let.

Obdobně jako v případě vyhoštění, i zde by přitom bylo důvodné požadovat s ohledem na hmotněprávní podmínky uložení tohoto druhu trestu, aby soud mohl obviněného osobně vyslechnout.

Navíc je třeba zkoumat, zda se obviněný v místě nahlášeného trvalého pobytu skutečně zdržuje, nebo zda je tam hlášen pouze formálně a své sociální zázemí má na jiném místě. Pokud ze shromážděných důkazů není možno toto jednoznačně zjistit, nelze rozhodnout ve věci trestním příkazem.²⁰²

---

²⁰² Viz rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tz 26/2007 ze dne 25. 4. 2007.

3.6.9. Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce

Stejně jako v případě zákazu činnosti, je-li tento trest ukládán trestním příkazem, uplatní se omezení nejvyšší možné výměry, která v tomto případě činí 5 let, oproti standardní délce 10 let (viz § 76 odst. 1 TZ). Ani zde nejsou jiné zvláštnosti dány.

3.6.10. Upuštění od potrestání?

Dále je v souvislosti se sankcionováním zapotřebí vyřešit otázku, zda je možné trestním příkazem upustit od potrestání pachatele ve smyslu § 46 TZ²⁰³. Aby bylo možné zodpovědět na tuto otázku, musíme se nejprve zvlášť věnovat úpravě trestního příkazu a zvlášť předpokladům pro upuštění od potrestání v oblasti hmotného práva.

Hmotné právo v ust. § 46 TZ rozlišuje tři formy upuštění od potrestání. První dvě formy uvedené v § 46 odst. 1 a odst. 2 TZ nepřipouští rozhodnout o upuštění od potrestání trestním příkazem. Ust. § 46 odst. 1 TZ stanoví, že *od potrestání pachatele, který spáchal přečin, jeho spáchání lituje a projevuje účinnou snahu po nápravě, lze upustit, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a k dosavadnímu životu pachatele lze důvodně očekávat, že již pouhé projednání věci postačí k jeho nápravě i k ochraně společnosti*. V tomto případě lze tedy upustit od potrestání pouze tehdy, kdy je věc projednána soudem. Trestním příkazem takto rozhodnout tedy nelze.

Druhá varianta upuštění od potrestání se může uplatnit pouze v případě spolupracujícího obviněného a ten dle § 178a TŘ vystupuje pouze v případě řízení o zločinu. Nejedná se tedy o trestní řízení, které by mohlo probíhat před samosoudcem, a ve kterém by tak mohl být vydán trestní příkaz.

---

²⁰³ Problematice upuštění od potrestání ve smyslu ust. § 47 TZ se blíže nevěnuji, neboť tam je předpokladem současné uložení ochranného léčení nebo zabezpečovací detence, kteréžto ochranná opatření nelze trestním příkazem uložit.

Ve třetí variantě upravené v § 46 odst. 3 TZ může soud *upustit od potrestání také tehdy, jestliže pachatel přípravy nebo pokusu trestného činu nerozpoznal, že příprava nebo pokus vzhledem k povaze nebo druhu předmětu útoku, na němž měl být čin spáchán, anebo vzhledem k povaze nebo druhu prostředku, jímž měl být čin spáchán, nemohl vést k dokonání.* Podmínka projednání věci soudem či jiný předpoklad neshodující se s úpravou trestního příkazu zde obsažen není.

Jde-li o rovinu procesní, Nejvyšší soud ČR již několikrát shledal, že soud nižšího stupně porušil zákon a následně zrušil napadený trestní příkaz, pokud jím samosoudce upustil od potrestání. Argumentoval tím, že podle § 314e odst. 5 TŘ (nyní odst. 7) má trestní příkaz povahu odsuzujícího rozsudku. Z toho vyplývá, že trestním příkazem nelze obviněného zprostit obžaloby podle § 226 TŘ ani upustit od potrestání podle § 24 a násl. TrZ (nyní § 46 TZ).²⁰⁴ Takováto argumentace však dle mého názoru nemůže obstát. Rozhodnutí má odsuzující povahu, je-li v něm vyslovena vina obviněného, obsahem výroku o trestu může být i upuštění od potrestání (s dohledem). Tomu odpovídá znění ust. § 122 odst. 1 TŘ, které ve své první větě stanoví, že *odsuzující rozsudek musí obsahovat výrok o trestu s uvedením zákonných ustanovení, podle nichž byl trest vyměřen, nebo podle nichž bylo od potrestání upuštěno, a jde-li o podmíněné upuštění od potrestání s dohledem, též výrok o stanovení zkušební doby a jejím trvání.* Ustanovení § 314e odst. 2 TŘ obsahující výčet trestních sankcí je přitom uvozeno větou „trestním příkazem lze uložit:“. Stanovuje tedy možnost uložení některé ze sankce, nikoli povinnost. Na výše citované ustanovení § 122 odst. 1 TŘ, které stanoví náležitosti odsuzujícího rozsudku, odkazuje i § 314f odst. 1 písm. d) TŘ upravující povinný obsah trestního příkazu. Podle tohoto ustanovení musí trestní příkaz mj. obsahovat *výrok o vině (§ 120 odst. 3) a uloženém trestu (§ 122 odst. 1).* Teprve zde nacházíme procesní omezení, které znemožňuje upustit od potrestání pachatele. Pakliže musí trestní příkaz obsahovat výrok o *uloženém* trestu, je nutné tuto zákonnou dikci rozlišovat od výroku o trestu. Výrokem o trestu se rozumí i výrok, kterým se od potrestání upouští, výrok o uloženém trestu však obligatorně uložení určitého druhu trestu a jeho výměry obsahuje. Proto

---

²⁰⁴ Např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 5 Tz 177/2000 ze dne 5. 9. 2000 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 167/2006 ze dne 23. 1. 2007.

se z ust. § 122 odst. 1 užije pro účely trestního příkazu pouze ta část, jež se věnuje ukládání trestu. Trestním příkazem tedy musí být v případě jeho vydání vždy uložen trest.

Nemožnost upustit od potrestání pachatele trestním příkazem však považuji za nedostatek současné právní úpravy a *de lege ferenda* bych doporučoval právní úpravu v tomto ohledu změnit. Pokud trestní právo připouští vyslovit vinu a uložit trest pouze na podkladě spisového materiálu, o to spíše by mělo umožňovat tímto způsobem i pouhé vyslovení viny, přičemž ze spisu může stejně jako potřeba pachatele potrestat vyplývat i dostatečnost samotného vyslovení viny v konkrétní věci.

3.6.11. Bez nepodmíněného trestu odnětí svobody?

Stále diskutovanou otázkou je absence možnosti uložit trestním příkazem krátkodobý nepodmíněný trest odnětí svobody. Do přijetí novely trestního řádu zákonem č. 265/2001 Sb. právní úprava přitom uložení tohoto druhu trestu do výše 1 roku umožňovala. Jak jsem již uvedl v souvislosti s trestem domácího vězení, byla tato změna odůvodněna zejména s poukazem na Doporučení RE č. R(87) 18, podle něhož by sankcemi ukládanými trestním příkazem měly být především peněžitá pokuta a sankce spočívající v omezení nebo ve ztrátě práva, s vyloučením jakéhokoli trestu odnětí svobody.²⁰⁵

Důvod vyloučení nepodmíněného trestu odnětí svobody však má jistě svůj podklad i v hmotněprávních podmínkách jeho uložení. Pokud mají být trestním příkazem řešeny méně závažné delikty a právní úprava by uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody krátkodobého rozsahu umožňovala, bylo by třeba naplnit pro následný aplikační postup nejenom podmínky procesní, nýbrž i hmotněprávní. Trestní zákoník přitom podmínky ukládání krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody upravuje v ustanovení § 55 odst. 2. Ten mj. stanoví, že *za trestné činy, u nichž horní hranice trestní sazby odnětí svobody nepřevyšuje pět let, lze uložit nepodmíněný trest odnětí svobody jen za podmínky, že by vzhledem k osobě pachatele uložení jiného trestu zjevně nevedlo k tomu, aby pachatel vedl řádný život*. Domnívám se, že k naplnění tohoto předpokladu nemůže v případě postupu

---

²⁰⁵ Srov. Vantuch, P. Obhajoba obviněného. Praha: Beck, 1998, s. 295.

vedoucím k vydání trestního příkazu dojít. S osobou pachatele by se měl soud seznámit přímo a bezprostředně, pouze takto lze totiž dovodit závěr, že uložení jiného trestu by zjevně nevedlo k tomu, aby pachatel vedl řádný život. Tomu odpovídá užití slova *zjevný*, tedy snadno postižitelný lidskými smysly. V případě písemného řízení nelze přitom takovému požadavku dostát, neboť samosoudce nemůže osobu pachatele vyhodnotit ze spisového materiálu v požadované kvalitě. Zásadu bezprostřednosti by tak za stávající hmotněprávní úpravy, a to i v případě obsažení nepodmíněného trestu odnětí svobody ve výčtu trestů v § 314e odst. 2 TŘ, nebylo možné obejít.

O tom, že justiční pracovníci se stále zcela nesmířili s vypuštěním možnosti ukládat tento druh trestu, svědčí i dotazníkový výzkum provedený Institutem pro kriminologii a sociální prevenci. Jako příklady nedostatků právní úpravy trestního příkazu totiž respondenti z řad soudců a státních zástupců nejčastěji uváděli okolnost, že neumožňuje uložit trestním příkazem právě nepodmíněný trest odnětí svobody (do 1 roku, případně do 6 měsíců). U soudců to považovala za nedostatek plná třetina dotázaných, u státních zástupců čtvrtina. Argumenty pro tento názor shrnul jeden ze státních zástupců následovně: „... v důsledku čehož je třeba konat hlavní líčení kupříkladu ve zcela jednoduchých a skutkově jasných případech bagatelní trestné činnosti u stejnorodých recidivistů (zpravidla drobnější majetkové trestné činnosti), u nichž jiný druh trestu nepřichází v úvahu.“, a jeden ze soudců k tomu uvedl: „...jsem si vědom postupů a argumentů, které tuto možnost vyloučily, ovšem jestliže by obviněný takový trest třeba i s nutnou obhajobou přijal, nevidím v tom problém a věc by byla velmi rychle a v podstatě bez jednání vyřešena. Navíc právo odporu by zůstalo.“²⁰⁶

3.6.12. Chybějící tresty podle ZTOPO

Jsem toho názoru, že s výjimkou trestu zrušení právnické osoby by mělo být možné uložení ostatních specifických trestů, které lze uložit pouze právnické osobě, i trestním příkazem, jelikož intenzitou svého zásahu do činnosti právnické osoby odpovídají typové

---

²⁰⁶ Zeman, P. a kol. Zkrácené formy trestního řízení - možnosti a limity. Praha: IKSP, 2013, s. 125.

závažnosti trestných činů, které může samosoudce trestním příkazem rozhodnout. V případě trestu zákazu plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži, lze tento trest uložit pouze, dopustila-li se právnická osoba trestného činu v souvislosti s uzavíráním smluv na plnění veřejných zakázek nebo s jejich plněním, s účastí v zadávacím řízení o veřejných zakázkách, koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži (§ 21 odst. 1 ZTOPO). Půjde tak pravděpodobně především o případy, kdy bude právnická osoba stíhána pro trestný čin pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži (§ 257 odst. 1 TZ) nebo pro trestný čin podplacení (§ 332 odst. 1 alinea 2 TZ). V základních skutkových podstatách těchto trestných činů je určena horní hranice trestní sazby, která umožňuje o těchto trestných činech rozhodnout trestním příkazem.

Pokud jde o trest uveřejnění rozsudku, uloží jej soud tehdy, má-li za to, že je nutné veřejnost seznámit s odsuzujícím rozsudkem, zejména vzhledem k povaze a závažnosti trestného činu, anebo vyžaduje-li to zájem na ochraně bezpečnosti lidí nebo majetku, popřípadě společnosti (§ 23 odst. 1 ZTOPO). Trestní příkaz má sice povahu rozsudku, ale rozsudkem není. Pokud by tedy mělo být možné tento trest ukládat i trestním příkazem, bylo by vhodné kromě doplnění výčtu § 314e odst. 2 TR tomuto přizpůsobit i dikci ustanovení v ZTOPO. Uložení tohoto druhu trestu prostřednictvím trestního příkazu by každopádně bylo specifické tím, že by bylo uveřejněno meritorní rozhodnutí, které neobsahuje odůvodnění. Pokud je tedy demonstrativně uvedeným důvodem uveřejnění rozsudku zájem na ochraně zdraví lidí nebo majetku, popřípadě společnosti, bylo by otázkou, do jaké míry může tento zájem ochránit uveřejnění trestního příkazu, které postrádá jakékoli odůvodnění. Připusťme, že by bylo možné uložit trestním příkazem i tento druh trestu. Pakliže by právnické osobě byl tento trest navržen formou trestního příkazu, jistě by pečlivě zvažovala podání odporu i v souvislosti s nebezpečím, že výroková část rozhodnutí po provedeném hlavním líčení zůstane oproti trestnímu příkazu nezměněna, ale přibude odůvodnění, které ji difamuje intenzivněji, než kdyby odůvodnění v rozhodnutí obsaženo nebylo.

3.7. Zvláštní postupy při rozhodování trestním příkazem

Předpokladem pro meritorní rozhodnutí soudu je podání obžaloby nebo návrhu na potrestání státním zástupcem. Nejinak tomu je i v případě rozhodování trestním příkazem.

Ustanovení § 314c odst. 1 TŘ přikazuje samosoudci podanou obžalobu přezkoumat z hledisek uvedených v § 181 odst. 1 a § 186 TŘ. Z těchto ustanovení mj. plyne, že je třeba podanou obžalobu přezkoumat z toho hlediska, zda pro další řízení poskytuje spolehlivý podklad a zda je dostatečně odůvodněno postavení obviněného před soud. Přezkoumání obžaloby je ovšem předpokladem i pro vyhodnocení toho, zda je vůbec nutno nařizovat ve věci hlavní líčení, či zda jsou z podané obžaloby a spisu zřejmé takové okolnosti, které odůvodňují jiný postup, např. právě i vydání trestního příkazu.²⁰⁷

Pokud je samosoudce toho názoru, že právní kvalifikace žalovaného skutku je odlišná od té obsažené v obžalobě, a zároveň není zapotřebí vrátit věc státnímu zástupci k došetření, upozorní neformálně přípisem osoby, kterým se doručuje obžaloba, na možnost odchylného přísnějšího posouzení, a to podle § 314c odst. 3 ve spojení s § 190 odst. 2 TŘ.²⁰⁸ Upozornění na jinou v úvahu přicházející kvalifikaci má umožnit obviněnému, aby si i z hlediska této odchylné právní kvalifikace připravil obhajobu na hlavní líčení, a státnímu zástupci, aby k tomu mohl v hlavním líčení zaujmout své stanovisko. Soud však sám nežaluje a obžalobu státního zástupce nemění obžalobou novou.²⁰⁹

Pokud je ovšem rozhodováno trestním příkazem, může se stát, že z důvodů krátké lhůty pro podání odporu je tento podán už jen z opatrnosti, aby obhajoba získala dodatečný čas na analýzu, zda je možné vůči nové právní kvalifikaci důvodně brojit, přičemž nakonec může zjistit, že nikoli. Celé hlavní líčení tak proběhne vlastně zbytečně se zvýšenými náklady obviněného, který by nejradši vzal podaný odpor zpět.

Jiný názor na právní kvalifikaci mezi jednotlivými orgány činnými v daném trestním řízení se však může objevit již dříve. Mínil-li tak státní zástupce skutek posuzovat jako jiný

---

²⁰⁷ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tz 12/2001 ze dne 21. 2. 2001.

²⁰⁸ Viz Šámal, P. a kol. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 2501.

²⁰⁹ Viz Růžek, A. Obžalovací zásada v československém socialistickém trestním řízení. Praha: nakladatelství Československé akademie věd, 1964, s. 174.

trestný čin, než jak ho posuzoval policejní orgán, upozorní na to před podáním obžaloby obviněného a jeho obhájce a zjistí, zda navrhuje se zřetelem na zamýšlenou změnu doplnit vyšetřování (§ 176 odst. 2 TŘ). Zejména pak musí státní zástupce s podáním obžaloby vyčkat do doby, než obviněný, resp. jeho obhájce budou moci reálně uplatnit případné návrhy na doplnění vyšetřování. Pokud by státní zástupce postupoval opačně a na uplatnění případných návrhů nevyčkal, nebylo by sice možné takovéto pochybení označit za podstatnou vadu řízení, neboť potenciální důkazní návrhy by obviněný či jeho obhájce mohli podat v řízení před soudem, které je stěžejním úsekem trestního řízení, ovšem je-li v konkrétním případě rozhodováno trestním příkazem a časový prostor v podstatě nebyl vytvořen, je takovýto postup nepřijatelný.²¹⁰ Některé vady řízení, které by za konání hlavního líčení nebylo možné kvalifikovat jako podstatné, tak v případě rozhodování trestním příkazem tohoto charakteru nabydou.

Ačkoli to trestní řád výslovně neuvádí, lze z ust. § 196 odst. 1 ve spojení s § 290 TŘ dovodit, že i při rozhodování trestním příkazem by měla být stanoveným osobám doručena obžaloba. To má význam nejen z hlediska seznámení se s předmětem trestního stíhání před soudem, nýbrž i pro úvahy ohledně podání odporu.²¹¹

Jak jsem již uváděl, soud může vydat trestní příkaz, jsou-li pro něj splněny podmínky, ale stejně tak i nemusí. Pokud by byl postup obligatorní, nic by to neměnilo na tom, že samosoudci budou diferenciovaně přistupovat k některým podmínkám pro vydání trestního příkazu, především k podmínce spolehlivě prokazaného skutkového stavu opatřenými důkazy a k podmínce neúčelnosti hlavního líčení. Trestní příkaz se tím dostává do určitého rozporu se zásadou, že podobné kauzy mají být řešeny obdobně. V některých případech samosoudce vydá trestní příkaz a odsoudí jím obviněného k nižšímu trestu, jen aby mohl rozhodnout takto efektivně. Jiný samosoudce naproti tomu obdobné případy trestním příkazem ze zásady neřeší, a v hlavním líčení pak ukládá vyšší tresty.

Podle ust. § 181 odst. 3 TŘ ve spojení s ust. § 314b odst. 4 je samosoudce povinen v řízení před okresním soudem ve lhůtě tří týdnů od podání obžaloby nařídit ve věci hlavní líčení

---

²¹⁰ Viz rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tz 18/2008 ze dne 13. 5. 2008.

²¹¹ Šámal, P., Hrachovec, P., Sovák, Z., Púry, F. Trestní řízení před soudem prvního stupně. Praha: C. H. Beck, 1996, s. 54.

nebo učinit jiný úkon směřující k rozhodnutí věci. Pakliže má být tedy ve věci rozhodnuto trestním příkazem, je třeba jej zadat k doručení do 3 týdnů od doručení obžaloby.

Trestní příkaz je vydáván bez součinnosti a aktivity stran (na rozdíl od jiných odklonů). Samosoudce ani není oprávněn uložit stranám, aby vyvíjely činnost směřující k vydání trestního příkazu.²¹² Teoretická možnost ovlivnit druh a výši trestu se nabízí pouze před samotným vydáním trestního příkazu. Jelikož u nás státní zástupce není tím, kdo trestní příkaz navrhuje, tak diskusním partnerem pro obhajobu by mohl být pouze samosoudce. Ten má v otázce rozhodování o druhu a výši trestu poměrně široký manévrovací prostor. Na rozdíl od hlavního líčení se mu ani nedostává podnětů ze strany veřejné žaloby a obhajoby, jaký trest by byl pro ně přijatelný. Lze přitom předpokládat, že finální rozhodnutí nezřídka kdy svým obsahem sleduje i zájem samosoudce, aby proti rozhodnutí nebyl podán žádný opravný prostředek. Avšak v případě rozhodování trestním příkazem samosoudce podněty či indicie ze strany státního zástupce a obviněného v podstatě nemá, a je pro něj tedy obtížné vytušit, zda bude podán odpor, nebo nikoli. Naproti tomu v Německu může dohodovací proces mezi obhajobou a státním zástupcem ohledně obsahu návrhu na vydání trestního příkazu probíhat.

De lege ferenda však lze uvažovat o možnosti rozhodnutí trestním příkazem pouze na základě návrhu státního zástupce. Nejenom, že by se tím zvýšila kontrola nad opodstatněností vydávání trestních příkazů, když by aktivita a hodnotící činnost byly požadovány i ze strany státního zástupce, ale pokud by v budoucnu mělo být v trestním řízení zavedeno tzv. formální důkazní břemeno státního zástupce, odpovídala by tato pravomoc jeho novému procesnímu postavení.²¹³

Zvláštní problematiku představuje rozhodování trestním příkazem tam, kde je konáno společné trestní řízení v jeho objektivní formě, tj. proti více obviněným, jejichž trestné činy spolu souvisí (§ 20 odst. 1 TR). Otázkou je, zda v případě, kdy samosoudce chce o více obviněných rozhodnout trestním příkazem, zda má ohledně každého z nich rozhodnout samostatným trestním příkazem, nebo zda může rozhodnout jedním trestním příkazem, do něhož zahrne výroky týkající se více osob. Řešení v současnosti záleží na tom kterém

---

²¹² Jelínek, J. Trestní příkaz včera, dnes a zítra. Kriminallistika. 2015, č. 2, s. 86.

²¹³ K formálnímu důkaznímu břemeni státního zástupce srov. např. Grívna, T. Základní zásady trestního řízení ve světle rekonstrukce trestního řádu. Dostupné online na: www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/zakladni-zasady-trestniho-rizeni-ve-svetle-rekonstrukce-trestniho-radu (15. 10. 2015).

samosoudci. Pakliže je rozhodováno o několika obviněných jedním trestním příkazem, praxe dovodila, že každý z nich může podat odpor do výroků ohledně své osoby, trestní příkaz vůči dalším obviněným se stávají pravomocnými, nepodají-li taktéž odpor.²¹⁴ Podle mého názoru však tato praxe jde zcela mimo dikci zákona, který v ust. § 314g odst. 2 TŘ stanoví, že *byl-li podán proti trestnímu příkazu oprávněnou osobou ve lhůtě odpor, trestní příkaz se tím ruší a samosoudce nařídí ve věci hlavní líčení. Zákon mluví o trestním příkazu jako celku, nikoli o jeho jednotlivých výrocích. Správně by tak samosoudce měl rozhodovat o jednotlivých obviněných samostatnými trestními příkazy. O oddělitelnosti výroků trestního příkazu však budu ještě podrobněji psát v kapitole věnující se postavení poškozeného.*

V případě, že je obviněný ve vazbě či ve výkonu trestu odnětí svobody, musí mít obhájce ve smyslu ust. § 36 odst. 1 písm. a) již v řízení o vydání trestního příkazu, které je součástí řízení před samosoudcem.²¹⁵

Podle ust. § 36 odst. 1 písm. c) TŘ a § 304 TŘ je dán důvod nutné obhajoby i v případě řízení proti uprchlému, které se koná proti tomu, kdo se vyhýbá trestnímu řízení pobytem v cizině nebo tím, že se skrývá (§ 302 TŘ). Obhájce má v tomto řízení stejné postavení jako obviněný. Pokud obhájce proti trestnímu příkazu nepodá odpor a ten se tak stane pravomocným, může po pominutí důvodů, pro které bylo konáno řízení proti uprchlému, podat obviněný do osmi dnů ode dne doručení trestního příkazu návrh, na základě kterého soud takový trestní příkaz zruší a provede hlavní líčení (§ 306a odst. 2 TŘ *per analogiam*²¹⁶).

V souvislosti s institutem nutné obhajoby a rozhodování formou trestního příkazu se však nabízí širší polemika, a to, zda by neměl být dán důvod nutné obhajoby vždy tehdy, kdy má být rozhodováno trestním příkazem. Pokud je případem nutné obhajoby konání hlavního líčení ve zjednodušeném řízení před samosoudcem proti zadrženému podle § 36 odst. 4 písm. a) TŘ, tak se *a minore ad maius* nabízí i v případě, kdy samosoudce bude vydávat trestní příkaz, neboť tato procesní situace představuje ještě větší nebezpečí vadného zásahu do práv obviněného. Nutná obhajoba by také mohla vést k určitému zpřísnění sankcí, které je možné

---

²¹⁴ Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 118/2003 ze dne 6. 8. 2003.

²¹⁵ R 1/1975 (Plénum Nejvyššího soudu ČSSR z 16. 12. 1974 č. Plsf 3/74.).

²¹⁶ Ust. § 306a hovoří o znovu provedeném hlavním líčení, jelikož v případě rozhodování trestním příkazem žádné hlavní líčení konáno nebylo, užije se daného ustanovení analogicky.

trestním příkazem uložit, jelikož pozice obviněného a ochrana jeho práv by byla zajištěna profesionálním advokátem.

Byl-li vydán trestní příkaz, může státní zástupce vzít obžalobu zpět do doby, než je trestní příkaz doručen některé z osob uvedených v ust. § 314g odst. 1 TŘ (obviněný, osoby, které jsou oprávněny podat v jeho prospěch odvolání, a státní zástupce). Zpětvzetím obžaloby se trestní příkaz ruší a věc se tím vrací do přípravného řízení (§ 314g odst. 4 TŘ). Lze si tak představit několik situací, kdy státní zástupce může chtít vzít obžalobu zpět: 1) trestní příkaz byl odeslán, ale státnímu zástupci zatím nebyl doručen. On v mezidobí přistoupí ke zpětvzetí obžaloby a věc se vrátí do přípravného řízení. 2) Státní zástupce se rozhodne vrátit věc do přípravného řízení teprve po doručení trestního příkazu. Měl by tedy podat odpor a zároveň oznámit zpětvzetí obžaloby. Samosoudce je sice dle dikce zákona povinen po podaném odporu nařídít hlavní líčení, ale v takovém případě by takovýto postup byl neúčelný, zpětvzetí by okamžitě nařídil hlavní líčení negovalo. 3) Oprávněná osoba odlišná od státního zástupce podá proti trestnímu příkazu odpor, samosoudce nařídí hlavní líčení, a teprve posléze se státní zástupce rozhodne vzít obžalobu zpět. K nařízenému hlavnímu líčení nedojde. 4) Po podání odporu již bylo zahájeno hlavní líčení, vzít obžalobu zpět je možné pouze tehdy, pokud obžalovaný netrvá na jeho pokračování (§ 182 TŘ).

3.8. Doručování

Doručení trestního příkazu je relevantní právní skutečností, s níž ustanovení § 314e odst. 7 TŘ pojí významné procesní účinky. Protože trestní příkaz má podle trestního řádu povahu odsuzujícího rozsudku, účinky spojené s vyhlášením rozsudku v tomto případě nastávají doručením trestního příkazu.²¹⁷

Ustanovení § 62 odst. 1 TŘ mj. stanoví, že *nebyla-li písemnost doručena při úkonu trestního řízení, doručuje ji orgán činný v trestním řízení do datové schránky. Není-li možné doručit písemnost tímto způsobem, doručuje ji orgán činný v trestním řízení sám nebo prostřednictvím provozovatele poštovních služeb a v případě, že by takové doručení nebylo*

---

²¹⁷ Viz usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 138/2006 ze dne 15. 11. 2006.

úspěšné, i prostřednictvím orgánu obce. Doručují-li písemnost soud nebo státní zastupitelství samy, činí tak svými doručovateli nebo orgány justiční stráže. Nelze-li takto písemnost doručit, doručí se prostřednictvím příslušného policejního orgánu.

V ustanovení § 63 odst. 1 TŘ je upravena subsidiarita občanského soudního řádu v otázkách doručování, z čehož vyplývá, že se v případě doručování trestního příkazu prostřednictvím doručovacího orgánu uplatňuje forma doručování na doručenkou (§ 50f odst. 3 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád).

Podle ust. § 314f odst. 2 TŘ se trestní příkaz doručuje *obviněnému, státnímu zástupci a poškozenému, který uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení. Obviněnému se doručuje do vlastních rukou. Má-li obviněný obhájce, doručí se trestní příkaz též jemu.* Podle ust. § 64 odst. 5 písm. a) TŘ je náhradní doručení u trestního příkazu vyloučeno.

Speciální právní úprava doručování trestního příkazu do vlastních rukou obviněného je zcela na místě, neboť obecné ustanovení § 64 odst. 1 písm. b) TŘ, podle něhož se *opis rozhodnutí doručuje do vlastních rukou osobám oprávněným podat proti rozhodnutí opravný prostředek*, nelze použít. Odpor totiž podle mého názoru není opravným prostředkem, jak vyložím v následující kapitole.

Někteří autoři uvádí, že se trestní příkaz kromě obviněného doručuje do vlastních rukou i státnímu zástupci a poškozenému, a to s poukazem na ust. § 64 odst. 1 písm. b) a § 130 odst. 1 TŘ.²¹⁸ Domnívám se však, že takovéto tvrzení neodpovídá zákonné úpravě. Ustanovení § 130 odst. 1 TŘ²¹⁹ nám o doručování do vlastních rukou nic neřekne. Výše citované ustanovení § 64 odst. 1 písm. b) TŘ zase není možné, i kdybychom přijali tezi, že je odpor opravným prostředkem, vztáhnout na poškozeného, neboť ten nemá právo podat proti trestnímu příkazu odpor. Podle mého názoru je ust. § 314f odst. 2 TŘ, které stanoví, že do vlastních rukou se trestní příkaz doručuje obviněnému, restriktivní a speciální vůči obecné úpravě doručování do vlastních rukou. Toto ustanovení tak nenakazuje doručovat trestní příkaz do vlastních rukou jiným osobám než obviněnému.

---

²¹⁸ Viz Šámal, P. a kol. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 3588.

²¹⁹ Rozsudek se v opise doručí obžalovanému, státnímu zástupci, zúčastněné osobě a poškozenému, který uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení, a to i když byli při vyhlášení rozsudku přítomni.

Do vlastních rukou musí být doručen opis trestního příkazu. Např. faxová kopie charakteru opisu nemá, nenastávají jejím doručením účinky spojené s vyhlášením odsuzujícího rozsudku, a to ani v případě, že je obviněnému předána dožádaným soudem a obviněný její přijetí svým podpisem potvrdí.²²⁰

Pakliže má obviněný obhájce, doučuje se opis trestního příkazu i jemu. Za situace, kdy byl v řízení obviněnému ustanoven obhájce *ex offio*, jehož povinnost obhajování nebyla ke dni vydání trestního příkazu zrušena (§ 39 odst. 1 tr. řádu), byť by důvody nutné obhajoby pominuly již v přípravném řízení, musí soud stále respektovat ustanovení § 314f odst. 2 tr. řádu a trestní příkaz doručit i obhájci.²²¹

Má-li poškozený zmocněnce, doručuje se písemnost jen zmocněnci (§ 62 odst. 2 TR). Trestní příkaz se však doručuje pouze poškozenému, který v řízení uplatnil nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení. Domnívám se ovšem, že by doručování poškozenému nemělo být omezeno pouze na osoby, které v trestním řízení uplatnily svůj soukromoprávní nárok. Může se tak například stát, že s ohledem na rychlost vyřizování věcí trestním příkazem někteří poškození nestihnou svůj nárok uplatnit a stane-li se trestní příkaz pravomocným, budou se s ním muset obrátit na řízení ve věcech občanskoprávních. Ale i v případě, že by poškození již neměli možnost občanskoprávní nárok uplatnit či by jej neuplatnili např. z důvodu nízké škody (zničení visacího zámku při pokusu krádeže ve sklepní kóji apod.), doručení trestního příkazu i těmto osobám může indikovat, že justice ve věci koná, a napomáhat tak naplnění požadavku generální prevence.

Doručování provádí nejčastěji Česká pošta, s.p. Ovšem to by neznamenal, že nutnost doručit trestní příkaz do vlastních rukou se nevztahuje i na další možné doručovací orgány, tedy orgány obce, doručovatele státního zastupitelství nebo soudu nebo na orgány justiční stráže (§ 62 odst. 1 TR). Kupříkladu při doručování do věznice nestačí, je-li vězeň seznámen s obsahem rozhodnutí a jeho založením do osobního spisu. Doručení písemnosti musí adresát vlastnoručně potvrdit a musí mu být umožněno, aby se s obsahem trestního příkazu seznámil a rozhodnout se, zda vůči němu podá odpor, nebo nikoli.²²²

---

²²⁰ R 6/1997 (Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. 5. 1996 sp. zn. 1 To 65/96).

²²¹ Viz usnesení Ústavního soudu ČR sp. zn. IV. ÚS 133/06 ze dne 24. 10. 2006.

²²² Obdobně viz R 59/1967 (Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 31. 3. 1966 - 9 Tz 27/65.)

Opis trestního příkazu se musí do vlastních rukou doručit obviněnému, kterého se trestní příkaz týká, náhradní doručení možné není. Nejvyšší soud tak například řešil situaci, kdy trestní příkaz nepřevzala do vlastních rukou obviněná, vůči níž směřoval, ale převzetí obsílky potvrdila jiná obviněná, již byl stejného dne v téže věci rovněž doručován trestní příkaz, a nadto obě obviněné bydlely na stejné adrese. Takovéto doručení trestního příkazu však bylo vadné a důsledkem nedostatku zákonem požadovaného doručení do vlastních rukou je stav, kdy trestní příkaz nenabyl ve vztahu k první obviněné právní moci.²²³

Fikce doručení podle 64 odst. 4 TŘ, podle něhož, nevyzvedne-li si adresát písemnost do deseti dnů od uložení, považuje se poslední den této lhůty za den doručení, se v případě doručování trestního příkazu obviněnému neuplatní, a to vzhledem k ust. § 64 odst. 5 písm. a) TŘ.

Podle ust. § 64a odst. 1 TŘ, *odepře-li adresát, popřípadě osoba oprávněná za něj písemnost převzít, písemnost přijmout, poznamená se to na doručence spolu s datem a důvodem odepření a písemnost se vrátí*. Druhý odstavec stanoví, že pokud samosoudce usoudí, že přijetí bylo odepřeno bezdůvodně, považuje se písemnost za doručenu dnem, kdy bylo přijetí odepřeno. Na tento následek však musí být adresát doručovatelem upozorněn. Trestní příkaz tak může nabýt právní moci, aniž by obviněný jeho znění kdy viděl.

Pokud jde o doručování do datové schránky, uplatní se subsidiární užití předpisů občanského soudního řádu. Jedná se přitom podle § 49 odst. 6 písm. a) zákona č. 300/2008 Sb. o formu doručení do vlastních rukou. Podle § 17 odst. 3, 4 a 6 cit. zákona dochází k doručení v okamžiku přihlášení do datové schránky, fikce doručení při nepřihlášení se v období 10 dnů se zde taktéž neuplatní.

Nepodaří-li se trestní příkaz doručit a do 10 dnů si nikdo zásilku nevyzvedne, vrací se opis trestního příkazu zpět na soud. Soud však nemá manévrovací prostor např. pro zrušení trestního příkazu, zákon mu v této souvislosti žádnou pravomoc neposkytuje. Byl-li trestní příkaz vydán, musí být doručen. Je možné postupovat následně tak, že zde bude pokus o doručení zásilky prostřednictvím policejního orgánu. Poté příkaz k zatčení, pokud by ani on nebyl úspěšný, tak se při splnění podmínek nabízí zahájit řízení proti uprchlému.

---

²²³ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 146/2003 ze dne 21. 10. 2003.

Ohledně možnosti vydat příkaz k zatčení za účelem doručení trestního příkazu je ovšem třeba upozornit, že takto lze postupovat pouze tehdy, když je u obviněného dán některý z vazebních důvodů podle § 67 TŘ. Omezení horní hranicí trestní sazby podle § 68 odst. 2 TŘ se přitom neuplatní. Dále je nutné dodržovat zásadu subsidiarity (vůči předvolání, předvedení a zadržení) a přiměřenosti ve smyslu § 2 odst. 4 TŘ. Před vydáním příkazu k zatčení jsou orgány činné v trestním řízení povinny pokusit se dosáhnout přítomnosti obviněného jinými prostředky, neboť zatčení obviněného představuje zásah do jeho osobní svobody.²²⁴ Obdobně se k možnosti vydat příkaz k zatčení vyjadřuje i judikatura, např. podle Vrchního osudu v Olomouci pouhá skutečnost, že obviněnému nelze doručit opis rozhodnutí (v tomto případě šlo o usnesení), nemůže odůvodnit vydání příkazu k zatčení. Je třeba zdůraznit, že je třeba přistupovat k vydávání příkazu k zatčení za situace, kdy nelze obviněnému trestní příkaz doručit, pouze v odůvodněných případech a šetrně.²²⁵

Soudní praxe je ovšem nejednotná, jde-li o možnost zastavení trestního stíhání v době, kdy je trestní příkaz stále doručován. Podle jednoho judikaturního názoru, pakliže soud v době doručování trestního příkazu zjistí skutečnost odůvodňující zastavení trestního stíhání podle § 11 TŘ, vydá usnesení o zastavení trestního stíhání, ačkoli je trestní příkaz stále doručován. Tento totiž ve fázi doručování stále ještě nemá povahu odsuzujícího rozsudku.²²⁶

Pozdější rozsudek Nejvyššího soudu se ovšem vyjadřuje již jinak. Nejvyšší soud řešil v této kauze pozoruhodný případ, ve kterém byl trestní příkaz doručen až po 10 letech od jeho vyhotovení a 13 letech od podání obžaloby. Samosoudce v dané věci nevěnoval pozornost ustanovení § 314e odst. 5 TŘ, podle něhož má trestní příkaz povahu odsuzujícího rozsudku, přičemž účinky spojené s vyhlášením rozsudku nastávají doručením trestního příkazu obviněnému. Bylo sice povinností samosoudce obviněnému trestní příkaz doručit, když již byl vyhotoven a doručován, avšak současně ho měl upozornit na změnu zákonné úpravy, v důsledku níž byl nakonec doručovaný trestní příkaz nezákonný, jak pokud jde o užití právní kvalifikace činu (v důsledku novely trestního zákona změna kvalifikace způsobené

---

²²⁴ Fenyk, J., Hájek, R., Stříž, I., Polák, P. Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. Praha: Linde, 2010, XVIII, s. 215.

²²⁵ Viz R 35/2007 (Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 6. 2005, sp. zn. 1 Ntd 14/2006).

²²⁶ Viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 306/2001 ze dne 8. 1. 2002 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 3 Tz 105/2000 ze dne 30. 5. 2000.

škody ze škody nikoli malé na nikoli nepatrnou), tak pokud jde o uložení druhu trestu, který v době doručení právní úprava trestním příkazem neumožňovala uložit (nepodmíněný trest odnětí svobody). Poučením obviněného o těchto okolnostech a podáním odporu obviněným mohl být tento nezákonný stav konvalidován v situaci, kdyby nebylo trestní stíhání obviněného promlčeno. Trestní stíhání obviněného ovšem dané věci bylo promlčeno již několik let. Je tedy zřejmé, že samosoudce měl obviněného při doručování trestního příkazu upozornit i na tuto skutečnost a i v této souvislosti ho poučit o nutnosti podat odpor.²²⁷ Je třeba připomenout, že promlčení trestního stíhání je důvod pro jeho zastavení podle ust. § 11 odst. 1 písm. b) TŘ. V tomto případě tak Nejvyšší soud zdůraznil nutnost doručení trestního příkazu, přičemž samosoudce musí poučovací povinnost rozšířit o vhodnost podání odporu tehdy, je-li dán důvod k zastavení trestního stíhání.

Specifickou problematiku v oblasti doručování představuje doručování do ciziny. Základním dokumentem na úrovni Evropské unie upravující specifika takového doručování je Úmluva o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie, vypracovaná Radou na základě článku 34 Smlouvy o Evropské unii. Pro účely doručování trestního příkazu je nejdůležitější článek 5, podle něhož:

- 1) *Každý členský stát zasílá přímo poštou osobám, které se nacházejí na území jiného členského státu, jim určené procesní písemnosti.*
- 2) *Procesní písemnosti mohou být zaslány prostřednictvím příslušných orgánů dožádaného členského státu pouze tehdy, pokud*
  - a. *adresa osoby, které je písemnost určena, není známa nebo není jistá;*
  - b. *podle platných procesních předpisů dožadujícího členského státu se vyžaduje doklad o doručení písemnosti adresátovi jiný, než který lze získat prostřednictvím pošty;*
  - c. *písemnost nelze doručit poštou;*
  - d. *dožadující členský stát má oprávněné důvody se domnívat, že doručení poštou by bylo neúčinné nebo nevhodné.*

---

²²⁷ Viz Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 10/2009 ze dne 16. 4. 2009. Na stranu druhou srovnaj starší rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp.zn. 24/2003-T 553, podle něhož v případě změny právní úpravy, na základě něhož by se stal trestní příkaz nezákonným, soud v doručování takového trestního příkazu nepokračuje a nařídí ve věci hlavní líčení.

3) *Lze-li předpokládat, že adresát nezná jazyk, ve kterém je písemnost vyhotovena, je třeba přeložit ji nebo alespoň její důležité části do jazyka (jednoho z jazyků) členského státu, na jehož území se adresát nachází. Pokud je orgánu, který písemnost vydal, známo, že adresát zná pouze jiný jazyk, musí být písemnost nebo alespoň její důležité části přeloženy do tohoto jiného jazyka.*

4) *Ke všem procesním písemnostem musí být přiložena zpráva, že adresát může obdržet informace od orgánu, který písemnost vydal, nebo od jiných orgánů v daném členském státě, pokud jde o jeho práva a povinnosti týkající se písemnosti. Na tuto zprávu se vztahuje také odstavec 3.*

Této oblasti se v rámci vnitrostátního práva dotýká i ust. § 28 odst. 1 a 2 TŘ, podle něhož je kromě písemného vyhotovení trestního příkazu třeba vyhotovit i jeho písemný překlad. Lhůta pro podání odporu pak běží až od doručení tohoto překladu (§ 28 odst. 3 TŘ). Odpor lze podat však již po doručení opisu trestního příkazu v českém jazyce. Jde o obdobnou situaci, jako když podá obžalovaný odvolání po vyhlášení rozsudku a ještě před tím, než mu je doručen rozsudek v písemném vyhotovení.²²⁸

Pakliže byl trestní příkaz vydán před tím, než obviněný odešel do ciziny, je v případě jeho extradice zpět do České republiky nutné respektovat tzv. zásadu speciality platící pro extradiční řízení. To znamená, že trestní příkaz vydaný před tím, než obviněný odešel do ciziny, nemůže být obviněnému doručen po jeho vydání do České republiky k trestnímu stíhání pro jiný trestný čin (skutek), aniž by byly splněny zvláštní podmínky pro tento postup vyplývající z příslušné mezinárodní smlouvy, popř. z ustanovení § 85 zák. č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, kterými je zpravidla opatření dodatečného souhlasu cizího státu k trestnímu stíhání pro další trestné činy [srov. § 11 odst. 1 písm. c) TŘ]. Doručení trestního příkazu je totiž úkonem směřujícím k trestnímu stíhání pro skutek uvedený v tomto rozhodnutí.²²⁹

---

²²⁸ Srov. R 36/2004 (Ts 42/2003; Zpráva o analýze a vyhodnocení účinnosti novely trestního řádu č. 265/2001 Sb. ve vztahu k soudnímu řízení).

²²⁹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 11 Tz 32/2001 ze dne 29. 5. 2001.

3.9. Odpor

Podle ustanovení § 314g odst. 1 TRŘ *mohou obviněný, osoby, které jsou oprávněny podat v jeho prospěch odvolání, a státní zástupce podat proti trestnímu příkazu odpor. Odpor se podává u soudu, který trestní příkaz vydal, a to do osmi dnů od jeho doručení. Osobám, které mohou podat odvolání ve prospěch obviněného, s výjimkou státního zástupce, končí lhůta tímž dnem jako obviněnému. Jestliže se trestní příkaz doručuje jak obviněnému, tak i jeho obhájci, běží lhůta od toho doručení, které bylo provedeno později. Po doručení trestního příkazu může se oprávněná osoba odporu výslovně vzdát.*

Druhý odstavce stejného paragrafu pak stanoví, že *byl-li podán proti trestnímu příkazu oprávněnou osobou ve lhůtě odpor, trestní příkaz se tím ruší a samosoudce nařídí ve věci hlavní líčení; při projednání věci v hlavním líčení není samosoudce vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženými v trestním příkazu. Jinak se trestní příkaz stane pravomocným a vykonatelným.*

Efektivita trestního příkazu a jeho způsobilost plnit účel v oblasti procesní ekonomie je bezpochyby závislá právě i na počtu podaných odporů. Je-li totiž odpor podán, dochází tím k časové prodlevě mezi vydáním trestního příkazu a nařízením hlavního líčení, jež by zde za jiných okolností nevznikla. V této souvislosti tak přikládám statistická data týkající se počtu podaných odporů, ze kterých vyplývá, že trestní příkaz je zrušen odporem zhruba v 20 % případů, z čehož v drtivé většině případů podali odpor obvinění, podíl státních zástupců na podaných odporech činí zhruba 30 %.

rok	počet odporů podaných proti trestnímu příkazu celkem	počet odporů podaných státním zástupcem
2009	10 430	3 011
2010	10 118	2 673
2011	9 593	2 383
2012	9 781	2 377
2013	10 323	2 435

3.9.1. Odpor jako druh opravného prostředku

První, co považuji za nutné uvést, je, že podle mého názoru není odpor opravným prostředkem, ani specifickým opravným prostředkem a už vůbec ne řádným opravným prostředkem.

Opravným prostředkem rozumíme procesní úkon, jímž se osoby k tomu oprávněné z důvodů uvedených v zákoně domáhají přezkoumání rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení, tj. domáhají se opravného řízení.²³⁰ Opravné řízení je charakterizováno svým účelem, přičemž rozlišujeme účel všeobecný, bezprostřední a širší.

Všeobecný účel opravného řízení posiluje uplatnění zásady materiální pravdy v trestním řízení a navíc splňuje účel ochrany občanů před možnými následky nesprávných rozhodnutí.

Bezprostřední účel vyjadřuje možnost nápravy konkrétního rozhodnutí v zájmu účastníků trestního řízení.²³¹

Širší účel opravného řízení spočívá v prověrce činnosti orgánů činných v jednom stadiu trestního řízení, orgány, které jsou činné ve stádiu následujícím. Vykonává se tak dozor vyšších orgánů nad nižšími. Umožňuje prověrku správnosti předcházejícího stadia, zevšeobecnění poznatků z této činnosti a výchovné působení ve směru odstranění chyb a předcházení těmto chybám. Opravné řízení v tomto smyslu plní významnou funkci při sjednocování výkladu a používání zákonů, což vede ke zvyšování autority judikaturní činnosti.²³²

V případě podání odporu proti trestnímu příkazu však žádné opravné řízení nenastává a ani se v následujícím procesním postupu neuplatní kterýkoli z uvedených účelů. Účel odporu je třeba spatřovat jinde - obviněný se podáním odporu domáhá svého práva na ústní projednání věci před soudem. Obdobně státní zástupce, kterému sice takové právo nepřísluší, ale i v případě jím podaného odporu je účelem standardně konané řízení před soudem. Skutečnost, že neexistuje procesní kategorie, kam institut odporu zařadit, neznamena, že jej

---

²³⁰ Srov. Růžek, A. a kol. Československé trestní řízení. Praha: Orbis, 1977, s. 253.

²³¹ Viz Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2013, s. 614 - 615.

²³² Viz Pipek, J. Principy apelace a kasace a jejich uplatnění v odvolání v československém trestním řízení. Praha: Univerzita Karlova, 1980, s. 18.

kvůli určité podobnosti musíme zařadit pod opravné prostředky, byť osoba oprávněná jeho podáním vyjadřuje, obdobně jako u opravných prostředků, nesouhlas s procesním postupem, a byť se taktéž jedná o dispoziční úkon.

Přitom odpor začal být jurisprudencí vnímán jako typ opravného prostředku až později ve 20. století. V Řízení trestním rakouském Storch ještě odpor za opravný prostředek nepovažuje.²³³ Odpor není považován za opravný prostředek ani ve Spolkové republice Německo, a to právě s odůvodněním, že jde o institut, jehož účelem je dát obviněnému možnost dovolat se ústního projednání věci před soudem.²³⁴

Jedním z projevů toho, že odpor není opravným prostředkem je mj. absence nutnosti podaný odpor odůvodnit. Obviněný totiž nemusí nikterak zdůvodňovat, proč se rozhodl uplatnit svá práva garantovaná trestním řádem, Listinou i Úmluvou.

Další odlišnost oproti opravným prostředkům lze spatřovat např. v absenci devolutivního účinku odporu, když následně konané řízení vede stejný soud a také samosoudce, který trestní příkaz vydal, nebo v tom, že o odporu není rozhodováno, jeho podáním se totiž trestní příkaz ruší ze zákona.

Na rozdíl od opravných prostředků se odpor nepodává ve prospěch nebo neprospěch obviněného, je svou povahou neutrální, neboť to, zda bude mít konsekvence ve prospěch či neprospěch obviněného, vyvstane až z toho, jak bude probíhat následující hlavní líčení po zrušení trestního příkazu. I přes Crhovo upozornění ovšem stále učebnice²³⁵ i komentáře²³⁶ nesprávně uvádí, že se odpor podává ve prospěch či v neprospěch obviněného.²³⁷

---

²³³ Storch argumentuje tím, že po podání odporu se neuplatní zásada zákazu *reformatio in peius*. Viz Storch, F. Řízení trestní rakouské. 2. díl. Praha: Právnická jednota, 1896. Reprint. Klasická právní díla. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 651 a 652.

²³⁴ Viz Gerecke, B., Julius, P., Temming, D., Zöllner, M. Heidelberger Kommentar zum Strafprozeßordnung. 3. bearb. Auflage. Heidelberg: C. F. Müller Verlag, 2001, s. 1492.

²³⁵ Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. Trestní právo procesní. 4. přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 734.

²³⁶ Šámal, P. a kol. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 3591.

²³⁷ Viz Crha, L. Odpor v neprospěch obviněného – nepřesnost komentářů? Trestní právo, 1999, č. 4, s. 8.

3.9.2. Osoby oprávněné podat odpor

Odpor proti trestnímu příkazu jsou oprávněni podat obviněný, státní zástupce a dále osoby oprávněné podat odvolání ve prospěch obviněného. Výčet těchto osob nalezneme v ust. § 247 odst. 2 TŘ, jsou jimi příbuzní obžalovaného v pokolení přímém, jeho sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel, partner a druh. Je-li trestním příkazem rozhodnuto vůči mladistvému obviněnému, který již překročil 18. rok svého věku, může podat odpor taktéž orgán sociálně-právní ochrany dítěte podle § 72 odst. 1 ZSVM. Výjimkou jsou případy, kdy mladistvý dovršil již devatenáctý roku věku, pak se ustanovení o účasti orgánu sociálně-právní ochrany dětí neuzije (§ 73 odst. 2 TŘ).

Jménem obviněného může, domnívám se, podat odpor podle ust. § 34 odst. 1 TŘ i jeho zákonný zástupce, popř. obhájce, je-li poškozený omezen ve svéprávnosti, a to i proti vůli obviněného (§ 41 odst. 2 a 4 TŘ). Trestním příkazem sice podle § 314e odst. 6 písm. a) TŘ nesmí být rozhodováno v řízení proti osobě, která je zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena (současná úprava občanského práva zná již pouze omezení svéprávnosti), ale v případě, že by samosoudce chyboval a přesto trestní příkaz vydal a doručil jej, jde o nejjednodušší způsob, jak vadu tohoto rozhodnutí napravit. Jelikož samosoudce není oprávněn trestní příkaz sám zrušit, nabízela by se (pokud bychom vyloučili odpor zákonného zástupce či obhájce) již pouze možnost podnětu ke stížnosti pro porušení zákona, popř. možnost podat ústavní stížnost.

Podle § 34 odst. 1 ZTOPO činí za právnickou osobu v řízení úkony ten, kdo je k tomu oprávněn v řízení před soudem podle občanského soudního řádu. Tato osoba musí prokázat své oprávnění k činění úkonů za právnickou osobu. Odpor proti trestnímu příkazu tak může v případě trestního stíhání právnické osoby podat (nestanoví-li zvláštní předpis jinak):

- 1) člen statutárního orgánu; tvoří-li statutární orgán více osob, jedná za právnickou osobu předseda statutárního orgánu, popřípadě jeho člen, který tím byl pověřen; je-li předsedou nebo pověřeným členem právnická osoba, jedná vždy fyzická osoba, která je k tomu touto právnickou osobou zmocněna nebo jinak oprávněna, nebo
- 2) její zaměstnanec (člen), který tím byl statutárním orgánem pověřen, nebo

- 3) vedoucí jejího odštěpného závodu, jde-li o věci týkající se tohoto závodu, nebo
- 4) její prokurista, může-li podle udělené prokury jednat samostatně.

Poškozený právo podat odpor nemá. Jelikož trestním příkazem nemůže být rozhodováno o ochranném opatření, zabrání věci nevyjímaje, nemůže odpor podat ani zúčastněná osoba.²³⁸ Pokud je odpor podán osobou neoprávněnou (nebo až po vypršení osmidenní lhůty k jeho podání), vyrozumí o tom soud tuto osobu přípisem.

Ústavní soud se v několika svých rozhodnutích zabýval postupy obhájců při podávání odporu. Z těchto rozhodnutí vybírám ta podle mého mínění nejdůležitější.

V usnesení sp. zn. II. ÚS 762/12, kterým byla ústavní stížnost odmítnuta pro nepřipustnost, neboť stěžovatel ještě nevyčerpal možnost zažádat o navrácení lhůty, se měl podle návrhu stěžovatele Ústavní soud zabývat situací, kdy v podání učiněného prostřednictvím obhájce chyběl elektronický podpis u příloh zprávy (byl jím právě odpor). Zpráva jako taková však elektronicky podepsána byla. I přes odmítnutí ústavní stížnosti, konstatoval Ústavní soud jako *obiter dictum*, že postup, resp. názor obecného soudu, který rozlišuje mezi vlastní elektronickou zprávou a jejími přílohami, a rovněž mezi jednotlivými formáty přílohových souborů, lze bezesporu považovat za kuriózní. Ryze formalistický postup obecného soudu evidentně popírá smysl čl. 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 1999/93/ES ze dne 13. prosince 1999, o zásadách Společenství pro elektronické podpisy.²³⁹

V nálezu sp. zn. sp. zn. II. ÚS 1739/11 se Ústavní soud zabýval věcí, v níž soud prvního stupně odmítl přiznat podání obhájkyňě účinky odporu proto, že toto podání měla sepsat a podat údajně sama svým jménem advokátka, kterou stěžovatel zmocnil ke své obhajobě. Obecný soud to odůvodnil tím, že obhájkyňě sama nemá právo podat opravný prostředek, leda jako zástupkyňě obžalovaného. Ústavní soud však dospěl k závěru, že vychází-li ustálená rozhodovací činnost obecných soudů z předpokladu, že obhájce by jako neoprávněná osoba jednal pouze tehdy, kdyby (vyjma případů uvedených v § 41 odst. 4 trestního řádu) to bylo proti vůli obviněného, je nutno považovat postup soudu, který

---

²³⁸ Viz § 21 odst. 1 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

²³⁹ Usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 762/12 ze dne 14. 8. 2013.

nepřiznal právní účinky odporu podle § 314g odst. 1 a 2 trestního řádu pouze z důvodu, že jej podal advokát v postavení obhájce, za svévolný a porušující v rozporu s čl. 36 odst. 1 Listiny legitimní očekávání v určitý postup orgánů veřejné moci.²⁴⁰

Obdobnou kauzou se zabýval Ústavní soud i v nálezu sp. zn. I. ÚS 2822/13. Ústavním soudem byl jako formalistický a tedy v rozporu s principem spravedlivého procesu shledán postup obecného soudu spočívající v nevyzvání účastníka řízení k odstranění vady podání (odporu proti trestnímu příkazu), když obhájkyň podala odpor za obviněného, ovšem nepřiložila k podání plnou moc. Soud nijak nereagoval a trestní příkaz označil později za pravomocný.²⁴¹

Ještě dříve vydané usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 338/05 však konstatuje, že je zapotřebí, aby stěžovatel postupoval způsobem, kterým by dal obecným soudům příležitost zabývat se otázkou souladu vůle obviněného a obhájce za situace, kdy odpor proti trestnímu příkazu byl evidentně podán a podepsán pouze obhájcem.²⁴²

Osobně se však spíše ztotožňuji s názorem prvního senátu Ústavního soudu. Soud by měl v případě, kdy obhájce podává odpor bez plné moci, popř. s plnou mocí, ovšem svým vlastním jménem, postupovat po posouzení tohoto podání tak, že na ni obhájce upozorní a poskytne mu lhůtu k odstranění. I pokud by k případnému doplnění podání zakládající jeho bezvadnost měl soud obdržet již po vypršení osmidenní lhůty pro podání odporu, avšak v rámci lhůty stanovení v upozornění na nedostatek podání, je třeba považovat vadu podání za zhojenou. Takovýto postup by odpovídal i ust. § 59 odst. 4 TŘ, podle něhož nesplňuje-li podání zákonné požadavky, *orgán činný v trestním řízení ho vrátí podateli, je-li znám, k doplnění s příslušným poučením, jak nedostatky odstranit. Současně stanoví lhůtu k jejich odstranění.*

---

²⁴⁰ Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1739/11 ze dne 20. 9. 2011.

²⁴¹ Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2822/13 ze dne 12. 11. 2014.

²⁴² Usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 338/05 ze dne 14. 8. 2013.

3.9.3. Osmidenní lhůta

Jak již bylo avizováno, v České republice činí lhůta pro podání odporu 8 dnů od doručení trestního příkazu (§ 314g odst. 1 TŘ). Předpokladem toho, aby obviněný mohl institutu odporu efektivně využít, je přitom dostatečně dlouhá lhůta na rozmyšlenou a posouzení pro něj relevantních konsekvencí. Podle rozsudku ve věci *Hennings proti Německu*, je tak např. lhůta 7 dnů pro podání odporu sice krátká, ale dostatečná. V případě, že obviněný lhůtu promešká, aniž by na tom měl zavinění, lze zažádat o navrácení lhůty.²⁴³

Z hlediska výše uvedeného rozsudku tak lze pokládat osmidenní lhůtu za dostatečnou. Osobně se ale domnívám, že v českých podmínkách se jedná o lhůtu neúměrně krátkou, a to nejenom v porovnání s obdobnými instituty napříč jednotlivými právními odvětvími.²⁴⁴ Jelínek se sice domnívá, že myšlenka sjednocení lhůt pro podání opravných prostředků napříč právními odvětvími je nesprávná, neboť každé řízení, včetně toho trestního má svá specifika²⁴⁵, ovšem z hlediska hodnot, které trestní právo chrání, a jeho postavení jako prostředku poslední instance, bych předpokládal, že lhůty budou delší než např. v civilním řízení, aby lépe garantovaly prosazení práv obviněných v trestním procesu.

Představme si situaci, kdy obviněný obdržel trestní příkaz a v rámci jeho odůvodnění byl seznámen i s možností podat proti němu odpor a domoci se tak hlavního líčení. Obviněný se chce poradit s advokátem, aby zjistil, zda má tohoto práva v dané věci využít. A nyní nastane několikadenní proces, který se ne vždy může časově vměstnat do předemných 8 dnů. Představa, že advokát bude mít okamžitě čas věc s klientem projednat, je poněkud iluzorní, bude tedy třeba se nejprve objednat a domluvit schůzku. Jelikož se po podání odporu neuplatní v následném hlavním líčení zásada zákazu *reformatio in peius*, a soud tak není v žádném směru vázán obsahem zrušeného trestního příkazu, advokát se jistě bude zdráhat klientovi poradit, zda odpor podat, nebo nikoli, aniž by si pečlivě prostudoval spisový

---

²⁴³ Viz Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva *Hennings proti Německu*, § 26, ze dne 16. prosince 1992.

²⁴⁴ Lhůta pro podání odporu proti platebnímu rozkazu činí 15 dnů (§ 172 odst. 1 zák. č. 99/1963, občanský soudní řád), stejně je tomu tak i v případě vydání příkazu v přestupkovém řízení (§ 87 odst. 4 zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích).

²⁴⁵ Viz Jelínek, J. Zásada rychlosti trestního řízení – bilance a perspektivy. *Kriminalistika*. 2008, č. 4, s. 249.

materiál daného případu. A tak tu vzniká ještě další časová prodleva, aby si advokát zajistil přístup ke spisu a mohl jej pečlivě prostudovat. Osmidenní lhůta se mi tak jeví být na hranici adekvátnosti, ne-li až za ní, a nabízí se otázka, zda se nejedná o porušení práva mít přiměřený čas a možnosti k přípravě své obhajoby ve smyslu čl. 6 odst. 3 písm. b) Úmluvy. Prodloužení lhůty o pár dnů by délku trestního řízení nijak intenzivně negativně neovlivnilo, ale myslím si, že by významně posílilo postavení obviněného.

Pro účely počítání osmidenní lhůty se použije obecné ustanovení § 60 TŘ, do lhůty se tak nezapočítává den doručení trestního příkazu osobě oprávněné k podání odporu. Případně-li konec lhůty na den pracovního klidu nebo pracovního volna, pokládá se za poslední den lhůty nejbližší příští pracovní den. Ustanovení § 60 odst. 4 TŘ pak stanoví případy zachování lhůty.²⁴⁶ Pokud bude odpor podán u jiného než příslušného soudu, bude lhůta pro jeho podání zachována jen tehdy, dojde-li včas k postoupení příslušnému soudu.²⁴⁷

Otázku včasnosti podání odporu zasláného elektronicky řešil opakovaně i Ústavní soud, který v tomto směru odmítá formalistický přístup, zejména, pakliže byl odpor odeslán z elektronické adresy obhájce v rámci lhůty, ale na elektronickou adresu soudu dorazil s prodlevou až po vypršení osmidenní lhůty.

Ve svém nálezu sp. zn. II. ÚS 2560/13 se tak Ústavní soud vyjádřil, že včasným doručením je nutno rozumět situaci, kdy úkon účastníka, byť učiněný ve formě elektronického podání prostřednictvím e-mailové schránky, třebaže dojde soudu několik minut po půlnoci (v tomto případě 27 minut při opakovaném odeslání) dne následujícího po dni, jehož uplynutím příslušná lhůta vypršela, byl ve skutečnosti učiněn před jejím uplynutím. Tj. byl-li e-mail odeslán nejpozději ve 23:59 posledního dne lhůty. Tento důraz totiž souvisí se skutečností, že soud se s takovým procesním úkonem beztak zpravidla neseznamuje dříve než na začátku své pracovní (úřední) doby, a proto distinkce, zda k doručení příslušného podání (vlastně jeho dodání do dispozice soudu) došlo těsně před

---

²⁴⁶ Lhůta je zachována též tehdy, jestliže podání bylo ve lhůtě a) podáno jako poštovní zásilka adresovaná soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, u něhož má být podáno nebo který má ve věci rozhodnout, b) učiněno u soudu nebo u státního zástupce, který má ve věci rozhodnout, c) učiněno příslušníkem ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru v činné službě u jeho náčelníka, d) učiněno u ředitele nápravného zařízení, kde je ten, kdo podání činí, ve vazbě nebo v trestu, nebo e) učiněno ústně do protokolu u kteréhokoli okresního soudu nebo okresního státního zástupce.

²⁴⁷ Viz Šámal, P. a kol. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2013, s. 3592.

půlnoci posledního dne lhůty, anebo pár hodin nebo dokonce jen několik minut po půlnoci následujícího dne, nemá žádné faktické materiální důsledky. Ostatně, jak dal Ústavní soud najevo ve svém nálezu sp. zn. II. ÚS 335/12 ze dne 15. 8. 2013, „nelze rozumně předpokládat, že by se v noci běžně do datové schránky soudu přihlašovala osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k dodanému dokumentu“. Stejně tak tedy nelze rozumně předpokládat, že by se právě v noci dne následujícího po uplynutí lhůty běžně do informačního systému (klienta, resp. aplikace) e-mailových schránek soudu přihlašoval pracovník soudu za účelem dalšího nakládání se spisem či snad soudce nebo jeho asistent za účelem provedení dalšího úkonu ve věci. Konečně Ústavní soud vyslovil, že nemá důvod skutečnost, že právní zástupce stěžovatele skutečně odpor posledního dne lhůty vypracoval a ještě tento den odeslal, jakkoliv zpochybňovat. Právě s ohledem na základní právo na veřejné projednání věci a osobní účast před soudem je třeba skutkové pochybnosti vyložit ve prospěch realizace příslušného práva (podle zásad *in dubio pro libertate* či *in dubio mitius*).²⁴⁸

Výše uvedený případ by bylo, domnívám se, možné řešit i analogicky k ust. § 60 odst. 4 písm. a) TR, podle něhož je *lhůta zachována též tehdy, jestliže podání bylo ve lhůtě podáno jako poštovní zásilka adresovaná soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, u něhož má být podáno nebo který má ve věci rozhodnout*. Důvod, proč toto ustanovení nepočítá s elektronickým podáním, spočívá patrně v tom, že u této formy se nepředpokládají nějaké zaznamatelné časové prodlevy mezi odesláním podání a jeho doručením. Ovšem, jak je z uvedeného případu zřejmé, i zde může dojít z důvodů nezávislých na vůli k časové prodlevě. S ohledem na to, jak jsou vzácné situace těchto prodlev, se ale spíše nabízí k užití institut navrácení lhůty, popř. neformalistické posouzení takového podání, není-li prodleva, resp. zpoždění doručení výrazné.

Zmešká-li obviněný nebo jeho obhájce z důležitých důvodů lhůtu k podání odporu, povolí mu soud navrácení lhůty. O navrácení lhůty je nutné požádat do tří dnů od pominutí překážky. Nebyl-li odpor ještě podán, je třeba jej se žádostí spojit. O povolení k navrácení lhůty se rozhoduje usnesením, přičemž proti tomuto usnesení není stížnost přípustná. Příslušným

---

²⁴⁸ Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2560/13 ze dne 20. 5. 2014.

k rozhodnutí o navrácení lhůty je samosoudce, jenž trestní příkaz vydal. Pro uvedený závěr se aplikuje ustanovení § 61 odst. 1 TŘ *per analogiam*, jelikož § 61 odst. 1 TŘ stanoví, že navrácení lhůty povolí orgán, jemuž přísluší o opravném prostředku rozhodovat. Vzhledem k tomu, že o odporu žádný orgán nerozhoduje, je nutno postupovat analogicky. Odporem se trestní příkaz *ruší ex lege* nezávisle na jakémkoli rozhodnutí.²⁴⁹

O povolení rozhoduje samosoudce usnesením, proti němuž není stížnost přípustná (§ 141 odst. 2 TŘ *a contrario*).²⁵⁰

3.9.4. Odpor a možnosti obviněného

Po doručení trestního příkazu může obviněný:

- 1) Trestní příkaz zrušit podáním odporu
- 2) Trestní příkaz akceptovat omisivním jednáním, tedy tím, že ve lhůtě nepodá odpor
- 3) Trestní příkaz akceptovat komisivním jednáním, tedy vzdáním se práva podat odpor
- 4) Trestní příkaz akceptovat komisivním jednáním, vzdáním se práva podat odpor za sebe i za tzv. osoby oprávněné podle § 247 odst. 2 TŘ.

Odpor se podává proti trestnímu příkazu jako celku, nelze tak napadnout odděleně jednotlivé výroky v něm obsažené. Výjimkou v tomto směru, který ale popírá dikci zákona, je rozhodnutí trestním příkazem nad několika obviněnými, kdy každý z nich podává odpor co do výroků ohledně své osoby (viz podkapitola Zvláštní postupy při rozhodování trestním příkazem).

Jelikož právní úprava v ust. § 314b odst. 2 TŘ umožňuje rozhodnout trestním příkazem bezprostředně po výslechu obviněného ve zjednodušeném řízení před samosoudcem, může takto vyslechnutý obviněný podat proti trestnímu příkazu odpor, nebo se tohoto práva vzdát,

---

²⁴⁹ Viz usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2866/09 ze dne 28. 6. 2010.

²⁵⁰ Kromě výše uvedeného usnesení Ústavního soudu shodně i R 56/1998 (usnesení Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 23. 10. 1997, sp. zn. I T 97/97).

ještě před tím, než mu bude opis trestního příkazu doručen.²⁵¹ Obdobně, jako je tomu i v případě možnosti (ne)podat odvolání proti rozsudku po provedeném hlavním líčení.

Pokud obviněný podá odpor, není třeba tento jakkoli zdůvodňovat, aby bylo dosaženo zrušení trestního příkazu. Nesouhlasím však s názorem, že event. doplňující text či odůvodnění odporu jsou právně bezvýznamné.²⁵² Jelikož je podání nutno posuzovat podle jeho obsahu (§ 59 odst. 1 TŘ), může být do odporu zakomponována např. námitka podjatosti vůči samosoudci, kterou se tak samosoudce musí zabývat, popř. návrhy na provedení dokazování v hlavním líčení (§ 196 odst. 2 TŘ) atd. Nabízí se otázka, jak má samosoudce posoudit podání, ve kterém by se obviněný dožadoval pouze zrušení konkrétního výroku trestního příkazu, aniž by z takového podání vyplývalo, že jde o odpor a že je obviněný nespokojen s trestním příkazem jako celkem. Myslím si, že v daném případě by samosoudce neměl postupovat formalisticky a dovozovat, že pokud obviněný nesouhlasí s určitou částí trestního příkazu, napadá trestní příkaz jako celek. Je totiž možné, že pokud by mu bylo zdůrazněno, že odporem se ruší celé rozhodnutí a soud v dalším řízení není vázán žádným z původních výroků, obviněný by odpor nepodal. Mám za to, že v těchto případech není zřejmé, co obviněný svým podáním sledoval, a soud by jej měl tedy podle § 59 odst. 4 TŘ vyzvat k nápravě a stanovit mu k tomu přiměřenou lhůtu.

Pakliže má obviněný obhájce, který vzhledem k obsahu spisu nedoporučuje podání odporu, ale klient přesto trvá na jeho podání (např. protože chce mírnější trest), měl by obhájce z opatrnosti učinit do klientského spisu záznam, že si je klient vědom rizika, na které byl obhájcem upozorněn, přesto však na podání odporu trvá.²⁵³

Podle § 314g odst. 1 TŘ má osoba oprávněná k podání odporu možnost se tohoto práva výslovně vzdát.²⁵⁴ Vzdání se musí být učiněno svobodně a mělo by být i informované. Nelze tak na obviněného vyvíjet nepřiměřený tlak např. tím, že když po předání trestního příkazu a

---

²⁵¹ Viz Zeman, P. a kol. Vliv vybraných ustanovení velké novely trestního řádu na průběh trestního řízení. Praha: IKSP, 2008, s. 33. Dostupné online na: www.ok.cz/iksp/docs/343.pdf (17. 10. 2015).

²⁵² Crha, L. Odpor v neprospěch obviněného – nepřesnost komentářů? Trestní právo, 1999, č. 4, s. 9.

²⁵³ Viz Vantuch, P. Trestní příkaz, podmínky jeho vydání a možnosti obhajoby. Trestní právo. 2013, č. 7-8, s. 12.

²⁵⁴ Tato možnost byla zakotvena novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. Před ní byla možnost vzdát se odporu dovozována analogicky k ust. § 250 odst. 1 TŘ. Viz R 64/1999 (Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 25. 1. 1999 sp. zn. 4 To 486/98).

poučení o právu podat odpor v rámci výsledku zadrženého tento prohlásí, že se nevyjadřuje a ponechává si lhůtu k podání odporu, začne soudce po tomto prohlášení hlasitě diktovat rozhodnutí o vzetí stěžovatele do vazby. Tento postup zákonitě vyvolává nepřiměřený tlak na obviněného, aby své předchozí vyjádření změnil a vzdal se práva na podání odporu, což by mu umožnilo být z vazby propuštěn.²⁵⁵

Omezením rozhodovacích možností obviněného v souvislosti s podáním odporu se zabývá i náleží Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2443/14. Ústavní soud konstatoval, že obecné soudy jsou povinny přistoupit k ustanovení obhájce *ex offio* nikoliv toliko v závislosti na splnění podmínek nutné obhajoby podle vnitrostátního práva, nýbrž kdykoliv, vyžadují-li si pomoc obhájce zájmy spravedlnosti ve smyslu čl. 6 odst. 3 písm. c) Úmluvy. Je-li obviněným například cizinec, který neovládá jazyk země a jejíž právní systém je mu cizí, pomoc obhájce je podle ESLP nezbytná (rozsudek ve věci *Twalib proti Řecku* ze dne 9. června 1998 č. 24294/94). V čl. 6 odst. 3 písm. b) Úmluvy formulovaný požadavek mít čas nutný k přípravě obhajoby představuje záruku proti příliš kvapnému postupu řízení. Pokud by obecný soud vyžadoval od takového obviněného okamžitou odpověď na otázku, jak naloží s právem podat odpor, čímž by upřednostnil rychlost (možná i snadnost) vyřízení věci a pominul důležitost účelu odporu proti trestnímu příkazu, šlo by o postup kolidující s právem na spravedlivý proces.²⁵⁶

Obviněný se může vzdát práva podat odpor i za osoby oprávněné. To se však obvykle nedoporučuje, je totiž možné, že obviněný po několika dnech svůj postup přehodnotí a pak alespoň osoby oprávněné představují jakousi „pojistku“ pro konání hlavního líčení. Nejlépe je ale ponechat si celou osmidenní lhůtu, obviněný tím nic netratí a po celou dobu má další procesní postup ve svých rukách.²⁵⁷

Jak uvádí Zúbek, (ne)odporování trestního příkazu je u obviněného určeno mnoha faktory. Budou jimi například mentalita obviněného (silně submisivní jedinec nemusí překonat zábrany brojit proti autoritativnímu rozhodnutí), jeho znalosti práva a zejména trestně

---

²⁵⁵ Viz náleží Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 1320/07 ze dne 5. 11. 2007. Obdobně i náleží Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 200/2000 ze dne 14. 10. 2000 nebo náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 291/96 ze dne 23. 9. 1997 (N 105/9 SbNU 15).

²⁵⁶ Viz náleží Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2443/14 ze dne 18. 3. 2015.

²⁵⁷ Viz Vantuch, P. *Trestní řízení z pohledu obhajoby*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 576.

právních norem (obviněný má obavy, že projev odporu proti trestnímu příkazu může zhoršit jeho situaci, navíc netuší, jak by měl posléze postupovat), či rodinné a jiné poměry, v jakých se nachází (obává se publicity kriminality, která se může dotknout i osob nejbližších, a proto raději připustí odsouzení trestním příkazem).²⁵⁸ Vedle toho může mít značný vliv na rozhodování i to, do jaké míry je obviněný schopen porozumět komplexnímu textu.²⁵⁹ Horší variantou pak je možný analfabetismus obviněného, který ne vždy může být z jeho předchozího výsledku patrný.

Jednou z možností, jak zlepšit informovanost obviněných, je kromě rozšíření odůvodnění trestního příkazu (viz příslušná podkapitola) i nutnost zasílat spolu s trestním příkazem nějaký druh přípisu, ve kterém by byla tato forma samosoudcovského rozhodnutí blíže a co nejsrozumitelněji vysvětlena, jak pokud jde o podmínky jejího vydání, tak i pokud jde o jeho význam a následné možnosti obviněného.

Jako na další nedostatek právní úpravy odporu lze nahlížet na nemožnost vzít podaný odpor zpět. Odporem se trestní příkaz ruší, pokud by tedy bez dalšího bylo umožněno zpětvzetí odporu, došlo by k jakémusi procesnímu vakuu, neboť v době, kdy by k takovému úkonu mělo dojít, by již byl trestní příkaz v důsledku účinně podaného odporu zrušen.²⁶⁰ Ministerstvo spravedlnosti však v současnosti (říjen 2015) připravuje novelu, která by měla zpětvzetí odporu umožňovat.

3.9.5. Připravovaná novela trestního řádu

Podle návrhu novely trestního řádu, jenž vypracovalo Ministerstvo spravedlnosti, by mělo být možné trestním příkazem nově rozhodnout i o uložení ambulantního ochranného léčení

---

²⁵⁸ Zůbek, J. Trestní příkaz vydaný bez ohledu na zjištěný skutkový stav. Brno: Dny práva 2012, s. 8.

Dostupný online na:

https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/files/trestnepravniaalternativy/ZubekJan.pdf (17. 11. 2014).

²⁵⁹ Srov. ČTK: Plně negramotných je v ČR málo, řada lidí ale nechápe text. Dostupné online na:

<http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/skolstvi/Plne-negramotnych-je-v-CR-malo-rada-lidi-ale-nechape-text-284875> (18. 11. 2014).

²⁶⁰ Viz R 32/1997 (Usnesení NS ČR ze dne 10. 10. 1996 sp. zn. 2 Tzn 169/96).

a o zabrání věci.²⁶¹ V souvislosti se zabráním věci návrh novely rozšiřuje okruh oprávněných osob k podání odporu i o zúčastněnou osobu. Zúčastněná osoba bude moci podat odpor pouze do výroku o zabrání věci, přičemž pokud by jiná oprávněná osoba odpor nepodala, nařídí samosoudce veřejné zasedání k rozhodnutí o výroku o zabrání věci. Odpor podaný jen zúčastněnou osobou by nebránil tomu, aby se ostatní části trestního příkazu jiné než výrok o zabrání věci staly pravomocnými a vykonatelnými.

Vedle uvedeného novela počítá i se změnou okamžiku, ke kterému se trestní příkaz ruší. Nyní je to podáním odporu, nově by mělo jít v případě výroku o zabrání věci o okamžik přednesení odporu ve veřejném zasedání, pokud byl odpor podán pouze zúčastněnou osobou. Pokud by byl odpor podán jinou oprávněnou osobou, trestní příkaz by se zrušil přednesením obžaloby nebo návrhu na potrestání státním zástupcem při hlavním líčení.

Návrh novely tak implicitně předpokládá, že v případě odporu zúčastněné osoby by tento měl být odůvodněný. Přednes odporu při veřejném zasedání asi nebude možné omezit na vyjádření „podávám odpor“ tak, aby mohlo dojít ke změně názoru soudu na obsah výroku o zabrání věci.

Navrhuje se taktéž možnost zpětvzetí podaného odporu. Osoba, která odpor podala, by její mohla vzít výslovným prohlášením zpět, a to až do doby, než státní zástupce započne s přednesem obžaloby nebo návrhu na potrestání nebo než zúčastněná osoba započne s přednesem svého odporu při veřejném zasedání. Odpor podaný osobou, která je oprávněna podat ve prospěch obviněného odvolání, by mohl být vzatý zpět jen s výslovným souhlasem obviněného. Zpětvzetí odporu by vzal, nebylo-li by překážek, samosoudce na vědomí usnesením.

Úvahy nad umožněním vzít odpor zpět lze jistě kvitovat. Za úvahu nad rámeč navrhovaného by ovšem stálo rozšířit časový úsek pro možnost zpětvzetí i na úsek hlavního líčení, resp. např. do doby, dokud samosoudce nezapočne s vyhlášením rozsudku, nebo dokud nepřeručí hlavní líčení za účelem přípravy meritorního rozhodnutí. Trestní příkaz by tak byl po dobu hlavního líčení zrušen podmíněně. Po zahájení hlavního líčení by však bylo

---

²⁶¹ Viz Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Dostupný online na: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4980&d=344313> (13. 10. 2015).

možné zpětvzetí odporu pouze se souhlasem protistrany. Obdobná úprava existuje ve Spolkové republice Německo.

3.10. Řízení po podaném odporu

Podle ust. § 314g odst. 2, věta první, TŘ, *byl-li podán proti trestnímu příkazu oprávněnou osobou ve lhůtě odpor, trestní příkaz se tím ruší a samosoudce nařídí ve věci hlavní líčení; při projednání věci v hlavním líčení není samosoudce vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženými v trestním příkazu.*

Ačkoli dikce zákona zní jednoznačně, nepřipouštějíc jiné rozhodnutí samosoudce po podaném odporu než nařízení hlavního líčení, judikatura dovodila i jiné možné postupy. Samosoudce tak může např. postupovat podle ust. § 231 TŘ *per analogiam*, tedy učinit rozhodnutí ve věci mimo hlavní líčení (zastavit či přerušit trestní stíhání, podmíněně zastavit trestního stíhání, anebo schválit narovnání), a to před jeho nařízením, vyvstanou-li v této době okolnosti předpokládané ustanovením § 231 TŘ.²⁶² Nemůže však věc vrátit státnímu zástupci k došetření²⁶³, nebo odmítnout návrh na potrestání²⁶⁴. Takovýto postup by znamenal, že absolutně nebyly splněny podmínky pro vydání trestního příkazu, neboť skutkový stav nebyl spolehlivě prokázán opatřenými důkazy.

Pakliže nezbyvá, než nařídit ve věci hlavní líčení, zákon nestanoví samosoudci žádnou lhůtu, v rámci které tak má učinit. Patrně by bylo vhodné poupravit ustanovení § 181 odst. 3 TŘ tak, aby tři týdenní lhůta pro provedení úkonu směřující k rozhodnutí ve věci, která nyní počíná běžet od podání obžaloby či návrhu na potrestání, počínala běžet znovu od chvíle, kdy došlo k podání odporu proti trestnímu příkazu.

V hlavním líčení pak samosoudce s poukazem na ustanovení § 290 a § 314b TŘ učiní některá z rozhodnutí uvedených v § 221 až § 225 TŘ, mimo hlavní líčení může učinit některá z rozhodnutí uvedených v § 231 TŘ. V těchto zákonných ustanoveních trestní příkaz uveden

---

²⁶² Viz R 5/1999 (Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 14. 10. 1997 sp. zn. 4 To 865/97).

²⁶³ Viz R 34/1995 (Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 8. 3. 1994 sp. zn. 8 To 79/94).

²⁶⁴ Viz Vantuch, P. Trestní řízení z pohledu obhajoby. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 578.

není. Samosoudce tedy nemůže po zrušení trestního příkazu v zákonné lhůtě podaným odporem oprávněnou osobou vydat v téže trestní věci proti témuž obviněnému další trestní příkaz.²⁶⁵ Trestní příkaz nelze znovu vydat ani tehdy, pokud odvolací soud zrušil před tím vydaný rozsudek soudu prvního stupně a přikázal samosoudci, aby věc znovu projednal a rozhodnul. Vydání trestního příkazu nepřipadá v úvahu ani za situace, kdy byla takto věc vrácena na základě mimořádného opravného prostředku, ledaže by poté státní zástupce podal novou obžalobu nebo návrh na potrestání.²⁶⁶

Žďárský uvádí, že v hlavním líčení po podaném odporu se uplatňuje omezený revizní princip *sui generis*.²⁶⁷ Je sice pravdou, že v hlavním líčení se rozhoduje pouze o osobách, které proti trestnímu příkazu odpor nepodaly, přičemž ostatní výroky vyřčené v trestním příkazu nabyly právní moci a vykonatelnosti, ovšem dle mého soudu se o revizní princip nejedná. Pakliže je předpokladem revize přezkoumání původního napadeného rozhodnutí, v daném případě k žádnému přezkumu nedochází. Trestní příkaz je již (minimálně jde-li o výroky týkající se osoby, jež podala odpor) zrušen a během následného řízení se nijak nereviduje.

Může se stát, že po zahájení hlavní líčení na základě podaného odporu soudu zjistí, že odpor byl podán ať už osobou neoprávněnou, nebo teprve po uplynutí lhůty. Trestní příkaz v takovém případě tedy musel nabýt právní moci a vykonatelnosti, pokud proti němu nebyl řádně a včas podán odpor jinou oprávněnou osobou. Právní moc sebou nese i účinek překážky věci rozhodnuté (*res iudicata*), proto by soud měl v takovém případě zastavit trestní stíhání.²⁶⁸ Pokud by se na tuto procesní vadu přišlo až v odvolacím řízení, judikatura dovodila, že odvoláním napadené rozhodnutí, je třeba v opravném řízení bez dalšího zrušit podle § 258 odst. 1 písm. a) TŘ.²⁶⁹ Poté se stále nabízí možnost napadnout následně vydané rozhodnutí stížností pro porušení zákona.

---

²⁶⁵ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 157/2005 ze dne 29. 11. 2005.

²⁶⁶ Šámal, P. a kol. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 3573.

²⁶⁷ Žďárský, Z. Důsledky odporu proti trestnímu příkazu z pohledu principu revizního, zákazu reformace in peius a beneficia cohaesionis. Právní praxe. 1994, č. 10, s. 595.

²⁶⁸ Podle ust. § 231 odst. 1 TŘ ve spojení s ust. § 223 odst. 1 TŘ a § 11 odst. 1 písm. f) TŘ.

²⁶⁹ Viz R 64/1999 (Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 25. 1. 1999 sp. zn. 4 To 486/98).

3.10.1. *Příslušnost stejného samosoudce*

Po zrušení trestního příkazu odporem je k dalšímu řízení ve věci příslušný samosoudce, který trestní příkaz vydal. To však sebou nese i značná úskalí. Považuji za zcela legitimní úvahy nad právní úpravou, která by tento stav měla změnit a po podaném odporu postoupit věc jinému samosoudci v rámci stejného okresního soudu.²⁷⁰

Tato problematika se přímo dotýká otázky, zda je samosoudce, který vydal zrušený trestní příkaz, a věc následně veřejně projednává, stále ještě nestranným.

ESLP v případě nestrannosti soudce rozlišuje její subjektivní a objektivní formu. Pokud jde o tu subjektivní, je třeba, aby soudce neprojevoval žádnou osobní podjatost nebo předsudek. Subjektivní nestrannost se předpokládá, není-li dokázán opak. Co se objektivní nestrannosti týče, musí soudce poskytovat dostatečné záruky, aby z tohoto hlediska byly vyloučeny všechny pochybnosti.²⁷¹ Objektivní nestrannost záleží v tom ptát se, zda nezávisle na chování soudce nejsou dány objektivní okolnosti zpochybňující jeho nestrannost.²⁷²

Z hlediska objektivní nestrannosti samosoudce ve vztahu k trestnímu příkazu se patrně nejzajímavějším jeví rozsudek ESLP ve věci *San Leonard Band Club* proti Maltě, ve které šlo o situaci, kdy opravné řízení bylo možné vést pouze před soudem, který v dané věci původně rozhodl. Titíž soudci měli rozhodovat v opravném řízení o svém předchozím rozsudku, jenž stěžovatel napadl s odkazem na nesprávné právní posouzení věci. Evropský soud pro lidská práva konstatoval, že v takovém případě není nestrannost v objektivní formě zaručena.²⁷³

Polemika nad nestranností samosoudce v hlavním líčení konaného po podaném odporu se váže bezesporu právě k její objektivní formě ve smyslu judikatury ESLP. Situace řešená v posledně uvedeném rozsudku se sice do značné míry odlišuje od té, která nastává po podaném odporu v českém trestním řízení, jsou tu ovšem přesto významné spojitosti. Zásadní

---

²⁷⁰ Takto je tomu např. v Itálii. Pokud v Itálii není trestní příkaz obhajobou akceptován, vede následující hlavní líčení jiný soudce než ten, který trestní příkaz vydal. Viz Wade, M., Luna, E. *The Prosecutor in Transnational Perspective*. New York: Oxford University Press, 2012, s. 270.

²⁷¹ Viz rozsudek ESLP ve věci *Findley* proti Spojenému Království, § 77, ze dne 25. 2. 1997.

²⁷² Viz rozsudek ESLP ve věci *Padovani* proti Itálii, § 27, ze dne 26. 2. 1993.

²⁷³ Viz rozsudek ESLP ve věci *San Leonard Band Club* proti Maltě ze dne 29. 7. 2004.

rozdíl spočívá v tom, že v případě odvolání je na rozdíl od odporu vyčerpána jedna soudní instance. Avšak na stranu druhou rozsudek ESLP hovoří o vztahu soudců k rozhodnutí, které následně vydají. V tomto ohledu se tak tento případ neliší od toho, kdy samosoudce projednává věc, kterou již prejedikoval ve zrušeném trestním příkazu. I zde lze tedy pochybovat o jeho nestrannosti v objektivní formě.

Pokud vede následné řízení stejný samosoudce, je si vědom, že jakékoli jiné rozhodnutí, než jaké bylo obsaženo v trestním příkazu, může zpochybnit či dokonce vyvrátit jeho původní závěr o spolehlivě prokázaném skutkovém stavu opatřenými důkazy. Proto alespoň podvědomě uvažuje o tom, jak dospět ke stejnému rozhodnutí.²⁷⁴

Přítom pokud věnujeme pozornost ust. § 30 odst. 1 a 2 TŘ upravující důvody pro vyloučení soudce z projednávání věci, postrádá jakoukoli logiku nevyloučit z projednávání věci po podaném odporu samosoudce, který trestní příkaz vydal. Z ustanovení § 30 odst. 1 TŘ vyplývá, že z vykonávání úkonů trestního řízení je vyloučen soudce, u něhož lze mít pochybnosti, že pro poměr k projednávané věci nemůže nestranně rozhodovat. Poměr k věci je přitom již jistě dán, pakliže se trestním příkazem již vyjádřil k otázce viny a trestu pro obviněného. Ustanovení § 30 odst. 2, druhá věta, TŘ stanoví, že *po podání obžaloby nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu je vyloučen z vykonávání úkonů trestního řízení soudce, který v projednávané věci v přípravném řízení nařídil domovní prohlídku nebo prohlídku jiných prostor a pozemků, vydal příkaz k zadržení nebo příkaz k zatčení nebo rozhodoval o vazbě osoby, na niž byla poté podána obžaloba nebo s níž byla sjednána dohoda o vině a trestu.* Pokud je v těchto případech důvodem pro vyloučení forma prejedikace meritorního rozhodnutí, očekával bych, že *a minore ad maius* bude důvodem pro vyloučení i vydání trestního příkazu ve věci. Dále lze vhodnost přesunutí rozhodovací kompetence komparovat i s legislativními plány ohledně obnovy řízení, kdy principy a východiska připravované rekonstrukce trestního práva procesního počítají s tím, že rozhodování o obnově řízení bude přesunuto na odvolací soudy, anebo při zachování příslušnosti soudu prvního stupně bude alespoň zavedeno rozhodování jiným soudcem soudu prvního stupně, aby bylo vyloučeno, že o obnově řízení budou rozhodovat soudci, kteří se podíleli na rozhodnutí, proti

---

²⁷⁴ Viz Vantuch, P. Trestní řízení z pohledu obhajoby. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 578.

kterému směřuje návrh na obnovu řízení.²⁷⁵ I v tomto případě se sleduje zamezení prejudikace rozhodnutí. Trestnímu příkazu se však legislativní návrhy cílené na její zamezení vyhýbají.

3.10.2. Zásada *beneficium cohaesionis* a společné řízení

Zásada *beneficium cohaesionis* neboli dobrodiní záležející v souvislosti obecně znamená, že prospívá-li důvod, pro který je vyhověno opravnému prostředku, změni se napadené rozhodnutí i ve prospěch osoby, která opravný prostředek nepodala.²⁷⁶ Odpor sice dle mého názoru není opravným prostředkem, ale modifikovanou podobu této zásady lze uvažovat i v jeho případě. Otázkou tedy je, zda tehdy, když v hlavním líčení konaném po podání odporu některým ze spoluobviněných byly zjištěny takové skutečnosti, jež vedly k (oproti trestnímu příkazu) výhodnějšímu rozhodnutí pro tohoto obviněného, a tyto skutečnosti by prospívaly i obviněným, kteří odpor proti trestnímu příkazu nepodaly, může samosoudce již pravomocné rozhodnutí ohledně těchto odsouzených změnit v jejich prospěch.

Odpověď zní ne. Ovšem pokud by v hlavním líčení vyvstaly nové skutečnosti, které by svědčily ve prospěch i spoluobviněným, kteří trestní příkaz přijali, mohlo by jít o důvod obnovy řízení v jejich prospěch.

Zásada *beneficium cohaesionis* se může uplatnit u odvolacího řízení podle ust. § 261, věta první, TŘ, které stanoví, že *prospívá-li důvod, z něhož rozhodl odvolací soud ve prospěch některého obžalovaného, také dalšímu spoluobžalovanému nebo zúčastněné osobě, rozhodne odvolací soud vždy též v jejich prospěch.*²⁷⁷ Toto ustanovení však nijak neumožňuje změnit pravomocný trestní příkaz vůči těm, kteří jej přijali, a to ani tehdy, pokud by ve věci obviněného, který odpor podal, bylo vskutku konáno odvolací řízení. Ustanovení § 261 TŘ totiž hovoří o osobách „obžalovaných“, nikoli obviněných. Obžalovanou se osoba stane

---

²⁷⁵ Viz Východiska a principy nového trestního řádu, s. 31. Dostupné online na: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4980&d=281460> (18. 10. 2015).

²⁷⁶ Viz Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2013, s. 618.

²⁷⁷ Zeman, J. Některé aspekty úpravy trestního příkazu. Trestní právo. 1999, č. 12, roč. 4, s. 15.

nařízením hlavního líčení (§ 12 odst. 8 TŘ), přičemž obvinění, kteří trestní příkaz akceptovali a nepodali proti němu odpor, se obžalovanými nestanou, neboť jich se nařízené hlavní líčení již netýká.

Pokud jde o situaci, kdy je rozhodováno trestním příkazem ve společném řízení proti více spoluobviněným a vůči některým z nich se tento stane pravomocným, zatímco ohledně dalších se bude konat hlavní líčení, poukazuje Žďárský na zajímavý problém. Bývalí spoluobvinění a nyní již odsouzení se většinou předvolají jako svědci podle ust. § 97 a násl. TŘ. Žďárský se domnívá, že je značně problematické odpírat těmto osobám právo odmítnout vypovídat ve smyslu § 100 odst. 2 TŘ, ačkoli již byly pravomocně odsouzeny, neboť se následně nabízí užití mimořádného opravného prostředku v jejich neprospěch. Situace je komplikovaná jak v případě, kdy tyto osoby nevypovídají (mají-li pro obžalobu význam korunních svědků), tak i pokud vypovídají. Je totiž téměř pravidlem, že se tito svědkové snaží dřívějšímu spoluobviněnému pomoci a vypovídají zcela účelově v jeho prospěch, a to i přes poučení o jejich povinnosti ve smyslu § 101 odst. 1 TŘ i o možných trestněprávních důsledcích křivé svědecké výpovědi. Je tedy otázkou, zda by měl být podán mimořádný opravný prostředek jen na podkladě svědeckých výpovědí pravomocně odsouzených trestním příkazem.²⁷⁸

K tomuto je ještě zapotřebí dodat, že pokud by došlo ke značným rozporům mezi výpovědí osoby jako spoluobviněného v přípravném řízení a tytéž osoby jako svědka v hlavním líčení, může samosoudce za podmínek § 211 odst. 3 TŘ *per analogiam* přečíst výpověď z přípravného řízení.²⁷⁹ Tímto způsobem by se měl tedy pokusit zjistit důvody odchylné výpovědi.

Největší prostor pro zneužití tohoto právního stavu se nabízí především v případě společného řízení v jeho objektivní formě, kdy mezi dříve spoluobviněnými bude dán vztah hlavního pachatelství a účastenství (§ 24 TZ). Pakliže by po provedeném hlavním líčení zproštěn obžaloby hlavní pachatel, již předtím pravomocně odsouzení účastníci na jeho trestném činu budou mít vysokou pravděpodobnost uspět se svým návrhem na obnovu řízení.

---

²⁷⁸ Žďárský, Z. Důsledky odporu proti trestnímu příkazu z pohledu principu revizního, zákazu reformace in peius a beneficia cohaesionis. Právní praxe. 1994, č. 10, s. 597.

²⁷⁹ Viz R 45/1978 (Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 17. října 1978, č. j. Tpjf 68/77).

3.10.3. *Reformatio in peius*

V hlavním líčení konaném po podání odporu se neuplatní zásada zákazu *reformatio in peius*, tedy zákazu změny rozhodnutí k horšímu. To je vyjádřeno v ust. § 314g odst. 2, věta za středníkem, TR, podle něhož *při projednání věci v hlavním líčení není samosoudce vázán právní kvalifikací ani druhem a výměrou trestu obsaženými v trestním příkazu*.

Důvodů pro vypuštění této zásady je více. Kdyby se uplatnila zásada zákazu reformace *in peius* po podaném odporu, bylo by tu nebezpečí, že obvinění budou spekulativně podávat odpor, aniž by existoval nějaký racionální důvod, na základě kterého by samosoudce mohl své původní rozhodnutí změnit. Podáním odporu by nic neriskovali a otázkou tedy je, zda by poté měl institut trestního příkazu význam. Jinými slovy, zda by stále mohl efektivně sloužit ke zrychlení řízení a jeho vyšší hospodárnosti.²⁸⁰ Dalším důvodem je bezesporu i to, že odpor se nepodává ve prospěch či v neprospěch obviněného, je-li tak zásada zákazu *reformatio in peius* standardně spjata se situací, kdy byl opravný prostředek podán pouze ve prospěch obviněného, v případě konání hlavního líčení po podaném odporu nejsou pro její uplatnění splněny předpoklady. Jelikož právní úprava stanovuje okamžik zrušení trestního příkazu k okamžiku podání odporu, nelze ani uvažovat jinak. Obviněný by totiž svým promptním odporem mohl vyloučit podání odporu státním zástupcem ve svůj neprospěch. Pakliže by podal obviněný odpor dříve než on, nebylo by zde žádné rozhodnutí, které by mohl státní zástupce odporovat, neboť trestní příkaz by již byl zrušen. Hlavní důvod je však dle mého názoru nutno stále spatřovat v tom, že obviněný odporem nevyjádřil z hlediska podstaty trestního příkazu a institutu odporu nic jiného, než že uplatňuje své právo, aby proti němu bylo vedeno řádné a standardní trestní řízení.

Skutečnost, že je umožněno změnit rozhodnutí k horšímu i v případě podaného odporu pouze obviněným, však sebou nese i problém spočívající v možném přístupu samosoudce k rozhodování trestním příkazem. Jak uvádí Vidmar, soudci si jsou v rámci své rozhodovací

---

²⁸⁰ Viz Zeman, J. Některé aspekty úpravy trestního příkazu. Trestní právo. 1999, č. 12, roč. 4, s. 14.

činnosti vědomi toho, že v případě vychýlení se z mezí stanovených zákonem či judikaturou, některá ze stran řízení tohoto využije, podá opravný prostředek, a následně odvolací soud původní rozhodnutí změní či zruší.²⁸¹ A v opačném smyslu pak lze konstatovat, že v případě rozhodnutí trestním příkazem tento psychologický činitel mizí. Samosoudce v těchto případech může spoléhat na to, že jediným možným přezkumným orgánem v těchto případech je on sám. Podá-li osoba oprávněná ve lhůtě proti trestnímu příkazu odpor, samosoudce nařídí ve věci hlavní líčení, které povede opět on. Toto hlavní líčení může být zakončeno rozhodnutím obsahově diametrálně odlišným od původně vydaného trestního příkazu, a to jak z důvodu nově vyvstalých skutečností během hlavního líčení, jež ze spisového materiálu v době vydání trestního příkazu nevyplývaly, tak i ovšem z důvodu, že samosoudce původně určitou skutkovou či právní okolnost ze spisu vyplývající přehlédl. V druhém případě lze sice na straně jedné hovořit o pochybení takového soudce, na straně druhé je však třeba připomenout, že těmto pochybením má předcházet náležité uplatnění zejména zásad ústnosti a bezprostřednosti, jež jsou ovšem v příkazním řízení upozaděny. Soudci jeho pozici taktéž značně usnadňuje současná zákonná úprava, když nevyžaduje, aby trestní příkaz obsahoval odůvodnění. Jelikož není možné meritorní rozhodnutí vydané po nařízení hlavního líčení konfrontovat s odůvodněním původně vydaného trestního příkazu, nelze ani dovést důvody případné změny postoje samosoudce k dané trestní věci. Tím dochází k nemožnosti kontroly soudnictví ve fázi příkazního řízení, a to nejen ze strany veřejnosti, nýbrž i ze strany účastníků řízení a potažmo i ze strany vyšších soudů v případě následného uplatnění opravných prostředků. Uplatnění zásady zákazu *reformatio in peius* by tak vedlo k posílení odpovědnosti samosoudců za naplnění podmínek pro vydání trestního příkazu.

Dnešní právní stav však do jisté míry libovůli soudců omezuje tím, že v případě změny k horšímu je nutné toto odchýlení oproti zrušenému trestnímu příkazu odůvodnit. Jestliže má tak soud za to, že v hlavním líčení vyšly najevo takové okolnosti (§ 42 TZ), jež oproti zjištěním učiněným v přípravném řízení odůvodňují uložení přísnějšího trestu, než jaký byl uložen zrušeným trestním příkazem, musí tyto okolnosti v odůvodnění svého rozsudku

---

²⁸¹ Vidmar, N. The Psychology of Trial Judging. *Current Directions in Psychological Science*. February 2011, vol. 20 no. 1, s. 3. Dostupné online na: <http://cdp.sagepub.com/content/20/1/58> (17. 11. 2014).

výslovně zmínit.²⁸² Není ovšem možné, aby soud v hlavním líčení přisuzoval okolnostem, které mu musely být již v době vydání trestního příkazu známy, rozdílnou váhu, a to v neprospěch obviněného.²⁸³

K odsouzení za přísnější trestný čin může v hlavním líčení dojít pouze za podmínek ust. § 190 odst. 2, resp. § 225 odst. 2 TŘ, tedy pouze po předchozím upozornění na možnou přísnější právní kvalifikaci tak, aby se tomu mohla obhajoba přizpůsobit.

3.11. Postavení poškozeného

Diskutovanou otázkou v souvislosti s trestním příkazem je pozice poškozeného, jeho možnost efektivně uplatňovat svůj soukromoprávní nárok a brojit proti trestnímu příkazu.

Poškozeným rozumíme osobu, které bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková škoda nebo nemajetková újma, nebo osobu, na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil (§ 43 odst. 1 TŘ). Vyjma jiného je podle ust. § 43 odst. 2 TŘ poškozený také oprávněn navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost nahradit v penězích škodu nebo nemajetkovou újmu, jež byla poškozenému trestným činem způsobena, nebo vydat bezdůvodné obohacení, které obžalovaný na jeho úkor trestným činem získal (dále jen „nárok na náhradu škody“). Z návrhu musí být patrné, z jakých důvodů a v jaké výši se nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy uplatňuje nebo z jakých důvodů a v jakém rozsahu se uplatňuje nárok na vydání bezdůvodného obohacení. Důvod a výši škody, nemajetkové újmy nebo bezdůvodného obohacení je poškozený povinen doložit. O těchto právech a povinnostech musí být poškozený poučen. Pokud by pro rozhodnutí o nároku poškozeného nebyl dostatečný podklad a nebrání-li tomu důležité důvody, zejména potřeba vyhlášení rozsudku nebo vydání trestního příkazu bez zbytečných průtahů, soud poškozenému sdělí, jakým způsobem může podklady doplnit, a poskytne mu k tomu přiměřenou lhůtu, kterou mu zároveň určí. Soud o uplatněném nároku rozhodne buď tím, že nárok na náhradu škody přizná, nebo jej přizná zčásti a ve zbytku poškozeného odkáže na

---

²⁸² Viz usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 8 Tdo 433/2014 ze dne 9. 4. 2014.

²⁸³ Viz náleží Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 213/2000 ze dne 20. 2. 2002.

řízení ve věcech občanskoprávních, nebo poškozeného zcela odkáže se svým nárokem na řízení ve věcech občanskoprávních²⁸⁴.

Podle současné právní úpravy lze nárok na náhradu škody přiznat i trestním příkazem. V minulosti tomu ovšem bylo jinak. Podle právní úpravy účinné do 30. 6. 1990 nebylo možné trestním příkazem o přiznání takového nároku rozhodnout. Pokud byl tento nárok poškozeným uplatněn, obsahoval trestní příkaz výrok, kterým se poškozený odkazoval na řízení ve věcech občanskoprávních, popř. před jiným příslušným orgánem.²⁸⁵

V případě standardního trestního řízení je třeba návrh učinit nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování (§ 206 odst. 2 TR), ovšem pokud je rozhodováno trestním příkazem, musí poškozený svůj nárok řádně uplatnit nejpozději do okamžiku vydání trestního příkazu. Je-li nárok uplatněn řádně a včas, rozhoduje se o něm v tzv. adhezním řízení. Problémem však je, že poškozený nemůže vědět, kdy a zda vůbec bude trestní příkaz ve věci vydán, čímž se dostává do časové tísně. Mnohdy poškozený není ani dostatečně informován o možnosti vyřízení věci trestním příkazem, je přesvědčen, že o jeho nároku bude rozhodnuto až v hlavním líčení a počítá s tím, že o jeho termínu a tedy o nejzazším okamžiku uplatnění svého nároku bude vyrozuměn.

Durdík v této souvislosti doporučuje zkvalitnit informační a poučovací povinnosti orgánů činných v trestním řízení směrem k poškozenému. Již nyní by během např. podání vysvětlení nebo výslechu mohl policejní orgán upozornit poškozeného v rámci své poučovací povinnosti podle § 46 TR na možnost rozhodnutí ve věci formou trestního příkazu (s ohledem na právní kvalifikaci skutku) a z toho vyplývající nutnosti uplatnit hmotněprávní nárok co možná nejdříve. Obdobně by mohl upozornit poškozeného i státní zástupce, a to v rámci písemného vyrozumění, že ve věci byla podána obžaloba, popř. návrh na potrestání (§ 176 odst. 1 TR, § 179c odst. 4 TR). Tyto možnosti jsou přitom také v souladu se stávající úpravou

---

²⁸⁴ Pokud by byl poškozený odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních, promlčecí lhůta pro uplatnění civilněprávního nároku před ním počíná běžet u poškozeného doručením trestního příkazu (popř. jeho právní mocí, je-li to později), a to i přesto, že se trestní příkaz stal již dříve pravomocným. Viz usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 25 Cdo 1442/2008 ze dne 31. 3. 2010.

²⁸⁵ Viz Jelínek, J. Poškozený v českém trestním řízení. Praha: Karolinum, 1998, s. 70.

ve smyslu § 46 TŘ.²⁸⁶ Jinou možností by byla povinnost samosoudce informovat předem poškozeného, že ve věci hodlá vydat trestní příkaz, aby mohl poškozený svůj nárok včas uplatnit či již uplatněný nárok upřesnit.²⁸⁷ Tento postup by navíc mnohdy ani nikterak nepozdržel trestní řízení, neboť minimálně několikadenní prodleva se očekává i v případě, kdy si samosoudce žádá zprávu probačního úředníka o možnostech uložení trestu domácího vězení nebo obecně prospěšných prací.

Pokud by byl v klasickém řízení vznesen návrh opožděně, tedy až po zahájení dokazování v hlavním líčení, rozhodl by soud usnesením, že poškozený nemůže v trestním řízení uplatňovat nárok na náhradu škody (§ 44 odst. 3 a § 206 odst. 4 TŘ *per analogiam*). Avšak v případě vydání trestního příkazu dochází ke specifické situaci. Pakliže by byl návrh podán po vydání trestního příkazu, může být tento návrh na jednu stranu podán opožděně za podmínky, že by byl trestní příkaz oprávněnými osobami akceptován, na stranu druhou v případě, že by byl proti trestnímu příkazu podán odpor, uplatní se vůči poškozenému obecná úprava a tedy možnost vznést svůj návrh až do okamžiku zahájení dokazování v hlavním líčení. V tomto druhém případě by tak byl návrh podán včas. Domnívám se, že samosoudce by měl vyčkat, zda bude odpor podán, nebo nikoli. Pokud by odpor byl podán řádně a včas, vložil by samosoudce návrh do spisu, který by následně na počátku hlavního líčení (pokud by se poškozený nedostavil) přečetl podle ust. § 206 odst. 2 TŘ. Pakliže by byl ale trestní příkaz akceptován, vyrozuměl by neformálně poškozeného, že jeho nárok na náhradu škody byl uplatněn opožděně.

Za situace, kdy by nárok na náhradu škody nebyl uplatněn řádně a včas, má však v určitých případech samosoudce stále možnost efektivně napomoci poškozenému k odškodnění. Ukládá-li samosoudce trestním příkazem trest odnětí svobody s podmíněným odkladem (§ 82 odst. 2 TZ), trest domácího vězení (§ 60 odst. 5 TZ), obecně prospěšných prací (§ 63 odst. 2) nebo trest zákazu pobytu (§ 75 odst. 3 TZ), může navíc obviněnému uložit i přiměřené povinnosti ve smyslu uhradit poškozenému dlužnou částku, veřejně se mu omluvit či mu poskytnout přiměřené zadostiučinění podle ust. § 48 odst. 4 písm. i), j), k) TZ.

---

²⁸⁶ Durdík, T. Využití institutů posilujících ochranu poškozených při jednání u soudu. Jelínek, J., Gřivna, T. a kol. Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu. Praha: Leges, 2012, s. 57.

²⁸⁷ Viz Jelínek, J. Trestní příkaz včera, dnes a zítra. Kriminallistika. 2015, č. 2, s. 93.

Velkým tématem souvisejícím s rozhodováním o nároku na náhradu škody formou trestního příkazu je současná absence práva poškozeného proti trestnímu příkazu podat odpor. Podle komentáře není poškozený k podání odporu oprávněn, neboť pokud by podal odpor pouze on, nabyly by oddělitelné výroky o vině a trestu právní moci a další trestní řízení by bylo konáno pouze o výroku o náhradě škody, což nekoresponduje s účelem trestního řízení.²⁸⁸ Strnadová dodává, že by nebylo správné poskytnout poškozenému právo podat odpor, i pokud by bylo možné tak činit omezeně vůči výroku o náhradě škody. Argumentuje tím, že přiznání náhrady je druhotným účelem trestního řízení, k podpoře svého stanoviska uvádí ust. § 229 odst. 1 TŘ, které stanoví, že *není-li podle výsledků dokazování pro vyslovení povinnosti k náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo k vydání bezdůvodného obohacení podklad nebo bylo-li by pro rozhodnutí o povinnosti k náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo k vydání bezdůvodného obohacení třeba provádět další dokazování, jež by podstatně protáhlo trestní řízení, soud odkáže poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem*. Dále se opírá i o ust. § 265 TŘ, které říká, že *zruší-li odvolací soud napadený rozsudek toliko ve výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo o vydání bezdůvodného obohacení a nerozhodne-li sám ve věci, odkáže poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem*.²⁸⁹

Je sice pravdou, že se Ústavní soud v několika svých rozhodnutích vyjádřil k právní úpravě adhezního řízení jakožto k dobrodiní zákonodárce (*beneficium legis*), přičemž s ohledem na účel trestního řízení práva poškozeného nepožívají v zásadě ústavněprávní ochrany.²⁹⁰ S argumentací Strnadové ovšem musím nesouhlasit. Právní úprava vylučující poškozeného z okruhu oprávněných osob k podání odporu ovšem naprosto neodpovídá tendencím zákonodárce rozšiřovat práva poškozených v trestním řízení. Poškozený má právo podat stížnost proti usnesení o zastavení trestního stíhání, o odložení či postoupení věci právě proto, aby hájil svá práva. Stejně tak má možnost podat odvolání proti rozsudku co do výroku

---

²⁸⁸ Šámal, P. a kol. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3591.

²⁸⁹ Strnadová, L. Odpor jako specifický opravný prostředek trestního práva. Právní rádce. 2002, č. 8, s. 18.

²⁹⁰ Viz např. usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1837/12 ze dne 26. 9. 2013, usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 642/04 ze dne 8. 3. 2006.

o náhradě škody. V tomto ohledu se tak právní úprava trestního příkazu zcela vymyká.²⁹¹ A lze souhlasit s názorem některých autorů, že tím dochází k diskriminaci poškozených tam, kde není rozhodnuto rozsudkem, nýbrž trestním příkazem.²⁹² Jde-li o ustanovení § 229 odst. 1 TŘ, o které se Strnadová mj. opírá, to se uplatní i v případě rozhodování formou rozsudku a také v jeho případě má poškozený napadnout výrok o náhradě škody, nevím tedy, čím by mělo toto ustanovení diskvalifikovat poškozeného z odporování výroku o náhradě škody navrženým trestním příkazem. V citovaném ustanovení § 265 TŘ je zase nutné zdůraznit, že odvolací soud odkazuje poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních subsidiárně až tehdy, nerozhodne-li sám ve věci. Rozhodně tedy nelze považovat toto ustanovení za projev toho, že v případě odvolání končí poškozený vždy odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních.

V současnosti tak poškozený nemá právo na odpor, otázkou tedy je, jak jinak může brojit proti trestnímu příkazu. Pomoc ze strany státního zástupce, tím, že by kvůli výroku o náhradě škody tento podal odpor, poškozený očekávat nemůže, neboť je stranou zcela samotnou, se svými vlastními právy, ostatně i adhezní řízení představuje výjimku z principu oficiality a z tohoto pohledu je postup uplatnění nároku věc poškozeného. Nabízí se stížnost pro porušení zákona, její podání je však v rukou ministra spravedlnosti a navíc může vést maximálně k akademickému výroku, pokud by byl zákon porušen ve prospěch obviněného, a tak jediná, k tomuto účelu ovšem zcela neadekvátní možnost, je podat ústavní stížnost.²⁹³

Kromě neodůvodněného odkázání poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních může být trestní příkaz zatížen i tou vadou, že v něm zcela absentuje výrok o náhradě škody, přestože poškozený svůj nárok řádně a včas uplatnil. V takovém případě mám za to, že se jedná o případ odepření spravedlnosti (*denegatio iustitiae*), neboť poškozený svým návrhem vyvolal adhezní řízení, obrátil se na stát se svým právem a soud o něm odmítl rozhodnout. Na rozdíl od odkázání poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních, kde již tak bude mít poškozený přidané náklady vzniklé typicky např. právním zastoupením, však v tom případě navíc poškozený bude muset zaplatit soudní poplatek v souvislosti s oslovením

---

²⁹¹ Srov. Zůbek, J., Vrba, M. Poškozený a právo odporu. *Trestněprávní revue*. 2012, č. 9, s. 196.

²⁹² Viz Růžička, M., Púry, F., Zezulová, J. Poškozený a adhezní řízení v České republice. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 680.

²⁹³ Viz Zůbek, J., Vrba, M. Poškozený a právo odporu. *Trestněprávní revue*. 2012, č. 9, s. 196.

civilního soudu se svým nárokem. Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, totiž ve svém ust. § 11 odst. 2 písm. q) spojuje osvobození od soudního poplatku pouze se situací, kdy byl poškozený se svým nárokem odkázán v pravomocném rozhodnutí na řízení ve věcech občanskoprávních.

Pokud by zákonodárce nepřijal takovou právní úpravu, kterou by umožnil napadnout výrok o náhradě škody v trestním příkazu, bylo by alespoň záhodno rozšířit důvody o osvobození od soudního poplatku v civilních věcech o situaci, kdy občanskoprávní nárok uplatňuje poškozený, jemuž tento nárok vznikl trestným činem, jenž byl pravomocně rozhodnut trestním příkazem. Takto by od placení soudního poplatku byli osvobozeni jak ti poškození, kteří jej nestačili včas uplatnit v trestním řízení, tak i ti, kteří jej sice uplatnili, ale soud opominul do trestního příkazu zakomponovat i výrok o náhradě škody.

Osobně se však ztotožňuji se s názory, které považují za nutné dát poškozenému k dispozici prostředek, kterým by mohl výrok o náhradě škody v trestním příkazu napadnout.²⁹⁴

Současný stav může kromě jiného způsobit i sekundární viktimizaci poškozeného a vyvolat v něm pocit nespravedlnosti. Čírtková k tomu uvádí, že mnoho okolností v průběhu vyšetřování a soudního projednávání věci může oběť trápit a vyvolávat v ní tento pocit, např. nedostatek informací, opožděné či odkládané soudní jednání, vyšetřování pachatele na svobodě, shovívavé tresty nebo podmíněné odsouzení, ale především je to nedostatečná ochrana procesní role poškozeného v přípravném řízení i před soudem a dále ochrana společenských práv oběti. Pocit nespravedlnosti pramení také z faktu, že zájem na oběť se omezuje pouze na získání informací důležitých pro objasnění případu.²⁹⁵ Pokud je tedy trestním příkazem rozhodováno tolik trestních věcí, ve kterých nemůže poškozený brojit proti výroku o náhradě škody, jeví se politika státu spočívající i v rozšiřování práv poškozených a obětí trestných činů býti značně iluzorní.

V minulosti již byla zvažována možnost dát poškozenému k dispozici právo na podání odporu, při zvážení všech argumentů pro a proti však převážily argumenty proti. Ty

---

²⁹⁴ Např. Jelínek, J. Poškozený v českém trestním řízení. Praha: Karolinum, 1998, s. 71 nebo Zůbek, J., Vrba, M. Poškozený a právo odporu. Trestněprávní revue. 2012, č. 9, s. 198.

²⁹⁵ Čírtková, L. Forenzní psychologie. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 103.

vyplývaly ze zvláštní povahy trestního příkazu a odporu, jímž nejsou napadány jednotlivé výroky, nýbrž trestní příkaz jako celek, pokud by tak poškozený měl možnost podat proti trestnímu příkazu odpor, bylo by nařízeno hlavní líčení, ve kterém by se znovu rozhodovalo i o vině a trestu obviněného, došlo by tak ke značnému posílení pozice poškozeného oproti standardnímu trestnímu řízení.²⁹⁶ Domnívám se však, že při určité změně koncepce trestního příkazu by bylo možné poskytnout poškozenému právo napadnout svým podáním výrok o náhradě škody. Nejednalo by se ovšem o institut odporu, ten je dle mého názoru spojen s uplatněním práva na řádný trestní proces a v tomto smyslu by měli být pouze obviněný a státní zástupce těmi, kdo mohou odporem napadnout výroky o vině a trestu. V případě napadení výroku o náhradě škody by však již na rozdíl od odporu šlo o opravný prostředek, soud by byl následně konfrontován s tímto výrokem a musel by jej znovu hodnotit.

Již nyní lze spatřovat určitou samostatnost postavení jednotlivých výroků zahrnutých do trestního příkazu. Je tomu tak v případě, že je trestním příkazem rozhodnuto o více obviněných, kdy každý z nich může podat odpor pouze co do výroků, které se ho týkají. Ve fázi mimořádných opravných prostředků soudy izolují jednotlivé výroky trestního příkazu ještě ve větší míře, a to i v případě výroku o náhradě škody. Nejvyšší soud tak dovodil, že výrok o náhradě škody je oddělitelným výrokem a pokud se nezákonnost trestního příkazu týká pouze tohoto, není potřeba trestní příkaz rušit celý.²⁹⁷ Již rozebíraný návrh novely trestního řádu navíc počítá s tím, že odpor omezený na výrok o zabrání věci bude moci podat zúčastněná osoba. Pokud se tedy zákonodárce rozhodl v tomto případě izolovat jeden výrok od ostatních, měl by tak, myslím, učinit i v případě výroku o náhradu škody.

Jelikož se institut odporu nejeví příhodným prostředkem pro napadení výroku o náhradě škody, přikláním se k návrhu Zůbka a Vrby, kteří *de lege ferenda* navrhují, aby měl poškozený možnost podat si odvolání, co do výroku o náhradě škody. V odvolacím řízení by se uplatnil omezený revizní princip a soud by postupoval jako v případě standardního odvolání (v případě chybějícího či neúplného výroku o náhradě škody). Výjimku by však představovaly situace, kdy byl poškozený nesprávně odkázán na řízení ve věcech

---

²⁹⁶ Viz Jelínek, J. Trestní příkaz včera, dnes a zítra. Kriminální věda. 2015, č. 2, s. 95.

²⁹⁷ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 7 Tz 168/2000 ze dne 23. 11. 2000, rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 38/2003 ze dne 6. 5. 2003 nebo R 49/2003 (Rozsudek NS ČR ze dne 5. 12. 2002, sp. zn. 4 Tz 76/2002).

občanskoprávních. Odvolací soud by v takovém případě, byl-li návrh řádně uplatněn a doložen, mohl využít apelačního principu a sám ve věci co do výroku o náhradě škody rozhodnout. V opačném případě odvolání zamítnout. Pokud by byl podán odpor některou z oprávněných stran, tak by se samozřejmě konalo standardně hlavní líčení.²⁹⁸ Právo podat toto odvolání by přitom mělo náležet i obviněnému a státnímu zástupci, kteří by jej mohli využít tehdy, když by s výroky o vině a trestu souhlasili. Obviněný by tak již nemusel riskovat zhoršení svého postavení, pokud jde o vyslovenou vinu a uložený trest, nesouhlasil-li by pouze s výrokem o náhradě škody.

Zrychlení řízení spojené s rozhodováním trestním příkazem nesvědčí poškozenému nejen z hlediska kratšího času pro uplatnění nároku na náhradu škody. V souvislosti s přijetím zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, bylo umožněno poškozenému, který je zároveň i obětí ve smyslu uvedeného zákona, aby v kterémkoliv stadiu trestního řízení učinil prohlášení o tom, jaký dopad měl spáchaný trestný čin na jeho dosavadní život. Prohlášení lze učinit i písemně. Písemné prohlášení se v řízení před soudem provede jako listinný důkaz (§ 43 odst. 4 TŘ). Na uvedené ust. § 43 odst. 4 TŘ pak navazuje u ust. § 212a TŘ upravující možnost poškozeného, který je zároveň obětí, přednést prohlášení v rámci hlavního líčení, a to i v případě, že prohlášení učinil písemně. Pakliže je tedy rozhodováno trestním příkazem, nejenže má poškozený v postavení oběti méně času na uplatnění tohoto svého práva, nýbrž je mu znemožněno učinit takovéto prohlášení i ústně během hlavního líčení. Tento stav pak může v poškozeném vyvolat či posílit pocit nespravedlnosti a vést k jeho sekundární viktimizaci.

3.12. Právní moc a vykonatelnost

Právní moc i vykonatelnost jsou vlastnostmi právního rozhodnutí, v daném případě tedy trestního příkazu.

---

²⁹⁸ Viz Zůbek, J., Vrba, M. Poškozený a právo odporu. *Trestněprávní revue*. 2012, č. 9, s. 198.

V souvislosti s trestním příkazem hovoříme o pravomocném rozhodnutí tehdy, není-li proti němu již možné podat účinně odpor. Právní moc propůjčuje trestnímu příkazu stabilitu, čímž přispívá i k udržení stability společenských vztahů, k jejichž ochraně je trestní příkaz vydán. Právní moc taktéž přispívá k zajištění právní jistoty, která je nezbytným předpokladem právního pořádku ve společnosti.²⁹⁹

Právní moc sebou přináší účinky, na základě kterých dělíme právní moc na materiální a formální.

Formální právní mocí rozumíme nezměnitelnost rozhodnutí, tj. že v rámci procesu, ve kterém byl trestní příkaz vydán, nelze o věci, jež byla předmětem procesu, již dále jednat. Nezměnitelnost rozhodnutí je výrazem definitivního skončení daného procesu.³⁰⁰ Trestní příkaz tak nabývá formální právní moci marným uplynutím osmidenní lhůty pro podání odporu osobou oprávněnou event. ještě dříve, pakliže se všechny osoby oprávněné výslovně vzdaly svého práva k podání odporu. Nezměnitelnost je ovšem chápána pouze relativně. Existují instituty, které právní moc v tomto smyslu mohou nabourat. V případě trestního příkazu se jedná o mimořádné opravné prostředky (stížnost pro porušení zákona podle § 266 a násl. TŘ a obnova řízení podle § 277 a násl. TŘ), úspěšnou ústavní stížnost, kdy Ústavní soud svým nálezem zruší vydaný trestní příkaz, dále o institut navrácení lhůty (§ 61 odst. 2 TŘ) a o případy uložení souhrnného či společného trestu (§ 43 odst. 2 a § 45 TZ), kdy byl obviněný již dříve pravomocně odsouzen pro některý ze sbíhajících se skutků, resp. pro některý z dílčích útoků pokračování v trestném činu trestním příkazem.

Materiální právní mocí trestního příkazu rozumíme závaznost trestního příkazu, tj. skutečnosti zjištěné výrokem jsou zjištěny definitivně a trestní obžaloba je konzumována. V této souvislosti se hovoří o zásadě *ne bis in idem*. Jedná se ve své podstatě o výjimku z pravidla, že akceptací trestního příkazu se obviněný vzdává svých procesních práv. Nepodáním odporu totiž vznikají účinky ve smyslu čl. 4 protokolu č. 7 k Úmluvě, tedy *právo obviněného nebyt stíhán nebo potrestán v trestním řízení podléhajícím pravomoci téhož státu za trestný čin, za který již byl osvobozen nebo odsouzen konečným rozsudkem podle zákona*

---

²⁹⁹ Viz Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2013, s. 472 - 473.

³⁰⁰ Viz Jelínek, J., Říha, J., Sovák, Z. Rozhodnutí ve věcech trestních. 3. aktualizované a podstatně přepracované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 148.

a trestního řádu tohoto státu.³⁰¹ V české právní úpravě je zásada *ne bis in idem* zakotvena v ust. § 11 odst. 1 písm. f) TŘ, které stanoví, že *proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozsudkem soudu nebo bylo rozhodnutím soudu nebo jiného oprávněného orgánu pravomocně zastaveno, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno*. Za nedostatek lze přitom považovat, že ustanovení hovoří pouze o rozsudku, trestní příkaz má sice povahu odsuzujícího rozsudku, ale rozsudkem není. Zákonodárce by tedy měl dané ustanovení ještě výslovně doplnit o trestní příkaz.

Z ustanovení § 314g odst. 2 TŘ je zřejmé, že zákon spojuje právní moc s nepodáním odporu ve lhůtě oprávněnou osobou. Z tohoto vyplývá, že právní moc materiální je podmíněna již existující právní mocí formální.³⁰²

V případě právní moci rozhodnutí rozlišuje teorie právní moc relativní a absolutní a právní moc úplnou a částečnou.

Absolutní právní mocí rozumíme případ, kdy se výrok trestního příkazu stal pravomocným proti všem osobám, které jsou oprávněny podat odpor, a nelze tedy již očekávat žádné změny. Relativní právní mocí by pak byla myšlena situace, kdy rozhodnutí nabylo právní moci jen vůči některé nebo některým z osob oprávněných podat odpor. Trestní příkaz podle doslovné dikce zákona nemůže vykazovat relativní právní moc. Trestní příkaz lze napadnout pouze jako celek, tedy všechny výroky současně a všechny výroky trestního příkazu se *ex lege* ruší. Problémem však je, že je trestním příkazem mnohdy nesprávně rozhodováno ohledně vícero spoluobviněných. Jak jsem již uvedl, soudní praxe dovodila, že obviněný podává odpor pouze ohledně těch výroků, které se jej týkají. Výroky ohledně dalších obviněných tak mohou nabýt nezávisle právní moci a lze tedy hovořit o relativní právní moci.

Úplná právní moc označuje situaci, kdy rozhodnutí již není možné napadnout v žádné jeho části, takže se stalo pravomocné v celém svém obsahu. O částečnou plnou moc jde tehdy, pokud tu je i po podání odporu nějaký výrok rozhodnutí, který nelze v následném řízení

---

³⁰¹ Viz rozsudek ESLP ve věci Ruotsalainen proti Finsku ze dne 16. 6. 2009.

³⁰² Prušák, J. Československé řízení trestní. Praha: Všehrad, 1921, s. 174 nebo Šámal, P. Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení. Praha: C. H. Beck, 1999, s. 72.

přezkoumat.³⁰³ Částečná právní moc je opět myslitelná pouze v případě, že je trestním příkazem rozhodováno o několika spoluobviněných.

Právní moci nikdy nemohou nabýt chyby psací a početní, v tomto směru je trestní příkaz vždy opravitelný.³⁰⁴ Podle ust. § 131 odst. 1 TR může předseda senátu *zvláštním usnesením kdykoli opravit písařské chyby a jiné zřejmé nesprávnosti, k nimž došlo ve vyhotovení rozsudku a jeho opisech tak, aby vyhotovení bylo v naprosté shodě s obsahem rozsudku, jak byl vyhlášen. Opravu může nařídít i soud vyššího stupně.* Pokud jde o trestní příkaz, tento se nevyhlašuje, to však neznamená, že by se dané ustanovení na něj nevztahovalo analogicky. Ústavní soud konstatoval, že i v případě trestního příkazu lze *per analogiam* přiměřeně postupovat podle ustanovení § 131 odst. 1 TR. Je sice zřejmé, že u trestního příkazu nedochází k jeho vyhlášení tak, jako v případě rozsudku, nicméně i u trestního příkazu musí existovat možnost dodatečně opravit písařské chyby a zřejmé nesprávnosti, k nimž došlo v jeho vyhotovení a v jeho opisech.³⁰⁵ Obdobně i ve svém novějším rozhodnutí judikoval, že užití § 131 odst. 1 TR *per analogiam* k opravám i nevyhlašovaných rozhodnutí je obecně přípustné a nemůže být považováno za vyloučené pravidlem zákazu analogie v případech, kdy dochází k zásahu do ústavně zaručených práv a svobod, neboť opravná usnesení jsou pouze doplňkem těch rozhodnutí, která opravují, bez samostatného významu.³⁰⁶

Opravným usnesením ovšem nelze zhojit trestní příkaz, který se netýká osoby, jíž byl doručen, ale zcela jiné prokazatelně odlišné osoby. V jednom z rozhodnutí Nejvyššího soudu byla řešena situace, kdy odsouzený byl v trestním příkazu identifikován tak, že se shodovalo pouze jméno, avšak s jiným datem narození, jiným povoláním a také jiným bydlištěm, a tedy zcela chybně. Příslušný soud následně vydal opravné usnesení, ve kterém již identifikační údaje uvedl správně, toto usnesení však bylo odvolacím soudem zrušeno s odkazem, že takto v rámci trestního příkazu postupovat nelze. V něm uvedená osoba není zjevně shodná s osobou dovolatele, a proto také zmíněný trestní příkaz nemůže mít ani ve vztahu k dovolateli účinky pravomocného rozhodnutí (ty má ve vztahu k tam označené a od

---

³⁰³ Srov. Jelínek, J., Říha, J., Sovák, Z. Rozhodnutí ve věcech trestních. 3. aktualizované a podstatně přepracované vydání. Praha: Leges, 2015, s. 158.

³⁰⁴ Prušák, J. Československé řízení trestní. Praha: Všehrad, 1921, s. 173.

³⁰⁵ Viz usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 6/99 ze dne 9. 2. 1999.

³⁰⁶ Viz nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 835/14 ze dne 12. 8. 2014.

dovolatele rozdílné osobě) a nemůže tedy založit překážku věci rozsouzené, která by bránila novému rozhodnutí v téže (skutkově stejné) věci týkající se již ovšem správně dovolatele, a to i s odkazem na ustanovení § 11 odst. 1 písm. f) TŘ, podle kterého nelze v trestním stíhání pokračovat proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozsudkem (trestním příkazem). O takový případ však zjevně nejde, protože uvedený (vydaný) trestní příkaz se nevztahoval k osobě dovolatele, ale k osobě (ať již existující či nikoli) jiné.³⁰⁷

Zajímavou otázkou je, zda může trestní příkaz nabýt právní moci tehdy, když je doručen pouze obviněnému a nikoli jeho obhájci, je-li dán důvod nutné obhajoby. Ustanovení § 314f odst. 2, poslední věta, TŘ stanoví, že *má-li obviněný obhájce, doručí se trestní příkaz též jemu*. Crha se v této souvislosti zabývá blíže situací, kdy je obviněný během vydání a následného doručování trestního příkazu v jiné věci ve vazbě, a zároveň nemá obhájce. A to i přesto, že soud měl postupovat podle § 36 odst. 1 písm. a) TŘ, konstatovat důvody nutné obhajoby a určit obviněnému ve smyslu § 38 odst. 1 TŘ lhůtu ke zvolení obhájce. Soud však vazbu obviněného nezjistil nebo ji sice zjistil, ovšem neuvědomil si, jaká práva z této okolnosti obviněnému vznikají. Crha poukazuje na nejednotnost judikatury Nejvyššího soudu, kdy ve věci sp. zn. 2 Tzn 177/96 soud konstatoval, že i přes chybějícího obhájce nabude trestní příkaz právní moci, postačí tedy doručení obviněnému. Jiný senát ovšem ve věci sp. zn. 2 Tzn 2/97 došel k závěru, že absentující doručení obhájci brání nabytí právní moci s tím, že teprve od pozdějšího doručení někomu z dvojice obviněný/obhájce může započnout běh osmidenní lhůty pro podání odporu. Nebyl-li obhájce zvolen nebo ustanoven, nemůže tak trestní příkaz právní moci nabýt.

Souhlasit lze jak s druhým názorem Nejvyššího soudu, tak taktéž s Crhovou doplňkovou argumentací. Ten rozvádí výše citované ust. § 314f odst. 2, poslední věta, TŘ. Pokud se má trestní příkaz doručit i obhájci, pakliže jej obviněný má, je tím nutné rozumět nejen případy, kdy obviněný obhájce skutečně má, ale i případy, kdy jej mít musí. V opačném případě by byla práva obviněného neúměrně zkrácena a soudy by vlastně bez jakýchkoli procesních účinků mohly pro případy vydání trestního příkazu zákonnou povinnost nutné obhajoby zcela

---

³⁰⁷ Viz usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 3 Tdo 816/2013 ze dne 28. 8. 2013.

ignorovat. Dále, § 314g odst. 1 TŘ uvádí, že *jestliže se trestní příkaz doručuje jak obviněnému, tak i jeho obhájci, běží lhůta od toho doručení, které bylo provedeno později*. Z daného vyplývá stejný režim jako u rozsudků, aby nastala právní moc, je třeba, aby marně uplynula lhůta pro podání odporu, a ta musí být zaručena i obhájci, pakliže je dán případ nutné obhajoby.³⁰⁸

Prušák si pokládá otázku, zda se mohou vyskytnout rozhodnutí obsahově tak vadná, že nikdy nemohou nabýt právní moci. K tomu uvádí, že jde-li o rozsudky, každý nabývá formální právní moci, bez ohledu na jeho, byť i nejzávažnější vady. Ovšem každý rozsudek, pokud má nabýt právní moci, předpokládá řízení dle trestního řádu. Tam, kde řízení po vnější stránce trpí tak závažnými nedostatky, že nelze hovořit o trestním řízení dle trestního řádu, nemůže též dojít k rozhodnutí právně platnému a účinnému. Takové rozhodnutí však je zbytečné ve zvláštním řízení prohlašovat neplatným a neúčinným, neboť jeho neplatnost je evidentní, plynoucí z právních předpisů. Tím si lze také vysvětlit, že trestní řád nemá zvláštní ustanovení o zjišťování absolutní zmatečnosti. Jako příklady rozhodnutí, které nemůže nabýt právní moci, uvádí Prušák rozhodnutí duševně chorého soudce, který odsoudí k trestu odnětí svobody osmileté dítě nebo rozsudek nad osobou, která je vyňata z působnosti trestního řádu.³⁰⁹ Rozhodnutí je tedy třeba považovat za nicotná pouze u těch nejzávažnějších právních vad. Poněkud reálnějším případem, než který uvádí Prušák, by mohla být situace, kdy v trestním příkazu absentuje popis skutku, není možné, aby takový trestní příkaz nabyl právní moci, nelze uplatnit zásadu *ne bis in idem*, nelze se platně vzdát práva na ústní projednání věci skrze nepodání odporu, neboť obviněný není obeznámen s tím, o jakou věc se jedná, atd.

Vedle právní moci rozlišujeme ještě vykonatelnost. Jedná se o vlastnost, která s právní mocí úzce souvisí. Vykonatelnost určuje podmínky, které musí být splněny, aby bylo možno přistoupit k výkonu rozhodnutí. Znamená, že obsah rozhodnutí může být vynucen vůči tomu, komu ukládá nějaké povinnosti.³¹⁰ Trestní příkaz se stává vykonatelným ve stejném okamžiku, kdy nabývá právní moci.

---

³⁰⁸ Viz Crha, L. K právní moci trestního příkazu. Trestní právo. 1997, č. 10, s. 2 – 3.

³⁰⁹ Viz Prušák, J. Československé řízení trestní. Praha: Všehrd, 1921, s. 175 – 177.

³¹⁰ Viz Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2013, s. 477.

3.13. Mimořádné opravné prostředky

Přestože rozhodnutí nabylo právní moci, jednou z možností, jak jej stále zvrátit je napadnout jej mimořádným opravným prostředkem. Trestní řád rozlišuje tři formy mimořádných opravných prostředků – dovolání (§ 265a a násl. TŘ), stížnost pro porušení zákona (§ 266 a násl. TŘ) a obnovu řízení (§ 277 a násl. TŘ).

Již pravomocný trestní příkaz lze ovšem napadnout pouze stížností pro porušení zákona a žádostí o obnovu řízení. Dovoláním lze totiž podle § 265a odst. 1 TŘ napadnout pouze pravomocné rozhodnutí soudu ve věci samé, jestliže soud rozhodl ve druhém stupni a zákon to připouští. Taxativní výčet rozhodnutí ve věci samé pro účely dovolání pak nalezneme v odstavci druhém. Nejenže trestní příkaz nelze vydat ve druhém stupni (samosoudce rozhoduje pouze u okresních soudů), ale tento není uveden ani v předmětném výčtu rozhodnutí ve věcech samých. V dovolacím řízení jsou řešeny právní vady rozhodnutí, pokud by tedy pravomocný trestní příkaz ukládal nepřípustný trest, lze tento stav napravit (mluvíme-li o mimořádných opravných prostředcích) pouze stížností pro porušení zákona, jejíž podání je však v dispozici ministra spravedlnosti. Dovoláním nelze napadnout ani přípis, kterým se obviněnému oznamuje, že byl odpor proti trestnímu příkazu podán opožděně nebo neoprávněnou osobou. Nejedná se o rozhodnutí, nýbrž pouze o neformální vyrozumění. Specifikum odporu totiž spočívá v tom, že o něm soud nerozhoduje, jeho účinky nastávají *ex lege*.³¹¹

3.13.1. *Stížnost pro porušení zákona*

Stížnost pro porušení zákona může proti pravomocnému rozhodnutí soudu nebo státního zástupce podat u Nejvyššího soudu ministr spravedlnosti, pakliže byl takovýmto rozhodnutím porušen zákon nebo pokud bylo učiněno na podkladě vadného postupu řízení

---

³¹¹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 6 Tdo 789/2002 ze dne 16. 10. 2002.

(§ 266 odst. 1 TŘ). Podle ust. § 266 odst. 2 lze proti výroku o trestu *stížnost pro porušení zákona podat jen tehdy, jestliže trest je ve zřejmém nepoměru k povaze a závažnosti trestného činu nebo k poměrům pachatele nebo jestliže uložený druh trestu je v zřejmém rozporu s účelem trestu.*

Ke změně rozhodnutí však může dojít pouze tehdy, pokud byl zákon porušen v neprospěch obviněného. Podle § 268 odst. 2 TŘ, soud v opačném případě rozhodne tzv. akademickým výrokem, kterým konstatuje porušení zákona v jeho prospěch.

Stížnost pro porušení zákona nelze podat proti trestnímu příkazu, jenž byl ze zákona zrušen podáním odporu. Dojde-li k jeho podání, musí být stížnost pro porušení zákona podle § 268 odst. 1 písm. a) TŘ zamítnuta jako nepřijatelná.³¹² Takový trestní příkaz totiž nenabyl právní moci.

Pokud byl trestním příkazem uložen trest přesahující výměru, kterou připouští ustanovení § 314e odst. 2 písm. a) TŘ, ale v rámci sazby stanovené trestním zákonem za daný trestný čin, neznamená to samo o sobě, že jde o trest, jenž je ve zřejmém nepoměru k povaze a závažnosti trestného činu ve smyslu ustanovení § 266 odst. 2 TŘ. Proti takovému trestnímu příkazu lze však pro uvedenou vadu podat stížnost pro porušení zákona vždy, neboť trestní příkaz v takovém případě nemůže být vydán, a jde tedy o vadný postup řízení ve smyslu ustanovení § 266 odst. 1 TŘ.³¹³ Pokud by však byla překročena nejvyšší možná zákonná hranice daného druhu trestu, půjde již o stížnost pro porušení zákona podanou podle ust. § 266 odst. 2 TŘ.³¹⁴

Nejvyšší soud může při projednání stížnosti pro porušení zákona nejen zrušit samostatně výrok o náhradě škody, pokud je vadný, ale za jistých okolností i výrok o trestu. Částečné zrušení trestního příkazu v rámci rozhodnutí o stížnosti pro porušení zákona by tak ve výroku o trestu přicházelo do úvahy tehdy, kdy by po takovém výroku o zrušení části trestního příkazu nebylo ve věci nutné provádět další řízení. Taková situace by mohla nastat, např. pokud by byl zrušen jen nezákonný výrok o trestu vyhoštění uložený vedle trestu odnětí svobody, který by sám o sobě byl trestem dostatečným. Je-li trestní příkaz zatížen vadou,

---

³¹² Viz R 32/1997 (Usnesení NS ČR ze dne 10. 10. 1996 sp. zn. 2 Tzn 169/96).

³¹³ Srov. R 28/1998 (Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 10. 1996 sp. zn. 2 Tzn 161/96).

³¹⁴ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 94/2004 ze dne 10. 6. 2004.

v důsledku níž se jako institut s povahou odsuzujícího rozsudku (§ 314e odst. 5, věta první TŘ) stal nezákonným a je třeba jej proto podle § 269 odst. 2 TŘ zrušit, je nutno v případě, kdy nápravu lze sjednat jen pokračováním v řízení, jej zrušit celý, i když zjištěná vada dopadá pouze na správnost výroku o trestu.³¹⁵

Stížnost pro porušení zákona může být podána ve prospěch obviněného, neprospěch obviněného, ale i ve prospěch a zároveň neprospěch obviněného. Příkladem posledně uvedené možnosti je situace, kdy soud pravomocným trestním příkazem uloží trest, který převyšuje nejvyšší přípustnou výměru, kterou lze u takového druhu trestu trestním příkazem uložit. Soud však na druhou stranu měl obviněného potrestat přísněji a tudíž provést hlavní líčení.³¹⁶

Ministr spravedlnosti podává stížnost pro porušení zákona typicky na základě vnějšího podnětu, např. ze strany odsouzeného nebo poškozeného. Podnět pro podání stížnosti pro porušení zákona však opravným prostředkem není, z hlediska trestního práva procesního je možno jej považovat toliko za informaci subjektům oprávněným k podání stížnosti pro porušení zákona, která nezakládá zákonem stanovené právní důsledky.³¹⁷ Z tohoto hlediska nevyužití možnosti podat podnět k podání stížnosti pro porušení zákona nelze vnímat ani jako překážku pro podání ústavní stížnosti z důvodu nevyčerpání všech procesních prostředků, které zákon obviněnému či poškozenému k ochraně jejich práv poskytuje (viz § 75 odst. 1 zák. č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu).

Rozhodne-li Nejvyšší soud o tom, že byl zákon porušen v neprospěch obviněného, orgán, kterému je věc vrácena, je vázán vysloveným právním názorem Nejvyššího soudu (§ 270 odst. 4 TŘ) a současně nemůže opomenout, že novým rozhodnutím nesmí dojít ke zhoršení postavení obviněného a změně rozhodnutí v jeho neprospěch, když v tomto případě je nutno zohlednit zákaz *reformationis in peius*, vyplývající z ustanovení § 273 TŘ.

---

³¹⁵ Viz R 56/2000 (Rozsudek NS ČR ze dne 7. 3. 2000, sp. zn. 3 Tz 30/2000).

³¹⁶ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 211/2001 ze dne 18. 9. 2001.

³¹⁷ Viz usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 124/93 ze dne 14. 12. 1993.

3.13.2. *Obnova řízení*

Účelem obnovy řízení jako mimořádného opravného prostředku je odstranění nedostatků ve skutkových zjištěních, ke kterým došlo proto, že v původním řízení nebyly známy všechny rozhodné skutečnosti a důkazy, přičemž tyto chybějící skutečnosti a důkazy pro spravedlivé posouzení věci vyšly najevo až poté, co původní rozhodnutí nabylo právní moci.³¹⁸ Na rozdíl od stížnosti pro porušení zákona, které může být podáno pro tvrzené právní i skutkové vady, obnova řízení má za cíl nápravu pouze vad skutkových.

S ohledem na ust. § 278 odst. 1 TŘ se obnova řízení, které skončilo pravomocným trestním příkazem, povolí, vyjdou-li najevo skutečnosti nebo důkazy soudu dříve neznámé, které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve odůvodnit jiné rozhodnutí o vině nebo o přiznaném nároku poškozeného na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení, anebo vzhledem k nimž by původně uložený trest byl ve zřejmém nepoměru k povaze a závažnosti trestného činu nebo k poměrům pachatele nebo uložený druh trestu by byl ve zřejmém rozporu s účelem trestu.

Podle § 278 odst. 4 TŘ se obnova povolí též tehdy, bude-li pravomocným rozsudkem zjištěno, že policejní orgán, státní zástupce nebo soudce v původním řízení porušil svoje povinnosti jednáním zakládajícím trestný čin.

V neprospěch obviněného může návrh na povolení obnovy podat jen státní zástupce (§ 280 odst. 2 TŘ). Ve prospěch obviněného mohou návrh na povolení obnovy podat kromě obviněného též osoby, které by mohly podat v jeho prospěch odvolání. Jestliže by tak mohly učinit i proti vůli obviněného, mohou proti jeho vůli podat i návrh na povolení obnovy. Takový návrh mohou učinit i po smrti obviněného (§ 280 odst. 3 TŘ).

Překážkou pro povolení obnovy není, že nově najevo vyšlé skutečnosti či důkazy byly dříve známé některé z procesních stran (včetně navrhovatele) nebo jinému orgánu činnému v trestním řízení než tomu, který původně rozhodoval.³¹⁹ To může představovat problém,

---

³¹⁸ Viz Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 3. vyd. Praha: Leges, 2013, s. 740.

³¹⁹ Viz Šámal, P. a kol. Trestní řád: komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3382.

neboť obviněný by teoreticky mohl posečkat na právní moc trestního příkazu a následně zažádat o obnovu řízení a předložit důkazy, které již měl předtím k dispozici. Taková motivace může být spatřována v tom, že na rozdíl od podání odporu, kde se v následném řízení zásada zákazu reformace *in peius* neuplatní, se v řízení obnoveném ve prospěch obviněného tato zásada uplatňuje, byť podle ust. § 289 písm. b) pouze co do výroku o trestu. Samozřejmě by však obviněný takovýmto postupem velmi riskoval to, že soud obnovu nepovolí, přičemž podal-li by odpor, měl by jistotu projednání věci v hlavním líčení a možnosti předložení svých důkazů.

Důvodem pro povolení obnovy řízení však nemůže být okolnost, že nebyly splněny podmínky pro vydání trestního příkazu záležející ve spolehlivě prokázaném skutkovém stavu věci (§ 314e odst. 1 TR), pokud by vyplývala ze skutečností a důkazů známých již v době rozhodování soudu.³²⁰

---

³²⁰ Viz Šámal, P. Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení. Praha: C. H. Beck, 1999, s. 111.

4. Trestní příkaz ve Spolkové republice Německo

Německá úprava trestního příkazu (*Strafbefehl*) je obsažena v ustanoveních § 407 a násl. spolkového trestního řádu (*Strafprozeßordnung*, dále jen "StPO"). Trestní řád přitom výslovně uvádí, že tyto postupy tvoří celistvý zvláštní způsob řízení, tj. příkazní řízení (*Strafbefehlsverfahren*).

Trestní příkaz bez konání hlavního líčení může být vydán trestním soudcem v případě, že je vedeno trestní řízení pro přečin. Přečinem se podle ustanovení § 12 odst. 2 spolkového trestního zákona, (*Strafgesetzbuch*, dále též „StGB“) rozumí protiprávní čin, s dolní hranicí trestní sazby pod jeden rok nebo čin, jenž může být potrestán pokutou. Předpoklady pro vydání zde musí být splněny v době vydání trestního příkazu.

Návrhy státního zastupitelství na vydání trestního příkazu představují zhruba 46 - 60 % případů, které má trestní soudce v Německu rozhodnout. Ve zhruba 30 % případů je posléze proti trestnímu příkazu podán odpor.³²¹

4.1. Osoby, o kterých je možné trestním příkazem rozhodnout

Kromě fyzické osoby může být trestním příkazem potrestána i osoba právnická (§ 444 StPO a § 30 zákona o přestupcích - Gesetz über Ordnungswidrigkeiten, „OWiG“).

Trestní příkaz proti mladistvému (osoba, jež dovršila čtrnáctý rok věku, ale nepřekročila osmnáctý rok věku) nemůže být vydán. Hlediskem pro posouzení osoby jako mladistvého je přitom doba spáchání provinění (§ 79 odst. 1 a § 1 odst. 2 zákona o souzení mladistvých – Jugendgerichtsgesetz, „JGG“).

---

³²¹ Viz Kropp, C. Erweiterung des schriftlichen Einspruchsverfahrens bei Strafbefehlen. Zeitschrift für Rechtspolitik. 2007, s. 46.

V případě mladého dospělého (*Heranwachsende*), tedy osoby, která dovršila 18. rok věku, ale nepřekročila ještě 21. roku věku, je rozhodování trestním příkazem možné pouze za předpokladu, že takováto osoba bude souzena podle obecného práva trestního, nikoli podle zvláštních ustanovení o mladistvých (§ 109 odst. 2 první věta JGG). Posouzení, která větev trestního práva se aplikuje, se však podle dikce ust. § 105 JGG odvíjí od vyhodnocení osobnosti mladého dospělého a jeho vyspělosti v době spáchání činu. Závěr v tomto ohledu však činí soud typicky v hlavním líčení.³²² Mladému dospělému každopádně nelze uložit trest odnětí svobody, příslušné ustanovení trestního řádu se v těchto případech neuzije (§ 109 odst. 3 JGG).

4.2. Návrh státního zástupce

Trestní příkaz může být vydán pouze tehdy, pokud jeho vydání písemně navrhlo státní zastupitelství, jež nepovažuje vzhledem k výsledkům přípravného řízení konání hlavního líčení za účelné. Takovýto návrh plní funkci obžaloby v trestním řízení. Státní zastupitelství má možnost vzít podaný návrh zpět do doby, dokud soudce trestní příkaz nevydá.

Podmíněnost vydání trestního příkazu je přitom mnohdy terčem odborné kritiky, podle níž soudce mnohdy jen podepíše návrh trestního příkazu státního zastupitelství, aniž by se přesvědčil, zda lze ze spisového materiálu bezpečně dovést vinu obviněného.³²³

Německá právní úprava připouští v rámci přípravného řízení dohodovací proces mezi státním zastupitelstvím a obhajobou. V zájmu státního zastupitelství je snížit náklady vyšetřování a co nejrychleji věc vyřídit, ale stejně tak je i v zájmu obviněného svůj trestní případ rychle a bez zbytečné pozornosti uzavřít. Pokud bude obviněný se státním zástupcem spolupracovat a vůle obou bude směřovat k návrhu na vydání trestního příkazu, může mít obviněný na jeho finální obsah, a tedy i na obsah rozhodnutí ve věci samé, větší vliv, než

---

³²² Viz Gercke, B., Julius, P., Temming, D., Zöllner, M. Heidelberger Kommentar zum Strafprozeßordnung. 3. bearb. Auflage. Heidelberg: C. F. Müller Verlag, 2001, s. 1492.

³²³ Viz Kobor, S. Bargaining in the Criminal Justice Systems of the United States and Germany. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2008, s. 164

kdyby se věc řešila rozsudkem v hlavním líčení. Dohodovací proces v těchto případech tak neovlivňuje pouze, zda státní zástupce vydá návrh na vydání trestního příkazu, nýbrž má vliv i na samotný obsah návrhu.

Pokud by obhájce v dané věci uvítal vyřešení věci formou trestního příkazu, musí kontaktovat státní zastupitelství a pokusit se jej přesvědčit o vhodnosti navrhnout ve věci trestní příkaz. V Německu obhajoba nemá tímto postupem co ztratit, neboť po vydání trestního příkazu nemůže státní zastupitelství podat odpor, toto oprávnění má pouze obhajoba, takže pakliže by s konkrétní podobou trestního příkazu nebyla spokojena, je možné ji odporem odmítnout. Samozřejmě mohou nastat i procesní situace, kdy by kontaktování státního zastupitelství obhájcem bylo zjevně bezpředmětné. Tak tomu bude např. tehdy, když klient rezolutně popírá svou vinu, neboť lze očekávat, že by si proti trestnímu příkazu podal odpor.³²⁴

Dohodovací proces v praxi německé justice probíhá již desítky let, teprve v druhé polovině let osmdesátých však tato praxe byla aprobována nálezem Spolkového ústavního soudu BverfG, 2 BvR 1133/86, ve kterém soud judikoval, že dohodovací řízení je v zásadě možné, ale je-li v konkrétním případě shledáno jako přípustné, musí respektovat mantinely právního státu, nesmí se tak jednat o *obchod se spravedlností*. Což především znamená, že vina musí být dostatečně prokázána a zaručeno spravedlivé potrestání pachatele. V devadesátých letech na výše uvedené konečně zareagoval i zákonodárce, když novelou do trestního řádu zařadil i ust. § 160b, podle něhož státní zastupitelství může (ale nemusí) diskutovat o stavu řízení s jeho účastníky, pokud se to jeví vhodné k urychlení řízení. Podstatný obsah této diskuse musí být zdokumentován.³²⁵

Obsah návrhu státního zastupitelství musí obsahově odpovídat obžalobě, musí v něm být i přesně vyjádřen druh a výše trestu, který se navrhuje. To však neplatí, navrhuje-li státní zastupitelství uložení trestu odnětí svobody, tam není soud návrhem co do výměry tohoto trestu vázán. Státní zastupitelství může do jednoho návrhu zahrnout vícero spoluobviněných, je ovšem na soudu, zda se rozhodne dále postupovat v rámci společného řízení nebo v rámci

---

³²⁴ Viz Dahs, H. Handbuch des Strafverteidigers. 6. Auf. Köln: Verlag Otto Schmidt, 1999, s. 647.

³²⁵ Viz Gercke, B., Julius, P., Temming, D., Zöller, M. Heidelberger Kommentar zum Strafprozeßordnung. 3. bearb. Auflage. Heidelberg: C. F. Müller Verlag, 2001, s. 1492.

řízení oddělených. Jelikož se pro návrh uplatní obdobně ustanovení o obžalobě, nelze takovýto návrh podat dřív, než by výsledky přípravného řízení dostatečně odůvodňovaly postavit obviněného před soud.³²⁶

Soud má tři možnosti, jak na návrh na vydání trestního příkazu reagovat:

1. Podle § 408 odst. 2, pokud má soud za to, že nejsou dány dostatečné důvody pro odsouzení obžalovaného, odmítne vydat trestní příkaz. Takové rozhodnutí má přitom povahu rozhodnutí o zahájení hlavního řízení. Soud takto bude postupovat zejména tehdy, kdy z předložených důkazů vina obžalovaného nevyplývá, popř. pokud byly důkazy získány protiprávně. Věc se posléze vrací státnímu zastupitelství k došetření. Vedle toho však soud může (ovšem nemusí) postupovat analogicky k ust. § 202 StPO a před vydáním trestního příkazu si obstarat individuální důkaz, který by z jeho pohledu případ objasnil. Jelikož má rozhodnutí o odmítnutí návrhu povahu rozhodnutí o odmítnutí konat hlavní líčení, užije se ust. § 204 odst. 1 StPO, podle něhož soud musí v odůvodnění upřesnit, na základě jakých skutečností takto rozhodl a zda shledal vady právní nebo skutkové. Proti usnesení je možné podat stížnost: Vyhoví-li nadřízený soud stížnosti, vrátí věc soudu prvnímu stupni, neboť nemůže sám ve věci rozhodnout trestním příkazem. Soud, jemuž se věc vrátí, musí posléze buďto vydat trestní příkaz, nebo nařídít ve věci hlavní líčení podle § 408 odst. 3.³²⁷
2. Podle ustanovení § 408 odst. 3 StPO v případě, že soud má pochybnosti o právní kvalifikaci skutku, o tom, že věc může být vyřešena bez konání hlavního líčení, či pokud nesouhlasí s navrhovanou sankcí, nařídí ve věci hlavní líčení (nikoli hlavní řízení! – viz níže k vydání trestního příkazu v hlavním řízení). Návrh na vydání trestního příkazu bude přitom doručen obviněnému. V případě, že soudce nesouhlasí s druhem či výší sankce, navrhne státnímu zastupitelství, aby byl v této části petit změněn. Pakliže ovšem státní zastupitelství trvá nadále na svém návrhu

---

³²⁶ Viz Gercke, B., Julius, P., Temming, D., Zöller, M. Tamtéž, s. 1494.

³²⁷ Viz Gercke, B., Julius, P., Temming, D., Zöller, M. Tamtéž, s. 1501.

duhu a výše trestu, musí soudce buď vydat trestní příkaz, nebo nařídít ve věci hlavní líčení.

3. Vydat trestní příkaz (§ 408 odst. 3 první věta)

Při vyhotovení trestního příkazu přebírá soud obsah z návrhu státního zastupitelství. Tento návrh tedy musí mimo náležitostí pro obžalobu zahrnovat obsahově taktéž náležitosti samotného trestního příkazu podle § 409 StPO.³²⁸

4.3. Sankcionování

Ustanovení § 407 odst. 2 StPO stanoví taxativní výčet sankcí, jež lze trestním příkazem uložit:

- peněžitý trest,
- výstrahu s odkladem (srov. § 59 a násl. StGB),
- odebrání řidičského oprávnění (srov. § 69a StGB),
- propadnutí či zabránění majetkové hodnoty (srov. § 73 a násl. StGB),
- zničení věci či učinění věci neupotřebitelnou (§ 74 StGB),
- uveřejnění odsouzení,
- peněžitá pokuta vůči právnické osobě či společnosti,
- krátkodobý zákaz řízení (§ 44 StGB),
- zákaz držení, chovu, prodeje či jiného odborného zacházení se zvířaty, ať už určitého druhu či všech, ve výměře od 1 do 3 let,
- trest odnětí svobody ve výměře do 1 roku s podmíněným odkladem jeho výkonu.

Vedle uvedeného právní úprava umožňuje také upustit trestním příkazem od potrestání. Bude tak vyslovena vina obviněného, aniž by byl uložen trest. Podmínky upuštění od

---

³²⁸ Viz Meyer-Gossner, L., Schmitt, B. Strafprozessordnung: Gerichtsverfassungsgesetz, Nebengesetze und ergänzende Bestimmungen. 58., neu bearbeitete Auflage. München: Verlag C. H. Beck, 2015, s. 1582.

potrestání jsou uvedeny v ust. § 60 StGB, podle něhož soud upustí od uložení trestu, jestliže následky činu, které pachatele postihly, jsou tak těžké, že uložení trestu by se zjevně minulo svým účinkem. To neplatí, jestliže by pachateli za čin měl být uložen trest odnětí svobody převyšující jeden rok. Tato právní úprava je do značné míry inspirována Kantovým učením. Kant rozlišoval pojmy *poena forensis*, jakožto sankci uloženou soudem, a *poena naturalis*, tj. negativní následky činy pro samotného pachatele, které mají účinky trestu. Kant přitom uvádí, že obě formy trestu mají jasné ohraničení. Trest ukládaný soudem na základě zákona není nikterak ovlivněn trestem naturálním.³²⁹ Německá právní úprava upuštění od potrestání ovšem z koncepce *poena naturalis* vychází. Kromě vyslovení viny nese sebou upuštění od potrestání pro pachatele také negativní následky v podobě povinnosti nahradit náklady řízení (§ 465 StPO).

Právní úprava trestního příkazu žádným způsobem nelimituje maximální možnou výměru peněžitého trestu. Počet denních sazeb tak může činit nejméně 5 a nejvýše 360 (§ 40 odst. 1 StGB), resp. 720 denních sazeb, je-li pachatel trestán za souběh trestných činů (§ 54 odst. 2 StGB). Výše denní sazby se může pohybovat v rozmezí od 1 Euro do 30 000 Euro (§ 40 odst. 2 StGB). Pro případ nevykonání peněžitého trestu ukládá soud náhradní trest odnětí svobody ve výměře do dvou let.

Pokud jde o uveřejnění rozhodnutí, rozhodnout o uložení tohoto trestu lze pouze tam, kde to hmotné právo připouští (např. v případě křivého obvinění podle § 165 StGB nebo pomluvy viz § 200 StGB).

Krátkodobý zákaz řízení (*Fahrverbot*) se liší od odebrání řidičského oprávnění (*Entziehung der Fahrerlaubnis*) především tím, že jde o vedlejší trest. Je možné jej uložit pouze vedle trestu odnětí svobody či vedle peněžitého trestu, a to ve výměře od 1 do 3 měsíců (§ 44 StGB).

Trest odnětí svobody ve výměře do 1 roku s podmíněným odkladem jeho výkonu může být uložen pouze tehdy, je-li obviněný právně zastoupen. Pokud státní zástupce takovýto trest navrhuje a soud s vydáním trestního příkazu souhlasí, ustanoví obviněnému obhájce, pokud jej již nemá (§ 408b StPO). Nutná obhajoba se v tomto případě nevztahuje pouze na okamžik

---

³²⁹ Kant, I. *The Metaphysics of Morals*. Cambridge: Cambridge University Press, 1991, s. 140.

vydání trestního příkazu a možnost podat proti němu odpor, nýbrž i na event. posléze konané hlavní líčení.³³⁰ To vyplývá z toho, že StPO nikde neupravuje následné omezení či odpadnutí důvodu nutné obhajoby po podaném odporu. Jedná se o důsledek mimořádné procesní situace, kdy obhájce by mohl podat odpor pro určité jemu známé důvody, sám by měl představu o tom, kam chce obhajobu dále vést, přičemž bez obhájce by důvod podání odporu nemusel být obviněnému-laikovi patrný.³³¹ Pokud tedy připustíme, že nutná obhajoba trvá i po podání odporu, navazuje na to dále Schellenberg, který se řečnický táže, zda za situace, kdy zvolenému obhájci skončí plná moc v řízení, ve kterém již byl zrušen trestní příkaz navrhuující trest odnětí svobody, zda je nutné jeho klientovi ustanovit nového obhájce. Schellenberg se domnívá, že nikoli.³³²

Někteří autoři limitaci trestu odnětí svobody v případě jeho ukládání trestním příkazem považují za bezúčelnou. Např. Schliemann se domnívá, že omezení při ukládání trestu odnětí svobody je nesmyslné, neboť má-li být tento druh trestu uložen trestním příkazem, je zde dán důvod nutné obhajoby. Pakliže má tedy obžalovaný obhájce, je ochrana jeho práv dostatečně zaručena.³³³

4.4. Vydání trestního příkazu v hlavním řízení

Ustanovení § 408a StPO zakotvuje možnost vydání trestního příkazu i po zahájení hlavního řízení (*Hauptverfahren*). O jeho zahájení § 199 StPO rozhodne soud usnesením, dospěje-li k závěru, že trestní věc je způsobilá k projednání v hlavním líčení (*Hauptverhandlung*). Po zahájení hlavního řízení je již nerozhodné, zda návrh na vydání trestního příkazu bude podán před, během nebo až po samotném hlavním líčení. Musí však

---

³³⁰ Jde však stále o nevyjasněnou otázku. Jiní autoři se domnívají, že nutná obhajoba trvá do okamžiku podání odporu. Viz Meyer-Gossner, L., Schmitt, B. *Strafprozessordnung: Gerichtsverfassungsgesetz, Nebengesetze und ergänzende Bestimmungen*. 58., neu bearbeitete Auflage. München: Verlag C.H. Beck, 2015, s. 1591.

³³¹ Viz Gercke, B., Julius, P., Temming, D., Zöllner, M. Tamtéž, s. 1509.

³³² Viz Schellenberg, F. *Zur Verhängung von Freiheitsstrafen im Strafbefehlsweg*. NStZ. 1994, s. 570 – 571,

³³³ Viz Schliemann, H. *Effektivierung des Strafverfahrens oder Angriff auf den Rechtsstaat?* Zeitschrift für Rechtspolitik. 2007, s. 75.

být splněny obecné podmínky pro jeho vydání (příslušnost soudu, přestupek, písemnost návrhu atd.).³³⁴

Státní zástupce může vydání navrhnout, jsou-li splněny základní předpoklady pro vydání podle § 407 odst. 1 a 2 StPO a pakliže nepřítomnost obviněného u hlavního líčení či jiná podstatná okolnost vytváří překážku pro konání hlavního líčení. Překážka ve smyslu tohoto ustanovení musí ovšem nastat teprve po zahájení hlavního řízení. Kromě důvodu, který zákon výslovně demonstrativně uvádí, půjde např. o případ, kdy není vůbec známo místo, kde se obviněný zdržuje, a kam by mu tedy bylo možné trestní příkaz doručit. Pokud by adresa obviněného byla později zjištěna, jeví se efektivnějším nejprve doručit trestní příkaz a dát obviněnému možnost podat odpor, než znovu nařizovat hlavní líčení.³³⁵

V minulosti trestní řád neobsahoval žádnou zvláštní právní úpravu, pokud jde o formu návrhu vzneseného během hlavního řízení. I v této procesní fázi musel tedy být učiněn písemně. Teprve s přijetím zákona o modernizaci justice (*1. Justizmodernisierungsgesetz*) v roce 2004 bylo novelou trestního řádu umožněno, aby takovýto návrh mohl být učiněn i ústně a zaznamenán do protokolu.³³⁶ Návrh na vydání trestního příkazu v hlavním líčení by měl následovat teprve poté, co státní zástupce o tomto svém plánu bude informovat soud a obhajobu. Bylo by totiž neúčelné takovýto postup navrhopat v případě, kdy lze očekávat podání odporu obviněným, popř. zproštění obžaloby či zastavení trestního stíhání soudem.³³⁷

Vztah mezi hlavním líčením a nařízením hlavního líčení ovšem není zcela vyjasněn. Pokud již bylo hlavní líčení započato, jeho typickým závěrem je vydání rozsudku. Z tohoto pohledu se tak jeví pro tento případ nadbytečné uplatnění ustanovení § 410 odst. 3 StPO, podle něhož vydaný trestní příkaz, proti kterému nebyl podán odpor, nabývá účinků odsuzujícího rozsudku. Problematictější však je situace, kdy by byl odpor podán, soud po jeho podání typicky nařídí ve věci hlavní líčení. V daném případě se však již nacházíme ve

---

³³⁴ Viz Schellenberg, F. Der Strafbefehl nach § 408a StPO in der Praxis. NStZ. 1994, s. 371.

³³⁵ Viz Schellenberg, F. Der Strafbefehl nach § 408a StPO in der Praxis. NStZ. 1994, s. 372.

³³⁶ Viz Meyer-Gossner, L., Schmitt, B. Strafprozessordnung: Gerichtsverfassungsgesetz, Nebengesetze und ergänzende Bestimmungen. 58., neu bearbeitete Auflage. München: Verlag C.H. Beck, 2015, s. 1587.

³³⁷ Viz Gercke, B., Julius, P., Temming, D., Zöller, M. Tamtéž, s. 1504.

stadiu, kdy již hlavní líčení nařízeno bylo. Otázkou tak je, zda má soud hlavní líčení v dané věci nařizovat znovu.³³⁸

Trestní příkaz musí být vždy písemný. Ústně vyhlášený trestní příkaz během hlavního líčení není účinný. Pakliže je během hlavního líčení nebo i mimo něj podán písemný návrh na vydání trestního příkazu, je třeba, aby soud hlavní líčení odročil nebo přerušil a následně o takovémto návrhu rozhodl. Po vydání trestního příkazu pozbývá dřívější rozhodnutí o zahájení hlavního řízení významu a hlavní řízení přechází do příkazního řízení.³³⁹ Soud nemá možnost zvážit přechod z hlavního řízení do řízení příkazního, příkazní řízení se *ex lege* zahazuje podáním návrhu na vydání trestního příkazu.³⁴⁰

Použití ust. § 408a StPO je ovšem nepřipustné, pokud je konáno hlavní líčení jakožto důsledek odmítnutí návrhu na vydání trestního příkazu podle § 408 odst. 3, věta druhá, StPO³⁴¹. Podáním návrhu totiž bylo zahájeno příkazní řízení, a ačkoli v důsledku odmítnutí návrhu je konáno hlavní líčení a rozhodnuto rozsudkem, toto vše se koná stále v rámci řízení příkazního. Právní úprava totiž s nařízením hlavního líčení podle § 408 odst. 3, druhá věta, StPO nespojuje přeměnu příkazního řízení na hlavní řízení. A právě konání hlavního řízení je podmínkou postupu podle § 408a StPO. Jinými slovy, státní zástupce nemůže v hlavním líčení konaném na základě § 408 odst. 3, druhá věta, StPO opětovně navrhnout vydání trestního příkazu. Záhres však tento právní stav kritizuje. Poukazuje na to, že ne vždy soudce nařídí hlavní líčení z důvodu např. nedostatečně zjištěného skutkového stavu, ale např. proto, že nesouhlasí se státním zastupitelstvím navrhovaným trestem. Pokud je posléze konáno hlavní líčení, ke kterému se ovšem obžalovaný nedostaví, není zde žádný důvod pro to, aby nebylo možné navrhnout opět vydání trestního příkazu (zejména, jde-li o cizince, jehož pobyt je znám, a který se pravděpodobně k hlavnímu líčení již nedostaví).³⁴²

---

³³⁸ Viz Meyer-Goßner, L. Das Strafverfahrensänderungsgesetz 1987. Neue Juristische Wochenschrift. 1987, s. 1167.

³³⁹ Viz Gercke, B., Julius, P., Temming, D., Zöller, M. Tamtéž, s. 1506.

³⁴⁰ Viz Schellenberg, F. Der Strafbefehl nach § 408a StPO in der Praxis. NStZ. 1994, s. 374.

³⁴¹ Má-li soud pochybnosti o právní kvalifikaci skutku, o tom, že věc může být vyřešena bez konání hlavního líčení, či pokud nesouhlasí s navrhovanou sankcí, nařídí ve věci hlavní líčení.

³⁴² Záhres, G. Erlass eines Strafbefehls gem. § 408a StPO in der gem. § 408 III 2 StPO anberaumten Hauptverhandlung? NStZ 2002, s. 296 – 297.

4.5. Obsahové náležitosti

Ustanovení § 409 StPO stanoví obsahové náležitosti trestního příkazu, ten tak musí obsahovat:

- identifikační údaje obviněného, popř. zúčastněné osoby,
- jméno obhájce,
- popis skutku, jež je obviněnému kladen za vinu, včetně doby a místa jednání, a označení právních znaků tohoto činu,
- právní kvalifikaci tohoto jednání,
- důkazy, ze kterých soud vycházel,
- označení právního následku, který se obviněnému ukládá,
- poučení o možnosti podat proti trestnímu příkazu odpor v zákonné formě a lhůtě, stejně jako informace, že v případě nepodání odporu nabude trestní příkaz právní moci.

4.6. Nicotnost trestního příkazu

Před vydáním trestního příkazu musí být obviněný alespoň jednou během řízení vyslechnut, konkrétně do okamžiku skončení vyšetřování (§ 163a StPO). V případě, že byl trestní vydán, aniž by předtím byl obviněný vyslechnut, nemá to za následek neúčinnost trestního příkazu. Takový trestní příkaz je však možné zrušit mimořádnými opravnými prostředky.³⁴³ Na účinnost nemá vliv ani to, že v trestním příkazu není uvedeno datum jeho vydání.

---

³⁴³ Viz Pfeifer, G. et alii. Strafprozeßordnung. Gerichtsverfassungsgesetz. Karlsruher Kommentar. 5. auf. München: C. H. Beck Verlag, 2003, s. 1970.

Naopak, pakliže chybí podpis rozhodujícího trestního soudce, je takový trestní příkaz nicotným.³⁴⁴ Německá jurisprudencce při hodnocení, zda je rozhodnutí (včetně trestního příkazu) nicotným, vychází z tzv. *Evidenztheorie*, ta podmiňuje závěr o nicotnosti rozhodnutí takovou jeho vadou, na základě níž by bylo nezadržitelné považovat z hlediska právní jistoty a principu spravedlnosti dané rozhodnutí za existentní. Tento názor je přitom obecně přijímaný, neboť existují rozhodnutí, u nichž by vyslovení jejich nicotnosti způsobilo méně škod, než pokud bychom takovým rozhodnutím přiznali právní účinky. Nicotnost se uplatní podpůrně tam, kde nelze využít opravných prostředků.³⁴⁵

4.7. Odpor

Proti trestnímu příkazu může obviněný podat odpor (*Einspruch*) ve lhůtě 14 dnů od jeho doručení, a to písemně, či ústně do protokolu (§ 410 odst. 1 StPO). Státní zastupitelství není oprávněným subjektem k podání odporu, jelikož je trestní příkaz vydáván na základě jeho návrhu. Je-li ovšem podán odpor obviněným, může následně státní zastupitelství vzít obžalobu (kterou představuje dříve podaný návrh na vydání trestního příkazu) zpět, a to až do okamžiku, kdy soud započne vyhlášovat rozsudek (obdobně i v odvolacím řízení). Po zahájení hlavního líčení se však ke zpětvzetí obžaloby vyžaduje souhlas obžalovaného, popř. dalších stran řízení, nikoli však soukromého žalobce (viz obdobně § 303 StPO pro odvolací řízení).

Jde-li o systematické zařazení institutu odporu, je třeba poznamenat, že německá jurisprudencce rozlišuje v případě tzv. obranných prostředků mezi pojmy *Rechtsmittel* (prostředek, který vyvolává suspenzivní a devolutivní účinek) a *Rechtsbehelf* (vyvolává pouze suspenzivní účinek). Druhý pojem je tak širší a zahrnuje kromě *Rechtsmittel* (např. odvolání, stížnost) i např. odpor. Odpor tedy spadá pod *Rechtsbehelf*, již ale nikoli pod

---

³⁴⁴ Viz Meyer-Gossner, L., Schmitt, B. *Strafprozessordnung: Gerichtsverfassungsgesetz, Nebengesetze und ergänzende Bestimmungen*. 58., neu bearbeitete Auflage. München: Verlag C. H. Beck, 2015, s. 1592.

³⁴⁵ Viz Rau, I., Zscheschack, F. *Reaktionsmöglichkeiten der Staatsanwaltschaft auf „verfassungswidrige“ Strafbefehle*. JuS. 2005, s. 802.

Rechtsmittel. Odpor je však v Německu považován nikoli přímo za opravný prostředek, nýbrž za prostředek, kterým se může obviněný dovolat ústního projednání věci před soudem.³⁴⁶

Odpor může být podán i pouze proti některým výrokům rozhodnutí (§ 410 odst. 2 StPO). Německá nauka hovoří o tzv. omezení odporu (*Beschränkung des Einspruchs*). Rozlišuje se tak omezení vertikální (*vertikale Beschränkung*), kdy je odpor omezen na jeden z vícero skutků, o nichž se rozhodovalo trestním příkazem, nebo omezení horizontální (*horizontale Beschränkung*), kdy se odpor týká pouze určité části některého z výroků, aniž by další část výroku byla dotčena. Takové odloučení jednotlivých částí výroků není myslitelné, jde-li o výrok o vině za konkrétní skutek, nabízí se však v případě výroku o trestu. Je tak možné např. napadnout výši trestu odnětí svobody nebo výši denní sazby u peněžitého trestu. Uvedená právní úprava je praktická zejména v případě, kdy obviněný principiálně souhlasí s peněžitým trestem, ovšem objektivně si nemůže dovolit zaplatit výši, kterou mu soud uložil. V následném řízení tak pouze soudu doloží, že jeho majetkové poměry mu výkon peněžitého trestu v navržené podobě nedovolují.³⁴⁷

Pokud by ale trestní příkaz např. ukládal vedle peněžitého trestu ještě zákaz řízení, není možné účinně podat odpor vůči výši jedné denní sazby, neboť mezi výši denní sazby a tím, že vedle tohoto druhu trestu byl ještě uložen zákaz řízení, existuje souvztažnost. Je proto nutné zkoumat, zda je v skutku možné danou část posuzovat odděleně od jiné části konkrétního výroku. Je-li omezený odpor neúčinný, nahlíží se na něj, jako by šlo o odpor standardní, neomezený. Jelikož německá úprava umožňuje zpětvzetí odporu, je možné omezit odpor pouze na určité výroky či jejich části i zpětně, a to prostřednictvím částečného zpětvzetí odporu.³⁴⁸

V případě omezeného odporu proti výroku o trestu pak následní vyhlášení rozsudku v hlavním líčení vypadá následovně: „obžalovaný XY, jehož vina byla vyslovena trestním příkazem ze dne XX. XX. XXXX, se odsuzuje k „výrok o trestu“.³⁴⁹

---

³⁴⁶ Viz Gercke, B., Julius, P., Temming, D., Zöller, M. Heidelberg Kommentar zum Strafprozeßordnung. 3. bearb. Auflage. Heidelberg: C. F. Müller Verlag, 2001, s. 1492.

³⁴⁷ Viz Huber, M. Aus der Praxis: Volles Risiko oder doch nur Teileinspruch gegen Strafbefehl? JuS. 2003, s. 1210.

³⁴⁸ Viz Gercke, B., Julius, P., Temming, D., Zöller, M. Tamtéž, s. 1517.

³⁴⁹ Viz Gercke, B., Julius, P., Temming, D., Zöller, M. Tamtéž, s. 1525.

Pakliže je odpor podán opožděně, nebo je-li nepřipustný, soud jej usnesením bez nařízení hlavního líčení zamítne. Proti tomuto usnesení je přípustná stížnost. Pakliže je nepřipustnost odporu zjištěna teprve v opravném řízení proti později vydanému rozsudku, soud, který se opravným prostředkem zabývá, rozsudek zruší a rozhodne o nepřipustnosti odporu (BGHSt 13, 306).³⁵⁰

V opačném případě nařídí hlavní líčení. V následném rozhodování přitom soud není nikterak vázán obsahem trestního příkazu (§ 411 odst. 4 StPO), neuplatní se tak zásada zákazu *reformatio in peius*. Obhájce tak stejně jako v České republice musí racionálně uvažovat nad dalším postupem, nesprávné vedení obhajoby přitom pro něj může mít neblahé civilněprávní konsekvence (odpovědnost za radu podle občanského zákoníku). Ranft uvádí příklad z judikatury (OLG Düsseldorf, StV 1986, 211), kdy obžalovanému byl doručen trestní příkaz, podle něhož měl být odsouzen k peněžitému trestu ve výměře 11 500 německých marek (230 denních sazeb ve výši 50 německých marek), přitom s ohledem na jeho majetkové poměry a pravidelný příjem bylo zřejmé, že by bylo možné vyměřit mu i vyšší denní sazbu (150 marek). Obžalovaný podal proti trestnímu příkazu odpor a předal věc svému obhájci. Jeho úkolem ovšem nebylo omezit se pouze na posouzení toho, zda je obsah trestního příkazu v souladu se spisovým materiálem, nýbrž měl i svého mandanta informovat, že mu reálně hrozí zpřísnění trestu a poradit mu, aby ještě před zahájením hlavního líčení vzal podaný odpor zpět (viz níže ke zpětvzetí odporu). Tak ovšem obhájce nepostupoval. Obžalovaný byl ve výsledku odsouzen k peněžitému trestu v celkové výši 34 500 německých marek a obhájci bylo poté v civilním řízení uloženo, aby svému mandantovi zaplatil v důsledku porušení svých profesních povinností škodu ve výši 23 000 německých marek.³⁵¹

Pro konání hlavního líčení je podkladem původní návrh na vydání trestního příkazu, jenž plní funkci obžaloby. Zrušení trestního příkazu odporem vyvolává účinky zahájení hlavního řízení, ve kterém je možné konat hlavní líčení.³⁵²

Pokud odpor napadá výši stanovené denní sazby u peněžitého trestu, může soud se souhlasem obviněného, obhájce a státního zastupitelství rozhodnout bez nařízení hlavního

---

³⁵⁰ Viz Ranft, O. Grundzüge des Strafbefehlsverfahrens. JuS. 2000, s. 637.

³⁵¹ Viz Ranft, O. Grundzüge des Strafbefehlsverfahrens. JuS, 2000, s. 637.

³⁵² Viz Gercke, B., Julius, P., Temming, D., Zöller, M. Tamtéž, s. 1520.

líčení, nemůže však změnou výše denní sazby zhoršit postavení obviněného (§ 411 odst. 1 StPO). Tato možnost byla do trestního řádu vnesena jeho novelou provedenou zákonem o modernizaci justice (*1. Justizmodernisierungsgesetz*).

Odpor může být vzat zpět, dokud prvoinstanční soud nevyhlásí rozsudek ve věci. Obdobně jako v případě zpětvzetí obžaloby, je po zahájení hlavního líčení možné vzít jej zpět pouze se souhlasem ostatních stran (včetně státního zastupitelství, vyjma soukromého žalobce), a to do doby, než soud započne vyhlášovat rozsudek ve věci. Po účinném zpětvzetí nabývá již vydaný trestní příkaz bez dalšího právní moci.

Soukromý žalobce nemá proti trestnímu příkazu k dispozici žádný opravný prostředek (jejich taxativní výčet nalezneme v ust. § 400 StPO). V trestním příkazu sice musí být podle § 472 StPO obsažen i výrok o náhradě nákladů výdajů soukromé žaloby, problém by však nastal, kdyby na takovýto výrok bylo zapomenuto.³⁵³

Nedostaví-li se bez řádné omluvy na posléze nařízené hlavní líčení obviněný ani jeho obhájce, rozhodne soud (§ 412 StPO) rozsudkem, že se odpor zamítá (*Verwerfungsurteil*). Proti takovémuto rozsudku je přípustné odvolání (§ 329 odst. 3, § 44 a 45 StPO), jehož důvody však mohou být omezeny pouze na to, že nebyly splněny podmínky k postupu podle § 412 a tedy k vydání takovéhoho rozsudku. Soud má však povinnost vyčkat určitou chvíli, zda se obviněný či jeho obhájce nakonec přece jen nedostaví. Komentář uvádí čekací dobu zhruba 15 minut ve větším městě, 5 minut v menším městě, v závislosti na dopravní situaci.³⁵⁴

4.8. Právní moc

Německá právní úprava dříve jasně nevymezovala povahu právní moci trestního příkazu. Rozhodnutí Říšského soudu z roku 1881 (RGSt 4, 243) vyvolalo spor jurisprudence o to, jak vyložit materiální stránku jeho právní moci. Podle výše uvedeného rozhodnutí, které restriktivně interpretovalo tehdejší znění ust. § 410 StPO (trestní příkaz měl účinky

---

³⁵³ Viz Schellenberg, F. Der Strafbefehl nach § 408a StPO in der Praxis. NStZ. 1994, s. 374.

³⁵⁴ Viz Gercke, B., Julius, P., Temming, D., Zöller, M. Tamtéž, s. 1527.

konečného rozhodnutí), bylo možné konat v dané věci nové trestní řízení, pakliže v původním příkazním řízení nebyl zohledněn právní aspekt, který by zakládal přísnější trestnost činu. Trestněprávní nauka vedla dlouhý diskurz ohledně toho, zda trestní příkaz představuje svou povahou odsuzující rozsudek, nebo spíše jakési soudní potvrzení pravděpodobného běhu událostí. Německý trestní řád výslovně nestanovil (a stále ještě nestanoví), jaké kvality musí skutková zjištění dosáhnout, aby bylo možno věc rozhodnout trestním příkazem, pouze negativně vymezuje, že soudce trestní příkaz nevydává, pokud má za to, že podezření osoby není s ohledem na spisové materiály dostatečné důvodné. Důvodnost podezření je přitom požadavkem pro podání obžaloby, nikoli pro odsouzení osoby, kde se uplatňuje kvalita zjištění bez důvodných pochybností.³⁵⁵

Od názoru, že je možné vést i po pravomocném trestním příkazu nové řízení, pokud v původním řízení nebyl zohledněn aspekt zakládající přísnější trestnost činu, se odchýlil až po více než sto letech až Spolkový ústavní soud, když v roce 1983 vyložil, v souladu s převažujícím názorem německé právní vědy, že právní moc trestního příkazu má povahu právní moci rozsudku. To bylo následně potvrzeno novelou trestního řádu z roku 1987, která sebou přinesla i současnou podobu ust. § 410 odst. 3 StPO (pokud není proti trestnímu příkazu podán ve lhůtě odpor, je roven pravomocnému odsuzujícímu rozsudku).³⁵⁶ Vychází se tedy z toho, že aby trestní příkaz mohl být vydán, je zapotřebí ze spisového materiálu nejen verifikovat důvodné podezření osoby, ale již také skutkový stav zjištěný bez důvodných pochybností.

Právní nauka, ale i soudní judikatura, v případě trestního příkazu hovoří o tzv. omezené (materiální) právní moci trestního příkazu (*Theorie der beschränkten Rechtskraft des Strafbefehls*). Přestože trestní příkaz, není-li proti němu podán řádně a včas odpor (popř. se obviněný vzdal práva jej podat, či jej vzal zpět), nabývá účinků pravomocného rozsudku, nelze dle některých autorů opomenout, že jde o výsledek sumárního zjednodušeného řízení. Řízení, ve kterém soudce, vydá-li trestní příkaz, do velké míry vychází pouze ze spisu a návrhu státního zastupitelství a nemá tedy příležitost obviněného osobně vidět, vyslechnout

---

³⁵⁵ Geis, M. *Überzeugung beim Strafbefehlserlaß?* Peter Lang: Frankfurt/M., Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien: 2000, s. 24 - 25. Citováno podle Wade, M., Luna, E. *The Prosecutor in Transnational Perspective*. New York: Oxford University Press, 2012, s. 37.

³⁵⁶ Kühne, H.-H. *Strafprozeßrecht*. 5. Aufl. Heidelberg: Müller, 1999, s. 473.

jej a prověřit si všechny rozhodné skutečnosti. Vše výše uvedené pak je reflektováno v širší možnosti vyvrácení účinků materiální právní moci trestního příkazu. Ustanovení § 373a StPO obsahuje doplňkovou úpravu obnovy řízení v neprospěch odsouzeného, ke které je možné podle uvedeného ustanovení přistoupit i tehdy, pokud bylo původní trestní řízení ukončeno pravomocným trestním příkazem, a objevily se nové skutečnosti nebo důkazy, které by ať již samostatně či ve spojení s ostatními odůvodňovaly závěr o tom, že odsouzený nespáchal přečin, nýbrž zločin. Jde tak o rozšíření podmínek pro zahájení řízení o obnově týkající se specificky věcí vyřízených trestním příkazem. Vedle toho nelze ani vyloučit zahájení řízení o obnově z důvodů obecných uvedených v ust. § 359 StPO (ty jsou ovšem omezeny pouze na obnovu ve prospěch odsouzeného) a v ust. § 362 StPO restriktivně stanovující důvody pro obnovu v neprospěch odsouzeného (např. doznání zproštěné osoby k činu, trestný čin soudce, falešný listinný důkaz, který byl považován za pravý).³⁵⁷

---

³⁵⁷ Viz Faust, F. Das Verbot der Doppelbestrafung im deutschen Straf- und Disziplinarrecht >>NE BIS IN IDEM<<. Military Law and Law of War Review. 1967, vol. 7, s. 15. Nebo Löwe-Rosenberg. Die Strafprozeßordnung und das Gerichtsverfassungsgesetz: Großkommentar. 26. neu bearb. Aufl. Berlin [u.a.]: <> Gruyter Recht, 2009, s. 966.

Závěr

Trestní příkaz představuje procesní institut, kterým orgán činný v trestním řízení, zpravidla soud, nabízí na podkladě svých dosavadních zjištění zainteresovaným osobám vyřešení věci o nízké typové závažnosti, a to bez jejího veřejného projednání před soudem. Návrh je přitom učiněn v písemně předložené podobě, která obsahuje vždy alespoň odsuzující výrok o vině a výrok o sankci. Pokud tyto osoby předložený návrh, byť mlčky, přijmou, stane se tento závazným. Trestní příkaz lze taktéž označit za druh rozhodnutí v trestním řízení, který však má svou dvojitou povahu. Nejprve se jedná o procesní nabídku obviněnému, a pakliže by tato nabídka byla akceptována, dojde k transformaci trestního příkazu na meritorní rozhodnutí.

Takovéto chápání trestního příkazu však český zákonodárce nepřijal a místo toho vytvořil jakýsi *paskvil*, když přiznává trestnímu příkazu účinky odsuzujícího rozsudku, tedy meritorního rozhodnutí, již jeho doručením. Podstata trestního příkazu v tomto okamžiku ovšem spočívá v dání obviněnému možnosti vzdát se procesních práv a standardního průběhu trestního řízení.

Z toho pak plyne i zavádějící pochopení institutu odporu, kdy mám za to, že jeho podřazení pod opravné prostředky je značně ošemetné, ne-li přímo nesprávné. Odporem se obviněný, popř. další oprávněné osoby, domáhají klasického trestního procesu, resp. trestní příkaz jakožto nabídku odmítají. Ministerstvo spravedlnosti do budoucna navíc plánuje novelizace trestního řádu, ve kterých počítá s odporem jakožto prostředkem, který již bude vést k přezkoumání výroků trestního příkazu. Taková koncepce však zcela popírá účel a funkci odporu, pakliže by byla připravovaná novela schválena, odpor zúčastněné osoby bude regulérním řádným opravným prostředkem. Došlo by k tak k určitému zákonnému dualismu, jde-li o obsah pojmu „odpor“ v trestním řízení.

Kromě změny koncepce trestního příkazu jsem se v práci věnoval i dalším, tentokrát dílčím otázkám právní úpravy *de lege ferenda*. Přičemž za nejvýznamnější považuji následující:

Zákonodárce by měl zvážit posílení práv poškozeného. V současné době nemá poškozený procesní právo napadnout trestní příkaz odpořem. Poskytnout mu takovou možnost by mu ovšem dávalo do rukou mnohem účinnější prostředek, než který má v případě rozhodování rozsudkem, neboť by zrušením celého trestního příkazu byla znovu na základě jeho odporu řešena otázka viny obviněného. Poškozený by tak měl disponovat právem na podání odvolání proti výroku o náhradě škody, přičemž by odvolání řešil soud nadřizený soudu, který ve věci trestní příkaz vydal.

Po podaném odporu by měl být z dalšího řízení *ex lege* vyloučen samosoudce, který trestní příkaz vydal. Rozhodovací pravomoc by měla přejít na jiného samosoudce přiděleného k témuž okresnímu soudu, neboť původně rozhodující samosoudce by již takto mohl prejudikovat posléze vyhlášený rozsudek v hlavním líčení.

Dále by bylo třeba rozšířit poučovací povinnost tak, aby obviněný byl informován minimálně o neuplatnění zásady zákazu *reformatio in peius* v řízení po podání odporu, o zápisu odsouzení do rejstříku trestů, pakliže nebude trestní příkaz odporován, a o způsobu výkonu sankce poté, co by tato byla oprávněnými osobami akceptována.

V neposlední řadě je potřeba revidovat i způsoby sankcionování trestním příkazem. Například trest vyhoštění podle mého názoru není vhodné trestním příkazem ukládat. Na stranu druhou by bylo vhodné umožnit ukládání ochranného opatření ve formě zabránění věci.

Právní úprava trestního příkazu je v mnoha směrech nedokonalá a na některých místech se dostává do konfliktu s hmotněprávní úpravou (např. v případě zásad sankcionování), na jiných místech pak s procesními požadavky podmiňující spravedlivé potrestání pachatele (např. v případě použitelnosti důkazů z přípravného řízení), čímž zákon vytváří široký prostor pro diskreci samosoudce ohledně vyhodnocení toho, zda je možné trestní příkaz vydat, nebo nikoli. Právní úprava tak klade velký důraz na schopnosti konkrétního samosoudce, jeho zodpovědnost a svědomí, neboť ten musí nezřídka kdy tzv. od stolu vyhodnotit okolnosti, o nichž si lze nejlépe učinit závěr během osobního kontaktu v hlavním líčení. Avšak pokud by mělo být hlavní líčení nařizováno pokaždé, kdy k tomu směřuje právní úprava sankcionování a dokazování v trestním řízení, nebylo by možné dle stávajícího znění zákona rozhodovat trestním příkazem nikdy.

Nezbývá tedy než věřit, že v budoucnu zákonodárce, nejlépe v novém trestním řádu, právní úpravu trestního příkazu z velké části modifikuje. Do té doby je třeba spoléhat se plně na osobnosti pánů a dam v soudcovských talárech.

Použitá literatura a další prameny

Učebnice a komentáře

- Boguszak, J., Čapek, J., Gerloch, A. Teorie práva. 2. přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2005
- Čírtková, L. Forenzní psychologie. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013
- Fenyk, J., Císařová, D., Gřivna, T. a kol. Trestní právo procesní. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015
- Fenyk, J., Hájek, R., Stříž, I., Polák, P. Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou. Praha: Linde, 2010
- Gercke, B., Julius, P., Temming, D., Zöllner, M. Heidelberger Kommentar zum Strafprozeßordnung. 3. bearb. Auflage. Heidelberg: C. F. Müller Verlag, 2001
- Gerloch, A. Teorie práva. 6. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013
- Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, I. a kol. Kriminologie. 4. akt. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014
- Hendrych, D. a kol. Správní právo. Obecná část. 8. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012
- Jelínek, J. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná a zvláštní část. 4. vydání. Praha: Leges, 2014
- Jelínek, J. a kol. Trestní právo procesní. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2013
- Jelínek, J., Říha, J., Sovák, Z. Rozhodnutí ve věcech trestních. 3. aktualizované a podstatně přepracované vydání. Praha: Leges, 2015
- Kratochvíl, V. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012
- Kühne, H.-H. Strafprozeßrecht. 5. Aufl. Heidelberg: Müller, 1999
- Löwe-Rosenberg. Die Strafprozeßordnung und das Gerichtsverfassungsgesetz: Großkommentar. 26. neu bearb. Aufl. Berlin [u.a.]: <> Gruyter Recht, 2009

- Meyer-Gossner, L., Schmitt, B. Strafprozessordnung: Gerichtsverfassungsgesetz, Nebengesetze und ergänzende Bestimmungen. 58., neu bearbeitete Auflage. München: Verlag C. H. Beck, 2015
- Miřička, A. Trestní právo procesní. Praha: Věšrd, 1932
- Pfeifer, G. et ali. Strafprozeßordnung. Gerichtsverfassungsgesetz. Karlsruher Kommentar. 5. auf. München: C. H. Beck Verlag, 2003
- Prušák, J. Československé řízení trestní. Praha: Věšrd, 1921
- Růžek, A. a kol. Československé trestní řízení. Praha: Orbis, 1977
- Růžek, A. a kol. Československé trestní řízení. Praha: Panorama, 1982
- Storch, F. Řízení trestní rakouské. 2. díl. Praha: Právnická jednota, 1896. Reprint. Klasická právní díla. Praha: Wolters Kluwer, 2011
- Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008
- Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013
- Šámal, P. a kol. Trestní zákon. Komentář. I. díl. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004
- Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. Obecná část. § 1 – 139. Komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012
- Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. Trestní právo procesní. 4. přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013
- Válková, H., Kuchta, J. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012

Monografie

- Dachs, H. Handbuch des Strafverteidigers. 6. Auf. Köln: Verlag Otto Schmidt, 1999
- Dijk van, P., Hoof van, F, Rijn van, A., Zwaak, L. et ali. Theory and Practice of the European Convention on Human Rights. 4. edition. Antwerpen: Intersentia, 2006
- Elobied, T. Die Entwicklung des Strafbefehlsverfahrens von 1846 bis in die Gegenwart. Berlin: De Gruyter, 2010

- Hegel, G. W. F. Základy filosofie práva. Praha: Academia, 1992
- Jelínek, J. Poškozený v českém trestním řízení. Praha: Karolinum, 1998
- Kant, I. The Metaphysics of Morals. Cambridge: Cambridge University Press, 1991
- Kobor, S. Bargaining in the Criminal Justice Systems of the United States and Germany. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2008
- Lata, J. Účel a smysl trestu. Praha: LexisNexis, 2007
- Novotný, O. O trestu a vězeňství. 2. vyd. Praha: Academia, 1969
- Ottův slovník naučný. Illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. 24. díl. R (Ř) – Rozkoš. Praha: J. Otto, 1904
- Pipek, J. Principy apelace a kasace a jejich uplatnění v odvolání v československém trestním řízení. Praha: Univerzita Karlova, 1980
- Radbuch, G. Wahrunterstellung im Strafprozeß. Kaufmann, A. Gesamtausgabe, Band 8. Heidelberg: C. F. Müller, 1998
- Rizman, J., Šámal, P., Sotolář, A. K problematice zvláštních alternativních druhů trestního řízení. Trestní právo. 1996, č. 12
- Růžek, A. Obžalovací zásada v československém socialistickém trestním řízení. Praha: nakladatelství Československé akademie věd, 1964
- Růžek, A. Obžalovací zásada v československém socialistickém trestním řízení. Praha: nakladatelství Československé akademie věd, 1964
- Růžička, M., Púry, F., Zezulová, J. Poškozený a adhezní řízení v České republice. Praha: C. H. Beck, 2007
- Solnař, V. Tresty a ochranná opatření. Praha: Academia, 1979
- Solnař, V., Vanduchová, M. Tresty a ochranná opatření. Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D., Vanduchová, M. Systém českého trestního práva. Praha: Novatrix, 2009
- Sotolář, A., Šámal, P., Sovák, Z. a kol. Právní rámec alternativního řešení trestních věcí. Praha: Institut vzdělávání Ministerstva spravedlnosti ČR, 2001
- Stamp, F. Die Wahrheit im Strafverfahren. Baden-Baden: Nomos Verl.-Ges., 1998

- Šámal, P., Hrachovec, P., Sovák, Z., Púry, F. Trestní řízení před soudem prvního stupně. Praha: C. H. Beck, 1996
- Šámal, P. Opravné prostředky v trestním řízení. Stížnost pro porušení zákona. Obnova řízení. Praha: C. H. Beck, 1999
- Šámal, P. Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému. Praha: Codex Bohemia, 1999
- Tolar, J. Trest úhrnný a souhrnný. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963
- Trechsel, S. Human rights in criminal proceedings. Oxford: Oxford University Press, 2005
- Vantuch, P. Obhajoba obviněného. Praha: C. H. Beck, 1998
- Vantuch, P. Trestní řízení z pohledu obhajoby. Praha: C. H. Beck, 2014
- Wade, M., Luna, E. The Prosecutor in Transnational Perspective. New York: Oxford University Press, 2012
- Weinberger, O. Základy právní logiky. Brno: Masarykova univerzita, 1993
- Zeman, P. a kol. Zkrácené formy trestního řízení - možnosti a limity. Praha: IKSP, 2013

Časopisecké články, příspěvky ve sbornících

- Císařová, D. Předmět dokazování. Stát a právo. 1967, č. 13
- Cremona, J. The public character of trial and judgment in the jurisprudence of the European Court of Human Rights. Matscher, F., Petzold, H. et al. Protecting Human Rights: The European Dimension. Köln: Carl Heymanns Verlag
- Crha, L. K právní moci trestního příkazu. Trestní právo. 1997, č. 10
- Crha, L. Odpor v neprospěch obviněného – nepřesnost komentářů? Trestní právo, 1999, č. 4
- Durdík, T. Využití institutů posilujících ochranu poškozených při jednání u soudu. Jelínek, J., Gřivna, T. a kol. Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu. Praha: Leges, 2012

- Faust, F. Das Verbot der Doppelbestrafung im deutschen Straf- und Disziplinarrecht >>NE BIS IN IDEM<<. *Military Law and Law of War Review*. 1967, vol. 7
- Frič, J. Postup samosoudců při vydávání trestního příkazu z hlediska poznatků praxe a legislativních výhledů. *Socialistická zákonost*. 1983, č. 7
- Gřivna, T. Zásada rychlosti v trestním řízení, právo na projednání věci v přiměřené lhůtě a některé důsledky jejich porušení. Fenyk, J. a kol. *Pocta Dagmar Císařové k 75. narozeninám*. Praha: LexisNexis, 2010
- Háková, L., Kotulan, P., Rozum, J. Několik poznámek k trestu obecně prospěšných prací. *Trestní právo*. 2005, č. 4
- Huber, M. Aus der Praxis: Volles Risiko oder doch nur Teileinspruch gegen Strafbefehl? *JuS*. 2003
- Jelínek, J. Trestní příkaz včera, dnes a zítra. *Kriminalistika*. 2015, č. 2
- Jelínek, J. Zásada rychlosti trestního řízení – bilance a perspektivy. *Kriminalistika*. 2008, č. 4
- Ježek, V. Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před soudem. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 11 – 12
- Kalvodová, V. Filozofie trestání v návrhu nového občanského zákoníku. Vanduchová, M., Gřivna, T. a kol. *Pocta Otovi Novotnému k 80. narozeninám*. Praha: ASPI, 2008
- Kropp, C. Erweiterung des schriftlichen Einspruchsverfahrens bei Strafbefehlen. *Zeitschrift für Rechtspolitik*. 2007
- Mazánek, J. Specifika dokazování hospodářské trestné činnosti. *Trestní právo*. 2008, č. 2
- Meyer-Goßner, L. Das Strafverfahrensänderungsgesetz 1987. *Neue Juristische Wochenschrift*. 1987
- Musil, J. Rychlost trestního řízení – ústavněprávní aspekty. Vanduchová, M., Gřivna, T. a kol. *Pocta Otovi Novotnému k 80. narozeninám*. Praha: ASPI, 2008
- Nett, A. K odklonu v trestním řízení. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 1994, č. 4, roč. 2

- Novotný, O. Je naše trestní právo procesní v krizi? Trestní právo. 2006, č. 7-8
- Pipek, J. Nad paragrafem 2 odstavec 5, věta první, trestního řádu. Právní rozhledy. 1999, č. 8, roč. 7
- Ranft, O. Grundzüge des Strafbefehlsverfahrens. JuS. 2000
- Rau, I., Zschieschack, F. Reaktionsmöglichkeiten der Staatsanwaltschaft auf „verfassungswidrige“ Strafbefehle. JuS. 2005
- Růžek, A. K problematice diferenciacie trestní odpovědnosti a jejího odrazu v trestním řízení. Diferenciacie trestní odpovědnosti. Praha: Univerzita Karlova, 1983
- Schellenberg, F. Der Strafbefehl nach § 408a StPO in der Praxis. NStZ. 1994
- Schellenberg, F. Zur Verhängung von Freiheitsstrafen im Strafbefehlsweg. NStZ. 1994
- Schliemann, H. Effektivierung des Strafverfahrens oder Angriff auf den Rechtsstaat? Zeitschrift für Rechtspolitik. 2007
- Skalník, M. Některé otázky určení stupně nebezpečnosti činu pro společnost. Právník. 1966, č. 6
- Sladký, J. Zkrácené přípravné řízení. Státní zastupitelství. 2009, č. 12
- Strnadová, L. Odpor jako specifický opravný prostředek trestního práva. Právní rádce. 2002, č. 8
- Stürner, R. Účel řízení a odůvodnění soudního rozhodnutí. Tichý, L., Holländer, P., Bruns, A. Odůvodnění soudního rozhodnutí = The judicial opinion = Begründung von Gerichtsentscheidung. Praha: Centrum právní komparistiky PF UK, 2011
- Suchý, O. Odklon v trestním řízení. Právník. 1991, č. 3, roč. 130
- Šámal, P., Sotolář, A. Zjednodušené řízení. Trestněprávní revue. 2002, č. 3
- Vaňová, V. Samosoudce a trestní příkaz v československém trestním řízení. AIC. 1985, č. 2
- Vantuch, P. Trestní příkaz, podmínky jeho vydání a možnosti obhajoby. Trestní právo. 2013, č. 7-8
- Vrtěl, P. „Ztížené řízení před samosoudcem“. Trestněprávní revue. 2002, č. 4
- Vrtěl, P. „Ztížené řízení před samosoudcem“. Trestněprávní revue. 2002, č. 4

- Weinberger, O. Logické a metodologické základy důkazu v oboru práva. Stát a právo. 1967, č. 13
- Záhres, G. Erlass eines Strafbefehls gem. § 408a StPO in der gem. § 408 III 2 StPO anberaumten Hauptverhandlung? NStZ 2002
- Zeman, J. Některé aspekty úpravy trestního příkazu. Trestní právo. 1999, č. 12, roč. 4
- Zůbek, J., Vrba, M. Poškozený a právo odporu. Trestněprávní revue. 2012, č. 9
- Žďárský, Z. Důsledky odporu proti trestnímu příkazu z pohledu principu revizního, zákazu reformace in peius a beneficia cohaesionis. Právní praxe. 1994, č. 10

Internetové zdroje

- ČTK: Plně negramotných je v ČR málo, řada lidí ale nechápe text. Dostupné online na: <http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/skolstvi/Plne-negramotnych-je-v-CR-malo-rada-lidi-ale-nechape-text-284875> (18. 11. 2014)
- Donatsch, A. Der Strafbefehl sowie ähnliche Verfahrenserledigungen mit Einsprache möglichkeit, insbesondere aus dem Gesichtswinkel von Art. 6 EMRK. Die Schweizerische Zeitschrift für Strafrecht. Heft 3/ 1994, s. 30. Dostupné online na: <http://www.rwi.uzh.ch/lehre/forschung/alphabetisch/donatsch/ad/person/publikationen/strafbefehl.pdf> (17. 6. 2015)
- Důvodová zpráva k ZSVM, s. 65. Dostupné online na: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=210&CT1=0> (13. 10. 2015)
- European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics 2014. 5th edition. Helsinki: European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations, 2014. Dostupné online na: http://www.heuni.fi/material/attachments/heuni/reports/qrMw0CVTF/HEUNI_report_80_European_Sourcebook.pdf (27. 9. 2015)

- Gřivna, T. Základní zásady trestního řízení ve světle rekonstrukce trestního řádu. Dostupné online na: www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/zakladni-zasady-trestniho-rizeni-ve-svetle-rekonstrukce-trestniho-radu (15. 10. 2015)
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Dostupný online na: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4980&d=344313> (13. 10. 2015)
- Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Dostupný online na: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4980&d=344313> (13. 10. 2015)
- Přehled o členění nápadu agendy T u okresních soudů. Dostupné online na: cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-agend.html (7. 10. 2015)
- Přehled o vyřizování trestní prvostupňové agendy T u KS. Dostupné online na: cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-agend.html (7. 10. 2015)
- Přehledy agend, S_AS_12 Trestní příkazy, podmíněné zastavení, narovnání, dohody o vině a trestu u OS. S_AS_1 Přehled o vyřizování trestní agendy T věci u OS. Dostupné online na: <http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-agend.html> (30. 9. 2015).
- Scheffler, U. Strafprozeßrecht, quo vadis? Goldammer's Archiv für Strafrecht 1995, s. 456. Dostupné online na: https://www.rewi.europa.uni.de/de/lehrstuhl/sr/krimirecht/lehrstuhlinhaber/Publikationen/Aufsaeetze/Strafprozessrecht_quo_vadis.pdf (8. 9. 2015)
- Věcný záměr zákona o trestním řízení soudním (trestní řád) z r. 2008, s. 94. Dostupný online na: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4980&d=281460> (8. 11. 2014)

- Vidmar, N. The Psychology of Trial Judging. Current Directions in Psychological Science. February 2011, vol. 20 no. 1, s. 3. Dostupné online na: <http://cdp.sagepub.com/content/20/1/58> (17. 11. 2014)
- Východiska a principy nového trestního řádu, s. 31. Dostupné online na: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4980&d=281460> (18. 10. 2015)
- Zeman, P. a kol. Vliv vybraných ustanovení velké novely trestního řádu na průběh trestního řízení. Praha: IKSP, 2008, s. 33. Dostupné online na: www.ok.cz/iksp/docs/343.pdf (17. 10. 2015)
- Zůbek, J. Trestní příkaz vydaný bez ohledu na zjištěný skutkový stav. Brno: Dny práva 2012, s. 8. Dostupný online na: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/files/trestnepravniaalternativy/ZubekJan.pdf (17. 11. 2014)

Judikatura

- Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2822/13 ze dne 12. 11. 2014
- Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 291/96 ze dne 23. 9. 1997 (N 105/9 SbNU 15)
- Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 733/01 ze dne 24. 2. 2004
- Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 835/14 ze dne 12. 8. 2014
- Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 864/11 ze dne 16. 6. 2011
- Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1739/11 ze dne 20. 9. 2011
- Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 213/2000 ze dne 20. 2. 2002
- Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2560/13 ze dne 20. 5. 2014
- Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 200/2000 ze dne 14. 10. 2000
- Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 84/94 ze dne 20. 6. 1995
- Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2443/14 ze dne 18. 3. 2015
- Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 1320/07 ze dne 5. 11. 2007
- R 1/1975 (Plénum Nejvyššího soudu ČSSR z 16. 12. 1974 č. Plsř 3/74)

- R 22/1977 (Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR sp. zn. 2 Tzf 3/76 ze dne 17. 2. 1977)
- R 28/1998 (Rozsudek NS ČR ze dne 15. 10. 1996 sp. zn. 2 Tzn 161/96)
- R 32/1997 (Usnesení NS ČR ze dne 10. 10. 1996 sp. zn. 2 Tzn 169/96)
- R 34/1995 (Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 8. 3. 1994 sp. zn. 8 To 79/94)
- R 35/2007 (Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 6. 2005, sp. zn. 1 Ntd 14/2006)
- R 36/2004 (Ts 42/2003; Zpráva o analýze a vyhodnocení účinnosti novely trestního řádu č. 265/2001 Sb. ve vztahu k soudnímu řízení)
- R 45/1978 (Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 17. října 1978, č. j. Tpjf 68/77)
- R 49/2003 (Rozsudek NS ČR ze dne 5. 12. 2002, sp. zn. 4 Tz 76/2002)
- R 5/1999 (Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 14. 10. 1997 sp. zn. 4 To 865/97)
- R 50/1978 (Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 25. 11. 1977 sp. zn. 5 Tz 44/77)
- R 56/1998 (usnesení Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 23. 10. 1997, sp. zn. 1 T 97/97)
- R 56/2000 (Rozsudek NS ČR ze dne 7. 3. 2000, sp. zn. 3 Tz 30/2000)
- R 59/1967 (Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 31. 3. 1966 - 9 Tz 27/65)
- R 6/1997 (Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. 5. 1996 sp. zn. 1 To 65/96)
- R 64/1999 (Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 25. 1. 1999 sp. zn. 4 To 486/98)
- R 8/1974-II (Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 15. ledna 1973 sp. zn. 1 Tz 62/72)
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 20/2003-T 490
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. NS /2001 – T 8
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. NS 11/2001-T 280

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. NS 6/2001-T 167
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp.zn. 24/2003-T 553
- Rozsudek ESLP ve věci Buryška proti České republice ze dne 6. 5. 2008
- Rozsudek ESLP ve věci Deweer proti Belgii ze dne 27. 2. 1980
- Rozsudek ESLP ve věci Doorson proti Nizozemsku, § 70, ze dne 26. 3. 1996
- Rozsudek ESLP ve věci Ernst a ostatní proti Belgii, § 60 a 61, ze dne 15. 7. 2003
- Rozsudek ESLP ve věci Findley proti Spojenému Království, § 77, ze dne 25. 2. 1997
- Rozsudek ESLP ve věci Gray proti Německu ze dne 22. 5. 2014
- Rozsudek ESLP ve věci H. proti Belgii ze dne 30. 11. 1987
- Rozsudek ESLP ve věci Hakansson a Sturesson proti Švédsku, § 66 – 67, ze dne 21. 2. 1990
- Rozsudek ESLP ve věci Le Compte, Van Leuven a De Meyere, § 59, ze dne 23. 6. 1981
- Rozsudek ESLP ve věci Lutz proti Německu, § 57, ze dne 25. 8. 1987
- Rozsudek ESLP ve věci Maass proti Německu ze dne 15. 9. 2005
- Rozsudek ESLP ve věci Oberschlick v. Rakousko ze dne 23. 5. 1991
- Rozsudek ESLP ve věci Öztürk proti Německu, § 56, ze dne 21. 2. 1984
- Rozsudek ESLP ve věci Padovani proti Itálii, § 27, ze dne 26. 2. 1993
- Rozsudek ESLP ve věci Pfeifer a Plankl proti Rakousku, § 37, ze dne 25. 2. 1992
- Rozsudek ESLP ve věci Pretto a ostatní v. Itálie, § 21, 22, 26 a 27, ze dne 8. 12. 1983
- Rozsudek ESLP ve věci Rowe a Davis proti Spojenému království, § 61, ze dne 16. 2. 2000
- Rozsudek ESLP ve věci Ruotsalainen proti Finsku ze dne 16. 6. 2009
- Rozsudek ESLP ve věci San Leonard Band Club proti Maltě ze dne 29. 7. 2004
- Rozsudek ESLP ve věci Sutter proti Švýcarsku ze dne 22. 2. 1984
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva Hennings proti Německu ze dne 16. 12. 1992

- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 11 Tz 32/2001 ze dne 29. 5. 2001
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 3 Tz 105/2000 ze dne 30. 5. 2000
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 10/2009 ze dne 16. 4. 2009
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 118/2003 ze dne 6. 8. 2003
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 135/2005 ze dne 4. 10. 2005
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 146/2003 ze dne 21. 10. 2003
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 157/2005 ze dne 29. 11. 2005
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 159/2003 ze dne 20. 11. 2003
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 167/2006 ze dne 23. 1. 2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 211/2001 ze dne 18. 9. 2001
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 27/2005 ze dne 22. 3. 2005
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 306/2001 ze dne 8. 1. 2002
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 38/2003 ze dne 6. 5. 2003
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 94/2004 ze dne 10. 6. 2004
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 5 Tz 177/2000 ze dne 5. 9. 2000
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 7 Tz 168/2000 ze dne 23. 11. 2000
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 7 Tz 9/2013 ze dne 23. 4. 2013
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 71/2004, ze dne 11.5.2004
- Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tz 18/2008 ze dne 13. 5. 2008
- Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tz 26/2007 ze dne 25. 4. 2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tz 12/2001 ze dne 21. 2. 2001
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR 7 Tdo 1091/2005 ze dne 22. 0. 2005
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 25 Cdo 1442/2008 ze dne 31. 3. 2010
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 3 Tdo 816/2013 ze dne 28. 8. 2013
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tz 138/2006 ze dne 15. 11. 2006
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 6 Tdo 1191/2004 ze dne 24. 10. 2004
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 6 Tdo 15/2011 ze dne 27. 1. 2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 6 Tdo 580/2007 ze dne 30. 5. 2007
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 6 Tdo 789/2002 ze dne 16. 10. 2002

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 8 Tdo 433/2014 ze dne 9. 4. 2014
- Usnesení Ústavního soudu ČR sp. zn. IV. ÚS 133/06 ze dne 24. 10. 2006
- Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2866/09 ze dne 28. 6. 2010
- Usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 6/99 ze dne 9. 2. 1999
- Usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 613/2000 ze dne 16. 1. 2001
- Usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 642/04 ze dne 8. 3. 2006
- Usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 762/12 ze dne 14. 8. 2013
- Usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 338/05 ze dne 14. 8. 2013
- Usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 124/93 ze dne 14. 12. 1993
- Usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 1837/12 ze dne 26. 9. 2013

Ostatní

- Zákon č. 31/1929 Sb. z. a n., kterým se mění a doplňují trestní zákony a trestní řády. Částka, 14 (27. 3. 1929). Účinnost, od 1. 4. 1929. Text zákona převzat z ASPI
- Důvodová zpráva k zákonu č. 178/1990 Sb. Zdroj: ASPI
- Důvodová zpráva k zákonu č. 292/1993 Sb. Zdroj: ASPI

Resumé v českém jazyce

Předložená rigorózní práce se zabývá problematikou trestního příkazu podle platné právní úpravy obsažené v ust. § 314e a násl. zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). Trestní příkaz obecně představuje procesní institut, kterým orgán činný v trestním řízení, zpravidla soud, nabízí na podkladě svých dosavadních zjištění zainteresovaným osobám vyřešení věci o nízké typové závažnosti, a to bez jejího veřejného projednání před soudem. Návrh je přitom učiněn v písemně předložené podobě, která obsahuje vždy alespoň odsuzující výrok o vině a výrok o sankci. Pokud tyto osoby předložený návrh, byť mlčky, přijmou, stane se tento závazným. Trestní příkaz lze taktéž označit za druh rozhodnutí v trestním řízení, který však má svou dvojí povahu. Nejprve se jedná o procesní nabídku obviněnému, a pakliže by tato nabídka byla akceptována, dojde k transformaci trestního příkazu na meritorní rozhodnutí.

Práce je členěna do čtyř základních kapitol:

V první části práce je kladen důraz na představení trestního příkazu v širším kontextu. Pokouším se přiblížit jeho smysl a účel a otázky zařazení trestního příkazu pod kategorie jako rozhodnutí, zvláštní typ řízení a odklon.

Druhá část práce je věnována historickému vývoji právní úpravy trestního příkazu v jeho moderní podobě, tj. od poloviny 19. století až do počátku 90. let minulého století.

Největší část práce ovšem představuje část třetí zabývající se platnou právní úpravou trestního příkazu v České republice. V této části jsou podrobně rozebrány podmínky pro vydání trestního příkazu, reflexe základních zásad v tomto druhu rozhodnutí, přičemž opominuta v tomto směru není ani judikatura Evropského soudu pro lidská práva. Dále se zaměřuji na obsahové náležitosti trestního příkazu a na oproti standardně konanému trestnímu řízení specifické postupy, které samotnému vydání trestního příkazu předchází. Řešena je i otázka sankcionování trestním příkazem, kdy konfrontuji možnosti trestání touto formou rozhodnutí s hmotněprávní úpravou v trestním zákoníku, ať již jde o obecné zásady sankcionování či úpravu podmínek pro ukládání jednotlivých druhů sankcí. Dále se věnuji i

zvláštností doručování trestního příkazu a institutu odporu. Zvláštní kapitola je věnována osobě poškozeného, která právní úpravou trestního příkazu trápí mnoho ze svých práv pro efektivní uplatnění svého soukromoprávního nároku, a to v komparaci s možnostmi, které jsou jí dány k dispozici ve standardním trestním řízení. Konečně v poslední kapitole jsou rozebírány možnosti nápravy pravomocného trestního příkazu cestou mimořádných opravných prostředků.

Poslední čtvrtá část této práce se zabývá právní úpravou trestního příkazu ve Spolkové republice Německo, kde má tento typ rozhodování ve své moderní podobě nejdelší tradici.

Resumé in english

The submitted rigorous thesis deals with problems of penal order as specified in the current legal regulation of § 314e and following, Act No. 141/1961 Sb., Criminal Procedure Code. In general, the penal order represents a legal institute, which is used by bodies responsible for criminal proceedings, mostly by court, to offer, upon their findings, interested parties to solve a criminal case of low seriousness without having public hearings before a court. The proposal is submitted in writing and contains at least a verdict of guilty and sanction verdict. If the interested parties agree with the submitted proposal, expressly or tacitly, the proposal will be legally binding. The penal order may be also considered a type of decision in criminal proceedings, which has its dual nature. At first, it is a procedural offer made to an accused, and if it is accepted, then the penal order transforms itself into a decision on merits.

The thesis is divided into four chapters:

In the first chapter the emphasis is put on an introduction of the penal order in a broader context with aim to subscribe its purpose and I try to subsume it under such terms as judicial decision, special type of proceedings and diversion.

The second chapter is dedicated to the historical development of legal regulation of the penal order in its modern form, ie. from the middle of 19th century until the early 90s of 20th century.

The dominant part of the thesis is represented by the third chapter dealing with the current legislation of the penal order in the Czech Republic. In this chapter are discussed in close detail the conditions for issuance of the penal order, reflection of the fundamental principles in this kind of decision, and overlooked in this regard is not even the case-law of the European Court of Human Rights. Further it focuses on the content requirements of the penal order and on the specific procedures that happen prior to the issuance of the criminal order and deviate from the standard criminal procedure. Addressed is also the issue of sanctioning through the penal order with special focus on the coherence of the sanctioning with legal regulation of the substantive criminal law, especially with the fundamental principles and with the specific conditions for imposing particular sanctions. Furthermore I address the specific questions of

delivering the penal order and concerning the institute of objection. A special section is dedicated to the injured person, whose position in the penal order proceedings is weaker, when compared to its position in the standard criminal proceedings. Finally, the very last part of the chapter analyzes the possibility to redress an effective penal order by extraordinary legal remedies.

The fourth part of the work analyzes the legislation concerning penal order in the Federal Republic of Germany, where the modern type of this decision-making has the longest historical tradition.

Klíčová slova

Název práce v českém jazyce: Trestní příkaz

Název práce v anglickém jazyce: Penal order

Klíčová slova v českém jazyce: trestní příkaz, odpor, rozhodnutí ve věcech trestních

Klíčová slova v anglickém jazyce: penal order, objection, decision in criminal proceedings

Příloha – přehled o uložených trestech trestním příkazem v letech 2010 – 2013

Poznámka: informace byly získány o Ministerstva spravedlnosti ČR na základě žádosti o informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

2010:

	Praha	StČ	JČ	ZČ	SČ	VČ	JM	SM	ČR
výjimečný trest 15 - 25 let (§ 29 tr. zákona) resp. 20 - 30 let (§ 54 tr. zákoníku)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
výjimečný trest doživotí	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NEPO s dohledem	1	0	0	0	2	0	2	0	5
NEPO s dozorem	1	0	0	0	0	0	0	0	1
NEPO s ostrahou	0	0	0	1	1	0	1	0	3
NEPO se zvýšenou ostrahou	0	0	0	0	0	0	0	0	0
domácí vězení	1	2	6	2	4	11	9	5	40
podmíněné odsouzení	3693	4240	2117	3312	5341	3151	4804	5482	32140
PO s dohledem	183	281	134	263	251	91	141	94	1438
obecně prospěšné práce	333	503	301	417	660	343	853	816	4226
ztráta čestných titulů a vyznamenání	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ztráta vojenské hodnosti	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ZČ v ostatních odvětvích	12	11	20	12	7	9	6	14	91
zákaz řízení motorových vozidel	1474	2395	916	1692	1833	1345	2569	2402	14626

ZČ v železniční dopravě	4	0	0	0	0	0	0	1	5
ZČ vychovatele a učitele	0	0	0	0	1	0	0	0	1
ZČ činnosti lékaře	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ZČ jiné ve zdravotnictví	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ZČ v pohostinství	0	1	0	0	0	0	0	0	1
ZČ v soukromém podnikání (včetně živností, funkcí a členství v orgánech společností a družstev)	2	0	3	1	2	5	4	11	28
ZČ vykonávat funkci nebo zaměstnání v orgánu veřejné moci	0	1	0	0	1	0	0	0	2
propadnutí majetku	1	0	1	0	1	0	1	1	5
propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty	204	85	48	85	109	80	122	153	886
propadnutí náhradní hodnoty (§ 56a tr. zákona resp. § 71 tr. zákoníku)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce	1	0	0	0	1	0	3	3	8
peněžitý trest	271	271	241	274	345	411	1226	710	3749
trestní opatření - obecně prospěšné práce	4	0	1	1	4	2	1	1	14
trestní opatření - peněžitě opatření	0	0	0	0	0	0	0	0	0
trestní opatření - peněžitě opatření s podmíněným odkladem výkonu	0	0	0	0	0	0	0	0	0
trestní opatření-propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty	0	0	0	0	1	3	0	1	5
trestní opatření - zákaz činnosti	0	0	0	0	0	0	0	0	0
trestní opatření - vyhoštění	9	0	0	0	4	0	4	0	17
trestní opatření - odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu	1	1	0	1	2	0	1	1	7

trestní opatření - odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem	0	0	0	0	0	0	0	0	0
trestní opatření - odnětí svobody - nepodmíněně	0	0	0	0	2	0	0	0	2
vyhoštění	314	29	9	34	22	19	83	48	558
trestní opatření-propadnutí náhradní hodnoty (§ 56a tr. zákona resp. § 71 tr. zákoníku)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
trestní opatření-domácí vězení	0	0	0	0	0	0	0	0	0
trestní opatření- zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce	0	0	0	0	0	0	0	0	0
zákaz pobytu	123	27	3	16	36	35	31	35	306
upuštění od uložení společného trestu/trestního opatření (§ 37a tr.z. resp. § 45 tr. zákoníku)	1	0	0	1	1	0	0	0	3
upuštění od uložení souhrnného trestu/trestního opatření (§ 37 tr.z. resp. § 44 tr. zákoníku)	14	14	4	8	57	3	19	4	123
upuštění od dalšího trestu/trestního opatření (§ 36 tr.z.)	2	1	1	0	12	0	17	1	34
upuštění od potrestání a uložení ochr. léčení (§ 25 tr.z. resp. § 47 tr. zákoníku)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
upuštění od potrestání a uložení zabezpečovací detence (§ 25 tr.z. resp. § 47 tr. zákoníku)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
upuštění od potrestání (§ 24 tr.z. resp. § 46 tr. zákoníku)	1	0	0	0	0	0	3	1	5
podmíněně upuštění od potrestání s dohledem (§ 26 tr.z. resp. § 48 tr. zákoníku)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
vyslovena vina, trest/trestní opatření neuložen(o) - §227 tr.ř.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
upuštění od uložení trestního opatření podle §11 zák. č. 218/2003 Sb.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
upuštění od uložení trestního opatření podle §12 zák. č. 218/2003 Sb.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
podmíněně upuštění od uložení trestního opatření podle §14 zák. č. 218/2003 Sb.	0	0	0	0	1	0	0	0	1

2011:

	Praha	StČ	JČ	ZČ	SČ	VČ	JM	SM	ČR
výjimečný trest 15 - 25 let (§ 29 tr. zákona) resp. 20 - 30 let (§ 54 tr. zákoníku)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
výjimečný trest doživotí	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NEPO s dohledem	0	1	0	0	0	0	1	0	2
NEPO s dozorem	2	0	0	0	1	0	0	0	3
NEPO s ostrahou	1	0	0	0	0	0	0	0	1
NEPO se zvýšenou ostrahou	0	0	0	0	0	0	0	0	0
domácí vězení	2	5	14	12	14	23	22	20	112
podmíněné odsouzení	4218	4523	2113	3241	5037	3199	4670	5292	32293
PO s dohledem	286	380	172	233	342	171	184	179	1947
obecně prospěšné práce	117	313	223	296	533	285	583	570	2920
ztráta čestných titulů a vyznamenání	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ztráta vojenské hodnosti	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ZČ v ostatních odvětvích	13	11	11	19	7	7	9	9	86
zákaz řízení motorových vozidel	1585	2316	907	1315	1649	1258	2236	2120	13386
ZČ v železniční dopravě	0	1	0	0	0	0	0	0	1
ZČ vychovatele a učitele	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ZČ činnosti lékaře	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ZČ jiné ve zdravotnictví	0	0	0	1	0	0	0	1	2

ZČ v pohostinství	0	2	0	0	0	0	0	1	3
ZČ v soukromém podnikání (včetně živností, funkcí a členství v orgánech společností a družstev)	3	2	8	3	1	11	6	11	45
ZČ vykonávat funkci nebo zaměstnání v orgánu veřejné moci	2	0	0	1	0	0	0	0	3
propadnutí majetku	2	1	0	0	1	0	0	0	4
propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty	215	111	48	111	126	71	123	131	936
propadnutí náhradní hodnoty (§ 56a tr. zákona resp. § 71 tr. zákoníku)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce	5	2	4	0	2	1	1	7	22
peněžitý trest	156	288	277	221	271	375	1016	632	3236
trestní opatření - obecně prospěšné práce	0	0	1	0	0	1	1	0	3
trestní opatření - peněžitě opatření	0	1	0	0	0	0	0	0	1
trestní opatření - peněžitě opatření s podmíněným odkladem výkonu	0	0	0	0	0	0	0	0	0
trestní opatření-propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty	1	6	0	0	0	1	1	0	9
trestní opatření - zákaz činnosti	0	0	0	0	0	0	0	0	0
trestní opatření - vyhoštění	2	0	1	0	0	4	2	0	9
trestní opatření - odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu	0	1	0	1	0	1	0	0	3
trestní opatření - odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem	0	0	0	0	0	0	0	0	0
trestní opatření - odnětí svobody - nepodmíněně	0	0	0	0	0	0	0	0	0
vyhoštění	342	28	6	25	12	19	67	37	536
trestní opatření-propadnutí náhradní hodnoty (§ 56a tr. zákona resp. § 71 tr. zákoníku)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
trestní opatření-domácí vězení	0	1	0	0	1	0	0	0	2

trestní opatření- zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce	0	0	0	0	0	0	0	0	0
zákaz pobytu	114	25	13	24	25	37	31	29	298
upuštění od uložení společného trestu/trestního opatření (§ 37a tr.z. resp. § 45 tr. zákoníku)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
upuštění od uložení souhrnného trestu/trestního opatření (§ 37 tr.z. resp. § 44 tr. zákoníku)	14	16	1	6	31	0	18	4	90
upuštění od dalšího trestu/trestního opatření (§ 36 tr.z.)	1	0	0	0	2	0	3	0	6
upuštění od potrestání a uložení ochr. léčení (§ 25 tr.z. resp. § 47 tr. zákoníku)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
upuštění od potrestání a uložení zabezpečovací detence (§ 25 tr.z. resp. § 47 tr. zákoníku)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
upuštění od potrestání (§ 24 tr.z. resp. § 46 tr. zákoníku)	1	0	0	1	0	0	1	0	3
podmíněné upuštění od potrestání s dohledem (§ 26 tr.z. resp. § 48 tr. zákoníku)	0	0	0	0	1	0	0	0	1
vyslovena vina, trest/trestní opatření neuloženo - §227 tr.ř.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
upuštění od uložení trestního opatření podle §11 zák. č. 218/2003 Sb.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
upuštění od uložení trestního opatření podle §12 zák. č. 218/2003 Sb.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
podmíněné upuštění od uložení trestního opatření podle §14 zák. č. 218/2003 Sb.	0	0	0	0	0	0	0	0	0

2012:

	Praha	StČ	JČ	ZČ	SČ	VČ	JM	SM	ČR
výjimečný trest 15 - 25 let (§ 29 tr. zákona) resp. 20 - 30 let (§ 54 tr. zákoníku)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
výjimečný trest doživotí	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NEPO s dohledem	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NEPO s dozorem	1	1	0	0	0	0	0	0	2
NEPO s ostrahou	1	0	0	0	0	0	0	0	1
NEPO se zvýšenou ostrahou	0	0	0	0	0	0	0	0	0
domácí vězení	1	16	17	29	33	27	42	33	198
podmíněné odsouzení	4083	4457	2229	3009	5144	3063	4521	5331	31837
PO s dohledem	372	430	143	241	352	202	209	177	2126
obecně prospěšné práce	122	460	277	332	657	412	801	804	3865
ztráta čestných titulů a vyznamenání	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ztráta vojenské hodnosti	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ZČ v ostatních odvětvích	12	15	8	7	10	9	3	10	74
zákaz řízení motorových vozidel	1464	2165	947	1223	1741	1335	2120	2202	13197
ZČ v železniční dopravě	0	2	1	0	0	0	1	0	4
ZČ vychovatele a učitele	0	1	0	0	0	0	0	1	2
ZČ činnosti lékaře	0	0	0	0	0	0	0	1	1
ZČ jiné ve zdravotnictví	1	0	0	0	0	0	0	0	1

ZČ v pohostinství	0	0	0	0	0	0	0	1	1
ZČ v soukromém podnikání (včetně živností, funkcí a členství v orgánech společností a družstev)	2	5	1	2	2	7	9	8	36
ZČ vykonávat funkci nebo zaměstnání v orgánu veřejné moci	1	1	0	2	0	0	0	1	5
propadnutí majetku	1	0	0	0	0	1	0	0	2
propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty	239	133	61	141	147	100	148	153	1122
propadnutí náhradní hodnoty (§ 56a tr. zákona resp. § 71 tr. zákoníku)	1	0	0	0	0	0	0	0	1
zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce	10	14	0	0	0	0	7	2	33
peněžitý trest	126	296	284	227	240	380	980	591	3124
trestní opatření - obecně prospěšné práce	0	0	0	0	3	0	1	1	5
trestní opatření - peněžitě opatření	0	0	0	0	0	0	1	0	1
trestní opatření - peněžitě opatření s podmíněným odkladem výkonu	0	0	0	0	0	0	0	0	0
trestní opatření-propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty	1	0	1	0	1	0	0	0	3
trestní opatření - zákaz činnosti	2	1	0	0	0	0	0	0	3
trestní opatření - vyhoštění	5	1	0	2	2	0	0	0	10
trestní opatření - odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu	14	3	0	0	1	0	0	6	24
trestní opatření - odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem	1	0	0	0	1	0	0	0	2
trestní opatření - odnětí svobody - nepodmíněně	0	0	0	0	0	0	0	0	0
vyhoštění	333	45	4	35	28	35	72	49	601
trestní opatření-propadnutí náhradní hodnoty (§ 56a tr. zákona resp. § 71 tr. zákoníku)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
trestní opatření-domácí vězení	0	0	1	0	0	0	0	0	1

trestní opatření- zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce	1	1	0	0	0	0	0	0	2
zákaz pobytu	118	45	7	11	25	44	36	34	320
upuštění od uložení společného trestu/trestního opatření (§ 37a tr.z. resp. § 45 tr. zákoníku)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
upuštění od uložení souhrnného trestu/trestního opatření (§ 37 tr.z. resp. § 44 tr. zákoníku)	19	14	3	3	31	0	4	7	81
upuštění od dalšího trestu/trestního opatření (§ 36 tr.z.)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
upuštění od potrestání a uložení ochr. léčení (§ 25 tr.z. resp. § 47 tr. zákoníku)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
upuštění od potrestání a uložení zabezpečovací detence (§ 25 tr.z. resp. § 47 tr. zákoníku)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
upuštění od potrestání (§ 24 tr.z. resp. § 46 tr. zákoníku)	1	0	0	0	1	0	0	0	2
podmíněné upuštění od potrestání s dohledem (§ 26 tr.z. resp. § 48 tr. zákoníku)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
vyslovena vina, trest/trestní opatření neuloženo - §227 tr.ř.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
upuštění od uložení trestního opatření podle §11 zák. č. 218/2003 Sb.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
upuštění od uložení trestního opatření podle §12 zák. č. 218/2003 Sb.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
podmíněné upuštění od uložení trestního opatření podle §14 zák. č. 218/2003 Sb.	0	0	0	0	0	0	0	0	0

2013:

	Praha	StČ	JČ	ZČ	SČ	VČ	JM	SM	ČR
výjimečný trest 15 - 25 let (§ 29 tr. zákona) resp. 20 - 30 let (§ 54 tr. zákoníku)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
výjimečný trest doživotí	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NEPO s dohledem	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NEPO s dozorem	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NEPO s ostrahou	1	0	0	0	0	0	0	0	1
NEPO se zvýšenou ostrahou	0	0	0	0	0	0	0	0	0
domácí vězení	3	8	9	17	14	18	15	15	99
podmíněné odsouzení	4929	4971	2839	4066	6786	4109	5918	7418	41036
PO s dohledem	470	503	148	260	378	232	229	189	2409
obecně prospěšné práce	128	375	229	345	560	354	806	641	3438
ztráta čestných titulů a vyznamenání	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ztráta vojenské hodnosti	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ZČ v ostatních odvětvích	8	19	7	9	3	5	2	12	65
zákaz řízení motorových vozidel	1330	2141	1021	1577	1811	1447	2310	2489	14126
ZČ v železniční dopravě	0	0	0	0	0	0	0	1	1
ZČ vychovatele a učitele	0	0	0	0	0	0	1	0	1
ZČ činnosti lékaře	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ZČ jiné ve zdravotnictví	0	0	0	0	0	0	0	0	0

ZČ v pohostinství	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ZČ v soukromém podnikání (včetně živností, funkcí a členství v orgánech společností a družstev)	8	0	3	2	3	13	6	5	40
ZČ vykonávat funkci nebo zaměstnání v orgánu veřejné moci	1	0	1	0	0	0	0	1	3
propadnutí majetku	0	0	1	0	1	0	0	0	2
propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty	304	124	62	176	147	150	241	215	1419
propadnutí náhradní hodnoty (§ 56a tr. zákona resp. § 71 tr. zákoníku)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce	6	0	0	0	2	1	12	8	29
peněžitý trest	143	305	185	212	188	320	805	548	2706
trestní opatření - obecně prospěšné práce	1	0	0	0	7	2	6	3	19
trestní opatření - peněžitě opatření	0	0	0	0	0	0	0	0	0
trestní opatření - peněžitě opatření s podmíněným odkladem výkonu	0	0	0	0	0	0	0	0	0
trestní opatření - propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty	2	1	0	1	0	0	0	1	5
trestní opatření - zákaz činnosti	1	0	0	0	2	1	2	3	9
trestní opatření - vyhoštění	7	4	0	0	1	1	2	0	15
trestní opatření - odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu	4	19	0	2	61	20	14	38	158
trestní opatření - odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem	0	0	0	1	1	1	0	0	3
trestní opatření - odnětí svobody - nepodmíněně	0	0	0	0	0	0	0	0	0
vyhoštění	421	39	7	34	15	24	75	46	661
trestní opatření - propadnutí náhradní	0	0	0	0	0	0	0	0	0

hodnoty (§ 56a tr. zákona resp. § 71 tr. zákoníku)									
trestní opatření-domácí vězení	0	0	0	0	0	0	0	0	0
trestní opatření- zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce	0	0	0	0	0	0	0	0	0
zákaz pobytu	124	50	19	22	42	73	63	32	425
upuštění od uložení společného trestu/trestního opatření (§ 37a tr.z. resp. § 45 tr. zákoníku)	0	0	0	0	1	0	0	1	2
upuštění od uložení souhrnného trestu/trestního opatření (§ 37 tr.z. resp. § 44 tr. zákoníku)	11	4	2	2	22	2	5	5	53
upuštění od dalšího trestu/trestního opatření (§ 36 tr.z.)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
upuštění od potrestání a uložení ochr. léčení (§ 25 tr.z. resp. § 47 tr. zákoníku)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
upuštění od potrestání a uložení zabezpečovací detence (§ 25 tr.z. resp. § 47 tr. zákoníku)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
upuštění od potrestání (§ 24 tr.z. resp. § 46 tr. zákoníku)	1	0	0	0	0	0	1	1	3
podmíněné upuštění od potrestání s dohledem (§ 26 tr.z. resp. § 48 tr. zákoníku)	1	0	0	0	0	0	0	0	1
vyslovena vina, trest/trestní opatření neuložen(o) - §227 tr.ř.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
upuštění od uložení trestního opatření podle §11 zák. č. 218/2003 Sb.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
upuštění od uložení trestního opatření podle §12 zák. č. 218/2003 Sb.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
podmíněné upuštění od uložení trestního opatření podle §14 zák. č. 218/2003 Sb.	0	0	0	0	0	0	0	0	0